De Vlaamsche vertelselschat. Deel 3

Victor de Meyere

bron
Victor de Meyere, *De Vlaamsche vertelselschat. Deel 3*. Met illustraties van Victor Stuyvaert. De Sikkel, Antwerpen / C.A. Mees, Santpoort 1929

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/meye015vlaa05_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

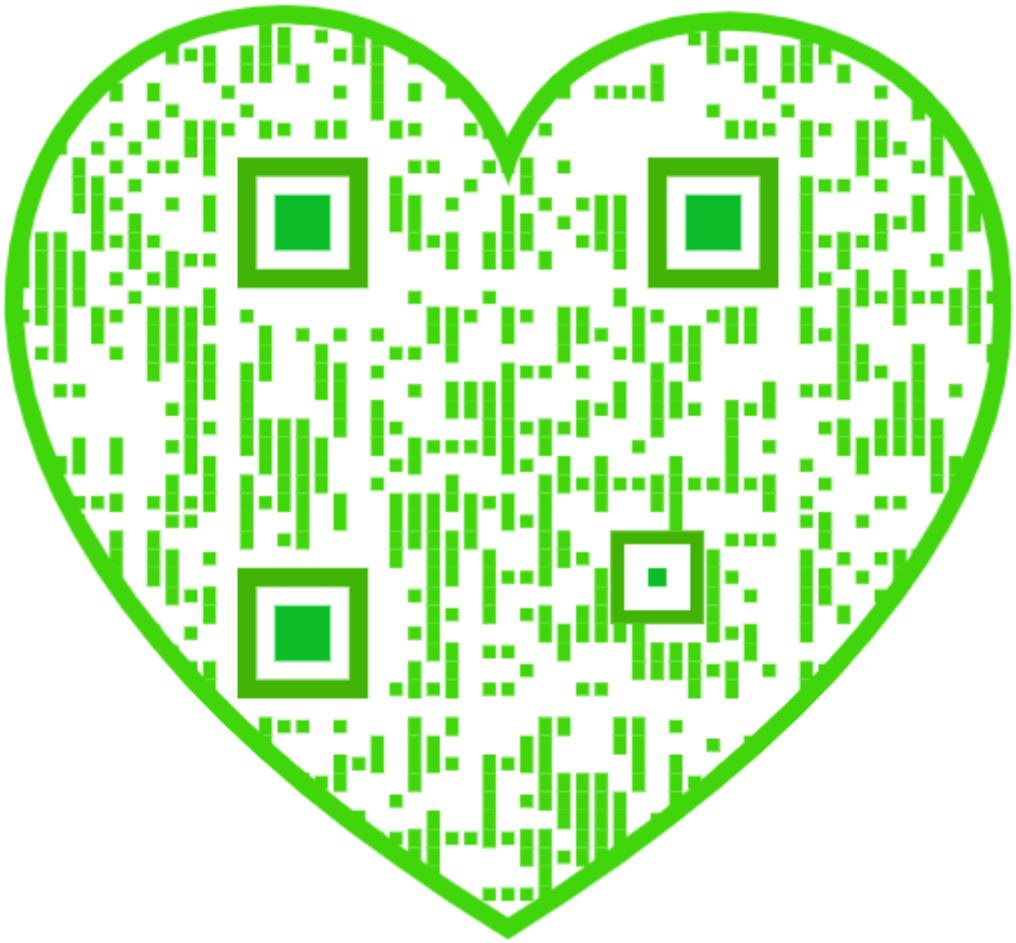

Voorwoord

Met dit derde deel is ‘De Vlaamsche Vertelselschat’ volledig, althans de eerste verzameling van de door mij uit den volksmond opgeteekende sprookjes.

Ik wil niet terugkomen op wat in de inleiding van deel I is gezegd, al onderging de daar aangegeven sprookjesindeeling enkele kleine wijzigingen. De typenlijst aan het slot van dit deel zal den lezer desaangaande inlichten.

Ik had gemeend, met deze verzameling reeds een vijfhonderd sprookjes van eigen bodem te kunnen brengen, vijfhonderd volksthema's die, van vóór eeuwen, den frisschen adem van het Verleden hebben bewaard en getuigen van de primitiefste wijze van denken, voelen en zien van onze Vlaamsche menschen, vijfhonderd sprookjes van geslacht tot geslacht overgeleverd en heden nog levend, buiten tijd en maatschappij, in de ziel van een enkeling.

Het materiaal was daartoe ruimschoots voorhanden. Ik had daarbij een voorliefde voor dat traditioneel getal van vijfhonderd. De Oostersche kooplieden, hunkerend naar schatten en macht, ondernamen steeds ten getale van vijfhonderd hun fabuleuse tochten; er waren altijd vijfhonderd blinden en vijfhonderd dieven; de olifanten, de herten, de apen, de pauwen, zij ook trokken met vijfhonderden op[1].

Bij het verrijken mijner verzameling had ik echter mee- en tegenslag: meeslag in dezen zin dat, waar in den aanvang de dokumentatie moeilijk ging, zij op 't laatst als vanzelf naar mij toestroomde; tegenslag, omdat ik me verplicht zag aan later verzamelde, meer uitgebreide lezingen een voorrang te geven, zoodat de dierensprookjes hier achterwege blijven. Zij zullen in een afzonderlijk boekdeel verschijnen.

(1) E. CHAVANNES, *Cinq cents Contes et Apologues*. Paris, 1910.

Op iets dient de bijzondere aandacht van den lezer gevestigd: van meerdere sprookjes brengt deze verzameling alleen het Germaansch type, omdat ik dit alleen *levend* onder de laagste volksklassen vond. Dit is het geval o.a. met de thema's van *Blauwbaard* en *De gelaarsde Kat*. Ik weet het wel, andere typen van deze sprookjes zijn in Vlaanderen verspreid, eerst en vooral als geschreven versies en dan verder, mondeling, onder de begoede burgerij. De sprookjes van Perrault waren, van de 18e eeuw af, de geliefkoosde lektuur in de Vlaamsche school, maar aan den Vlaamschen haard vertelde men *Het rood Kasteel* in de plaats van *Blauwbaard* en *Van Pelgrim en Korenbloem* in de plaats van *De gelaarsde Kat*.

Ik hoop dat de Vlaamsche Vertelselschat bruikbaar materiaal zal brengen voor de vergelijkende Folklore. Meer mag wellicht niet gehoopt. Nochtans, wat eens Vlaamsch volksgoed was, zou, wanneer het terug volksgoed moest kunnen worden, ons volk terugbrengen tot de bronnen van 't eigen wezen. Waar zoovele pogingen onmachtig bleken te zijn, zou het sprookje, daarbij, liefde aankweeken voor den geboortegrond en, het oor scherpend voor de mooiheid van het volksverhaal, het zuiver gevoel der volkspoëzie in hoofd en hart doen heropbloeïen.

Erkentelijk blijf ik, intusschen, aan mijn talrijke vertellers. Enkele onder hen waren wondere menschen. 't Spijt mij thans met een eenvoudig ‘ik dank u wel’ van hen te moeten scheiden. Wellicht vind ik wel eens de gelegenheid om wat over hun leven te vertellen.

Hier mag ik, ten slotte, mijn goede medewerkster van alle dagen niet vergeten. Zij zantte mee en hielp het verzamelde materiaal rangschikken en vergelijken. Zij had aan elke vondst evenveel genoegen als ikzelf. Zij las mijn proeven en stelde de vergelijkende typenlijst op. Aan haar wordt, bij de verschijning van het derde deel, de complete Vertelselschat opgedragen.

V.d.M

CLXXXI. De gouden ring van de zeemeermin.[aant.]

Er was eens een jonge visscher en die heette Jantje. Op een morgen vong Jantje een zeemeermin in zijn netten. Hij bracht ze mee naar huis en trouwde er mee.

Op een schoonen zomeravond, lange jaren nadien, wanneer zij beiden aan de deur van hun visschershuisje zaten, hoorden zij daar voor hen op de zee een wonderschoon gezang. Beiden stonden recht. De zeemeermin werd bleek als een doode en zei:

- Vaarwel, man, mijn tijd is gekomen. Mijn zusters hebben mijn verblijf ontdekt en ik moet onverwijld naar hen terug. Maar zie, ik geef u een ring tot herinnering; door hem zult gij alles kunnen bemachtigen, wat gij begeert. Gij zult hem dan telkens aan uw rechterhand steken en een geest van het zeemeerminnenvolk zal verschijnen. Gij zult hem al mogen vragen wat gij wenscht te bezitten. Hij zal doen voor u wat hij hier voor mij heeft gedaan. 't Is niet door uw schamele vangst dat wij hier hebben kunnen leven. Zoolang ik hier was mocht ik niet méér doen, maar als ik weg ben kunt gij naar uw goeddunken over dien geest beschikken.

Hoe Jantje nu weende en smeekend op de knieën viel, het baatte niet. De zang op de zee werd luider en luider. 't Scheen wel of er daar een stoet van engelen kwam aangezwommen. En op eens, na haar man nog een kus te hebben gegeven, liep de zeemeermin naar de zee zoo hard ze maar kon. Jantje haar achterna, en hoe hij ook liep als een bezetene, hij kon haar niet inhalen. Schielijk was zij spoorloos verdwenen. En nu was op de zee met een keer het

hemelsch gezang uit en een gejuich van duizenden stemmen werd gehoord. Een tijd nadien klonk het hemelsch gezang opnieuw over de zee. Stillekens aan dreef het verder tot het eindelijk wegstierf, ginder ver waar de hemel op de zee valt. Jantje bleef uren en uren aan het strand staan als verwachtte hij nog, dat zijn lief zeemeerminneken terug zou komen.

Maar dat gebeurde nu niet. Als de morgen daar was, ging hij eerst naar huis als een man die zin noch ziel meer in zijn lijf heeft, heel en al moedeloos.

- De dood heeft me voor 't nemen, meende hij.

Drie dagen lang sliep hij. Den vierden dag, toen hij opstond, was hij als dood van honger en dorst. Maar werken kon hij niet. Toen dacht hij aan den ring, stak hem aan de rechterhand en wenschte dat de geest hem eten en drinken zou brengen.

En zie, daar verscheen een man voor hem, als een vlam uit den grond en die zei:

- Ik heet Eddin. Ik ben de geest die gelast is u te dienen. Al wat ge wenscht te bezitten moet ik u bezorgen op hetzelfde oogenblik.

Daarop verdween de geest, een stond slechts, want meteen was hij daar terug met lekkere spijzen en dranken.

Als de visscher nu goed gegeten had, bleef hij lang in stilte zitten, altijd maar treurend om zijn groot verlies.

Tegen den avond riep hij Eddin weer op. Op een weerlicht was de geest daar.

- Schenk mij een kasteel met knechten en meiden, bemeubeld en behangen en voorzien van al wat schoon en rijk is. Ik moet kunnen vergeten, alles vergeten wat eenmaal was.

- Ga buiten, 't staat er al, zei Eddin.

En 't kasteel stond er inderdaad met poorten en hoven, paarden en koetsen; al wat maar gemaakt kan worden om 't de menschen op de wereld aangenaam te maken was er voorhanden. 't Gaf Jantje allemaal niets. Dat leven verveelde hem, met elken dag nog meer en meer.

Moedeloos riep Jantje Eddin op. Hij zei hem al wat er op zijn hart lag. Hij drukte er vooral op, dat niets hem kon troosten van 't groot verdriet veroorzaakt door 't schielijk vertrek van zijn mooie zeemeermin.

- Ik ken een prinses in de stad van Amsterdam, zei de geest. Zij lijkt op de zeemeermin, waarmede gij zeven jaren lang zijt getrouwd geweest, als twee druppelen water. Ik zal u ginder een paleis bouwen. Tracht haar te winnen. 't Zal wel moeilijk gaan. En een raad geef ik u: tracht maar altijd meester van den ring te blijven, want, hoe ik er ook mijn eer op gesteld heb u alleen te dienen, zulks zou niet meer kunnen als gij eens dien ring in andere handen moest overlaten. Wij dienen alleen den bezitter van den ring.

Jantje stemde toe. Hij wilde naar Amsterdam vertrekken. Zulks deed hij nog denzelfden dag. Als hij er den avond daarop aankwam, nam hij zijn intrek in het schoonste paleis dat er in die stad bestond. 't Was veel schooner dan het koninklijk paleis van Amsterdam. Daarvoor had Eddin gezorgd. Men sprak er nogal over in de stad Amsterdam, over dat schoon paleis en over den vreemden man die het bewoonde. Iedereen was er nu mee bemoeid, zelfs de koning, de koningin en de prinses, de prinses vooral. Ook wanneer Jantje deze laatste had gezien, had hij rust noch duur meer, want zooals Eddin 't hem gezegd had, zij was het levend beeld van zijn verloren zeemeerminneken.

Enkele dagen nadien werd Jantje op het paleis van den koning uitgenoodigd. Men had allerhande zorgen voor hem. Jantje was gelukkig. Al wat hij doen kon, deed hij ter wille van de schoone prinses. Eens had zij den wensch uitgedrukt een paard te bezitten dat vlugger liep dan de wind.

- Ik zal u dat bezorgen, zei Jantje en hij ging in de plaats daarnevens, waar hij alleen was, stak snel den ring aan de rechterhand, riep Eddin op en die moest onmiddellijk aan de prinses het gevraagde bezorgen.

Jantje stak den ring terugweg, en als hij in de kamer, waar de koning en zijn gezin op hem wachtten, was weergekeerd, zei hij tot de prinses:

- Ga maar eens zien naar den paardenstal; het paard staat er al!

Iedereen spoedde zich naar den stal en inderdaad daar stond een schoone, zwarte hengst, vol vurigheid te trappelen. De prinses sprong er op, en 't was waar, dat beest liep sneller dan de wind waait.

De koning en de koningin vonden het raar, dat die vreemde man zulke wondere dingen kon volbrengen. En zij trokken hun oogen van verwondering nog grooter open, toen, enkele dagen nadien, de koningin den wensch had uitgedrukt den grootsten diamant te bezitten die er op de wereld te vinden was, en Jantje hem meteen op dezelfde manier bezorgde. Met dat alles was het nog niet gedaan. Enkele dagen later werd het oorlog. De vijand kwam van over den Rijn in 't land. Op vier plaatsen tegelijk was hij over de grenzen gerukt en zoo kwam hij al dichter en dichter naar Amsterdam afgezakt. Van alle kanten kwamen de inwoners, door den vijand achtervolgd, naar de hoofdstad gevlucht.

- Laat dat maar gaan, zei Jantje, en weest maar niet ongerust. Van avond zullen we nog eens feest

vieren en morgen ben ik hier terug en 'k zal met mijn leger dat gespuis 't land uitvagen.

Men vierde feest, alsof 't eeuwig moest duren, want de koning en iedereen betrouwde op den prins, die al zoo'n wondere dingen had volbracht. Zij hadden gelijk: 's anderen daags 's morgens, wanneer de zon in de lucht kwam staan, was Jantje in het paleis en ging de kamer binnen waar hij reeds twee keeren Eddin had opgeroepen. Maar de koning spiedde er ditmaal den jongen af langs een klein gaatje, dat hij in den muur had doen maken. En hij zag, dat Jantje een gouden ring aan den vinger stak en dat daar, op zijn woord, Eddin als een bliksemvlam uit den grond steeg. En hij hoorde Jantje zeggen:

- Eddin, zorg dat ik hier onmiddellijk een leger heb staan, sterk genoeg om al de vijanden te verslaan die Holland langs vier kanten te gelijk zijn binnengedrongen.

En onmiddellijk hoorde men 't rumoer van soldaten, 't gerinkel van sabels en bajonnetten, 't gerommel der kanonwagens, 't geronk der vliegtuigen.

Jantje verscheen daarop vóór den koning en nam afscheid van de koninklijke familie en van de hovelingen. Hij zelf nam het bevel van het leger.

Drie dagen later kwam Jantje met den triomf weerom. De vijanden waren verslagen. Zij die niet gedood waren, waren op de vlucht gegaan. Met luid gejuich werd Jantje alom in de stad van Amsterdam begroet. Aan het koninklijk paleis hield hij stil en daar, juist onder het balkon, waar de koninklijke familie te wachten stond, nam Jantje zijn ring, stak hem aan den vinger, en, als Eddin verscheen, zei hij:

- Eddin, jongen, ik dank u. Uw mannen hebben hun best gedaan. Tot ik uw diensten nog eens noodig heb.

- Altijd tot uw dienst, meester, zei Eddin en verdween. Daarop stak hij zijn ring terug op zak.

- Gij hebt gelijk, zei de koningin tot den koning, wanneer zij dat alles had nagekeken. De kracht en de macht die hij bezit, steken in dien ring. Wij moeten dien ring bemachtigen en zullen dan even machtig zijn. Van avond, wanneer wij zijn triomf vieren, zullen wij hem den ring ontstelen.

En zoo geschiedde het. Dien avond van het feest, deed de koningin een slaapdrank in Jantje's glas. In een oogwenk lag de jongen in diepen sluimer. De koningin maakte er gebruik van om hem den ring te ontnemen.'s Anderen daags, als Jantje ontwaakte, zat hij op de straat in de kleedij van een armen visschersjongen. Hij liep onmiddellijk naar het paleis om zijn ring terug te vinden, maar hij werd aan de deur gezet en de koningin liet hem zeggen, dat, indien hij niet onmiddellijk naar zijn land terugkeerde, zij hem in de gevangenis zou doen opsluiten of doen opknoopen met de moordenaars en de dieven.

Wat nu gedaan? Jantje wist het ook niet! Maar zoo gelijk hij daar te dubben stond, kwam er een oud vrouwken aangestrompeld en die vroeg hem een almoes.

- Welnu, zei Jantje, ik zal u geven wat ik heb.

Hij haalde goudstukken uit zijn zak er waren er nog juist zeven.

- Als men zoo rijk is geweest als ik, is dat of niets, rats gelijk. Ik moet nu toch terug de wereld in om trachten weer te krijgen wat mij ontstolen is.

- Daar gij voor mij zoo braaf zijt geweest, zei 't vrouwken, zal ik wat doen voor u. Hier zie, zijn drie ivoren ballekens. Ge hebt ze maar in handen te nemen om onzichtbaar te zijn. Ik ben te oud om er nog gebruik van te maken. Daarbij ik heb maar een drie maand meer te leven. Aan u zullen ze beter van pas komen.

Jantje kon de oude vrouw niet genoeg bedanken. Hij was zoo blij, dat hij van eontentement begon te dansen en te springen.

Meteen, zonder zich nog langer te bezinnen, maakte hij zich onzichtbaar en ging voor de poort van het paleis liggen. Bij de eerste gelegenheid wipte hij er binnen en trok recht naar de kamer van de koninklijke familie.

Daar hoorde hij wat! De prinses deed niets dan weenen omdat haar ouders zoo onbarmhartig met Jantje gehandeld hadden. De koningin sprak kwaad en nijdig:

- Ge moet niet weenen om dien visschersjongen. Als hij dien ring nog bezat zou ik het kunnen aannemen, maar wij bezitten hem nu. Wij zijn nu allemaal machtiger dan machtig. Ik zal ik Eddin eens oproepen en vragen dat hij u een bruidegom bezorge, schooner dan schoon en rijker dan rijk. Wacht eens ik zal den ring gaan halen.

En de koningin begaf zich in de kamer waar de ring in een ijzeren koffer geborgen lag. Jantje ging haar achterna. De koningin trok den koffer open en Jantje stond nevens haar en zag den ring liggen.

Raffel! Hij was er mee weg.

- Wat is dat, riep de koningin, wat gebeurt er hier? en zij was verschrikt men kan niet meer! Ik zag den ring daar liggen, ik wilde hem pakken en ik zie hem zoo voor mijn oogen wegnemen.

- Wat er is, riep Jantje, die zich onmiddellijk zichtbaar maakte, wat er is? Er is dees: dat ik terug in bezit van mijn eigendom ben en dat het hier nu eens anders zal gaan! Eddin!

De geest verscheen als een weerlicht, gelukkig weer zijn ouden meester te mogen dienen.

- Mijn leger terug te been, Eddin, en gansch gereed om het koninklijk paleis in te nemen.

In een oogwenk stonden de soldaten langs alle kanten van het paleis met gevelde bajonnetten.

De koning, niet wetende wat zulks beteekende, kwam toegeloopen, maar hij werd meteen vastgegrepen door de soldaten en vóór Jantje gebracht.

Toen zag de koning wel dat er niets aan te verhelpen viel en dat hij in Jantje's macht gevallen was. Op de knieën smeekte hij om genade.

- Die zal ik u geven, zei Jantje, ter wille van uw schoone, goede dochter, die in mij is blijven gelooven.

En de jongen hield woord.

De prinses was blij als een zomersch veulen, omdat zij haar verloofde weergevonden had.

En er werd bruiloft gevierd. En als de oude koning stierf, werd Jantje zijn opvolger. En nooit, vóór hem, heeft Holland een machtiger koning gehad!

CLXXXII. Roodkapje.[aant.]

Er was eens een klein meisje, dat van iedereen werd bemind. Wie 't maar eenmaal had gezien, moest het liefhebben. Het meest van al werd het echter van zijn grootmoeder bemind. Deze schonk het eens een kapje van roode zijde en omdat het dat kapje alle dagen droeg werd het door de menschen ‘Roodkapje’ geheeten.

Eens had de moeder van Roodkapje koeken gebakken en zij stuurde het meisje met een korf koekebakken en een flesch wijn naar grootmoeder. De moeder deed de noodige aanbevelingen aan Roodkapje en zei, dat ze het bij het goede mensch niet al te bont mocht maken. Heel vriendelijk moest ze zijn, in 't gaan en komen, niet van den weg in het bosch loopen, want men kon nooit weten wie of wat er zich daar verscholen hield.

Daarop ging Roodkapje heen. Aan het bosch gekomen ontmoette zij den wolf. Zij beantwoordde heel vriendelijk den groet van dien kwant, want ze wist niet hoe boosaardig hij was. Op zijne vraag waar zij heentrok met haar zwaren korf antwoordde zij, dat zij naar grootmoeder ging met koekebakken en een flesch wijn. 't Onnoozel ding voegde er bij, dat grootmoeder ginder achter op den rand van het bosch woonde, in dat witte huisje met den notelaar boven de haag.

De wolf dacht er even over na hoe hij het best de grootmoeder en Roodkapje in zijn klauwen zou kunnen krijgen en zei:

- Roodkapje, zie eens wat schoone bloemen er in het bosch staan en hoor eens hoe heerlijk de vogels

er zingen. Nu ge toch niet naar de school moet, kunt ge er u eens goed vermaken.

Roodkapje liet zich verleiden. Zij ging het bosch in en trok er een schoonen bloemkee voor grootmoeder. Intusschen was de wolf echter naar grootmoeders huizeken geloopen. Hij verslond het arme mensch en lei zich dan te bed met de kap van grootmoeder op den kop.

Toen Roodkapje eindelijk binnenkwam, spoedde zij zich recht naar het bed van de grootmoeder, maar verschrikte danig wanneer zij zag hoe het mensch veranderd was.

- Ei, grootmoeder, wat hebt ge groote ooren gekregen!
- 't Is om u beter te hooren, mijn kind!
- Ei, grootmoeder, wat hebt ge groote oogen gekregen!
- 't Is om u beter te zien, mijn kind!
- Ei, grootmoeder, wat hebt ge groote tanden gekregen!
- 't Is om u beter te kunnen opeten!

En daarop deed de wolf een sprong en verslond ineens, met huid en haar, het arme Roodkapje.

Daarop likte de wolf zijn baard af en lei zich terug te bed. Hij lag echter maar even neer of hij viel in zwaren slaap en begon te ronken lijk een reus. Een jager langs de baan hoorde zulks en dacht:

- Ik zal daar maar eens even binnentrekken, wie weet of het arme mensch niet ziek geworden is.

Toen de jager den wolf zag liggen, nam hij zijn groot jagersmes en sneed het wreede dier den buik open. Zoo kon hij nog bijtijds grootmoeder en Roodkapje redden. Roodkapje haalde al gauw zware baksteenen bij en die werden in den buik van den wolf gestoken.

En zie, als enkele oogenblikken later de wolf ontwaakte en wilde opspringen, wogen die baksteenen zoo zwaar in zijn lijf, dat hij als een stuk lood ten gronde viel. Op den slag was hij dood.

De jager trok dan op met den dooden wolf op den rug. Grootmoeder at de koekebakken en dronk den wijn. Roodkapje peinsde:

- Nooit of nooit zal ik nog in 't bosch loopen als mijn moeder 't verboden heeft.

CLXXXIII. Gouden schoof.[aant.]

Al heel lang geleen kwam in Vlaanderen-aan-de-Zee een wondere boot aangevaren. Het zeil ervan was blank als 't morgenlicht.

Op het dek van die boot lag een jongeling te rusten. Zijn lokken waren blond als 't koren. Zijn aangezicht was blank als tarweblom. Zijn oogen waren blauw als korenblommen.

Die boot kwam dichter, dichter, altijd maar dichter. En daar de zee zich onvoorziens terugtrok, strandde de boot op het zand. De jongeling stond op, sprong aan land en stapte verder. Al gaande sloeg hij zijn lokken van links naar rechts en van rechts naar links. Overal viel een regen van graankorrels op den grond.

En nu gebeurde het dat de aarde, die tot dan toe in Vlaanderen heel en al onvruchtbaar was geweest, zóó onvruchtbaar, dat, tot dan toe, koningen noch prinsen dat land begeerd hadden om er over te regeeren, van een ongewone vruchtbaarheid was geworden, een vruchtbaarheid zóó groot, dat keizers en koningen het zouden beloeren en er om vechten in de komende eeuwen.

Die schoone jongeling was Gouden Schoof. Hij was gekomen om in het oude Vlaanderen de zegeningen van den akkerbouw te brengen.

CLXXXIV. Nog van een Janneken en een Mieken en van een tooverheks en een huizeken van suiker en koekendeeg.[aant.]

Janneken en Mieken trokken eens samen naar het bosch, om hazelnoten te rapen. Nauwelijks waren zij er aangekomen of er brak een verschrikkelijk onweer los. 't Begon te regenen, te bliksemen en te donderen, alsof het eind van de wereld gekomen was. De kinderen liepen zoo hard ze maar konden om terug thuis te geraken, maar hoe meer zij liepen hoe dieper zij in het bosch drongen. Er bleef hen niets anders over dan dicht bijeen onder een boom te kruipen en te wachten tot het onweer zou over zijn.

Toen het eindelijk opgehouden had met regenen en bliksemen en donderen was het nacht, en zoo donker dat zij geen steek voor hun oogen zagen. Janneken zocht te allen kant en kroop in een boom om te zien of er nergens een lichtje te ontwaren was. Maar niets, niets was er te zien, noch verre noch nabij. Hij liet zich maar van den boom glijden en zij bleven dicht bijeengekropen den morgen af wachten.

Den volgenden morgen, toen de zon was opgestaan, kwam daar in een boomkruin een vogeltje zingen. Het zong alzoo:

> Piere wit, ziet hoe hoog ik hier zit.
> Ik vlieg vandaan, volg mij langs de baan.

Het vogeltje vloog weg en Janneken en Mieken het achterna. Zoo kwamen zij aan een huizeken, dat

langsheen de baan te glinsteren stond alsof het van diamant was. Van diamant was het eigenlijk niet, maar wel van puren kandijsuiker. Het deurken en de vensters waren van chocolade en de pannen van speculatie.

Wat konden Janneken en Mieken al beter wenschen! Janneken brak een stuk chocolade van een vensterken en Mieken peuterde een stuksken suiker uit den muur.

Toen klonk er een stem binnenshuis en die riep:

- Wie knabbelt daar aan mijn huisje?

Janneken en Mieken antwoordden:

- 't Is de wind, 't is de wind!

Maar die stem van binnen had geen vrede met dat antwoord. Op eens vloog het deurken van het huizeken open en een oude vrouw verscheen. Die vrouw was een boosaardige tooverheks. Wanneer zij de twee kinderen zag, die daar zonder achterdocht aan 't knabbelen waren, werd zij evenwel vriendelijk en kwam al lachend dichter:

- Wel heb ik van mijn leven, zei ze. Gij moet allebei wel grooten honger hebben om daar aan mijn huisje te knabbelen. Komt liever binnen, ik zal u wat beters te eten geven.

Janneken en Mieken lieten zich gezeggen en gingen binnen. Zij ontvingen van de heks goed eten en goeden drank. Zij aten dat hun buiksken rond stond als een tonneken. Heel den dag bleef het eten en drinken zooveel zij maar begeerden. En de oude vrouw scheen zoo goed te zijn als het eten dat zij opdiende.

Den volgenden morgen leek het wat anders. Toen pakte de heks Janneken op en bracht hem naar het varkenshok, waar zij hem opsloot. Zij wilde hem vetmesten om hem daarna te braden en op te eten. Mieken mocht in het huizeken blijven maar kreeg nog alleen afval om te eten en schotelwater om te drinken.

Telkens de heks met eten in den varkensstal kwam, moest Janneken zijn vinger uitsteken. Daaraan voelde het oude wijf, dat niet goed meer zien kon, of Janneken vetter werd. Maar Janneken was ook uitgeslapen! Hij voelde wat de heks in het vermier had en in plaats van zijn vinger, stak hij steeds een afgeknaagd beentje uit.

Als dat spel nu al een week of zes had geduurd, zei de heks op een morgen, toen zij met het eten kwam:

- Neen, er is geen vet aan te krijgen. Morgen wordt hij gebraden.

's Anderen daags al heel vroeg was de heks te been. Zij haalde Mieken uit haar bed en deze moest haar behulpzaam zijn bij het stoken van den oven. Als hij heel heet was gestookt, deed zij de ovendeur open en riep op Mieken:

- Kruip eens rap in den oven, zei ze, en zie eens of hij heet genoeg is.

De heks was natuurlijk van zin Mieken eerst en vooral in den oven te steken, en daarom zei ze dat. Maar Mieken was ook niet dom en antwoordde dat ze niet wist hoe ze dat doen moest.

- Wel, dom getrek, zóó zie moet ge dat doen.

Met die woorden kroop de heks van voor den oven in. Mieken gaf haar een duwken zoodat zij tot van achter in het smeulende vuur vloog, sloeg de ovendeur toe en deed den grendel er op. De heks verbrandde in de ijselijkste pijnen.

Mieken ging dan Janneken verlossen uit den varkensstal. Zij zochten saam het huis van de tooverheks af en al de schatten die zij er vonden droegen zij mee naar huis. Zij hadden meer dan genoeg om heel hun leven met moeder en vader daarbij gelukkig te zijn en niet meer te moeten werken.

Als zij lang gegaan hadden kwamen zij aan een groot water waar zij over noch door konden.

- Wat nu gedaan? vroeg Janneken.
- Wacht ne keer, antwoordde Mieken.

Mieken zag een witte zwaan die op den vijver zwom en riep:

Zwaan, witte zwaan,
Wij hebben boot noch brug.
Draag ons op uwen rug
Naar den overkant op de baan.

En de zwaan kwam aangezwommen. Zij nam Janneken en Mieken op haar rug en bracht ze naar den overkant, want de baan liep daar verder en recht naar hun huis. Daar kwamen zij aan met al hun schatten. Zij leefden nu voortaan gelukkig met vader en moeder. En als ze niet gestorven zijn leven ze er nog.

CLXXXV. De drie zusters.[aant.]

Er zijn drie godinnen, drie zusters, die gestadig op de menschen waken, van hun geboorte tot hun dood. Dit was zoo en dit is nog zoo, al zijn er menschen die beweren dat het niet waar is.

En 't zal zoo altijd blijven.

Die drie zusters heeten: Wara, Werdenda en Zala. Wara, de jongste, vergemakkelijkt de geboorte en geeft den boreling zijn pak deugden en ondeugden, gaven en tekortkomingen mee; Werdenda, de tweede jongste, geleidt de menschen door wel en wee, geluk en druk; Zala, eindelijk, de oudste en leelijkste van de drie zusters, is gelast de levensdraden af te snijden. Zij is oud en leelijk, nijdig en afgunstig, vooral op haar mooie zusters en ook op al wie door deze met schoonheid wordt bedeeld.

Eens werd er, in het noorden aan de zee, een kindeken geboren in een arme kluis. Vader en moeder zaten overgelukkig rond het wiegje. Het was treffend om zien. Wara was geroerd door 't geluk van de ouders.

- Ik ga dat kindeken rijk bedeelen, zei ze, 't zal schoon zijn en goed, edel van inborst en van geest vernuftig.

- En ik, sprak Werdenda, ik zal dit kindeken geleiden langs wegen van geluk en vreugd.

Toen verscheen Zala. Van haat en boosaardigheid vertrok haar wezen, wanneer zij zag wat haar zusters hier aan dat kindeken hadden toegediend; haar afgunstigheid kende paal noch perk wanneer zij 't geluk van de ouders zag, die daar maar altijd in 't schijnsel van een kaars naar hun wichtje zaten te kijken.

- Mijn zusters hebben 't zóó gewenscht, sprak zij eindelijk, dit kind zal schoon zijn en goed; 't zal wandelen langs wegen van geluk en vreugd... maar 't zal sterven wanneer deze kaars is opgebrand.

En daarmede liep zij heen. Wara en Werdenda stonden verslagen. Maar ijlings blies Wara de kaars uit en vluchtte er mede, opgevolgd door Werdenda.

Ze lieten een looden koker maken, borgen de kaars er in en wierpen hem heel ver in de zee, daar waar 't water 't diepste is.

En zoo kon de wensch van de kwaadaardige Zala niet verwezenlijkt worden.

CLXXXVI. Van 't manneken in de mane.[aant.]

Een houthakker, die niet veel gaf om God en zijn gebod, was op een Zondagmorgen naar het bosch gegaan om hout te hakken. Wanneer hij veel hout had vergaard en tot een bussel gebonden, trok hij er mede op, terug naar huis.

Onderweg ontmoette hij een ouden heer met een grooten, grijzen baard. Die oude heer was God den Heer in eigen persoon.

- Wat hebt gij gedaan, zei God den Heer tot den houthakker. Weet gij niet dat de Zondag een heilige dag is en dat het derde gebod u verbiedt op dien dag te werken?

- De Zondag is voor mij niet meer waard dan de Maandag. 't Is mij al gelijk en den Maandag vier ik veel liever dan den Zondag. Zoo werk ik 's Zondags en den Maandag rust ik uit. En 't zal veel beter zijn dat gij u met uw eigen zaken moeit...

En God den Heer antwoordde toen met een stem die den houthakker als een donder in de ooren klonk:

- Als dat zóó is, en de Zondag voor u niet meer waard is dan de Maandag, zult gij eeuwig Maandag houden daarboven in de maan, waar gij tot in der eeuwigheid met uwen bussel hout op den rug zult blijven staan. En zóó is het geschied.

CLXXXVII. Hoe Onze Lieve Heer den duivel machteloos maakte.

aant.

Toen Onze Lieve Heer voor de verlossing van de menschen aan het kruis was gestorven, geraakte de duivel in koleire, zoo heftig en fel dat men sindsdien van een duivelsche koleire is gaan spreken.

-Wat heb ik voortaan nog aan de wereld, schreeuwde hij. Veel zielen zal ik er niet meer binnenrijven Ze zullen nu allemaal naar den Hemel gaan. Ik zal daarom korte metten maken en de menschen met mijn donder verpletteren.

Hij trok recht naar de Hel om zijn voornemen ten uitvoer te brengen.

Onze Lieve Heer zag wel wat er in den duivel omging. Gelijk hij al de verzwegen gedachten en stille voornemens van de menschen kent, kent hij ook die van den duivel.

- Ik zal den boozen rakker de baas zijn, zei hij. Ik zal telkens hij naar zijn donder grijpt de menschen waarschuwen door het hemelsch vuur. De menschen zullen dan een kruis maken en de duivelsche donder zal geen macht meer hebben.

En zoo geschiedt het sindsdien.

CLXXXVIII. Jan de Koeter.[aant.]

Er was eens een jongen die Jan de Koeter werd geheeten. Die jongen woonde bij zijn ouders, op den rand van het bosch. 't Was armoe men kan niet meer in dat huisgezin. Daarbij werd de jongen nog door vader en moeder verstooten. Zóó kon dat niet blijven duren. Als men meer doet dan boven een mensch zijn macht is, en dan als bedank-u-zeer grove woorden krijgt, kan men het overal elders beter hebben.

En op een schoonen dag zei de jongen dat aan zijn vader en zijn moeder. Hij voegde er bij dat hij vast besloten was er maar onmiddellijk van onder te trekken. Hoe gauwer vertrokken, hoe gauwer vergeten.

De vader en de moeder hoorden wel dat het meenens was bij den jongen. Zij hadden dan ook almeteens spijt over al wat zij hem misdreven hadden. De moeder wel het meest; deze gaf hem een heel pak eten mee voor onderweg; 't was 't laatste wat er in de schapraai overbleef. De vader echter niet minder. Hij kon zijn tranen niet weerhouden. Hij trok naar boven naar den zolder en een paar minuten later was hij terug met een hamerken, dat hij aan zijnen Jan gaf.

- Ja, jongen, zei hij, als ik er over peins, hebt gij gelijk van er van onder te trekken. Als de armoede in huis is, gaat het nooit goed. Veel kan ik u niet meegeven. Ik geef u alleen een hamerken, maar een hamerken dat wondere krachten heeft. Het zal u onoverwinbaar maken.

En Jan de Koeter kuste zijn vader en zijn moeder en trok op met zijn hamerken. Als hij lang had gegaan, kwam hij aan een kasteel en belde er. Een

jonge juffrouw in 't zwart gekleed kwam opendoen. Zij vroeg hem wat er van zijn beliefte was.

- Ik kwam eens hooren of ge geen knecht kunt gebruiken. Ik ben er thuis van onder getrokken, omdat het er armoe troef is. Met kost en inwoon ben ik tevree en werken kan ik voor zes.

- Wel ja, we hebben hier een koeter noodig om 's morgens de koeien naar de wei te brengen en er 's avonds mee naar huis te keeren. Maar ik moet het u zeggen, we hebben hier al zooveel koeters gehad, en 't is allemaal goed voor een dag. Ze trekken 's morgens met de koeien op en deze komen 's avonds alleen naar huis. Van den koeter is er telkens geen spoor meer te zien. Dat is altijd hetzelfde spel.

- Maar ik, ik keer met de koeien weer, dat beloof ik u.

- Kom dan maar binnen, antwoordde de juffrouw, zet u aan tafel en eet wat uw herteken lust.

De juffrouw bleef al zuchtend aan tafel zitten, terwijl Jan de Koeter zijn buiksken goed deed.

- Zucht nu toch niet meer, Juffrouw, zei Jan. Wacht tot morgen en ge zult zien dat er geen reden toe is.

En Jan at op zijn duizend gemakken voort. Hij dacht bij zichzelven:

- 'k Wou dat ik 't al mijn levensdagen zóó mocht hebben.

Den volgenden morgen trok Jan de Koeter op met zijn knapzak onder den arm. Hij joeg de koeien voort tot in de weide en liet ze dan maar gerust rondgrazen. Hij at als hij honger had, dronk als hij dorst kreeg en zong voor de rest als een vogel in 't veld.

Als 't avond werd en de schemering inviel, trok hij met zijn koeien naar huis. Nauwelijks was hij in 't midden van de wei, om naar de groote baan terug te keeren, of een ridder, gansch in 't zilver gekleed, reed hem te gemoet. Aan zijn zijde hing een groot zwaard.

Een ridder gansch in 't zilver gekleed kwam hem te gemoet..

- Wat komt gij hier doen? vroeg hem de ridder met stoute stem.

- Ik heb de gewoonte niet mijn zaken aan een andermans neus te hangen, zei Jan.

- Dat antwoord zult ge met den dood bekoopen, man, riep de ridder vertoornd en hij wilde zijn groot zwaard grijpen. Jan de Koeter had die beweging gevolgd, nam zijn hamer en sloeg er den ridder zóó geweldig mede op het hoofd, dat hij morsdood van zijn paard tuimelde.

Jan trok den ridder de zilveren kleederen uit, verborg ze met het lijk onder een hooiopper en ging met de koeien heen. Het paard van den ridder liet hij in de wei rondloopen. De juffrouw van 't kasteel lag in haar balkon en kon haar oogen niet gelooven wanneer zij den koeter zag aankomen. Ook verhaastte zij zich naar beneden om hem te verwelkomen en hem goede spijs en drank voor te schotelen.

- Mocht het zoo blijven duren, zuchtte zij, maar morgen, morgen...

Jan zette zich aan tafel. Hij was blij als een kermisgast. Zoo gelijk hij het nu had, zou hij het niet beter in den hemel kunnen hebben.

Den volgenden dag, wanneer hij opnieuw met de koeien naar de wei trok, kreeg hij nog beter eten mee. Hij wreef zich in de handen wanneer hij eens in 't genipt naar zijnen rijken buit onder den hooiopper kijken ging. Kleeren, harnas, helm, sabel, 't was al van zuiver zilver.

Weer werd het avond en weer trok Jan met zijn koeien naar huis. Pas had hij eenige schreden gedaan, of hij zag daar een ridder, heel en al in 't goud geharnast, naar hem komen afgereden.

- Als die hetzelfde van zin is als die zilveren ridder, zal 't zoolang niet duren als gisterenavond,

peinsde Jan. Hij nam dan ook reeds zijn hamerken in de jeukende handen.

- Wat doet gij hier? vroeg de gouden ridder.

- Mijn zaken zijn mijn zaken en ik vraag u niet wat gij hier komt doen, antwoordde Jan even botweg.

- Dat zal u duur te staan komen...

Meer kon hij niet meer zeggen. Jan sloeg hem met zijn hamerken den kop in, zoodat hij morsdood van zijn paard tuimelde.

Daarop trok Jan hem't gouden harnas en 't gouden gerief van 't lijf en verborg weer alles onder een hooiopper. En terwijl het paard hinnikend verder de wei inliep, ging de koeter terug naar 't kasteel. Hij werd er nog met meer vriendschap onthaald dan den dag te voren en 't eten was zoo goed alsof het van een koningstafel kwam.

- Als 't zóó blijft duren, dacht Jan, dan zijn mijn weekdagen hier beter dan mijn Zondagen thuis.

De juffrouw dacht van haar kant:

- Als hij nu morgen maar kan weerkeeren!

En den derden morgen trok Jan weer op. Alles gebeurde onderweg en in de weide gelijk de twee eerste keeren. Ook als hij in de schemering aanstalten maakte om op te trekken, zag hij dat er, in het midden van de weide, een val werd opengelegd, waaruit een ridder te paard te voorschijn kwam. Die ridder zijn kleeren, harnas en helm glinsterden van de diamanten waarmede zij belegd waren en zijn sabel eveneens. Hij kwam recht op Jan den Koeter afgereden, maar deze liet hem komen, pakte zijn hamerken en plomp! de diamanten ridder lag dood ten gronde, vóór hij nog een woord gesproken had. Weer verborg Jan het lijk en het diamanten harnas onder een hooiopper. Hij trok thans niet recht naar 't kasteel. Hij joeg wel zijn koeien de groote baan op, maar ging zelf niet mee. Eerst moest hij weten wat er daar onder

den grond ruizemuisde. Met het hamerken in de hand, voor alle valle voor, trok hij de onderaardsche gang in.

Hij ging er lang en bleef gaan in den pikkendonker. Eindelijk kwam hij in een helverlichte zaal. Rijke en kostelijke spijzen stonden er op een tafel, waar plaats was voor drie personen.

- Ha! hier zaten die lekkere mannen, zei Jan. Wat zij mochten, mag ik ook. Ik zal het eens seffens laten zien. En hij at zooveel en zoo'n lekkere dingen, dat hij meende in den hemel aan tafel te zitten, en hij dronk navenant.

Toen hij goed zijn bekomste had, dacht hij eens verder te gaan zien. Hij doorliep nog vele groote, helverlichte zalen, waar alles om ter schoonst was. Eindelijk geraakte hij in een overgroote plaats, waar een groote ijzeren geldkoffer stond.

- Hier ligt de schat, dacht Jan.

En pardoef en pardoef! En nog pardoef en altijd maar pardoef! Jan de Koeter hamerde op de schatkist dat het klonk en weerklonk om in den ondergrond van de hel al de duivels wakker te maken. Opeens vloog de koffer in stukken en een zee van goudstukken rolde vóór Jan's voeten.

Nu wist Jan de Koeter genoeg. Meer moest hij niet weten. Buiten gekomen floot hij op de drie paarden van de drie ridders. Ze kwamen al hinnikend aangeloopen. Hij belaadde ze alle drie met de zilveren, gouden en diamanten harnassen, helmen en sabels, sprong op het paard van den diamanten ridder en reed vierklauwens naar het kasteel, waar de koeien al lang zonder geleide aangekomen waren. De juffrouw dacht niet anders of Jan de Koeter zou niet weerkomen. Zij verschoot dan ook niet weinig als zij 't geklepper van de paarden voor 't kasteel op den steenweg hoorde. En niet zoodra had zij den koeter gezien, of zij liep buiten en riep:

- Jan, Jan, nu ben ik gered!

- Gered? vroeg Jan.

- Wel ja, gered! Ik kan hefc u niet langer meer verzwijgen. Ik ben de dochter van den koning van Lombardijen. Op mijn vijf jaar werd ik gestolen door de drie ridders die drie groote tooveraars waren. Zij brachten mij naar hier, waar ik onder hun bewaking leefde. Al de knechten die ik huurde om de koeien naar de weide te brengen, werden den eersten dag door hun hand gedood. Nu hebben zij van u hun verdiende straf gekregen. Mijn dank zal met mijn leven eindigen. Laat ons morgen naar Lombardijen vertrekken. Mijn vader zal zoo gelukkig zijn dat hij u geven zal al wat gij begeert.

- Maar eerst mijn schatten, zei Jan de Koeter, die dacht aan al dat goud dat hij in die onderaardsche zalen had gezien.

- Ik heb u immers gezegd dat die drie ridders drie groote tooveraars waren! Vrees hun goud, want het kan u niets brengen dat deugt.

Maar Jan was niet te overhalen. Hij moest het goud hebben en zou het hebben.

- Welnu, wij zullen het morgenvroeg gaan halen, vóór ons vertrek naar Lombardijen.

Den volgenden morgen al heel vroeg stond Jan de Koeter op. Zijn eerste werk was naar den stal te gaan om zijn drie paarden te zadelen en dan weg te rijden, eerst naar de weide, en verder naar het land van Lombardijen. Maar Jan verschoot niet weinig wanneer hij in plaats van drie jonge, vurige dravers, drie oude knollen in den stal vond. En dan de harnassen, helmen en ridderskleedijen, zij waren niet meer van zilver, goud en diamant, gelijk gisteren avond, 't waren nu oud versleten plunjes geworden en het oprapen niet meer waard.

- 'k Heb 't u immers gezegd, dat die drie ridders drie groote tooveraars waren en hun goud niets goeds voor u zou meebrengen. Laat het liggen in de weide en kom met mij mee naar Lombardijen. Die tooveraars wreken zich nog op u na hun dood.

Maar Jan de Koeter wilde daarvan niet weten. Hij zou en moest naar de weide. De juffrouw ging dan mee. Wanneer ze beiden de val hadden opengelegd en de lange gang doorgegaan waren en in de schatkamer waren geraakt, lag al het goud daar te glinsteren en te schitteren.

- En ik zou dat laten liggen, zei Jan de Koeter en greep een handvol dukaten.

Maar onmiddellijk begon hij te huilen van de pijn. De goudstukken die hij in handen hield waren gloeiende kolen geworden.

- Ziet ge wel, zei de juffrouw, ze wreken zich nog en zullen zich blijven wreken zoolang gij iets van hen in handen zult nemen.

Nu was Jan de Koeter zijn besluit genomen. Hij vertrok met de juffrouw naar haar vader, den koning van Lombardijen. Lange maanden waren zij onderweg, want de baan waslang en moeilijk. Eindelijk geraakten zij er toch. Het nieuws van hun aankomst verspreidde zich van stad tot dorp gelijk een weerlicht, zoodat de hoofdstad, op den dag van hun aankomst, in volle feest was. De koning was gelukkig zijn eenige dochter weer te zien, die hij onmiddellijk herkende aan een gouden kruisken, dat zij van haar geboorte af op de borst had gedragen. Hij wilde baar redder beloonen met schatten en rijkdommen, maar Jan de Koeter wilde goud noch goed. Hij begeerde alleen met de geredde prinses te trouwen. En daar zulks ook 't verlangen van de prinses was, stemde de koning toe. Er werd volop feest gehouden. In het land werden

meiboompjes geplant. Vlaggen wapperden aan huizen en wimpels over de straten en men schoot met geweren en kanonnen, dat alles ter eere van de weergekeerde prinses en haren bruidegom.

CLXXXIX. Van pelgrim en korenbloem.[aant.]

Er was eens een rijke heer, die op een kasteel woonde en maar een dochter had. Dit meisje was schoon, zoo schoon dat het waarlijk niet om zeggen is. Zij heette Korenbloemeken. Vele rijkemanszonen waren reeds de hand van Korenbloemeken komen vragen, maar de rijke heer had ze afgewezen zonder meer. 't Was omdat zij in zijn oogen niet rijk genoeg waren.

En toen kwam, op een morgen, een zeer armoedig gekleed en onbekend man de hand van Korenbloemeken vragen.

- Ik ben pelgrim, zei hij, en zou gaarne met Korenbloemeken trouwen.

Maar de rijke heer begeerde zoo geen schuiver voor zijn dochter. Hij wilde haar een hennigen man schenken.

En toen trok Pelgrim op, maar 's nachts kwam hij weer met zijn paard Vlugger dan Vlug. Hij stool Korenbloemeken en trok er mee weg zoo snel als de wind.

Den volgenden morgen, toen de vader van Korenbloemeken zag wat er voorgevallen was, wist hij ook dat Pelgrim zijn dochter had gestolen. Hij sprong op zijn vurigsten hengst en ijlde de vluchtenden achterna. Maar Pelgrim en Korenbloemeken waren niet in te halen. Daar zorgde 't paard Vlugger dan Vlug voor. Na een heelen dag gereden te hebben kwam de vader 's avonds aan een weide, waar wel honderd herders een overgroote kudde schapen voortdreven, die allemaal zilveren belletjes aan een zijden halsband droegen. Het ging er heinde en ver van tingelingeling.

De rijke heer vroeg aan de herders:

- Van wie toch is die kudde schapen?

- Deze schapen en al wat ge zien kunt zoo ver uw oogen dragen zijn van Pelgrim en zijn gestolen vrouwe. Vandaag eerst heeft hij ze thuisgebracht en overmorgen zal hij ze trouwen.

En de rijke heer reed verder.

Toen hij weer een dag gereden had, landde hij te midden van een groote kudde koeien, die allemaal een vergulden halsband aanhadden en weer vroeg hij aan de koeters:

- Van wie zijn deze koeien?

De koeters antwoordden:

- Deze koeien en al wat ge zien kunt zoo ver uw oogen dragen zijn van Pelgrim en zijn gestolen vrouwe. Gisteren eerst heeft hij ze thuisgebracht en morgen zal hij ze trouwen.

En de heer reed verder. Weer kwam een nieuwe dag. Tegen den avond reed hij nog een grootere kudde paarden voorbij. Uiterst benieuwd vroeg hij weer aan de paardendrijvers:

- Van wie toch zijn die paarden?

- Deze paarden en al wat ge zien kunt zoo ver uw oogen dragen zijn van Pelgrim en zijn gestolen vrouwe. Eergisteren heeft hij ze thuisgebracht en heden zal hij ze trouwen.

De rijke man verschoot niet weinig en reed voort. Een boogscheut verder stond hij onverwacht voor een groot kasteel met torens en poorten van goud.

Hij schelde en vroeg aan den man die kwam opendoen:

- Van wie is dit schoon kasteel?

- Van wie anders dan van Pelgrim en zijn gestolen vrouwe. Eergisteren heeft hij ze thuisgebracht en heden zal hij ze trouwen.

- Welnu, zei de heer, tegen zulken baas heb ik niets in te brengen. Zeg dan, voor mijn paart, dat hij die gestolen vrouwe mag houwen.

CXC. De koning en zijne drie zonen.[aant.]

Er was eens een koning en die had drie zonen.

- Mijn lieve kinderen, zoo sprak hij op zekeren dag, ik ben al oud en bijkans versleten en het geld, dat ik nog over heb, zal binnen een half jaar op zijn. Luistert, mijn kinderen, ik zal aan ieder van u een schip geven en honderd matrozen. Vaart de wijde wereld in en wie mij het beste zal naar huis brengen, wordt na mijn dood koning.

Dit voorstel namen de drie zonen aan. Zij vertrokken een week later. De eerste zoon vaarde altijd noordwaarts en kwam aan in het Goudland. Hij laadde zijn schip vol goud en trok terug naar huis.

De tweede zoon ging steeds naar het oosten en kwam aan het Zilverland. Hij vulde zijn schip met zilver en trok insgelijks terug naar huis.

De derde zoon, 't was de jongste en de slimste van de drie, verdwaalde ongelukkiglijk met zijn schip en verloor zijn weg. Een half jaar later zag hij een eiland en hij vaarde er heen. Het was het Hongerlijdersland. Er was niets te zien dan woestijnen en zandbergen. Boomen of huizen stonden er niet. Eindelijk zag hij, op een klein zandheuveltje, een witte roos staan. Hij plukte ze af en daar opeens stond er voor hem een jong en beeldschoon meisje. Haar kleederen waren van goud en haar haren van zilver; rond haar blanke polsen en aan haar hals hingen de kostbaarste edelgesteenten.

De prins werd nieuwsgierig en vroeg wie zij was.

- Ik ben een betooverde prinses, sprak zij, en moet hier tien jaren op het eiland blijven. Als iemand mij plukt vóór dat deze jaren voorbij zijn,

word ik levend verbrand. Begraaf mij daarom terug in het zand en binnen twee jaren moogt gij mij komen plukken!

De prins had medelijden en gaf toe. Hij maakte een put in het zand en de prinses sprong er in; maar zij gaf hem een zakdoek tot gedenkenis en leerde hem eenige woorden die hij tot den zakdoek spreken moest, om voor hem en de zijnen, vrienden en bekenden, spijs en drank in overvloed te bekomen.

De prins bedankte de prinses, maakte den put dicht en een witte roos bloeide opnieuw op den zandheuvel.

's Anderen daags vroeg vertrok de jonge prins met zijn schip. Er waren nog geen twee dagen verloopen of de matrozen maakten opstand, omdat er geen eten meer was. De prins stelde hen gerust en sprak:

- Mannen, er is eten in overvloed; zet u aan tafel!

Zij gehoorzaamden en de prins haalde den zijden zakdoek uit zijn zak, lei hem op tafel en riep:

Tooverdoek, dek u fijn
Voor honderd man, met spijs en wijn!

En zie, opeens stond de tafel vol van de lekkerste spijzen en dranken. De matrozen waren verwonderd en aten zooveel dat ze niet meer vooruit konden. Nu hadden ze eten zooveel ze wilden en deden van alles om hun meester tevreden te stellen.

Weer was er een half jaar voorbij en de prins kwam aan een ander eiland. Hij stapte af en ging er een wandeling doen in de groote bosschen. Opeens stond er een oud manneken voor hem en vroeg hem wat eten. De prins haalde den zakdoek te voorschijn en riep:

Tooverdoek, dek u fijn
Voor twee personen, met spijs en wijn!

En alles was er meteen. Het oud manneken stond verwonderd en nadat hij lekker gesmuld had en goed gedronken, haalde hij een doosken te voorschijn en vroeg aan den prins of hij daarvoor zijn tooverzakdoek wilde verwisselen. De prins lachte en vroeg:

- Maar, ventje, wat kan ik nu met dat doosken aan vangen?
- Veel, sprak het manneken.

Daarop duwde hij op een knop en riep:

Ruiter-Ruiterschaar,
Honderd man te voet en honderd man te paard!

En opeens kwamen er tweehonderd soldaten uit het doosken en honderd paarden. De prins begon te lachen van plezier en vroeg of men die soldaten en paarden ook terug kon wegtooveren.

- Wel zeker, antwoordde het manneken, zie hier!

Hij duwde dan terug op den knop en riep:

Ruiter-Ruitersgezin,
Kruip terug mijn doosken in!

En de soldaten waren verdwenen.

De prins wilde het doosken bezitten en hij verwisselde het met zijn doeksken. Nadat hij afscheid had genomen van het oud manneken, duwde de prins op den knop en riep:

Ruiter-Ruiterschaar,
Tien mannen te voet en tien te paard!

Ze sprongen uit het doosken en de prins zei:

- Mannen, brengt mij mijn tooverzakdoeksken terug dat het ventje heeft meegenomen.

De soldaten liepen om ter hardst en pakten het doeksken af en gaven het aan den prins terug. Dan tooverde deze de soldaten weg en ging naar het schip om te slapen.

's Morgens vroeg vertrok hij verder en landde enkele dagen later op een ander eiland aan. De prins ging weer wandelen. Hij ontmoette ditmaal een oud vrouwken.

- Goeden dag, mijnheerken, riep deze, hebt gij als 't u belieft geen beetje eten; ik sterf bijkans van grooten honger en dorst!

De prins haalde weer zijn tooverzakdoek uit en tooverde van de beste spijzen en dranken. Nadat zij beiden goed gelekkerbekt hadden, vroeg het wijfken of hij dien tooverzakdoek wilde verwisselen met haar halsdoek. De prins vroeg wat men daarmee kon aanvangen.

- Zie maar, sprak het vrouwken, dit halsdoek is gemaakt van alle differente lapkens. Ik zal eens een diamanten kasteel tooveren!

Zij nam er een lapken af en gooide het weg, en zie, op de plaats waar het lapken viel, stond er een diamanten kasteel. De prins vroeg of zij dat ook kon wegtooveren.

- Ja zeker, mijnheerken, antwoordde zij, en zij waaide met haren halsdoek. Het kasteel was weg en het lapken waaide terug aan haren doek.

De prins ruilde en nam afscheid.

Hij was echter maar pas weg of hij riep zijn soldaten en zei hun dat zij het zakdoeksken moesten terughalen.

Spoedig had hij het terug. Hij deed dan de soldaten in het doosken verdwijnen en trok verder met zijn schip.

Twee maanden later landde hij weer aan op een eiland. Hij hoorde er iemand in de verte op een muziek spelen. Hij ging aan wal en zag er een jongeling zitten met een kleine harp in de hand. De prins vroeg wat voor een ding dat was.

De jongen zei:

- Dat is een muziek en er staan niet meer dan drie snaren op. Speelt gij op de eerste snaar, dan begint iedereen te schreeuwen; speelt ge op de tweede snaar, dan begint iedereen te zingen en te dansen; speelt ge op de derde snaar, dan valt men in een diepen slaap en dan droomt men van engelen, duivels en spoken!

Gelijk de prins dat hoorde liet hij met de gauwte zijn tooverzakdoek zien en tooverde van allerlei lekkere gebakken en wijn. De jongen was verwonderd en vroeg onmiddellijk om de harp tegen het doeksken te verwisselen. De prins ruilde en nam afscheid.

Weer zond hij zijn soldaten om het doeksken terug af te pakken en ging dan naar zijn schip. Hij lachte van plezier:

- Wel, nu heb ik al vier dingen: een tooverzakdoek een tooverdoos, een tooverhalsdoek en een harp!

's Anderen daags vertrok hij en na enkele dagen te hebben gevaren vond hij zijnen weg terug. Vier maanden later kwam hij dan ook in de stad van zijn vader aan. Het was twaalf uur in den nacht en daarom ging hij in den hof slapen. Rond vier uur in den morgen echter wilde zijn vader op jacht gaan en vond zijn zoon daar liggen. Hij wekte hem en drukte hem in de armen.

- Wel, sprak de koning, hoe is het met u gegaan, mijn jongen?

- Goed, vader, antwoordde de prins, ik heb vier dingen meegebracht: een zakdoek, een doos, een halsdoek en een muziek.

- Maar zoon toch, wat kunt ge daarmee aanvangen! riep de koning.

De prins zweeg en ging met zijn vader naar het kasteel, waar hij dan ook zijn broeders weervond. De eerste zoon dacht dat hij reeds koning ging worden,

maar hij was leelijk mis, zooals ge zult zien. Een week later deklareerde men den oorlog aan den koning. Al zijn soldaten werden gedood of gevangen genomen. Alles werd door den vijand gebombardeerd en kapotgeschoten. De vijandelijke troepen kwamen al dichter en dichter. En toen haalde de jongste prins zijn doosken uit den zak, duwde op den knop en riep:

Ruiter-Ruiterschaar,
Tweehonderd miljoen man te voet en tweehonderd
miljoen te paard!

En opeens kwamen er miljoenen soldaten en paarden uit de doos en zij trokken op den vijand los en versloegen hem tot den laatsten man. De koning kon zijne verwondering niet baas worden en riep tot zijn jongsten zoon:

- Gij wordt koning!

Maar dat was nog niet alles! De prins nam al de lapjes van den neusdoek en smeet ze overal heen. Heel het land was vol zilveren huizen en de koning zijn kasteel was van goud. Zilveren bruggen lagen er en de boomen van de hoven waren bezet met gouden en diamanten appels en alle soorten van vruchten. Het was groot feest op dien dag. Heel de bevolking liep bijeen en had groot plezier. De prins nam zijn zakdoeksken en riep:

Tooverdoek, dek u fijn
Voor heel mijn volk, met spijs en wijn!

Direkt begon men nu te eten en te drinken. Iedereen, jong en oud, had meer dan genoeg dien dag, ge kunt dat wel denken. En de prins ging dan op tafel staan en begon op zijn harp te spelen. Den eersten keer begon iedereen te schreeuwen; den tweeden keer danste, zong en lachte iedereen dat hooren en zien er bij

vergingen; en den derden keer viel iedereen in diepen slaap...

Na verloop van twee jaar ging de prins met zijn schip naar het Hongerlijdersland om er de roos te plukken op het zandheuveltje. De roos veranderde nu voor goed en altijd in het schoone meisje dat hij er eens had gezien en hij trok er mede naar zijn land.

Bij zijn terugkeer was zijn oude vader gestorven. Hij werd nu voor goed koning, trouwde met de prinses en leefde gelukkig en in overvloed.

En er kwam een varken met een langen snuit en de vertelling die is uit.

CXCI. Waarom de joden geen varkensvleesch eten.[aant.]

Ons Heer was op reis in Vlaanderen. In een stad waar hij wilde vernachten, stonden enkele joden samengeschaard en schenen met hem den spot te willen drijven.

- We zullen nu eens weten, zeiden zij, of hij zóó vernuftig is en waarlijk de waarheid kan zeggen. En ze staken een hunner ongezien onder een ton.

Als ons Heer kort daarop voorbijkwam, hield een hunner hem staan en vroeg:

- Meester, als gij zóó wijs zijt als men beweert, dan moet gij ook kunnen zeggen wat er onder die ton zit.

- Dat wil ik u wel zeggen, antwoordde Ons Heer, 't is een zwijn.

Nu lachten de joden, want ze meenden Ons Heer afgevangen te hebben en zij hieven de ton op.

Maar nu was het aan de Joden van te verschieten, want er kwam inderdaad al knorrend een zwijn van onder de ton geloopen, recht naar enkele zwijnen, die wat verder op een mesthoop aan 't wroeten waren.

En de joden liepen hun kameraad al weenend achterna om hem te vatten, maar zij konden hem niet meer uit de andere zwijnen herkennen.

Sindsdien eten de joden geen varkensvleesch meer, uit vrees een afstammeling op te eten van dien jood, die door ons Heer in een zwijn werd veranderd.

Ik wilde dat ze aan uw neus bleef plakken!...

CXCII. De kabouter en de drie wenschen.[aant.]

Er was eens een man en een vrouw en die zaten op een morgen aan de koffietafel. 't Was arme tijd en zij hadden alleen droog brood te eten, boterhammen als uitgedroogde planken. Zij zaten er bij met lange gezichten en wenschten zich wat anders in den mond te steken.

En toen verscheen daar een kabouter in de haardschouw en die zei dat zij beiden achtereen drie wenschen mochten doen. Al wat zij wenschten zouden zij bekomen. Met een luid gelach verdween daarop de kabouter.

En de man sprak:

- Vrouw, wat zouden wij wenschen?

- Ik zou om te beginnen wel een lekkere gebakken bloedpens wenschen.

En de bloedpens lag daar gebakken op haar telloor.

Maar de man werd boos:

- Een bloedpens, een bloedpens, wie wenscht er nu een bloedpens? Ik wilde dat ze aan uw neus bleef plakken!

En de tweede wensch werd vervuld! De bloedpens hing nu aan den neus van de vrouw. Wat nu gedaan?

De man vond niets beter dan met de gauwte te wonschen dat de bloedpens terug op tafel viel, omdat ze niet langer aan den neus van zijn vrouw zou blijven hangen. En het gebeurde zoo.

En zoo hadden die man en die vrouw voor hun drie wenschen slechts een bloedpens op tafel liggen. Zij zaten er bij en geen een had den moed ze op te eten, hoe uitgehongerd ze ook waren.

En zij hoorden den kabouter in de schouw maar aldoor schaterlachen.

CXCIII. Van Koning Alexander.[aant.]

Koning Alexander had van boven op het hoofd een grooten hoorn staan. Men had die misvormdheid van zijn jeugd af aan iedereen kunnen verbergen. En nu hij groot geworden en koning van de wereld was, wist zulks alleen één mensch: zijn haarsnijder.

Deze had de heilige belofte afgelegd er nooit aan iemand over te spreken. Als 't mocht uitkomen, zou hij onmiddellijk ter dood gebracht worden.

- 'k Zal 't niet eens aan mijn klein vingerken vertellen, zei de haarsnijder.

Maar dat geheim begon den man al meer en meer te drukken en hij leed er onder, meer dan menschelijk dragelijk is.

Eens vroeg hem zijn vrouw:

- Waarom zijt ge zoo triestig? Telkens gij van het koninklijk paleis terugkomt is 't of de dood over u hangt. Wat scheelt er toch? Kunt ge 't aan uw vrouw dan niet vertellen?

- Nog aan mijn pink niet!

- 'k Geloof het wel, de kleine pinkskens kunnen niet zwijgen!

- En de vrouwen nog minder. Hoevelen hebben hun man niet aan de galg geklapt?

Eens ging de haarsnijder wandelen naar buiten. Hij was moedeloozer dan ooit en hij kon zijn geheim en zijn verdriet niet langer verkroppen. Hij viel neer ten gronde, heel dicht bij een water, waar plant noch gras groeide, en heel stillekens vertrouwde hij zijn

geheim aan de aarde, zoo stil dat niemand het hooren kon, zelfs zijn pinksken niet.

- Koning Alexander heeft een hoorn op het hoofd.

En in den winter, wanneer het water gansch den omtrek overstroomde, zei de grond aan het water dat koning Alexander een hoorn op het hoofd had staan; en 't water, eens weggetrokken, zei het aan 't riet en 't riet zong het al ruischende wanneer de karavanen in den zomer voorbijtrokken; en zoo wist heel de wereld weldra dat koning Alexander een hoorn op het hoofd had staan.

CXCIV. Het duivelskind.[aant.]

Er was eens een vrouw en een man, en die woonden met hun twee kinderen heel alleen op een eenzamen weg. Tot dan toe hadden zij altijd welstand gekend en het ongeluk was nog niet over hun huis gekomen. Ook dachten zij aan geen tegenslag. Zoo gaat het gewoonlijk met de menschen.

Als de malheuren kwamen, stonden zij daar als menschen die geen armen aan hun lijf hadden. Daarbij waren zij gansch alleen zonder hulp van vrienden of geburen. De man had veel geld verloren, of liever er waren daar groote sommen, die hij in de stad te trekken had en waar niets van terecht ging komen. Dan werd de vrouw ziek en kort daarop zijn twee kinderen. Wanneer nu die man aan het toppunt van zijn ongelukken stond, werd er aan zijn deur geklopt, zoo hard dat hij er van opschrok, want hij zat met zijn hoofd in de handen aan de tafel te dubben. Haastig ging hij zien wie zoo laat kwam aankloppen. 't Was een arm meisje dat op den dool was.

- 'k Ben alleen op de wereld, zei ze, en 'k weet niet wat aanvangen! 'k Weet zelf niet waar ik dezen nacht zal onderkomen vinden. Ik heb gedacht hier wonen wellicht goede menschen en nu kom ik u vragen of ge soms geen meid noodig hebt. Kost en inwoon, meer vraag ik niet. De man dacht:

- Wel dat kan niet beter vallen. Met een zieke vrouw en twee zieke kinderen kan ik alleen niet langer voort sukkelen.

En 't meisje paste de vrouw en de twee zieke kinderen zoo goed op dat zij enkele weken later aan de

beterhand waren. En de man was daarover zoo verblijd, dat hij het meisje als van zijn eigen huishouden begon te aanzien.

Eens toch vroeg haar de man:

- Maar zeg eens, kind, van waar zijt ge en hoe is uw naam?

- Beloof me daarachter nooit te vragen. Ik zal u alleen zeggen dat ik van vervallen afkomst ben. Maar wat geeft dat, als ik u trouw en eerlijk dien?

En de man beloofde zulks en over haar naam en familie werd niet meer gesproken. Intusschen bleef ze eerlijk haar meesters dienen en deze hadden met den dag meer en meer voor haar over.

Maar nu gebeurde het dat de man op een zekeren dag naar de stad moest om zaken te regelen. En toen hij vertrok kwam 't meisje hem achterna geloopen. Zij gaf hem een ring met de namen van de drie koningen, om hem geluk te brengen bij het afhandelen van zijn zaken; en zij schonk hem ook een zwarten kei, die den vorm had van een duivelskop met twee horens. Deze moest hij, wanneer hij door roovers overvallen werd, boven zijn hoofd werpen. 't Zou zijn redding zijn.

De man vertrok. Toen hij in de stad aankwam, reed hij recht naar het huis van zijn schuldenaar, bij wien hij reeds dikwijls te vergeefs had aangeklopt. Hij kreeg nu de hem verschuldigde som tot den laatsten cent met den verse huldigden intrest erbij. De man dacht er niet verder over na en peinsde niet eens meer aan den ring met de namen van de drie koningen, dien hij bij den kei in den zak had gestoken. Hij ging in de stad slapen, gelukkig over de afgedane zaak, met het vast voornemen 's anderen daags in de vroegte terug te keeren, om nog voor den avond thuis te zijn. Hij deed alzoo. Den dag daarop was hij al vroeg op

de been. Hij reed maar door, zoo zeer het ging. Van tijd tot tijd stapte hij af om zijn paard te voeden en reed dan weer sneller voort.

Als het donker geworden was, werd hij door roovers aangesproken, die zijn geld of zijn leven eischten. Hij gaf zijn paard de spoor en vloog vandaan. De roovers volgden hem op de hielen, want zij waren insgelijks te paard. Dan dacht hij in eens aan den kei, dien de meid hem voor zijn vertrek gegeven had. Hij haalde hem uit den zak en wierp hem naar achter over het hoofd. Opeens hoorde hij achter zich een vreeselijk gehuil van pijn en smart. De roovers zaten daar allemaal verward in den pinnekensdraad, die door een onzichtbare hand zoo dicht over de baan was gespannen, dat er mensch noch duivel zou doorgeraakt zijn. Vierklauwens rende de man voort en behouden kwam hij met zijn geld thuis.

De man bedankte de meid hartelijk, maar iets toch drukte hem. Hij sprak er over met zijn vrouw wanneer hij slapen ging.

- Daar zit toch iets achter, zei hij, iets dat wij moeten achterhalen. Misschien doe ik goed met er morgen eens den pastoor over te spreken. Die zal mij wel goeden raad geven.

Den dag nadien echter dacht de man er niet meer aan. Hij had toen op wat anders te peinzen. Zijn jongste dochtertje was doodelijk ziek geworden en de dokter, dien hij van een nabijgelegen dorp had doen halen, zei dat het een erge kwaal was en dat het kind ze zeker niet te boven zou komen.

Toen de meid zulks hoorde, zei ze, dat ze die kwaal kende en ook de remedie die genezing brengen zou. 't Was een plant die groeide in de bosschen van Afrika. Zij zou onmiddellijk er op uitgaan en vóór den avond met de plant terugkeeren. En waarlijk,

voor den avond was zij weergekeerd. Zij bracht het wonder kruid, lei het op het hoofd van het kind, dat plots uit de koortsen geraakte en, vóór den morgen, gezond was als voorheen.

Vader en moeder waren om ter blijst, maar mede waren zij benauwd geworden van een meid die zulke duivelsche dingen volbracht.

- Wij moeten morgen weten wie zij is, of wij klagen haar aan bij den pastoor, besloten zij.

's Anderen daags vroeg de man aan de meid wie zij was. Hij zei dat hij zulks weten wilde en weten moest, na al de wondere dingen die zij had volbracht.

- Gij hebt mij nochtans eens plechtig beloofd daar nooit over te spreken? Wat kan 't u geven wie ik ben, als ik u eerlijk dien? Dat heb ik altijd gedaan en zal ik blijven doen.

- Daar klagen wij niet over, zei de man, maar gij hebt zulke bovenaardsche dingen volbracht, dat wij u niet langer meer in huis willen houden, tenzij wij weten of gij met God of met den duivel huist.

- Welnu, dan zal ik het zeggen. Ik ben een duivelskind en ben de hel ontvlucht om onder de menschen te leven in menschelijke gedaante. Als ik zeven jaren hier ongekend had kunnen blijven, zou ik mensch geworden zijn en kunnen sterven als een mensch. Zoo had ik het eeuwig leven gewonnen. Door uw schuld moet ik nu terug naar de hel, sprak de meid. Meteen trok zij op en nooit of nooit heeft iemand nog van het duivelskind gehoord.

CXCV. De boer en de duivel.[aant.]

Er was eens een boer, die voortdurend lastig gevallen werd door den duivel. Reeds heel dikwijls had deze aan den man gevraagd of hij zijn ziel wilde verkoopen; hij zou er bergen goud voor krijgen en al wat hij verder begeerde, gedurende zeven jaar. De boer had er niet van willen weten. Heb ik het niet breed, peinsde hij altijd, ik bewandel den rechten weg en wat kan men meer begeeren?

Sindsdien speelde de duivel hem allerlei perten, maar de boer hield voet bij stek. Wie 't laatst lacht, lacht best, dacht hij. Maar de duivel was niet weg te slaan. Hij zwoer dat de boer hem zijn ziel zou afstaan, ofwel arm worden als Job.

Zoo verscheen hij eens op den akker van den boer, toen deze aan 't spitten was. Hij zei:

- Waarom altijd zoo travakken? Spitten en mesten! 't Is geen menschelijk werk. Laat dat aan mij. Zie, ik zal zeven jaren achtereen uw land spitten en mesten en heel en al gereedmaken, dat ge 't maar te bezaaien of te beplanten hebt. Maar de oogst wordt gedeeld. Aan den eene wat boven den grond staat, aan den andere wat in den grond steekt.

- Aangenomen, zei de boer.

- Top, zei de duivel. En wat kiest ge nu?

- Ik, zei de boer, al wat boven den grond staat.

- Dan is al wat onder den grond zit het mijne, antwoordde de duivel en trok op.

De boer zaaide op zijn land zeven jaren achtereen niets dan gerst, rogge, haver, spurrie en klaver, zoodat de duivel geen zier had. Ja, waardelooze wortels

waren zijn paart. Als de zeven jaren om waren was de duivel daar weer.

- We zullen ons kontrakt eens hernieuwen, zei hij. Maar nu is 't mijn beurt eerst te kiezen.

- 't Is eerlijk, meende de boer, daar valt niets op te zeggen.

- Welnu, ik kies zeven jaren lang al wat boven den grond staat.

En lachend trok hij op.

De boer plantte aardappelen, wortels, rapen en beeten op zijn land. De duivel kreeg nu niets dan waardeloos loof.

Wanneer hij zijn laatste kar had weggevoerd, ging de boer, die nu tweemaal zeven jaren een leventje geleid had van men kan niet meer, den duivel vinden.

- Welnu, kozijn, we gaan nog eens herkansen, nietwaar? vroeg hij.

- Wat, zei de duivel, een derde maal? Tweemaal gefopt is meer dan genoeg.

CXCVI. De drie geneesheeren.[aant.]

Eens kwamen in een groot hotel op de Meir te Antwerpen drie vreemde geneesheeren saam. 't Waren meesters in de kunst, beroemd men kan niet meer, geneesheeren gelijk er in Frankrijk en in Duitschland geen gelijken zijn. Zij zaten tegeneen op te pochen.

- Welnu, zei de eene, ik zal hier onmiddellijk mijn hand afkappen en ze tot morgen laten liggen, om ze dan terug aan den arm te zetten. Ik zal er niet het minste letsel van behouden.

- En ik, ging de tweede voort, ik haal een oog uit mijn kop en leg het hier nevens uw hand tot morgen. Dan zet ik het terug in. Ik zal er ook geen litteeken van behouden.

- En ik, sprak de derde toen, ik zal hetzelfde doen als gij, maar met mijn ingewanden, maag, lever, darmen en nieren. Ik zal ze uit mijn buik snijden en hier op tafel laten liggen tot morgen vroeg. Dan zal ik alles weer op de rechte plaats terugbrengen en niemand zal het merken.

En de drie geneesheeren deden wat zij gezeid hadden en gingen daarop naar bed.

Maar als de baas 's anderen daags binnentrad, stelde hij met ontsteltenis vast, dat hand en oog en ingewanden verdwenen waren. De meid had denzelfden nacht den hond in huis gelaten en deze had alles binnengespeeld.

- Wat nu gedaan, wat nu gedaan? zuchtte de baas.

Maar daar herinnerde hij zich dat men den avond te voren een dief had opgehangen op het galgenveld.

Hij liep er heen en kapte een hand van 't lijk, dat

daar aan een koord te bengelen hing. Onderweg liep hij bij den varkensslachter binnen en kocht er de ingewanden van het pas-geslachte varken. Daarmee was de man al ver gesteld. Nu nog een oog. Tijd om lang na te denken bleef er hem niet over en toen hij op het voetpad een kat zag loopen had hij 't gevonden. Hij sloeg haar den kop van 't lijf en haalde er een oog uit. De baas was maar bij tijds terug. De drie geneesheeren verschenen een voor een en alle drie begonnen zij hun werk zooals dat afgesproken was.

De eerste zette de hand van den dief aan zijn arm en de tweede het kattenoog in zijn oogkas; de derde nam daarop de varkensingewanden en, in minder tijd dan ik het vertellen kan, was bij hem ook alles op zijn plooi.

Daarop besloten zij naar huis te gaan en binnen de maand weer te keeren om nog eens grondig de operaties te bespreken.

Op den vastgestelden avond waren de drie geneesheeren op hun post. De baas was danig tevreden ze daar alle drie zoo fluks en fleurig te zien.

- Welnu, hoe is 't met u allen gegaan, heeren? zei hij.

- Alles goed gelijk ik voorzeid had, zei de eerste geneesheer. Iets toch kan ik mij niet uitleggen, die hand hier, hoe goed ze ook aan mijn arm is gegroeid, heeft toch een trek die niet van mij is. Ik voel altijd lust tot stelen. Als ik 't nu niet beter wist, zou ik denken er de hand van een dief te hebben aangezet.

- En bij mij, sprak daarop de tweede geneesheer, al is alles zeer goed gelukt, er is toch iets dat vroeger anders was. Ik zie bij nacht zoo goed als bij dag. Als een ander geneesheer de operatie had gedaan, dan zou ik beweren dat hij mij een kattenoog had ingezet.

- En ik moet mijzelf niet prijzen, ging de derde geneesheer voort, dat men zulke moeilijke operatie maar eens nadoe. En toch is er iets dat hapert! Ik heb altijd maar honger, honger dat 't niet om zeggen is! Hoe meer ik eet, hoe meer ik eten wil.

De baas moest lachen dat hij schokte. Hij alleen wist er immers het fijn van?

CXCVII. De zeven kauwkens.[aant.]

Er was eens een arme man en een arme vrouw, die zeven kinderen, zeven zonen hadden. Zij verlangden zoo vurig nog een achtste kind te krijgen maar het moest een meisje zijn. Eindelijk werd hun wensch aanhoord en een lief meisje werd hun geboren. De ouders waren toen zeer gelukkig. Zij besloten die geboorte te vieren met een wafelenbak. De vader stuurde zijn zeven zonen naar den winkel om bloem en melk en suiker. Ze bleven zoo lang weg, dat hun vader er ongeduldig van werd.

- Waar mogen ze weer zitten? zei hij.

- Ze zullen op straat wat blijven spelen, antwoordde de moeder.

- Als ze dat durven mogen ze voor mijn paart, gerust in zeven kauwkens veranderen!

Daarop ging hij aan de straatdeur staan om te zien of ze daar nog niet aankwamen. En zie, hij zag zeven kauwkens zitten op het kruis van den toren van St-Paulus. Zij vlogen meteen op en trokken in de richting van 't Scheld en verder naar de zee met een erbarmelijk geschreeuw. ‘Kauw, kauw, kauw,’ klonk het maar altijd. De man hoorde 't nog wanneer er geen enkel kauwken meer te zien was.

Nu waren de ouders troosteloos.

Het meisje groeide op als een roos. Met den dag werd zij schooner en schooner. Ook vernam zij al spoedig wat ongeluk haar zeven broeders had getroffen; en zij besloot van land tot land te reizen en rust noch duur te hebben voor zij ze zou teruggevonden hebben.

Zij nam een broodje mee om haar honger te stillen,

een kruiksken water om haren dorst te lesschen en een stoeltje om te rusten. En zij stak ook aan haar vinger den gouden ring dien zij eens van haar moeder had gekregen.

Zoo ging het meisje voort, zoo ver, zoo ver tot het eind van de wereld. Daar bracht zij een bezoek bij vader de Zon. Maar in het paleis dat hij bewoonde, kon zij niet lang blijven. Het was er zoo heet, dat zij er zou gebraden hebben.

Zij trok daarop naar de overzij, waar Madam de Maan haar kasteel stond. Daar was het nu veel te koud. Het meisje zou er bevroren hebben. Zij bleef er ook niet lang.

't Meisje ging daarop wat verder, naar het kasteel van de sterrekens. Ieder sterreken zat er opeen stoeltje. 't Was er toch zoo gezellig en goed om blijven dat het meisje ook haar stoeltje nam en er op ging zitten. Toen was ze zoo schoon, zoo schoon, dat ze wel een sterreken leek. En de sterrekens zelf waren met haar opgezet, men kan niet meer.

Een hunner ging op zijn stoeltje staan - 't was de avondster - en sprak:

- Omdat ik u zoo gaarne zie zal ik u zeggen waar uw zeven broeders zijn. Zij wonen ginder ver in den IJsberg.

Een tweede sterreken stond daarop ook recht op zijn stoeltje - 't was de morgenster - en sprak:

- En ik zal uhet sleutelken geven van den IJsberg.

Het meisje nam het sleutelken, hing het met een lintje aan den hals en vertrok onmiddellijk naar den IJsberg. Wanneer zij er eindelijk aangekomen was, nam zij het sleutelken en deed de poort open. Maar er kwam daar een dwerg te voorschijn en die vroeg wat er van haar beliefte was.

Maar er kwam daar een dwerg te voorschijn.

- Ik moet de zeven kauwkens spreken die hier in den IJsberg wonen.

- Dan zult gij niet lang moeten wachten. Zij zullen onmiddellijk thuis komen. Ik ben juist hun tafeltje aan 't zetten voor het middageten.

De dwerg bracht eerst zeven telloortjes met spijs en daarna zeven glazekens met drank. Het meisje at een brokje van elk der zeven telloortjes en dronk een slokje van elk van de zeven glazekens. In het glazeken van de kleinste kauw liet zij haar gouden ring vallen. En toen kwamen de zeven kauwkens binnen. Het meisje had slechts den tijd zich even achter de deur te verbergen.

Het jongste kauwken zag onmiddellijk dat er iemand van zijn telloorken had gegeten en uit zijn glazeken had gedronken. Het zag ook den ring liggen in zijn glazeken. Het zei tot zijn broeders:

- Er is hier iemand geweest en die heeft aan mijn telloorken gegeten en uit mijn glazeken gedronken. En in mijn glazeken ligt den ring van ons moeder. Mocht ons zusterken eindelijk gekomen zijn dan waren wij verlost.

Als het meisje dat hoorde sprong zij van achter de deur.

- Ik ben het inderdaad, mijn broeders, zei ze.

De zeven kauwkens kregen daarop hun menschelijke gedaante weerom. Allen vielen te gelijk in malkanders armen en trokken gelukkig naar hun ouders huis.

CXCVIII-CCX. Dertien vertelselkens van lompe menschen.[aant.]

1. *Toon en de Baggermolen.*

Toon stond op een morgen aan de Schelde, waar een baggermolen aan 't werken was. Toon kon zijn oogen maar niet gelooven. Het eene emmertje kwam maar altijd achter 't ander uit het water.

- Waarnaar blijft gij zoo kijken? vroeg hem een zijner buren, die daar bij toeval voorbijkwam.

- Zwijg, zwijg, zei Toon... Ik heb al drieduizend vierhonderd en vijftig emmertjes geteld en er komen er nog!

2. *Toon en de Zwemblaas.*

Eens gebeurde het dat Toon in de Schelde een bad wilde nemen. Daar hij niet zwemmen kon, had hij een blaas van caoutchouc meegebracht om boven te blijven. Hij wilde ze opblazen maar liet ze in 't water vallen.

Toon bleef zitten aan den kant, altijd maar diep in 't water kijkend.

- Waarom kijkt gij toch zóó star in 't water? vroeg hem een maat.

- Wel, zei Toon, ik heb mijn blaas in 't water laten vallen en ik wacht nu tot ze terug opgeblazen is en boven komt drijven.

3. *Janneken en de Hazen te Bonheiden.*

't Is al heel lang geleden. Janneken kon toen tien jaar oud zijn en hij was met zijn meete naar Bonheiden geweest. Toen hij thuis kwam begon hij te vertellen:

- Vader, zei Jan, ik heb te Bonheiden wel honderd hazen gezien.
- Watte, honderd hazen! Niet liegen, zulle manneken!
- Toch wel vijftig, vader.
- 't Is nog gelogen, jongen.
- Neen, vader, maar tien heb ik er toch gezien.
- 'k Geloof het nog niet, zei de vader.
- Maar vijf hazen, dat is toch wel zeker.
- 't Is nog te veel!
- Toch wel twee, vader.
- En vertel dat tegen niemand, Jan, want de menschen zullen met u lachen.
- 'k Heb er toch heel zeker een gezien.
- Maar zijn er dan nog hazen te Bonheiden?
- 't Was toch een klein hondje dat ik gezien heb, vader.

4. *Peer en de Straatjongens.*

Peer zat voor zijn venster. De kinderen van de buurt speelden daar juist en maakten veel lawaai. Dat verveelde Peer erg en om van dat klein grut verlost te zijn, trok hij 't venster open en riep:

- Jongens, weet gij niet dat ze vandaag in den bazaar van de Groenplaats boterkoekjes voor niet uitdeelen?

In een oogwenk waren de kinderen weg. Zelfs de huismoeders liepen mee naar de Groenplaats.

- Wat is dat? zei Peer, als hij die huismoeders zag meeloopen? Hij schoot een jas aan, liep de straat op en spoddereerde mee, zoo hard hij kon.
- 't Moest eens waar zijn, dacht hij.

5. *De Jager en de Pachter.*

De jager kwam over 't veld in een haast en vroeg aan pachter Jan:

- Pachter, hebt ge daar geen haas zien loopen?
- Ja 'k, meneere, over een dag of drie, antwoordde pachter Jan.

6. *'t Boerken en de Vapeur.*

't Boerken had nog nooit met den vapeur gereden. Eens toch besloot hij naar Antwerpen te gaan. Hij trekt de statie binnen en vraagt wat een kaartje naar de stad kost.

- Vijf en zeventig centiemen.
- Vijf en zeventig centiemen! Neen, dat is me te veel. Vijftig centiemen wil ik geven, en geen cent meer, zooniet trek ik er uit.

't Boerken trekt op. Enkele minuten later komt de trein de statie binnengereden. Daarna hoort 't boerken een geschuifel.

- Schuifel maar op, ik keer toch niet weer, ge moest het maar gelaten hebben.

7. *Kobus en de Rijf.*

Toen Kobus van den troep terugkwam, gebaarde hij geen Vlaamsch meer te kennen. Hij ging in den hof en zag daar een rijf staan tegen een boomstam.

- Moeder, hoe heet dat ding nu weer? vroeg hij.

Maar zie, onder 't wijzen tartte hij op de tanden van de rijf, zoodat de steel met geweld tegen zijn neus vloog en hij duizend sterrekens zag.

- Verdommelingen, dat de duivel die rijf mee naar de helle sleure!

8. *De Schepenen van Eis.*

De zeven schepenen van Eis kwamen eens langs eene beek en onder een overhangenden boom zagen ze in 't water, tusschen den donkeren scheem, de maan schitteren.

- Wat schoone, vette Hollandsche kaas! riep de burgemeester, 't zou jammer zijn moest hij van de visschen opgevreten worden. We zullen hem er uithalen. Zoo gezeid, zoo gedaan. Maar de beek was diep en niemand dorst zich in 't water wagen.

- Luistert, zei de burgemeester, ziet ge dezen overhangenden boom? Wij zullen er alle zeven gaan aanhangen. Jan de smid, boven aan den tak, Peer de barbier aan zijn beenen en zoo voort, en ik, als schout, zal de onderste schakel zijn en ons is de kaas!

Zoo gezeid, zoo gedaan. In een oogenblik, hong het alike schependom van Eis, van A tot Z, aan den boom!

- Maar wacht, riep Jan de smid, ik kan het slecht meer houden. Laat mij eens effekens in mijn handen spuwen.

Hij liet ongelukkig den tak los en de wijzen plonsten in 't water en verdronken er alle zeven. Sedertdien zijn er in Eis geen schepenen meer.

9. *Slimme Jan op Boodschap.*

Jan was de zoon van een weduwe die op een klein pachthoef woonde. De jongen was van de slimste niet en juist daarom noemde men hem slimme Jan.

Eens moest hij naar de stad een zeis gaan halen. Onderweg echter kon hij ze niet meer houden en liet ze vallen op een lam, dat op den slag dood was.

- Zotte jongen, zei de moeder, ge moest de zeis op den hooiwagen gelegd hebben, als ze te zwaar was om dragen.

- Te naasten keer zal 't beter gaan, antwoordde de jongen daarop.

En de volgende week moest slimme Jan naar de stad om naalden. 't Dragen verveelde hem na een tijd en, daar hij den hooiwagen van hun geburen zag voorbijrijden, gooide hij er de naalden boven op.

- Maar jongen toch, zei de moeder toen ze dit vernam, waarom ze niet in uwen hoed gestoken.

- Te naasten keer zal 't beter gaan.

En den volgenden keer moest slimme Jan om boter. En wat deed hij toen? Hij stak de boter onder zijnen hoed en, daar het stikkend heet was, smolt de boter en liep ze over Jan's kaken.

10. *Slimme Jan op de Markt.*

Eens moest de moeder van slimme Jan enkele kiekens verkoopen. Daar ze zelf geen tijd had om naar de markt te gaan, zond ze Jan, maar ze spelde hem goed de les. Op de markt bood een koopman vier frank per kieken. Slimme Jan antwoordde:

- Neen, den eersten prijs mag ik niet nemen, heeft mijn moeder gezegd, maar wel den tweeden.

Daarop bood de koopman twee frank en Jan nam den prijs aan.

- De eerste was wel beter, maar mijn moeder heeft het toch zóó gezegd, sprak slimme Jan.

Maar de moeder was nog niet aan het eind van haar miserie met haren zoon.

Eens moest slimme Jan weer naar de markt met een schaap en de moeder drukte er nu wel op, dat hij ditmaal den hoogsten prijs moest kiezen.

Op de markt bood een landbouwer veertig frank, maar een jonge knaap, die daar wat verder op een ladder boven de menschen uitstak, riep:

- En ik geef u vijf frank.

- Mijn moeder heeft gezegd, dat ik den hoogsten prijs moest aanvaarden. Ik doe het dan ook, al meen ik dat de eerste prijs voordeeliger was dan de hoogste.

11. *Van een die gebakken Aardappellen plantte.*

Dit gebeurde in den tijd, toen de aardappelen nog maar pas in Vlaanderen ingevoerd waren.

Toen was er een man, die eens ruwe aardappelen had gegeten. Hij vond ze doorslecht.

Enkele weken later had men hem gebakken aardappelen laten proeven. Die vond hij veel beter.

- Weet ge wat, zei hij tot zijn vrouw, ik ga gebakken aardappelen planten en dat zal beter en winstgevender zijn.

En die boer deed zoo, maar als 't oogsttijd was, zat hij met leege armen.

12. *De Slimmerik die naar Brussel ging.*

't Was er ook een slimme waarvan ik nu vertellen ga. Die trok op een morgen te voet van Antwerpen naar Brussel, zijn pijpken in den mond. Hij rookte maar aldoor, gewonnen verloren, na 't een pijpken, 't ander. Als hij zoo een heele tijd gegaan had, stopte hij zijn pijpken weer ne keer. Bij 't aansteken echter, waaide er een hevige wind en hij draaide zich om, omdat het beter gaan zou.

Rookend met volle teugen ging hij daarop voort, recht door, zonder nog op iets te peinzen. Na lang gegaan te hebben zag hij in de verte een stad oprijzen, met wallen en torens.

- Zou 't Brussel zijn, zei de slimmerik, die vergeten was zich terug om te keeren, wanneer hij zijn pijpken had aangestoken. Hij keek zich de oogen uit den kop.

- Als ik nu niet van Antwerpen kwam, zou ik denken dat ik te Antwerpen aanlandde.

En eerst wanneer hij terug binnen de wallen trad, zag de slimmerik dat hij in de Scheldestad was weergekeerd.

13. *Domme Mie.*

Op ne keer kwam er hier een vreemde man op het dorp. Hij ging van huis tot huis en vroeg een centje of een boterham. Zoo kwam hij eindelijk op de hoef van Moeder Mie aan en Moeder Mie was niet van de slimste. De man kreeg er een snee brood maar Moeder Mie moest meteen weten waar hij heentrok.

- Wel, naar den Hemel!

- Naar den Hemel, zei Moeder Mie. Heere mijn God, dan moest ge eens een paksken medenemen voor mijn zuster Wanne, die al zeven jaren dood is en waarvan ik sindsdien niets meer gehoord heb. Ik ga eens van alles en nog wat voor haar gereedmaken.

- Als 't niet meer is, doe maar op, zei de man.

Moeder Mie zocht al bijeen wat zij vinden kon en, na lang zoeken, kwam zij terug met allerhande pakken, meer dan een man dragen kon.

- Maar dat is geen paksken meer, vrouw, zei de man; om dat alles mee te nemen zou ik een paard of een ezel moeten hebben.

- Hoor eens wat! Op hoeveel dagen zijt ge terug?

- Op tweemaal vier en twintig uren.

- Neem dan maar onzen ezel mee. Dat kan niet beter. Mijn man is naar de stad en zal niet vroeger thuis zijn.

Moeder Mie haalde den ezel uit den stal. De vreemde man laadde de pakken van Wanne op en trok naar den hemel.

- Tot binnen twee dagen, moederken!

- En doe Wanne wel mijn komplementen!

De man was weg met ezel en pakken en ge zult wel raden dat hij wegbleef.

Als de man van Moeder Mie terugkeerde was deze wel verplicht te zeggen wat er gebeurd was. En of de man kwaad was op zijn dom wijf, dat nooit zou geleerd zijn, hoeft niet gezeid. Als zijn ‘furie’ over was, trok hij met zijn wijf op, den kant uit dien de man was opgegaan.

Toen zij twee dagen gegaan hadden, kwamen zij voorbij een stuk grond dat een beestenkerkhof was. Men had er juist een dooden ezel in den grond gestopt en de twee voorste pooten staken nog boven den grond uit.

- Man, man, riep domme Mie, zie, daar is onze Pol, want zoo heette die ezel, die Aran den Hemel terug naar de aarde kruipt!

De man kwam toegesneld, in de gedachte dat het waar was wat zijn vrouw zei. Maar wat ‘duvelde’ hij, wanneer hij een oud kreng met zijn pooten boven den grond zag uitsteken.

CCXI-CCXVI. Zes vertelsels van Ons Heer en Sinte Pieter.[aant.]

1. *Ons Heer en Sinte Pieter aan de Leugenaarsbrug.*

Onze Lieve Heer was weer op wandel met Sinte Pieter, toen daaropeens voor hun voeten een haas voorbijschoot.

- Nen haas! zei Sinte Pieter.

- Ja, en 't was ne groote, zei Ons Heer.

- Ne groote! Me docht het niet, Meester. In ieder geval was het maar nen heele kleine in vergelijking met den haas, dien ik verleden jaar in 't Hageland zag. Dat was nen haas, als ge van nen haas wilt spreken. Die was zoo groot als een paard.

Ons Heer antwoordde niet, maar lachte in zijn eigen. Toen ze wat verder gegaan waren, sprak hij:

- Nu moeten we over de Schelde, Pieter, en ge weet het, niet waar, de leugenaars geraken over de brug niet. Die er toch over willen, verdrinken onvermijdelijk.

- Ik denk er op, Meester, de haas waarvan ik sprak was zoo groot niet. Ik overdreef wat, maar zóó groot als een kalf was hij zeker.

Ons Heer gebaarde het niet gehoord te hebben. En wijl zij samen nog enkele stappen gingen, zagen zij van verre de brug van Temsche aan-de-Schelde.

- Zoo groot als een kalf, zei Petrus weer, is wellicht nog wat overdreven, maar zoo groot als een lam, ja, zoo zal hij wel geweest zijn.

En Ons Heer zweeg maar altijd. Zij gingen beiden voort. Onze Lieve Heer ging al sneller en sneller, en daar stonden zij aan de brug.

- Nu, Heer, haastte zich Sinte Pieter, nu ik goed heb overwogen, moet ik zeggen dat die haas, dien ik verleden jaar in het Hageland heb gezien, niet grooter was dan den haas van daareven.

2. *Ons Heer kende de Menschen beter dan Sinte Pieter.*

Ons Heer was weer met Sinte Pieter op reis. Wanneer zij vele steden en dorpen hadden afgedaan, kwamen zij aan een klein boerendorp, waar zij een onderkomen vroegen bij een arme boerenvrouw. Zij ontvingen er een goed onthaal, degelijke slaping vooreerst en 's anderen daags, bij de afreis, kregen zij al wat zij maar wenschen konden.

- Meester, voor die vrouw moet ge iets doen, 't is een brave vrouw, zei Sinte Pieter.
- Ja, zoolang ze arm is, Pieter. De rijkdom zal haar slecht maken.
- 'k Peins 't niet, Meester.
- 'k Peins 't wel, Pieter.

Ons Heer bedankte de vrouw en beschonk haar rijkelijk.

En zie, een jaar of wat nadien, ging Ons Heer, opnieuw in gezelschap van Sinte Pieter, denzelfden weg uit. Weer klopten zij 's avonds laat bij dezelfde vrouw aan. Nu woonde zij op een groot pachthof, want er was warme dons in haar nest gekomen.

De vrouw kwam zelf opendoen en Ons Heer had er voor gezorgd dat zij hem noch zijn maat herkende. Wanneer zij van slapens hoorde, begon zij de twee mannen uit te schelden. 't Zou er nog aan mankeeren dat zij slapen en eten zou moeten geven aan al de leegaards die kwamen aankloppen. Ja, dat zeide zij en vele dingen meer.

Na schoon spreken mochten zij toch in de schuur

slapen. 's Anderen daags moesten zij echter vroeg uit de veeren want de oogst moest geborgen. En zij moesten er aan meehelpen ook; zoo zouden zij hun slaping verdienen.

Ons Heer en Sinte Pieter waren den volgenden morgen vroeg uit hun bed en zij hielpen mee den oogst bergen tot 's avonds laat. En toen begon vreugd en dans op de hoeve.

Zonder een dank u wel te krijgen, trokken Ons Heer en Sinte Pieter weer de baan op.

- Welnu, wat heb ik gezeid, Pieter?

- Gij hebt gelijk gehad, Meester!

En Ons Heer draaide zich dan om en achter hem, op de baan, hoopten zich donkere wolken saam. Daarop begon het te weerlichten en te donderen. De bliksem sloeg op de schuur en de oogst van de vrouw verbrandde tot aan den grond.

- Die vrouw zal, nu zij weer arm is, opnieuw eerlijk en goed worden, besloot Ons Heer.

3. *Ons Heer en Sinte Pieter bij den Menscheneter.*

Ons Heer begaf zich eens met Sinte Pieter op reis. Tegen den avond kwamen zij in een groot bosch, waar zij verdwaalden.

Eindelijk, na lang doolen, vonden zij een huis en klopten er aan.

Een oud vrouwken kwam er opendoen. Wanneer zij de twee vreemde mannen zag, sloeg zij de armen van schrik in de hoogte en riep:

- Maakt u gauw uit de voeten, indien gij aan uw leven houdt. Gij zijt hier bij een menscheneter. Alle minuten kan hij binnenkomen en, als hij u aantreft, kunt gij uw zieltje in Gods handen aanbevelen.

- Kom, Heer, we trekken weg, zei Sinte Pieter, die beefde als een riet.

- Neen, Pieter, antwoordde Ons Heer. Wij zijn veel te moe om nog verder te trekken. De vrouw zal ons wat eten geven en een klein plaatsje om te slapen. De menscheneter zal ons daar niet vinden en als hij ons toch vindt, dan zal hij ons niets doen.

Sinte Pieter ging schoorvoetend achter Ons Heer binnen. 't Vrouwken liet zich vervolgens bepraten, gaf eten en drank aan de twee mannen en lei ze dan te slapen achter de keuken in een houtbak.

Zij lagen daar maar pas, toen de menscheneter thuiskwam. Zoo gelijk hij in de keuken trad, snoof hij geweldig.

- 'k Riek menschenvleesch, brulde hij.

- Toe, toe, toe, ge riekt gij altijd menschenvleesch; zit maar neer en eet.

Maar er was niets aan te doen. Snuffelend liep de menscheneter het huis af en 't duurde niet lang of hij had Ons Heer en Sinte Pieter bij hun schabernak en trok ze een voor een uit den houtbak.

Sinte Pieter kermde en riep:

- Heb ik niet gezeid, Meester, dat we moesten verdertrekken!

Ons Heer bleef kalm en sprak geen woord.

Het oude vrouwken bad en smeekte den menscheneter, opdat hij die twee vreemdelingen sparen zou, daar zij hun een onderkomen voor den nacht had beloofd.

- 't Zijn te lekkere beetjes om gespaard te blijven, hoort ge! En als gij niet zwijgt, en ze niet goed braadt voor mijn ontbijt van morgen vroeg, zal ik er u wel toe dwingen.

Er was niets aan te doen. Sinte Pieter ging van

Toe, toe, toe, ge riekt gij altijd menschenvleesch.

schrik in onmacht vallen en Ons Heer moest hem nog even wat moed geven.

- Vrees maar niets, Pieter. Geloof in mij.

De menscheneter greep daarop een groot beenhouwersmes, maar, zoo gelijk hij het in den boezem van Sinte Pieter wilde ploffen, hief Ons Heer even de hand op. De menscheneter stiet daarop het mes met ontzaglijk geweld in zijn eigen borst, zoodat hem het hart doorboord was en hij dood voor de voeten viel van Ons Heer en Sinte Pieter.

- Wanneer toch, Pieter, zult ge eens volledig in mij gelooven, zei Ons Heer.

Beiden gingen daarop gerust slapen om 's anderen daags verder te trekken.

4. *Ons Heer leert aan Sinte Pieter de Waarde van oud Koper.*

Ons Heer trok in 't midden van den zomer met Sinte Pieter door 't land. Zij waren moe en bezweet en hadden grooten dorst. Pieter deed niets dan gremmen en klagen. Meteen lag daar een stuk oud koper voor hen op de baan.

- Pieter, een stuk koper, raap het op.

- Ik ben veel te moe. Met moeite kan ik voort; wat zou ik mij bukken voor een stuk oud koper zonder waarde; 't is het meesleuren niet waard.

- Pieter, oud koper langs den weg gevonden is geld en met geld koopt men de boter.

Ons Heer zweeg toen en dacht na. Een weinig verder kwam daar een man aan met een mand rijpe kersen. Ons Heer ging er heen en verwisselde het stuk oud koper voor een pak kersen.

Nu ging Ons Heer voorop en at kersen zooveel 't hem lustte om zijn dorst te verslaan. Van tijd tot

tijd liet hij er een vallen en Sinte Pieter bukte zich telkens om de kers op te rapen. Wanneer Sinte Pieter zich nu twintig keeren achtereen had gebukt, keerde Ons Heer zich om en zei:

- Welnu, Pieter, was dat stuk koper dan de moeite niet waard om er zich eenmaal voor te bukken. Nu, om twintig kersen te bemachtigen, - slechts een klein paart van de kersen die ik voor het stuk koper heb gekregen - hebt gij u reeds twintigmaal gebukt.

5. *Sinte Pieter op de Kermis van Putte.*

Sinte Pieter had dat jaar aan Ons Heer verlof gevraagd om naar de kermis van Putte te gaan en hij had vier dagen vrij-af gekregen. Den Woensdag avond moest hij terug op zijn post zijn. En blij als een kermisvogel was Sinte Pieter opgetrokken, want, sinds lange jaren, had hij door de boeren uit den Polder en uit de Kempen van de Putsche kermis hooren spreken.

En waarlijk, 't viel Sinte Pieter mee. Nog nooit had hij zich zoo kostelijk vermaakt. 't Was Woensdag eer hij 't wist en hij dacht bij zichzelf:

- Ik zal er nog een dagsken bijdoen. 't Is morgen nog kermis!

En den Donderdag avond meende hij weer:

- Ik zal maar blijven tot Zondag, dan is 't het staartje van de kermis. Ons Heer zal er toch niets van zeggen.

En toen Sinte Pieter den Maandag morgen in den hemel aankwam, was Ons Heer juist aan 't overleggen wien hij tot opvolger van Sinte Pieter zou aanstellen.

- Ha, Pieter, ge zijt daar dan toch terug. Ik verwachtte u niet meer, zei Ons Heer.

- Verontschuldig mij, Meester, veronschuldig mij,

ik heb mij toch zoo schrikkelijk goed vermaakt, dat ik zoo vrij ben geweest er enkele dagen bij te doen. 't Was er toch zoo plezierig, dat ik aanstaande jaar weerkeer. Maar dan zal ik acht dagen verlof vragen.

Ons Heer fronste veelbeduidend de wenkbrauwen en vroeg:

- En wat hebben de boeren uit den Polder van mij gezeid, Pieter?

- Niemand heeft van u gesproken, Meester.

Ons Heer zei niets meer.

En 't jaar daarop, wanneer de kermis van Putte aanbrak, reisde Sinte Pieter van 's Zaterdags af, maar 's Zondags vóór den avond stond hij met pak en zak in den hemel terug.

- Welnu, Pieter, wat is er? vroeg Ons Heer konsjuus. Zoo gauw terug?

- Och, Meester! Gelijk ik te Putte op de kermis aankwam, wist ik gelijk niet wat er gaande was. Geen mensch te zien! Ik ging alhier en aldaar een herberg binnen en 'k ondervroeg de menschen. Toen begreep ik alles. In den Polder overstrooming op overstrooming, de dijken doorgespoeld en de oogst vernield. In de Kempen was het nog erger. Regen en nog regen. Alles op de velden verrot en verdestruweerd! 't Was al van och Heer en och God, wat ik hoorde.

- Ja, zoo zijn nu de menschen, Pieter, antwoordde Ons Heer. In weelde en welstand vernoemen ze niet eens mijn naam, maar als armoede en tegenslag komt en, dan kunnen ze mij niet genoeg aanroepen!

6. *Sinte Pieter en Sint Ivo.*

Toen Ons Heer in den hemel de sleutels van de hemelpoort aan Sinte Pieter had toevertrouwd, was Sint Jan slechtgezind. Hij sprak tot Ons Heer:

- Waarom toch Sinte Pieter verkiezen? Weet ge dan niet dat Sinte Pieter meer dan eens aan U getwijfeld heeft?

Ons Heer besloot de zaak eens van dichterbij na te gaan. Sinte Pieter en Sint Jan mochten beiden hun rechten doen gelden. Sint Jan was het eens, maar Sinte Pieter, die niet zoo goed bespraakt was als Sint Jan, vroeg of hij zijn rechten door Sint Ivo mocht laten verdedigen.

Ons Heer stemde daarin toe. Sint Ivo won het pleit voor Sinte Pieter, die onmiddellijk als hemelpoortier werd aangesteld. Sint Jan ging daarop opnieuw zijn beklag bij Ons Heer doen. Hij had zijn belang niet kunnen zeggen gelijk Sint Ivo, de advokaat van Sinte Pieter, het gedaan had.

- Pak ook een advokaat en we zullen de zaak opnieuw onderzoeken, antwoordde Ons Heer.

- Maar er zijn er geen in den hemel buiten Sint Ivo, Heer.

- Neem dan den eersten advokaat die binnenkomt.

Sindsdien zorgt Sinte Pieter er goed voor, dat er geen advokaten in den hemel toegelaten worden.

CCXVII. De zeemeermin van Lombardijen.[aant.]

Een visscher van Lombardijen had heel den dag zijn netten geworpen en niets gevangen, zelfs niet een nietig scharretje. Wanneer hij terug naar huis vaarde, wierp hij nog eens zijn netten uit, en zie, wanneer hij ze wilde optrekken, verschoot hij niet weinig! Een net woog zwaar, zwaar, zwaar... 't Leek hem of er een kar visch in lag. Hij had al de kracht van zijn lijf noodig om het net boven te halen. En toen verschoot hij nog meer, want hij trok een schoon zeemeerminneken boven. 't Was al slapende in zijn net geraakt. 't Zeemeerminneken schoot uit zijn sluimer, gelijk het boven water werd getrokken, en begon toen te schreeuwen lijk een kerstekind.

- Laat mij gaan, visscherken lief, laat mij gaan. Ik zal onmiddellijk naar mijn vader zwemmen en die zal u koninklijk beloonen, wees er maar zeker van.

De visscher liet het zeemeerminneken in vrijheid en vaarde verder. Maar wat er van hem nu geworden zou, wist hij niet. Drie dagen achtereen was hij reeds zonder vangst weergekeerd en te huis zaten vrouw en kinderen zonder eten. Hij had nu groot spijt 't zeemeerminneken de vrijheid te hebben weergegeven. Met haar te verkoopen had hij, zeker voor enkele weken wat welstand aan zijn gezin kunnen bezorgen.

En zoo gelijk hij in zijn schuit daarop te dubben zat, hoorde hij, ver op de zee, zeemeerminnengezang weerklinken. 't Was een heele familie zeemeerminnen die, met vader en moeder vooraan, kwam afgezwommen. Dat gezang kwam al dichter en dichter. Zij bedankten den visscher en wierpen een groote beurs met peerlen in zijn boot. De visscher ging ze naar de stad verkoopen. Hij ontving er geld genoeg voor om voortaan onbezorgd met zijn gezin te leven.

CCXVIII. De zeemeermin van Moerdijk.[aant.]

Eens hadden de visschers van Moerdijk een zeemeermin gevangen en meegenomen naar hun dorp, waar zij ze opgesloten hielden. 't Zeemeerminnenvolk kwam op een avond van alle kanten aangezwommen om de zeemeermin op te eischen. Maar die van Moerdijk waren niet te bewegen. Zij wilden van geen weergeven hooren. En toen, wanneer zij dat onverbiddelijk besluit van die van Moerdijk vernamen, zongen de zeemeerminnen in koor heel den avond, tot klokslag middernacht:

Van nu af is Moerdijk
Eeuwig arm en nooit meer rijk!

Zoo komt het, dat, tot heden toe, Moerdijk arm is gebleven.

CCXIX. De zeemeermin van Schouwen.[aant.]

De visschers van Schouwen waren eens ter vangst gegaan en hadden in hun netten een jonge zeemeermin bovengehaald. En hoe lief die zeemeermin ook vroeg terug in zee geworpen te worden, de schippers wilden niet. Erger nog, ze lootten onder elkaar om te weten aan wien van de jongmans ze als wettelijke vrouw zou toebehooren.

De visscher wien 't lot bevoordeeld had, nam haar mee naar zijn woning en leerde haar spinnen en het huishouden doen.

Enkele weken later kwam de zeemeerman, die de echtgenoot was van de schoone zeemeermin en die haar verblijf had ontdekt, weg en weer voor 't dorp Schouwen gezwommen en hij riep altijd maar:

Schouwen, Schouwen,
Geef weer mijn schoone vrouwe.

Maar de visschers van Schouwen lachten er om. Ze waren te fier op hunnen buit om hem weer te geven.

En de volgende dagen kwamen er heelder benden zeemeermannen en zeemeerminnen voor het dorp wegen weergezwommen en ze zongen in koor:

Schouwen, Schouwen.
't Zal u berouwen.

En dat duurde zoo acht en twintig dagen aan een stuk. Den acht en twintigsten dag brak er een geweldig onweer los. De zee sloeg haar golven tot aan den hemelen Schouwen verzonk, terwijl de zeemeermannen en de zeemeerminnen aldoor zongen:

Schouwen, Schouwen gaat vergaan.
't Water zal tot boven den toren staan!

CCXX. Het paard van vuur en vlam.[aant.]

Een koning woonde in een ver land. Hij had maar een kind, een dochter, die hij doodgaarne zag. Toen deze den ouderdom van twintig jaar had bereikt, kwamen koningszonen en prinsen haar hand vragen, want zij was het schoonste meisje dat er ooit op de wereld was te zien geweest.

De koning zond al die aanvragers wandelen met de woorden:

- Mijn dochter krijgt ge niet. Ik zal haar alleen geven aan hem, hij weze van adel of niet, die haar hand zal komen vragen gezeten op een paard van vuur en vlam!

- En dat kan niemand, dacht de koning bij zichzelf.

Maar die woorden van den koning hadden luid geklonken. Koningszonen en prinsen hadden zoo gaarne die prinses tot bruid gewonnen, maar een paard van vuur en vlam, wie kon hen daaraan helpen?

Aan den rand van een woud, heel diep in het land, woonden er toen drie houthakkerszonen met hun vader alleen. 't Waren kerels waar vuur in zat en ze hadden besloten eens van zich te doen spreken. Zij hadden ook van het besluit van den koning gehoord en zij kwamen overeen er maar onmiddellijk op uit te gaan en niet weer te keeren dan met een paard van vuur en vlam.

En de eerste trok links af en de tweede rechts af en de derde ging rechtdoor.

Op het einde van den eersten dag, ging de eerste houthakkerszoon wat rusten langs den weg en hij

nam de gelegenheid te baat om wat te eten. Nauwelijks had hij zijn knapzak aangesproken of daar kwam daar een oud wijveken aan en 't vroeg om mee te mogen eten.

- Bijlange niet, zei de eerste houthakkerszoon, ik ben voor lange dagen op reis en 'k heb nog niet genoeg voor mijzelf.

- Wie alleen aan zichzelf denkt, zal niet goed varen op zijn reis en 't is wel verdiend.

Daarop in een wip was het wijveken weg en uit het zicht.

En zoo, op hetzelfde uur ongeveer, zaten de twee andere broers op hun beurt langs den weg, want ook zij waren vermoeid en hadden honger gekregen. Ook aan hen vroeg een oud wijveken om mee te mogen eten, daar zij toch zulken honger had. De tweede houthakkerszoon antwoordde:

- Bijlange niet, 'k heb niet eens genoeg voor mijzelf. Gij, die niets bezit, zult niets bijbrengen als ik morgen te kort kom.

- Dat is een groote waarheid, zei 't wijveken, maar waar is 't ook dat gij niet zult vinden wat gij zoekt.

De derde en jongste zoon handelde met meer verstand dan zijn twee oudere broers. Wanneer het oud wijveken van den grooten honger kloeg en vroeg om mee te mogen eten, antwoordde hij:

- Eet maar zooveel het u lust. Morgen brengt wel wat.

't Wijveken viel aan 't eten, en toen zij haar geneugte had, stond zij recht en sprak:

- Gij, jongen, zijt een barmhartige ziel. Ik had honger en gij hebt mij te eten gegeven. Daarom zal ik u beloonen en u geven wat gij zoekt: een paardeken van vuur en vlam.

Daarop viel het wijveken op de knieën en maakte drie averechtsche kruisen. Daaraan zag de jongen subiet, dat hij met een tooveres te doen had. Maar hij liet ze maar begaan en hield voet bij stek, want hij wist wel dat tooveraars en tooveressen dingen kunnen doen waartoe gewone menschen niet bij machte zijn.

Zoo gelijk de tooveres daar bezig was, sloeg er opeens vlam en vuur rondom haar en daaruit sprong het paard van vlam en vuur, trappelend van driftigheid.

- Zie, zei het wijveken daarop, daar hebt gij het paard van vlam en vuur. Ik zal er nu nog een zadel van ijs opleggen, zoodat gij het zult kunnen berijden. Trek nu maar naar het koninklijk paleis. Wees alleen maar voorzichtig dat het paard uitsluitend door u, den koning en de koningsdochter aangeraakt worde. Al wie, buiten u drie, het maar even bij de teugels zou vatten, zal onmiddellijk ten gronde doodvallen. Denk er maar voortdurend aan.

De jongen bedankte en reed vandaan. Eerst trok hij naar huis om aan zijn vader en zijn twee broeders te laten zien hoe het geluk hem begunstigd had.

Ja, zijn vader was erten zeerste over verheugd, maar met zijn twee broers was het een andere zaak. Zij waren uiterst jaloersch op hem en benijdden hem, omdat hij nu met de koningsdochter zou mogen trouwen. Zij lieten dit echter niet blijken en deden zoo vriendelijk mogelijk, met allerhande lieve woorden.

En wanneer 's anderen daags de jongen met zijn paard van vuur en vlam naar het koninklijk paleis wou gaan, stelden zijn twee broeders voor hem uitgeleide te doen. Maar zie, nauwelijks hadden zij eenige uren gereden, of de oudste broeder stelde voor aan een herberg af te stappen om er een pintje

te drinken. Als zij er wat gegeten en gedronken hadden, en het tijd werd om te vertrekken, grepen de twee oudsten hun broer vast. Zij bonden hem aan een boom en wilden met het paard van vuur en vlam wegrijden. Dat was nu een andere zaak! Gij weet wat de tooveres aan den jongsten broer gezeid had, wanneer zij hem het paard van vuur en vlam gaf? En dat werd nu bewaarheid. Zoo gelijk de oudste broer het paard bij de teugels greep, viel hij dood ten gronde, en toen de tweede broer, niet begrijpende wat er gebeurde, toeschoot, viel hij insgelijks morsdood.

Dan kwam de herbergier buiten. Die had alles van achter zijn toog gezien. Hij dacht niets meer dan dat die twee mannen daar doodgevallen waren, omdat zij zich een andermans goed hadden willen toeeigenen. Hij zou wel slimmer zijn. Hij liep daarom naar den jongen, die daar nog aan den boom stond vastgebonden, en vroeg hem:

- Maar als ik u nu eens uit uw kluisters help, wat zult gij mij dan geven? Is uw vrijheid u dan geen paard waard?

- Ja, dat paard van vuur en vlam is voor u als gij mij uit mijn kluisters verlost, zei de jongen, die wel begreep dat de herbergier hem het paard wilde ontfutselen.

De herbergier sneed de bindsels over, zoodat de jongen weer op vrije voeten stond. Daarop liep hij recht naar het paard om het naar zijn stalling te brengen. Hij had den toom maar eventjes aangeraakt of hij ook viel dood op den grond.

Nu was de jongen weer heer en meester van zijn paard. Hij sprong er op en reed weg, zoo snel, dat hij in een ommezien van de baan verdwenen was. Regelrecht trok hij naar de hoofdstad van het land om de koningsdochter te winnen. Wanneer hij er aankwam,

begonnen de torens alom te bimbommen en de legers schoten met kanonnen en geweren. Zoo werd de bruidegom van de koningsdochter begroet, omdat hij aangereden kwam op een paard van vuur en vlam. Dat zulk een wonder gebeuren kon, had nooit iemand kunnen gelooven; de koning wel het minst van al.

CCXXI. De koning en de burgemeester[aant.]

Er was eens een koning in een vreemd land en die ging altijd-aan, gekleed als een boer of een werkman, van stad tot stad en van dorp tot dorp, om te zien of zijn volk goed bestierd werd.

Zoo kwam hij eens op een dorp en begaf zich naar het bureel van den burgemeester. Hij vond er echter niemand. Eindelijk, na lang gewacht te hebben, kwam de burgemeester aangestapt. Maar nog werd hij niet bediend.

- Straks, straks, zal ik u wel roepen, zei de burgemeester hem, en ondertusschen ging hij aan 't sjauwelen over allerlei dingen met bezoekers, die daar wachtten: de pastoor en andere voorname lui van 't dorp en de omstreken.

De koning zei altijd maar niets en bleef geduldig zitten.

Eindelijk, na nog lang gewacht te hebben, riep de burgemeester hem binnen.

- Pachterken, vertel mij eens wat er met u gaande is. Toe, zeg het me rap en wel, want ik heb niet veel tijd. Ik moet onmiddellijk weg met mijnheer den notaris.

- Welnu, ik ben de koning en ik kwam eens zien hoe mijn onderdanen hier zooal behandeld worden. Nu ik met eigen oogen gezien heb hoe het hier gaat, verzoek ik u aanstaanden Maandag bij mij op het paleis te komen. Ik zal u dan drie vragen stellen en als ge die niet kunt beantwoorden, zal ik weten wat mij te doen staat.

De burgemeester meende in den grond te zinken.

En voor hij van zijn ontsteltenis bekomen was, was de koning al weg.

Wat nu gedaan? Van de slimsten was de burgemeester niet en die vragen zou hij zeker niet kunnen beantwoorden. Hij vroeg daarom aan den secretaris of deze in zijn plaats naar den koning wou gaan. 't Was immers bekend dat de secretaris een slimmerik was, die heel het dorp had bedonderd zonder dat iemand het beseft had vóór het te laat was. Na lang aandringen nam de secretaris aan en trok naar het paleis van den koning.

- Ha, zei deze, ge zijt de burgemeester?
- Ja, Sire.
- Welnu, luister naar mijn vragen. Ten eerste: waar is de hemel het hoogst?
- Op al de plaatsen waar de koning staat.
- Ik zeg niet neen, antwoordde de koning, maar luister naar mijn tweede vraag: welke gedachten zijn het diepst?
- Koningsgedachten, Sire, wij weten niet hoever ze reiken.
- 't Kan er ook al door, antwoordde de koning, maar nu de derde vraag: wat denk ik nu?
- Wel, Sire, gij denkt dat ik de burgemeester ben, en 't is mis, ik ben maar de secretaris.
- Dat is goed geantwoord, zei de koning. Maar 't is nu klaar bewezen dat op uw dorp de rollen verkeerd zijn. Ik had dat wel gedacht, bij mijn laatste bezoek. Welnu, van heden af, zult gij burgemeester zijn en de burgemeester wordt secretaris.

CCXXII. De drie prinsen en de koningsdochter.[aant.]

In den tijd van Conzanzarne, waren er drie prinsen, die wedijverden om de hand van de koningsdochter. Maar de koning wilde aan geen hunner vooralsnog de hand van zijn dochter toezeggen en sprak:

- Weet ge wat, gaat alle drie voor een jaar op reis en wie van u gedrieën het wonderbaarste meebrengt, zal mijn dochter hebben.

De drie prinsen vertrokken. Na een tijd saam gegaan te hebben, trok elk zijn eigen weg, maar zij spraken af bij hun terugkomst op dezelfde plaats op elkaar te wachten.

En zij gingen.

De eerste, die terugkwam, was de oudste. Hij had van zijn reizen een citroen meegebracht, die de eigenschap had al de zieken gezond te maken.

En de tweede prins, die terugkwam, bracht een tapijtje mee en iedereen die er op ging zitten vloog er onmiddellijk mee naar waar hij begeerde.

En de derde prins bracht van zijn reizen een spiegeltje mee, waarin men zien kon al wat men weten wilde.

Nu zij daar alle drie weer te zamen waren, was hun allereerste gedacht te vernemen hoe het met de dochter van den koning was gesteld.

- We zullen eens zien in 't spiegeltje, dat ik heb medegebracht, zei de jongste prins.

Zij keken in het spiegeltje en zagen dat de koningsdochter doodelijk ziek was en, indien er geen onmiddellijke hulp kwam, zij morgen vroeg zou sterven.

- Met wat ik heb meegebracht van mijn reizen, zei de oudste prins daarop, met deze citroen, zal de dochter van den koning genezen, als wij er maar bij tijds kunnen geraken.

- Als 't maar dat is, zei de derde prins, daar zal mijn tapijtje wel voor zorgen. Komt, zit er met mij op en we vliegen in een paar seconden tot bij de zieke koningsdochter.

En ze deden zoo en vlogen lijk de wind door de lucht, tot in het koninklijk paleis. En ze liepen naar de kamer van de prinses. De oudste prins nam de citroen, bracht ze onder den neus van de koningsdochter en op staanden voet was ze gezond.

De koning was overgelukkig.

- Gij hebt mijn dochter gered, sprak hij, gij kont geen prachtiger geschenk medebrengen. Aan u behoort mijn dochter.

Maar de twee andere prinsen kwamen tegen dat besluit op. De eerste zei:

- Maar als ik dit tapijtje niet had meegebracht, dan waren wij nooit bijtijds tot hier geraakt, en uw dochter zou gestorven zijn.

De tweede zei:

- En als ik het spiegeltje niet had meegebracht, dan zouden wij nooit geweten hebben dat uw dochter ziek was. Tot wat zouden dan het tapijtje en de citroen gediend hebben?

De koning vond dat zulks allemaal waar was en zijn besluit scheen hem oneerlijk. Hij bedacht zich en zei:

- Ik zal mijn toevlucht tot een ander middel nemen, om te weet te komen, aan wien ik mijn dochter tot vrouw moet geven. Gij zult alle drie met denzelfden pijl en denzelfden boog om ter verst schieten. Wie het verst schiet wint mijn dochter.

De oudste schoot en waar de pijl viel werd een baken geplaatst. Daarop schoot de tweede prins. Zijn pijl vloog niet voorbij het baken. Daarna schoot de derde prins die het spiegeltje had meegebracht. Waar zijn pijl gevlogen was kon niemand zeggen, want hij had hem verloren geschoten.

En de koning besliste dat de oudste prins met zijn dochter zou trouwen en onmiddellijk werd het huwelijksfeest gevierd. De jongste prins trok daarop verdrietig vandaan. Hij vond het een onrechtvaardig besluit van den koning, want hij was overtuigd dat hij het verst geschoten had. Hij besloot naar den vreemde te trekken en wondere avonturen te beleven, zooals hij gedaan had wanneer hij op zoek ging naar het wondere spiegeltje. Eer hij het land verliet, wilde hij toch nog een poging wagen om zijn pijl te vinden. En zie, hij vond hem veel verder dan zijn oudste broer geschoten had. Dus zou de koning zijn woord moeten intrekken en zijn dochter aan hem ten huwelijk geven. Reeds was hij op weg naar 't kasteel, toen hij daar een schoonen vogel, gelijk hij er nog nooit een gezien had, op de kruin van een boom zag zitten. En wat deed hij? Hij schoot den vogel met zijn pijl terneer. En wat zag hij toen? Die vogel had een speld in zijn ‘kobbetje’ zitten. Hij trok ze er uit. Op hetzelfde oogenblik verscheen er een schoone prinses voor hem. Zij was heel en al het evenbeeld van de dochter van den koning, die met den oudsten prins was getrouwd, maar de koningsweerdigheid stond nog sterker op haar aangezicht te lezen. En die prinses zei:

- Ik ben een verwenschte koningsdochter en moet zoolang in den kristallen berg opgesloten blijven, tot den meester van den berg, Conzanzarne, om het leven is gebracht. Zulks kan alleen geschieden door den man die een in een zakdoek gewonden ei op het

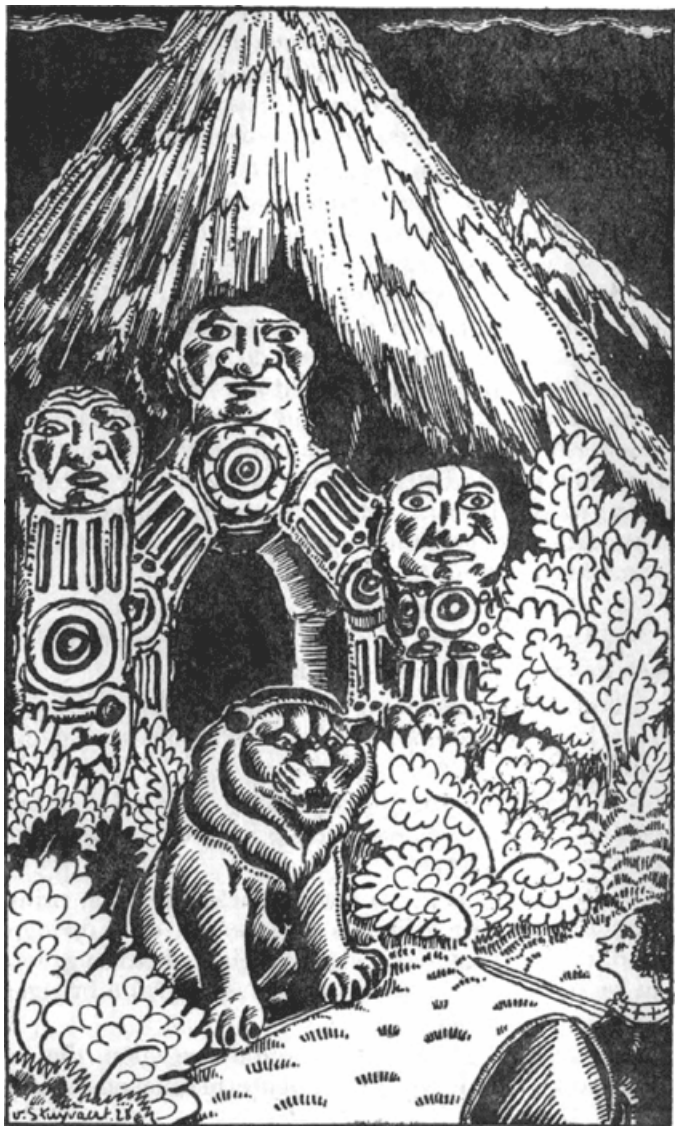

Aan de deur van den kristallen berg zit een leeuw.

voorhoofd van Conzanzarne kan stukslaan. Dat ei moet op de volgende wijze bemachtigd worden: aan de deur van den kristallen berg zit een leeuw, en in dien leeuw zijn lijf zit een haas, en in dien haas zijn lijf zit een duif, en in die duif haar lijf zit het ei.

Met die woorden verdween de verschijning. De prins bleef niet lang nadenken. Onmiddellijk trok hij op. Aan den kristallen berg vond hij den leeuw, dien hij met een slag doodde en den buik opensneed. En zie, een haas sprong er uit, maar lang liep hij niet. De prins schoot hem dood en sneed hem ook den buik open. De duif, waarvan de prinses gesproken had, vloog voor hem de lucht in. De prins doodde haar en sneed haar ook het lijf open, zoodat hij het wondere ei bemachtigde. Hij droeg het voorzichtig in zijn zakdoek verder tot aan de deur van den kristallen berg, waar hij aanklopte. Er werd opengedaan en een oude man, gebouwd als een reus en met een monsterachtig wezen, verscheen.

- Zijt gij Conzanzarne?

- Ik ben Conzanzarne en gij gaat sterven, huilde het monster met een holle stem.

Maar, vooraleer Conzanzarne nog een beweging doen kon, sloeg de prins hem het ei op het voorhoofd, zoodat hij dood voor zijn voeten viel.

Op hetzelfde oogenblik kwam er een kaboutermanneken over het nog lillende lijk van het monster naar voren gekropen.

- Kom binnen, riep het manneken tot den prins, kom binnen. Gij hebt ons verlost van dien dwingeland, die ons hier, in ons eigen paleis, in bedwang hield en leefde van ons werk. Kom binnen, ik zal u brengen waar ge zijn moet.

Alom in de gangen en de ontelbare zalen, die hij doortrok, zag hij talrijke kaboutermannekens voort-

trippelen, en die keken hem lachend aan en knikten hem toe. Zij waren gelukkig van hun boozen meester verlost te zijn. In de laatste zaal waarin hij trad, vond hij de prinses in ijzeren kettingen geboeid liggen. Hij bevrijdde haar onmiddellijk, en zonder nog langer naar de bedankingen van de kaboutermannekens te luisteren, trok hij met haar voort naar het kasteel van haar vader. Hij twijfelde er niet aan of zij was de zuster van de prinses voor wie hij het wondere spiegeltje van zijn reizen had meegebracht. En dat bleek nu ook waar te zijn.

De koning stond van den bliksem getroffen wanneer hij die twee aan het hof verschijnen zag, want hij herkende zijn dochter onmiddellijk. Enkele maanden na de geboorte was zij gestolen geworden. Eerst jaren nadien had een weggezonden dienstknecht op zijn doodsbed bekend, dat hij uit wraak de prinses had ontvoerd en haar in een vreemd land in de handen van een monster had achtergelaten.

- Haar nu weer te vinden is het grootste geluk dat mij overkomen kan, zei de koning. Ik had alle hoop verloren haar nog weer te zien. Kom aan mijn hart, mijn kind! Ik wist niet dat ik zoo'n geluk nog beleven zou en ik begrijp niet dat ik het overleef. En gij, mijn zoon, hebt met uw schoone prinses de koningskroon van dit land gewonnen!

CCXXIII. De vier kluchtige studenten.[aant.]

Er waren ne keer vier kluchtenaars van studenten. De verloftijd was daar en een hunner, die de grootste kluchtenaar was van den hoop, zei tot zijn drie kameraden:

- Vrienden, zei hij, we moeten het er eens goed van pakken gedurende ons verlof: eten en drinken naar ons hartje lust, zonder dat het ons een cent kost! Wat zegt ge daarvan?

Allen waren het eens. Ze trokken te zamen naar den buiten en in een schoone, groote herberg vroegen zij aan de bazin of ze daar geen slaping konden krijgen voor een week of wat.

- Ons eten, zeiden ze, zullen we zelf wel gereedmaken. En bij ons vertrek moet ge maar zeggen wat we u schuldig zijn en we betalen het u.

Het akkoord was onmiddellijk geklonken. Het eerste wat de studenten nu hebben moesten was brood. De eerste student trok er op uit. Hij ging bij een bakker binnen en sprak tot den baas:

- Ik ben gezonden door mijn meester om een dozijn brooden. Ik woon daar, en hij wist de plaats te noemen. Ik woon er nog niet lang. Uw dienstknecht moet met mij meegaan om de brooden te helpen dragen en het geld te ontvangen.

Als ze een eindje gegaan waren, liet de student almeteens een brood uit de mand schuiven, zonder dat de dienstknecht het zag en 't brood lag in den modder.

- Heere mijn God, kermde de student, wat zal mijn meester nu zeggen? Hij gaat mij zeker door-

zenden. Ik zou u zeer dankbaar zijn indien gij de goedheid wildet hebben een ander brood te halen.

De knecht liet zich overhalen en liep terug naar de bakkerij om een ander brood. Maar wie hij niet meor zag, toen hij weerkeerde, was de student met de brooden.

De vier kameraden waren nu reeds van brood voorzien. De tweede student moest daarop vleesch gaan halen. Hij liep enkele keeren over en weer voor de vitrien van een schoone beenhouwerij. De baas, die zulks in 't oog kreeg, vond dat aardig, kwam buiten en vroeg:

- Zeg ne keer, waar moet ge zijn?

- Ge moet weten, zei de student, dat het kermis is op het kasteel. Ik ben gezonden om een groot stuk vleesch te halen en nu weet ik niet goed in welke beenhouwerij ik moet zijn.

- Wel, 't is hier, 't is hier, zei de baas, ze halen hier al hun vleesch.

- 'k En hebbe geen geld mee, zei de student als hij met het vleesch voortging.

- 't Is allemaal goed en wel, zei hem de baas, die blijde was zulk een goeden slag te hebben gedaan.

Nu hadden de kameraden brood en vleesch. Maar nu moesten ze ook mostaard hebben. De derde student trok er op uit. Hij pakte daar een melkkan van tien stoopen en aan de madame in den winkel vroeg hij er ‘als 't u belieft’ een stoop mostaard te willen indoen. En als de mostaard geriefd was keek hij eens in de kan en zei verwonderd:

- Heere mijn tijd, wat een klein beetje maar! 'k En moet ik dat niet hebben als ik niet meer krijg!

En hij goot zijn kan weer uit. Maar aan wat er aan de kanten van de kan geplakt bleef, hadden de studenten ruim genoeg en reeds te veel.

Eindelijk werd de vierde student om boter uitgezonden. Hij trok naar de markt, ging bij een boerin en sprak:

- Boerin, hoeveel voor uw boter?

- Zooveel, zei de boerin.

- Verkocht, verkocht! riep de student. En hij voegde er bij:

- Ik ben de dienstknecht van den pastoor en ge zult moeten meegaan om uw geld. Maar hij zit nu juist biecht te hooren in de kerk. Als hij gedaan heeft, zal hij u seffens betalen.

De boerin zette zich van achter in de kerk en de student trok tot meneer pastoor.

- Meneer pastoor, zei hij, daar is een vrouwmensch die van den duivel bezeten is. Ze zit van achter in de kerk en ze zou gaarne belezen zijn.

Als hij terug bij de boerin kwam, zei hij:

- Meneer pastoor zal seffens komen.

Als de pastoor gedaan had met biecht te hooren, kwam hij naar de boerin met den koster en met wijwater en al wat hij noodig had. De pastoor begon te ‘gispen’(1) op de boerin en te lezen.

- 't En is dat niet dat ik moet hebben, tierde de boerin, 't is het geld van mijn boter!

- Hoordet, zei de koster tegen den pastoor, 't is het kwaad dat spreekt, en hij goot gansch zijn emmer wijwater over haren kop.

Maar de student was met de boter al lang de pijp uit.

Na acht dagen van plezier riepen de vier studenten de bazin en ze zeiden:

- Madame, maak nu ons rekening.

De bazin stond te rekenen en te dubben.

- Och, ge moet zoo nauw niet zien, slaat er maar nen slag door, zeiden ze toen.

(1) Kwispelen.

- Zooveel, zei de bazin.

- Maar zooveel! riepen de studenten als uit eenen mond.

- Ik zal dat alleen betalen, sprak daarop de eerste student.

- G'en doet! zei de tweede, ik zal het betalen!

- Niet te twisten! Laat ons strootje trekken, die 't korste end heeft zal betalen, riep de derde.

- We zullen het anders doen, wist de vierde. We zullen de bazin verblinden. Hij die door haar wordt vastgegrepen, betaalt het al. En indien ze mij eerst vastkrijgt geef ik nog twee flesschen wijn toe.

- Ik ook, ik ook! riepen de drie andere.

De bazin die niet meer wist waar haar hoofd stond, stemde toe en liet zich verblinden. Seffens daarop eenige stoelen rondom haar gezet en voor de deur en overal, zoodanig dat ze noch vóór noch achteruit kon.

En alle vier de studenten daarop langs de achterdeur weg. De bazin maakte lawijd, viel over de stoelen, zoodanig dat haar man, op het hooren van al dat gerucht, toegeloopen kwam. De bazin greep hem vast.

- 't Is gij die het zult betalen! schreewde ze.

- Ja, 't is ik die het betalen zal, bijaldien gij nog niet betaald en zijt! loech de man.

CCXXIV. De schoenmaker en zijn vrouw.[aant.]

Een schoenmaker en zijn vrouw gingen eens wafelen bakken, maar zij hadden geen wafelijzer.

- Weet ge wat, zei de man, haal het wafelijzer van onzen gebuur voor ne keer.

En zoo deed de vrouw. Maar eens de wafelen gebakken, liet de man het wafelijzer vallen. 't Was in stukken vaneen.

- Gij gaat met de stukken terug, zei de vrouw.

- Neen, gij, antwoordde de man, gij hebt het wafelijzer toch gehaald. Gij moet het ook terugbrengen.

En zij maakten ruzie en 't werd al erger en erger, toen de man, die 't verstandigste was, een goed akkoord voorstelde:

- Hoor eens hier, zei hij, wie van ons twee het eerst zal spreken, die zal het wafelijzer terugbrengen.

En nu dierf geen van beiden nog een woord zeggen.

Zij liepen al enkele dagen stom in huis rond en dierven zelfs niet meer buitengaan. En toen gebeurde het dat dieven het huis binnendrongen en alles stolen wat zij konden. De man en de vrouw zagen dat alles stilzwijgend aan en lieten maar doen, ter wille van hun akkoord. Toen werden de dieven al stouter en stouter. Zij begonnen 't geld en 't goud uit de kast te halen.

De vrouw hield het niet langer uit en riep:

- Dieven in huis, hulp! hulp! En gij, schreewde zij tot haar man, om dat wafelijzer niet te moeten terugdragen, laat ge maar begaan!

- Gij draagt het wafelijzer terug, vrouw, riep de man verheugd. Daarop greep hij zijn bijl, die achter 't bed stond, en joeg de dieven op de vlucht.

CCXXV. Van de wonderschoone prinses, het zilveren paardeken en de gouden vogel.[aant.]

Een vader woonde met zijn drie zonen alleen. Ofschoon de man niet rijk was zouden zijn kinderen een gelukkig leven kunnen gehad hebben, maar zulks was nu niet, daar geen hunner tevreden was met zijn lot. Zij wilden altijd maar heen en weg zijn en avonturen beleven.

Toen de oudste meerderjarig was, ging hij tot zijn vader en zei:

- Vader, reken af met mij, ik wil de wereld in en mijn fortuin zoeken.

De vader antwoordde:

- Als 't zoo moet, moet het, jongen. Hier is uw geld. Veel geluk op uw reizen

De jongen trok op. Denzelfden avond nog landde hij aan in de groote herberg van Jan Plezier, die schitterend verlicht langs den weg stond. Er werd ook muziek gemaakt en er werd gedanst en gezongen.

- 't Is daar plezierig. Ik ga er binnen, dacht de jongen.

Nu 't was een speelhuis waarin hij versukkelde. Denzelfden nacht was hij al zijn centen verloren en arm als Job stond hij weer op de baan. Hij nam een kort besluit en trok naar de stad, waar hij aan de haven werken ging, want naar huis dierf hij niet weerkeeren.

Een jaar later was het de beurt aan den tweeden zoon, om zijn paart te vragen. Hij ook zou op avonturen uitgaan.

En den eersten avond na zijn vertrek kwam hij in dezelfde herberg aan. Vóór middernacht stond hij, evenals zijn broer, arm als een worm op straat. Hij ook kon nu naar de stad, om er, lijk zijn broer, hard te sloven voor een kleine verdienste.

En de tijd kwam dat de derde zoon insgelijks meerderjarig was geworden. Hij ook vroeg aan zijn vader het paart dat hem toekwam en trok er mee op, onder de stellige belofte niet alleen met rijkdommen en schatten weer te keeren, maar ook zijn broeders mee te brengen.

Nauwelijks was hij op de baan of hij kwam een ouden bedelaar tegen die hem aldus toesprak:

- Jongen, ik weet met welke edele gedachte gij u op weg hebt begeven, en daar gij altijd goed en braaf voor mij zijt geweest, wil ik u een dienst bewijzen. Eerst moet ik u zeggen dat uw twee broeders nog leven. Den avond van hun vertrek izijn beiden, ginder ver op de baan, in de herberg van Jan Plezier aangeland en zij hebben er al hun geld verloren. Zoo arm als Job zijn zij naar de stad vertrokken en zij werken er aan de haven, net als arme dompelaars. Hard werken van den morgen tot den avond voor een karig loon dàt is hun lot. Ik wil u voor dit onheil behoeden en u tevens in staat stellen Jan Plezier al zijn geld af te winnen, zoodat gij aan uw twee broeders hun verloren centen zult kunnen weerschenken en meer dan genoeg zult overhouden om te eeuwigen dage rijk te leven. Tevens zult gij van Jan Plezier kunnen vernemen waar zich de gouden vogel, het zilveren paardeken en de wonderschoone prinses schuilhouden. Die prinses zult ge vinden. Maar pas op, want niettegenstaande alles, zult gij nog vele wederwaardigheden ontmoeten. Ziehier nu iets waarmede gij alles zult kunnen bemachtigen wat gij in 't leven begeeren zult en allereerst 't geld van Jan Plezier,

dan den gouden vogel, het zilveren paardeken en de overschoone prinses.

De oude man overhandigde den jongen daarop een stuk perkament, dat een toovergoed was. Telkens hij dat perkament met zijn rechterhand in zijn rechterbroekzak zou vasthouden, zou hij almachtig zijn. Al zijn wenschen zou hij dan kunnen vervullen.

De jongen bedankte en haastte zich op weg. Denzelfden avond kwam hij, evenals zijn twee oudere broeders, aan de herberg van Jan Plezier aan. Hij trad er binnen. Alles was er hel verlicht en talrijke koppels waren er aan den dans. Overal werd er gekaart en gespeeld. Jan Plezier kwam al lachend den nieuwen gast te gemoet en vroeg hem wat er van zijn beliefte was.

- Ja, ge ziet het, zei hij, al wat hier zit is aan 't spel verslaafd. Straks zijn zij arm als de armste duivels van de wereld of rijk als de rijkste koningen.

- Welnu, dan zal ik mij ook maar neerzetten, want ik wil zoo rijk worden als de rijkste koning, zei de jongen.

- Zóó hoor ik gaarne spreken, antwoordde Jan Plezier, en hij zette zich aan tafel neer, terwijl hij zich vergenoegd in de handen wreef.

De jongen ging vóór hem zitten en ze begonnen te spelen. Af en toe stak hij zijn rechterhand in zijn rechter broekzak en betastte het perkament. Zoo won hij wat hij wilde. Wat zijn broeders en vele anderen meer, sinds jaar en dag verloren hadden, won hij, zoodat Jan Plezier, als 't middernacht sloeg, geen denier meer bezat. Huis en meubelen, alles had hij verspeeld.

- Nu gaat het om ons leven, zei de jongen, 't uw of 't mijn, ‘n'importe!’ En als ik win, kunt gij uw leven nog redden door mij te zeggen waar de gouden

vogel, het zilveren paardeken en de wonderschoone prinses zich schuilhouden.

Zoo gezeid, zoo gedaan. De jongen won weer en Jan Plezier moest woord houden en zei dat de gouden vogel, het zilveren paardeken en de wonderschoone prinses verborgen zaten in het glazen kasteel op het einde der baan, maar dat zij bewaakt werden door zeven reuzen, die van twaalf tot een uur elken nacht sliepen en dan zonder macht waren.

- Maar pas op, zei hij verder, want de gouden vogel fluit zoo schoon dat, voor wie naar hem luistert, de uren als minuten voorbijgaan, en 't zilveren paardeken zal trachten u alles te doen vergeten wat er op aarde is. Als ge de prinses bereikt, dan zal het wel gaan, want die hunkert om haar vrijheid terug te bekomen.

's Anderen daags 's morgens was de jongen vroeg op de baan. Hij ging voort met goeden moed. Hij hield voortdurend, als om er de gewoonte niet van te verliezen, de rechterhand in den rechterbroekzak en betastte het perkament. Tegen den avond kwam hij aan het glazen Kasteel. Hij bleef er liggen, diep in 't schaarhout verborgen, wachtende op het uur van middernacht. Wanneer de twaalfde slag op den toren klonk, waagde hij zich uit zijn schuilplaats. Driemaal ging hij het glazen kasteel rond, maar alle deuren en vensters waren dicht gesloten en gegrendeld. Eindelijk zag hij, boven in een achterbouw, een heel klein vensterken openstaan. Hij klauterde langs den muur naar boven en kroop binnen. Nu ging bij voorzichtig van kamer tot kamer, maar nergens vond hij iemand. Eindelijk, in een lange gang, hoorde hij een wonderschoon gezang opgaan. 't Was of er een engel uit den hemel aan 't zingen was. Dat moest de gouden zingende vogel zijn, dacht hij, en hij bleef luisteren. En zie, ofschoon 't hem leek dat hij maar

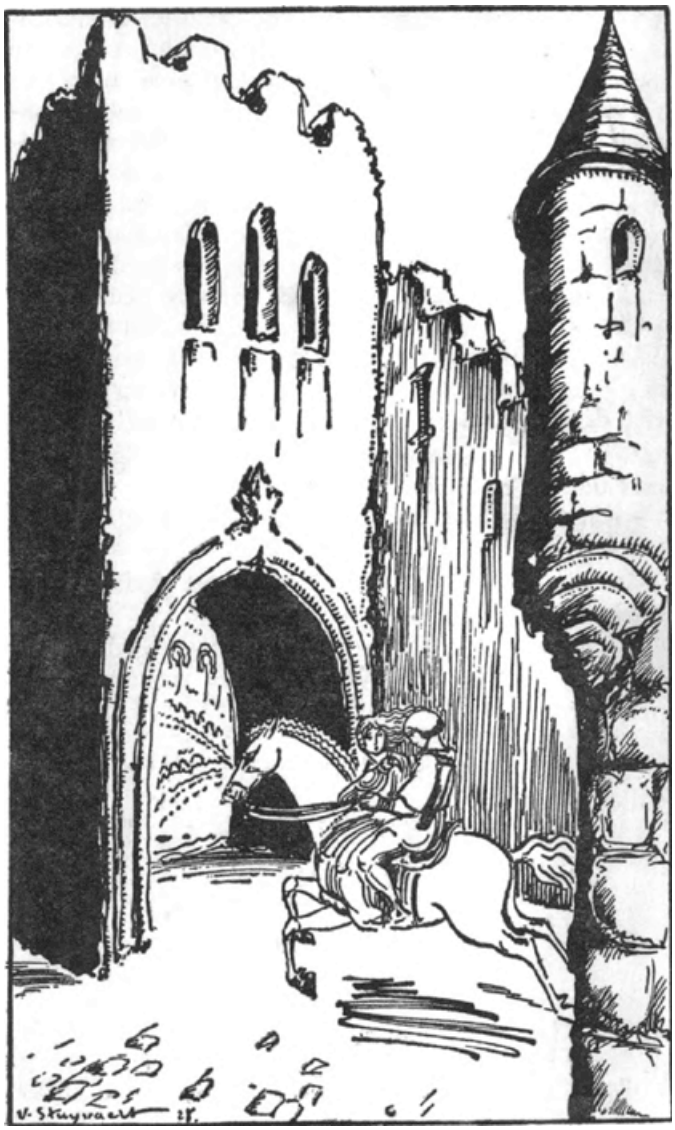

Zoo reden zij vandaan....

een paar seconden geluisterd had, luidde de klok in den toren reeds half een. De jongen dacht nu aan de verwittiging die Jan Plezier hem had gedaan en liep snel de kamer binnen waaruit het gezang scheen te komen. Waarlijk, daar zat een schoone vogel met pluimen van goud ineen gouden muitte zingen. Hij scheen nu nog mooier te zingen, zoodat de jongen weer vol verrukking aan 't luisteren ging. Maar daar sloeg het kwaart vóór een uur. De jongen spoedde zich, haalde den vogel uit de muit en verborg hem in zijn tesch. Er schoten hem maar weinige minuten meer over. In de volgende kamer vond hij de prinses die onmiddellijk op hem toegesprongen kwam, daar zij wist dat hij de langverwachte redder was.

- Kom, laat ons spoedig dit rampzalig kasteel ontvluchten, zei de jongen.
- Maar het paardeken van zilver nog, zei de prinses.
- Wij hebben geen tijd daarvoor, zei de jongen, die bang was van het paardeken.
- En toch moet het, of er is niets gedaan. Ik blijf dan in de handen van de zeven reuzen, terwijl gij de opkomende zon niet meer zult zien. Kom, volg mij, 't paardeken staat hiernevens op stal. Maar laat u niet verleiden, spring er onmiddellijk op en we rijden vandaan.

De prinses trok de deur open en daar stond het zilveren paardeken te hinniken van plezier. De jongeling pakte het onmiddellijk bij zijn manen en wilde er op springen.

- Eerst mijn gouden toomken en mijn lederen zadelt je, sprak het paardeken.
- Doe het niet, of we zijn verloren, riep de prinses.
- Niets te doen, wij hebben geen tijd, zei de jongen en sprong het paardeken op den rug, terwijl

hij het bij de manen greep. De prinses nam achter hem plaats. Zóó reden zij vandaan. 't Was hoog tijd. Nauwelijks waren zij een boogscheut van het glazen kasteel verwijderd of de reuzen werden wakker, daar het één uur sloeg. Maar eer zij wisten dat de prinses, het paardeken en den gouden vogel gestolen waren, was de jongen meer dan half weg, want het zilveren paardeken kon loopen zoo zeer als de wind waaide, als men 't maar in bedwang kon houden. En dat deed de jongen met stevige hand.

De jongen reed nu recht naar de stad waar zijn broeders werkten. Denzelfden avond had hij ze allebei gevonden en hij gaf hun 't geld weer dat zij eens in de herberg van Jan Plezier verloren hadden. Ook liet hij hun alles bewonderen wat hij verder gewonnen had, schatten van geld, de overschoone prinses, het zilveren paardeken en den gouden, zingenden vogel, die tijd en uur deed vergeten.

De jongen dacht dat zijn twee oudere broers zich daarin zouden verblijd hebben, maar dat viel anders uit. Zij waren integendeel zeer afgunstig op hem en, op zijn vraag of zij mede naar hun vaders huis trokken, antwoordden zij ja, maar heimelijk dachten zij beiden hetzelfde, namelijk hun jongsten broeder onderweg te vermoorden en met zijn schatten, de prinses, het paardeken van zilver en den gouden zingenden vogel alleen naar hun vader te trekken.

Dat deden zij ook. Wanneer zij den volgenden morgen vertrokken en in 't naastgelegen bosch gekomen waren, sloegen zij hun jongsten broeder dood - zoo meenden zij toch - en togen verder. De jongen echter was slechts erg gekwetst. Nauwelijks waren zijn broeders met de prinses, het zilveren paardeken en den gouden zingenden vogel verdwenen, of hij werd gevonden door een armen houthakker, die hem

naar zijn hut droeg en verzorgde. Nog geen half uur lag hij daar op een bed van blaren, of hij bekwam en opende de oogen. En toen schoot hem te binnen, wat hem overkomen was. Hij herinnerde zich dan ook wat het oud manneken hem eens gezegd had, wanneer hij het perkamenten toovergoed ontving, namelijk dat hij daarmede alles bemachtigen kon wat hij in 't leven zou begeeren, en hij er al zijn wenschen mee zou kunnen vervullen. Hij tastte vlug in zijn zak, en ja, het perkament had men hem niet ontstolen. Dat alleen was in zijn bezit gebleven. En hij wenschte, dat zijn broeders nooit vóór hem in het huis van zijn vader zouden aankomen, en dat zij daarom zouden verdolen, zoolang hij er zelf niet aangeland was. En zoo geschiedde het. De twee broeders verdoolden met hun karavaan, want zij hadden ondertusschen met hun onrechtvaardig verkregen geld reeds zooveel gekocht, dat talrijke manschappen hen moesten vergezellen om 't al te dragen, Hoe zij ook gingen en bleven gaan, zij konden den weg niet vinden. 't Leek of zij altijd meer en meer verdoolden. Al viermaal waren zij op hetzelfde punt weergekeerd.

Zoodra de jongen genezen was, trok hij naar zijn vader, aan wien hij vertelde wat zijn broeders hem hadden toegebracht. En de vader zei:

- Wees maar gerust. Ik zal wachten tot uw broeders hier zijn om hun hun verdiende straf te geven.

Kort daarop, waren de twee broeders daar met heel hun karavaan. Zij lieten aan hun vader al hun schatten zien, en daarbij den gouden vogel, het zilveren paardeken en de overschoone prinses.

De vader vroeg hun of dat hun eigendom was en of zij dat alles op eerlijke wijze hadden gewonnen.

En zij zeiden van ja, en zweerden op al wat heilig was.

Maar daarop verscheen de jongste zoon. De twee slechte broeders waren als van de hand Gods geslagen; zij vielen op hun knieën en smeekten vader en broeder om vergiffenis.

En zij kregen vergiffenis. Zoo ontsnapten zij aan de doodstraf. De koning van het land, die vernomen had dat zijn ongelukkige dochter was gered geworden uit de handen van de zeven reuzen, nam echter andere maatregelen en bande de twee slechte broeders uit het land.

En de jongen mocht met de schoone prinses trouwen, zoodat hij kroonprins werd. Daarop begon het paardeken te hinniken van plezier en de gouden vogel zong de schoonste liedekens, die hij kon. 't Waren de mooiste liedekens die nog ooit een mensch had gehoord! Al wie ze hoorde vergat er tijd en uur bij. En dat had zoo blijven duren, indien de koning, door tusschenkomst van zijn jongen schoonzoon, die er zijn perkament bij te pas bracht, niet het zilveren paardeken had doen ophouden met hinniken en den gouden vogel met zingen.

CCXXVI. Van Siepe, Sappe en Sijpe.[aant.]

Siepe, Sappe en Sijpe kwamen, op een morgen, terug van den troep. Zij brachten alle drie een wonderding mee: Siepe een ‘beurzeken altijd vol geld’, Sappe een ‘manteltje 'k vlieg er mee waar 'k wil’ en Sijpe een ‘stoksken zooveel sterke mannen als ge noodig hebt’. Zoo werden Siepe, Sappe en Sijpe groote, voorname mannen op het dorp, mannen waarvan iedereen bang en benauwd was. En zij lieten het zich voorstaan. Bedenk maar ne keer: ze hadden geld overhoop, gingen waarheen ze wilden en niets of niemand kon hen bedwingen. Ze werden zoo vanzelf de meesters van 't dorp en echte dwingelanden, waarmede de overheid al dikwijls kort spel had willen maken. Maar dat ging niet. Kwamen er tien politiemannen om hen te halen, dan riep Sijpe met de gauwte honderd sterke mannen op.

De koning vroeg toen raad aan zijn dochter, die slimmer was dan slim en geleerder dan geleerd en advocaten de baas. Deze kwam Siepe en Sappe en Sijpe vinden en besprak ze zoo fijn dat de drie mannen in den hoogsten hemel waren. Zij werden den volgenden Zondag op het paleis uitgenoodigd, waar een banket te hunner eere zou worden ingericht.

Op den aangeduiden dag nam Sappe zijn manteltje ‘'k vlieg er mee waar 'k wil’ en alle drie gingen ze er op staan. En hoep! 't manteltje met de drie mannen de lucht in, recht naar het paleis van den koning. Zij werden er als prinsen ontvangen door den koning en de koningin en door de prinses niet het minst. Fier dat Siepe, Sappe en Sijpe waren! 't Was

niet om zeggen! Zij lieten onmiddellijk hun wondere tooverdingen zien en toonden hoe zij het aan boord moesten leggen om er mede te krijgen al wat ze begeerden. En meer dan een van die hovelingen had een tandje dat looterde om die dingen te bemachtigen. Maar 't was de prinses die hen allen en Siepe, Sappe en Sijpe er bij, te slim zou zijn.

Op het groot feestmaal, dat om klokslag twaalf uur aanvang nam, kregen Siepe, Sappe en Sijpe dubbel en dik hun paart. Ten slotte waren zij alle drie dronken als wel honderd duizend Polen, en dat is maar weinig gezeid. Toen kwam de prinses en zij ontfutselde Siepe, Sappe en Sijpe hun tooverdingen. Zoodra zij die beet had, gaf zij bevel aan haar knechten de drie mannen aan de deur van het Paleis te leggen. Ze zouden er wel ontnuchteren.

En toen Siepe, Sappe en Sijpe daar 's anderen daags klappertandend van de kou wakker schoten, was hun eerste werk in hun zakken te tasten, om te zien of zij hun tooverdingen nog hadden. Als zij zagen dat men die gestolen had, schoten zij in een helsche furie tegen de prinses en den koning. Zij belden aan de deur van het paleis om terug binnengelaten te worden. Maar daar kwamen subiet enkele soldaten voor en die maakten het hun anders wijs. Zij hadden zich koest te houden en onmiddellijk op te trekken of men zou wat anders met hen aanvangen.

Siepe, Sappe en Sijpe zagen dat er niets anders opzat dan te zwijgen en zich zoo gauw mogelijk uit de voeten te maken.

- We kunnen nu samen met den bedelzak uitgaan, in plaats van goede sier te maken, zei Siepe.
- Bah! 't komt wel goed, vervolgde Sappe.
- En wie op God betrouwt, zich niet berouwt, besloot Sijpe.

Daarop trokken Siepe, Sappe en Sijpe op. Zij gingen tot zij, moe en af van den honger, in een naastbij - gelegen bosch wat gingen uitrusten. 't Was zoo ver gekomen dat zij geen woord tot elkaar meer spraken. De eene had aan den andere verweten dat hij de schuld was dat zij nu arm als bedelaars langs de wegen liepen. Na wat gerust te hebben, trok Sappe op en een weinig later Sijpe, zoodat Siepe alleen over bleef.

Toen deze daar een tijdlang gezeten had en maar geen middel vond om terug in het bezit van zijn ‘beurzeken altijd vol geld’ te geraken, zag hij daar, boven zijn hoofd, rijpe peren hangen. En daar hij een razenden honger had, kroop hij in de kruin van den boom en at zijn buiksken vol. Ja maar, nauwelijks had hij de laatste peer binnen, of hij voelde een vreemd gevoel in zijn kop.

't Waren horens die er uitkwamen, groote horens, gelijk van een stier. Nu eerst was Siepe heel en al ongelukkig! Hij zou zich zóó niet meer aan de menschen durven laten zien. Hij zou maar in 't bosch blijven wonen, ver van de wereld en er leven van sprinkhanen en wilden honing, lijk St-Jan in de woestijn. Enkele dagen later vond Siepe een boom die vol rijpe appelen hing, appelen gelijk hij er nog nooit gezien had. Hij voelde wel lust om er van te proeven, maar hij dacht aan de horens, die de peren hem gegeven hadden en besloot het maar niet te doen. Maar de verzoeking werd hem te sterk.

- Bah, bah, ze zien er toch zoo lekker uit en een horeken meer of min, nu ik toch zoo ongelukkig ben, kan mij niet meer schelen, dacht hij.

En hij at van de appelen en zie, als bij tooverslag vielen hem de horens van den kop.

Dat was nu een aangename verassing! Siepe was overgelukkig weer een mensch te zijn zooals de andere

menschen in de wereld. En mede zag hij in dat die peren en die appelen hem terug in 't bezit zouden kunnen stellen van zijn tooverdingen en van diegene van zijn twee makkers.

Wat deed Siepe?

Siepe verkleedde zich in een boer en ging dan naar den wonderen perenboom en plok een heele zende peren waarmede hij naar het paleis van den koning trok. Daar gekomen schelde hij aan en vroeg aan de poortierster of de prinses geen peren wilde koopen. 't Waren de schoonste peren die ooit bij menschenweten in het land gewonnen waren. Wanneer de prinses die schoone peren zag moest zij er natuurlijk van hebben. Maar niet zoodra had zij er van gegeten, of er begonnen haar ook horens op den kop te groeien. 't Waren stierenhorens van belang die er te voorschijn kwamen. Al de geneesheeren van het land werden er bijgehaald en al wat die deden om de prinses van die monsterachtige uitwassen te genezen, gelukte niet. En de koning deed een beroep op heel de bevolking. Hij die de horens van het hoofd van zijn dochter zou kunnen wegnemen, zou met haar mogen trouwen en later koning worden. Van alle kanten kwamen de gelukzoekers toegeloopen, maar niet een die er in gelukte de prinses van die leelijke dingen te genezen.

Eindelijk bood zich Siepe aan, verkleed in een Spaanschen geneesheer.

- Kunt gij mijn kind genezen? vroeg de koning.

- Ik kan alles, zei Siepe. Eerst en vooral moet ik de prinses zien, opdat ik wete hoe zij aan die horens geraakt is.

De prinses verscheen daarop en Siepe betastte heel consjuus die uitsteeksels.

- O, ik zie het. Een bijzonder geval. Hier is onrechtvaardig bezit in het spel. Dat moet ge teruggeven. Geef maar aan mij al wat gij onrechtvaardig aan anderen ontnomen hebt en dan zal ik u een remedie geven die uw horens onmiddellijk zullen doen afvallen.

Maar de prinses wilde niet bekennen dat zij onrechtvaardig goed in haar bezit had. En zij zei maar altijd van neen, neen, en smeekte dien vreemden dokter van maar onmiddellijk zijn remedie te geven.

En Siepe gaf haar te eten van een gewone appelsoort, waarvan hij er enkele had meegebracht.

- Ziet ge, zei Siepe, dat het is gelijk ik zeg. Ge bezit onrechtvaardig goed en ge wilt het niet bekennen. Ge zult nu nog meer horens krijgen.

En de prinses begon te schreeuwen en ze bekende dat het inderdaad zóó was, dat zij van drie onbekenden drie tooverdingen had ontfutseld, maar dat zij deze onmiddellijk aan den dokter zou geven, als hij haar maar genezen wou. En de prinses ging de drie toovervoorwerpen halen: het ‘beurzeken altijd vol geld’, het ‘mantelken 'k vlieg er mee waar 'k wil’ en het ‘stoksken zooveel wondere mannen als ik noodig heb’.

En als Siepe die dingen in handen kreeg, borg hij ze onmiddellijk weg in zijn zak en nam daarop een appel van den wonderboom en gaf er een stuk van aan de prinses.

- Wacht nu maar een stondeken, en ge zult zien dat de horens u van den kop zullen vallen net als verdroogde takken.

En 't gebeurde zóó, inderdaad.

- En nu mijn belooning, zei Siepe.

- Ja, dat is waar, zei de koning, met mijn dochter moogt ge trouwen, dat heb ik u beloofd en ik houd woord.

- Maar eerst wil ik weten, sprak de prinses, of ge die drie tooverdingen terug zult geven aan hun eigenaars?

- Ja, daar denk ik nu ook aan, zei Siepe. Hier dit beurzeken is 't mijn, want zie maar, ik ben Siepe.

Hij maakte zich kenbaar.

- En hier, dit manteltje ‘"k vlieg waar 'k wil’, dat hoort toe aan Sappe, die nu op zoek is naar 't geluk. Ik zal hem doen halen en hem tot mijn raadgever aanstellen, want hij zal mij 't nieuws van heel 't land aanbrengen. En dit ‘stokske zooveel sterke mannen als ge noodig hebt’, hoort toe aan Sijpe, die Sappe volgt op zijn lijdensweg. Ik zal hem ook naar hier doen komen en hij zal worden den sterksten man van 't land, die ons allen, in tijd van nood, helpen zal.

En zoo is het geschied.

CCXXVII. De rollende koekebak.[aant.]

Een vrouw zou koekebakken maken voor haar zeven jongens, die daar, alle zeven, rond haar om de stoof zaten te wachten naar den eersten koekebak.

- Moeder, krijg ik al een stukske, vroeg de eerste.
- Wacht tot hij gebakken is; ik moet hem nog omkeeren, antwoordde de moeder.
- En ik, en ik... riepen de zes andere jongens als uit een mond.
- Wacht tot hij langs den anderen kant gebakken is, dan deelen wij hem. Ieder een stuk.

De koekebak hoorde dat. 't Stond hem niet aan, zoo door al die monden opgegeten te worden.

- Wacht maar, dacht hij, tot ge mij omdraait, dan zal ik wel nen anderen kant uitgaan.

En 't was zoo. De vrouw gooide den koekebak in de hoogte en hield de pan klaar om hem op te vangen. Maar de koekebak was weg; hij viel op den grond en als een karrewiel rolde hij de deur uit en de straat op. En de moeder er achter met de pan in de hand om hem op te vangen; en achter de moeder liepen de zeven jongens, de grootste eerst en de kleine broekventen achteraan.

En daar kwam de haan aangestapt:

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge heen? Kom al gauw hier dat ik u opeet! riep de haan.
- Bijlange niet, antwoordde de koekebak. Zie maar de moeder met de pan in de hand en de zeven jongens, hoe ze mij achterna loopen om mij te pakken.

De haan zag de vrouw met de pan in de hand en

En de moeder er achter met de pan in de hand....

haar zeven jongens den koekebak achternazetten en liep mee.

Toen kwam daar de hen aan.

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge heen? Kom al gauw bij mij, ik zal u opeten.

- Bijlange niet, antwoordde de koekebak, zie maar de moeder met de pan in de hand en de zeven jongens en de haan, hoe ze mij achternaloopen om mij te pakken.

En de hen zag de vrouw met de pan in de hand, en de zeven jongens en den haan, die den koekebak achternazetten en liep mee.

Toen kwam daar de kat aan.

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge heen? Kom al gauw bij mij, ik zal u opeten, zei de kat.

- Bijlange niet, antwoordde de koekebak, zie maar hoe de moeder met de pan in de hand en de zeven jongens en de haan en de hen mij achternaloopen om mij te pakken.

De kat zag inderdaad de vrouw met de pan in de hand en haar zeven jongens en den haan en de hen den koekebak achternaloopen en liep mee.

Toen kwam daar de hond aan.

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge toch heen? Kom gauw hier, ik zal u opeten, zei de hond.

- Bijlange niet, antwoordde de koekebak. Zie maar hoe de vrouw met de pan in de hand, de zeven jongens en de haan en de hen en de kat mij achternaloopen, om mij te pakken.

De hond zag inderdaad de vrouw met de pan in de hand, de zeven jongens en den haan en de hen en de kat den koekebak achternaloopen en liep mee.

Toen kwam daar de geit aan.

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge toch heen? Kom gauw hier, ik zal u opeten, zei de geit.

- Bijlange niet, antwoordde de koekebak. Zie maar hoe de vrouw met de pan in de hand, en de zeven jongens en de haan en de hen en de kat en de hond mij achternaloopen om mij te pakken.

De geit zag inderdaad de vrouw met de pan in de hand, en de zeven jongens en den haan en de hen en de kat en den hond den koekebak achternaloopen en liep mee.

En toen kwam daar het varken aan.

- Koekebak, koekebak, waar loopt ge toch heen? Kom al gauw hier, ik zal u opeten, zei het varken.

- Bijlange niet, antwoordde de koekebak. Zie maar hoe de vrouw met de pan in de hand, en de zeven jongens en de haan en de hen en de kat en de hond en de geit mij achternaloopen om mij te pakken.

En inderdaad, het varken zag de vrouw met de pan in de hand en de zeven jongens en den haan en de hen en de kat en den hond en de geit den koekebak achternaloopen en liep mee.

Zoo liep de vrouw met de pan in de hand achter den rollenden koekebak en daar achter liepen de zeven jongens en daarachter de haan, en daarachter de hen, en daarachter de kat en daarachter de hond, en daarachter de geit, en daarachter het varken.

En als ze zich niet doodgeloopen hebben tegen muur of huis, of niet in 't water te recht gekomen zijn, dan zou ik gelooven dat ze nog altijd loopen.

CCXXVIII. Waarom de kabouters niet meer bij de menschen komen.

aant.

In den ouden tijd, zooveel honderden jaren geleden, was het werken aan de menschen onbekend.

Toen ook ging alles anders als nu. In elk huis, stadswoning of boerenhoeve, kwamen de kaboutermannekens het werk doen, wasschen en plassen, naaien en breien, koken en smoken. De kabouters gingen met de koeien naar de wei, met de peerden naar het veld; Zij melkten en boterden. Zij verzorgden alles en alles, zoodat de menschen 's avonds alleen 't geld, dat er verdiend was, hadden weg te steken en hun oogen toe te doen om te slapen. Ja, voor iets hadden zij toch te zorgen. De kabouters moesten 's avonds, als loon, een groote teil zoete melk hebben. Daar kwamen zij dan allemaal aan drinken, tot zij hun ‘bekomste’ hadden, want zoetemelk is voor hen eten en drinken. Daarmede waren ze weg om 's anderen daags weer te keeren naar hun werk.

Die teil vol melk had men in ieder huis, groot of klein, gereed te zetten. 't Was alles.

Maar daar was toen een gierige boer en die begon het te verdrieten, dat hij alle dagen die God verleende een teil zoetemelk voor 't kaboutervolk moest wegzetten. 't Was zooveel geld minder in zijn zak, dacht hij.

- Wacht, meende hij, ik zal daar eens kort spel mee maken.

En hij deed op een schoonen avond look in de melk,

omdat de kabouters er hun goesting van zouden krijgen. Toen de kabouters, dien avond, aan hun melk kwamen slabberen, ontstond er plots een lawaai. 't Duurde echter niet lang, want zij kwamen de woonkamer binnengestormd en een oude kabouter nam het woord en sprak tot den gierigen boer:

- Waarom hebt gij dat gedaan? Hebben wij niet altijd goed geweest voor u en uws gelijken? Is 't zóó, dat gij ons beloont? Welnu, wij trekken voor eeuwig weg. Nooit zult gij ons nog weerzien. Van nu af zult gij zelf uw werk kunnen verrichten. Geen onzer zal voortaan nog slaven en sloven voor de menschen!

CCXXIX. Hoe die van Borstbeek een kerk bouwden.[aant.]

Eens moest er te Borstbeek een nieuwe kerk gebouwd worden. De burgemeester, de pastoor en de bijzondere heeren van het dorp hadden al meermalen vergaderd en waren het, ten slotte, eens geraakt. Men begon het werk: eerst het graafwerk en daarna den bouw. Op enkele weken was men met de muren al een meter of twee in de hoogte geraakt en men werkte dapper voort.

Toen gebeurde het, dat de burgemeester, de pastoor en de heeren van den Raad eens naar de werken kwamen zien.

- Maar wat zie ik, pastoor, zei opeens de burgemeester, hoe gaan de menschen hier in de kerk geraken? Daar, langs de ladder, langswaar de metsers boven klimmen? Dat gaat toch niet voor god en alleman?

Ja, zij waren het allen eens dat zulks niet ging. Maar wat diende er dan gedaan?

De pastoor besloot daarop dat Door, de meestergast, onmiddellijk naar Borgerhout, naar den deken zou loopen en raad vragen.

Als Door te Borgerhout alles had uitgelegd, lachte de deken dat hij schokte.

- Wel Door toch, wat zijn dat voor dingen die gij vragen komt? Hebben mijnheer pastoor en de burgemeester en de andere heeren van den Raad dat dan niet gezien? Wel ze moeten er een deurgat laten en er een deur in plaatsen lijk in de andere kerken, lijk in uw eigen huis.

- Een deurgat, meneer den deken?

- Ja, een deurgat.

Door liep daarop terug naar Borstbeek en, omdat hij 't niet zou vergeten hebben, zei hij altijd al loopende:

- Een deurgat, een deurgat.

't Ging er holder de bolder in zijn kop van: ‘deurgat, deurgat’. En hij liep maar voort.

Ja, ik vergeet haast te zeggen, dat hij, om des te eerder thuis te zijn, een binnenweg had genomen. Halverwege Borgerhout en Borstbeek, moest hij over een gracht en daar er geen bruggetje lag over die gracht, moest hij er over springen. Nam hij zijnen loop te kort, of deed hij een misstap? In ieder geval hij viel in 't midden van de gracht en verschieten dat hij deed, verschieten! En zie, toen hij terug aan kant kwam, was hij, van 't danig verschieten, 't woord kwijt dat hij onthouden moest.

- Wat is dat nu, zei Door, en hij sloeg zich met de twee vuisten op den kop, omdat het woord terug in zijn geheugen zou schieten. Maar er was niets aan te doen! 't Was weg en 't bleef weg.

- En nochtans, ging hij weer voort, daar waar ik mijn sprong nam, had ik het nog en hier ben ik het kwijt. Ik zal het terughalen.

Hij sprong terug over de gracht, maar niets te doen, 't woord was weg en bleef weg.

- Misschien had ik het daar toch nog en is het op den grond gevallen.

En Door sprong terug, en weer terug en nog eens terug, om 't woord dat hij verloren had terug te vinden.

Een boer, die daar wat verder aan 't zaaien was, kwam toegeloopen. want hij begreep niets aan al die vreemde toeren van den jongen.

- Wat is het allemaal, man?

- Ja, ik kan het niet begrijpen. Ik had het, ik sprong over de gracht en ik had het niet meer. Ik vind het hier noch daar terug.

- Wel, domkop, dan is 't onder 't springen in 't water gevallen.

En Door sprong in 't water en bodderde door 't slijk en zocht en zocht, maar 't was al vergeefsche moeite. Hij kon 't niet meer vinden.

- Wacht, jongen, ik zal u helpen, zei de boer, en op een oogwenk was hij in 't water nevens Door. Met zijn riek begon hij te werken en haalde boven al wat hij bovenhalen kon. 't Was niets dan slijk en moer!

- Neen, neen, zei Door, dat is het niet dat ik vinden moet. Geef mij uw riek, ik zal zelf zoeken, ik weet best wat ik hebben moet.

Door ging te werk met zijn riek, alsof hij den duivel in 't lijf had zitten! Hij stak en stak...

En daar sprong de boer op, huilend van de pijn:

- Ai! ai!! schreeuwde hij, 't is er deur... 't Is een gat!

- Deur... gat! Ja, ja, dat is 't, schreeuwde Door. Hij gooide den riek er bij en loopen, dat hij deed, loopen, vierklauwens naar Borstbeek en altijd maar roepend:

- Deurgat, deurgat!

CCXXX. De duivel en de houthakker.[aant.]

Een houthakker, die niet meer wist hoe de twee eindjes aaneen te knoopen, besloot op zekeren dag er maar van onder te trekken en zijn geluk in een ander land te gaan zoeken.

Hij raapte zijn gerief bijeen, maakte er een pak van, wierp alles op den rug en weg was hij. Lang had hij nog te gaan eer hij uit het bosch was, waar hij en zijn ouders altijd hadden gewoond.

Opeens hoorde hij daar een akelig geschrei opgaan. 't Leek op geen menschenstem! Wat hij hoorde ging door merg en been, zóó akelig klonk het.

Toen hij naderbij kwam zag hij den duivel in eigen gedaante, die daar met zijn horens in een elken stam stak. Hij kon noch vóór-, noch achteruit, zoo vast zat hij in dien boom, als met ijzer geriveerd.

- Ja, man, gij moet mij helpen, zei de duivel, en als gij 't doet, zult ge er goed mee varen.

De duivel daarop aan 't vertellen:

- Ge moet weten dat ik hier in gevecht ben geweest met een toovenaar, die mij leelijk bedrogen heeft. Door zijn tooverkunsten heeft hij aan dien ouden eik zijn eigen gedaante gegeven. Ik ben er onverwacht opgesprongen met ongeloofelijk geweld, in de meening hem met mijn horens te doorboren. Wat kracht ik er heb bijgezet, kunt ge zelf wel zien. Mijn horens zitten tot in dien ouden eik zijn hart.

- Ik wil u wel helpen, maar hoe? zei de houthakker.

- Hebt gij uw gereedschap bij? vroeg daarop de duivel.

- Meester, een houthakker die van armoede naar elders moet trekken, heeft altijd zijn gerief bij.

- Trekt ge er van armoe uit? Welnu, als ge mij helpt, en doet wat ik u zeg, dan maak ik u zoo rijk, dat gij in uw land zult kunnen blijven en 't er eeuwig goed zult hebben. Om uw zieltje zal ik niet eens vragen, al is dat mijn gewoonte niet. Welnu, als 't aangenomen is, neem dan uw handzaag en zaag mijn horens af.

De houthakker deed wat hem bevolen was. Lang duurde zijn werk, want al was zijn zaag maar juist gescherpt, zij ging moeilijk door de duivelshorens, die hard waren als ijzer. Na een paar uur werkens had hij er toch mee gedaan en de duivel, die zich vrij voelde, sprong van plezier een gat in de lucht.

- Man, zei hij daarop, en hij sloeg den houthakker vergenoegd op den schouder, de dienst dien ge mij hebt bewezen, zal koninklijk beloond worden. Die woorden zijn in niets overdreven, gelijk gij hooren zult. Eerst en vooral, ge gaat terug naar uw huis. Ik zal er voor eten en drinken zorgen. Wat mij betreft, ik trek naar het koninklijk paleis en maak de koningin zóó ziek, zóó ziek, dat ze maar haar oogen heeft toe te doen om dood te zijn. De koning zal daarop al de hooggeleerde dokters roepen, maar niet een zal haar kunnen genezen. Ondertusschen zal ik al de zieke menschen van dezen omtrek naar u sturen en gij zult ze poeders geven van gemalen baksteen; dat zal hen allen zoo gezond maken als vischkens in het water. Uw wonderbare genezingen zullen geroemd worden door heel het land en aan het oor van den koning komen, die u onmiddellijk aan het hof zal doen ontbieden. Gij zult er de koningin vinden in den toestand waarin ik haar zal stellen, om u toe te laten haar te genezen. Een paar poederkens en ze is

aan de beterhand. Na het tiende zal zij heel en al genezen zijn.

Daarop trok de duivel weg naar het paleis van den koning, en de houthakker naar huis. Alles gebeurde zooals de duivel had gezegd. De eerste dagen vond de man eten en drinken overhoop op zijn tafel. 't Werd er door onzichtbare handen aangebracht. Maar weldra was zulks niet meer noodig, want zieke menschen kwamen van overal den houthakker om hulp en bijstand smeken. Hij gaf aan allen poeders van gemalen baksteen en allen genazen en betaalden rijkelijk voor hun genezing. Eindelijk, op een schoonen morgen, stond er een calèche van den koning aan de deur. De houthakker werd naar het paleis gevoerd en onmiddellijk bij de koningin gebracht. Hij deed gelijk een geneesheer van naam en kunde, want gedurende de dagen dat de zieken van heinde en ver tot hem hun toevlucht namen, had hij veel geleerd. Na haar pols te hebben gevoeld, haar te hebben afgeluisterd, haar in 't wit van de oogen te hebben gekeken, gaf hij haar een eerste poeder. Iedereen kon het zien dat er beterschap was en deze vermeerderde met elken dag, tot den twaalfden dag na de komst van den houthakker, de zieke heelemaal hersteld was.

En de koning maakte den houthakker daarop zóó rijk als 't water diep is en hij werd ook raadsheer van het hof. Maar aan het hof wilde hij niet blijven, hoe de koning daar ook op aandrong. Hij wilde en moest terug naar het bosch om er te leven gelijk hij er eens geleefd had, vrij als een vogel in de lucht. En of hij gelijk had!

CCXXXI. Janneken de Simpelaard.[aant.]

Janneken de Simpelaard, was knecht bij den maalder. Hij was braaf genoeg, maar slim was hij niet. Zoo moest hij eens, toen de maalder naar de stad was gegaan, den molensteen scherpen en hij wist niet hoe hij 't doen moest. Hij ging om raad bij den smid en deze zei hem, wel ge doet dat zóó en zóó, en maakte daarbij het gebaar van met den hamer op iets te kloppen.

- Gaat dat met een voorhamer? vroeg Janneken.

- Waarom niet! Heel de kwestie is van het goed te doen.

Als Janneken nu thuis kwam, nam hij den voorhamer en klom er mee den molen op. Onmiddellijk begon hij zijn werk en met den eersten slag lag de molensteen in twee.

Als de maalder 's avonds thuis kwam joeg hij Janneken de deur uit en de twee stukken van den molensteen kreeg hij mee. Nooit mocht hij terugkomen, tenzij met een nieuwen steen, om den maalder te vergoeden.

Janneken nam een kordewagen en met de twee helften van den molensteen reed hij van dorp tot dorp, tot hij eindelijk bij een boer werd aangenomen om de koeien naar de wei te brengen. 's Anderen daags ging de boer en de boerin met dochter en zoon naar de jaarmarkt. De boer zei tot Janneken:

- Blijf met de koe in den omtrek van de hoef. En waar 't gras malsch opschiet, laat ze daar maar grazen.

Zoodra Janneken alleen was, zag hij op een oude schuur 't gras weelderig uit het rieten dak opschieten.

En hij klom op een boom, met zijn twee molensteenen en zijn koevel...

- Daar moet het goed om grazen zijn, dacht hij.

Hij wilde de koe naar boven op het dak jagen, maar 't ging niet.

- En toch, 't moet, zei Janneken.

Toen haalde hij de groote zeis uit de schuur en sneed de koe den kop af en wierp den kop te midden van 't malsche gras op het dak van de schuur.

Als de boer 's avonds thuiskwam en zag wat er gebeurd was, vloog Janneken aan de deur.

- Ge komt niet meer binnen zoolang ge mij geen nieuwe koe hebt teruggebracht. Zie, hier is 't vel, ge kunt er nog klein geld van maken.

Janneken lei 't vel bij de twee stukken van den steen op den korde wagen en trok er van onder. Te midden van een bosch, dierf hij echter niet verder meer. En hij klom op een boom, met zijn twee molensteenen en zijn koevel. Toen hij daar pas zat, vergaderde er onder dien boom een bende dieven, die allerhande schatten hadden meegebracht. Janneken bleef aandachtig op loer liggen. Hij bewoog geen vin, omdat hem maar niets zou ontsnapt hebben. De hoofdman nam het woord en zei dat ze nu reeds zooveel gestolen hadden en allemaal rijk waren voor hun leven, als er eerlijk gedeeld werd.

De deeling begon, maar zij was nog maar amper begonnen of er kwam ruzie. Men geraakte aan slag en 't was vooral op den hoofdman dat men het gemunt had.

- Als ik u bedrieg, mag de duivel mij dooddonderen, riep deze.

Janneken verschrikte daarboven zoodanig dat hij de twee halve molensteenen liet vallen. En van verbavereerdheid, niet meer wetende wat hij deed, liet hij ook het koevel uit zijn handen glippen. 't Bleef

echter aan een der laagste takken van den boom hangen.

De dieven sprongen op de vlucht.

- De duivel! De duivel! riepen zij.

Enkele minuten later kwamen een paar dieven aarzelend op hun schreden terug, stappeken voor, stappeken na.

- Ziedewel dat het de duivel is, riep er een, die het koevel had opgemerkt. Ziet, daar zweeft hij onder den boom!

Daarop stoven de dieven voor goed langs alle kanten uiteen.

Janneken liet zich nu naar beneden glijden, haalde zijn wagen bij en laadde de schatten van de dieven er op. Hij trok dan verder, eerst naar den boer, dien hij schadeloos stelde voor de koe, dan naar den maalder, dien hij een nieuwen molensteen kocht. Boer en maalder wilden Janneken terug aannemen, maar Janneken wilde niet. Hij ging terug naar zijn moeder, en beiden leefden voortaan gelukkig en zonder zorgen.

CCXXXII. Koekebakken zonder geld.[aant.]

Het is al heel lang geleden dat er in zeker dorp een zwarte kat altijd-aan de menschen kwam bang maken.

En er was daar een boer, die al dikwijls koeken had gebakken, maar elken keer, dat hij er een gebakken had, kwam die kat toegesprongen en met de woorden: ‘Koekebakken zonder geld? Poesje mee-eten!’ ging zij met den koek loopen. En dat was zooveel te vreemder daar de boer altijd zijn bloem op den poef in den molen haalde.

Op zekeren dag dat het feest was bij den boer, ging hij weer koeken bakken. Daar hij nog altijd zeer arm was, moest hij weer de bloem gaan ontleenen bij de maalderin.

- Als ge nu naar mij luistert en doet wat ik zeg, had hem een slimme boer uit de buurt gezeid, zal die kat prijs hebben. Neem een pan vol kokend vet en gooi het op haar lijf. Maar eerst moet ge haar laten kermis vieren en goed laten proeven van de koekebakken.

Zoo gezeid, zoo gedaan.

Allemaal zaten ze aan tafel en ze amuseerden zich met vertelselkens te vertellen. De boer zorgde voor de koekebakken. Hij was nog maar goed bezig of hij hoorde de kat al miauwen aan het mozegat. En zoodra de eerste koek gereed was, was de kat er ook.

- Koekebakken zonder geld! Poesje mee-eten! en wip!... ze was met den koekebak weg.

Nu begon de boer den tweeden koekebak gereed te maken en zoodra deze klaar was, begon weer 't zelfde lieken:

- Koekebakken zonder geld! Poesje mee-eten! en weg was ze met den koek.

Maar den derden keer deed de boer zijn pan vol vet en liet het goed op de stoof bakken. Als de poes nu weer afkwam en riep:

- Koekebakken zonder geld! Poesje mee-eten! en reeds een goeden koekebak meende binnen te spelen, had ze 't mis.

- Lap! zei de boer en hij smeet de pan vol kokend vet op haren kop zoodat ze begon te huilen van de pijn. Ze had natuurlijk den reus gezien en maakte zich zoo spoedig mogelijk uit de voeten. Al de feestgenooten waren blij en lachten dat ze schokten, want nu was het voor goed gedaan met spoken en konden ze voortgaan met feesten.

Van de kat werd den geheelen avond niets meer vernomen.

's Anderen daags kwam de maalderin hare centen van de gepoefte bloem niet halen. Dat vonden de menschen aardig. Den dag daarop kwam ze ook niet; en de volgende dagen ook niet.

De menschen van het dorp begonnen toen vreemd te spreken over de maalderin. Ze meenden dat zij het spook was geweest. En ze zeiden dat de boer eens naar haar huis moest gaan om wat meer te vernemen. De boer trok naar den molen, maar de maalderin was niet te zien. Hij vroeg aan den maalder waar zijn vrouw was. En deze antwoordde dat ze ziek te bed lag. Daarop vroeg de boer of hij ze eens even spreken mocht. Daar zulks hem toegestaan werd, trok de man naar boven en vond er de maalderin met een verbrand gezicht en verbrande handen.

Van toen af wist men op het dorp wie de spokende kat was geweest. En er kwam een hond met een langen snuit en 't vertelselken is uit.

CCXXXIII. De paal.[aant.]

Alle nachten spookte het op den kouter te Ruysbroeck. Er liep een spook rond met een zwarten paal op de schouders, altijd maar kermend en roepend:

- Waar zal ik hem zetten? Waar zal ik hem zetten?

Niemand dierf er aan of omtrent komen, want telkens kwam het spook op de voorbijgangers af, kermend en roepend dat hooren en zien er bij vergingen:

- Waar zal ik hem zetten? Waar zal ik hem zetten?

Eens kwam daar een drinkebroer in den laten nacht aangevlagd. Het spook met den paal op de schouders kwam naar hem toe, kermend en roepend:

- Waar zal ik hem zetten? Waar zal ik hem zetten?

De drinkebroer bleef al waggelend staan, een oogenbliksken maar, en antwoordde:

- Als ik van u was, vriend, ik zette hem terug op de plaats waar ik hem gevonden had!

- Goddank! Op dat woord heb ik lang gewacht! antwoordde het spook en 't kermde en riep niet langer meer. Eens ontstool ik een reepel grond aan mijn gebuur door laag en list. Ik vond geen rust meer, geen uurken rust in mijn leven en na mijn dood moest ik hier - 't duurt nu al twintig jaar - alle nachten met den paal op mijnen rug omdooien, tot een levende mensch mij zou geboden hebben hem terug te zetten op de plaats waar hij eens stond vóór ik mijn schelmdaad bedreef. Maar nu het woord, waarop ik zoolang heb gewacht, is gesproken, ben ik verlost!

Het spook liep verder den kouter op, plaatste den paal in den grond en verdween plotseling voor de oogen van den verbavereerden dronkaard, die meteen nuchter was geworden.

CCXXXIV. De vuurman.[aant.]

In de dorpen langs de Maas in Limburg gaat alle nachten de vuurman uit. 't Is een groote man, die heel en al in brand staat. Laaiende vlammen slaan uit heel zijn lijf op. De menschen, die daar wonen, kennen den gast en zij zullen zich wel wachten hem te gemoet te gaan. Zij spoeden zich zoo gauw mogelijk naar huis en sluiten deuren en vensters dicht.

Eens was er een die van niets benauwd was, noch van spoken noch van duivels. Hij had al meermalen in de herbergen gepocht dat hij, moest hij den vuurman tegenkomen, er recht zou op af gaan, om hem eens flink in de oogen te kijken.

En enkele dagen later, toen hij rond middernacht naar huis keerde, zag hij den vuurman ver voor hem op de baan. Hij liep er onmiddellijk heen en van verre riep hij:

- Hé, Vuurman!

Maar hij had er al spijt van eer het woord uit zijn mond was, want de vuurman keerde zich om en kwam met groote stappen op hem toe.

De man schoot daarop op een loop, recht naar huis. Al zijn moed was daar in eens uit zijn lijf weg. Hij liep zoo hard hij kon en dierf niet omzien, want hij voelde wel dat de vuurman hem met elken stap meer en meer inhaalde. Eindelijk toch was hij thuis geraakt en nog even kon hij de deur voor den neus van den vuurman sluiten. En toen hoorde hij een vuistslag op de voordeur, zóó geweldig dat heel het huis er van daverde. En als hij 's anderen daags zien kwam, stond er een groote reuzenvuist in de deur gebrand.

CCXXXV. De hellewagen.[aant.]

De zieltjes komen alle jaren, met Allerzielen, terug op de wereld. Zij brengen dan aan hun familieleden een bezoek. Onze ouders wisten dat wel. De haal werd alsdan niet in den schoorsteen gebezigd, uit vrees dat de zieltjes er zouden gaan opzitten en zich deerlijk boven 't vuur verbranden. En zoo ook werden, op dien dag, alle meubels, stoelen, zetels, banken, tafels, zorgvuldig behandeld, uit vrees de zieltjes onwetend zeer te doen.

Maar ook de zielen van hen die om hun slecht leven in de hel verbannen zijn, komen dien dag op de wereld. Zij worden door den duivel hierheen gevoerd, op den brandenden Hellewagen. Wie heeft er den Hellewagen nog niet op een duisteren nacht hooren voorbijrijden, net als een voor bij stormende wind vlaag? Iedereen heeft dat gehoord, maar weinigen hebben den Hellewagen gezien. En zij die er iets van gezien hebben, die zullen er wel over zwijgen, maar er des te meer aan denken en er blijven aan denken tot hun laatsten dag.

Zoo was er eens een boer en een boerin, die op Allerzielen hadden koeken gebakken. 't Was al laat geworden en opeens hoorden zij daar een schrikkelijk gedruisch op straat. 't Leek of er wel duizend monsters huilend voorbijdraafden. Zij gingen zien en ja, zij zagen nog even wat het was. 't Was een wagen van vuur en vlam, zonder paarden, zonder geleider. 't Leek lijk een bliksem die voorbij sloeg. Dat het de Hellewagen was, ja, dat bevroedden zij toen nog niet, anderszins hadden zij niet gedaan wat zij deden.

Toen het gedruisch ginder ver op de hei was weg-

gestorven, toen zag de vrouw in het midden van de kasseide een groote, gloeiende kool liggen.

- Wat een schoone kool, zei de vrouw, 't is zonde ze te laten liggen. Als ik ze in den haard leg, met wat schadden er rond, dan zal er 't vuur tot morgen vroeg blijven voortsmeulen.

- 'k Zal ik ze gaan halen, zei de man.

En de man ging de brandende kool halen en lei ze in den haard.

En toen de vrouw 's anderen daags 's morgens opstond en naar den haard ging om 't vuur op te jagen, vond zij een doodskop te midden van de schadden.

De pastoor werd geroepen. Hij zei dat men het doodshoofd zoo gauw mogelijk op den Hellewagen moest teruggooien, zoo van uit de deur, want dat het de Hellewagen was dien zij hadden zien rijden.

- 't Is bijna zeker dat de Hellewagen van avond voorbijkomt, voegde hij er bij. Dat gebeurt altijd wanneer men onderweg doodskoppen, armen of beenen heeft verloren.

De boer stond dienzelfden avond op wacht. Om klokslag twaalf uur trok de wagen voorbij, een brandende, vlammende wagen op vier wielen, zonder paarden en zonder voerder, maar vol gehuil en geschreeuw, alsof er duizenden wilde beesten mee vervoerd werden.

En per geluk kon de boer den doodskop te midden van den wagen werpen. Wat zou er anders wel niet gebeurd zijn?

CCXXXVI. De danszaal op den weg.[aant.]

Een jong meisje van Antwerpen begaf zich dagelijks naar een naastgelegen gemeente, om er in daguur te werken.

Gelijk zij eens bij laten winterdag naar de stad wederkeerde, hoorde zij muziek in een helverlichte zaal langs den weg. Koppels waren er aan den dans. En dat ze die zaal daar langs den weg nog nooit had gezien daaraan dacht het meisje niet. Zij kwam dichter en nauwelijks had zij enkele stappen gedaan, of een der dansers trad buiten en sprak haar aan:

- Kom binnen en dans mee met ons.

't Jonge meisje nam het aanbod aan en begon te dansen. Na enkele malen gedanst te hebben, bood haar danser haar een glas wijn aan, maar 't jonge meisje weigerde.

De danser drong opnieuw aan:

- Toe, drink eens.

En zij antwoordde, terwijl zij 't glas aan den mond bracht:

- Ik drink in den naam van God...

Nauwelijks had zij die woorden uitgesproken, of dansers, muziek, danszaal, 't was allemaal verdwenen. Zij zag nog alleen den eenzamen weg, langswaar zij eenige oogenblikken tevoren was gegaan.

Terwijl het meisje nu verschrikt haar weg vervorderde, hoorde zij achter zich een bende katten die op duidelijke wijze aan 't zingen waren:

> Hand in hand, en poot in poot,
> Morgen is de duivel dood.

CCXXXVII. Hoe het rooken in de wereld kwam.[aant.]

Weet je wel, waar het rooken vandaan gekomen is?

Dat komt van den duivel! De boeren gingen vroeger altijd naar de hei om plaggen (vlaggen) te steken met een *rozenkrans* om te bidden. Want het is natuurlijk *vervelend* om zoo'n lang eind te loopen.

Toen kwam een boer eens een kerel(*) tegen; die had een *stok* in zijn mond met een gat erin, en daar kwam *rook* uit. Toen vroeg de boer aan dien kerel, wat dat eigenlijk was. En die zei:

- Als ik ver moet loopen dan doe ik dat altijd; dan verveel ik mij zoo niet.

En zoo kwamen de boeren aan het *rooken* en *ze lieten het bidden na*.

(*) De Duivel.

CCXXXVIII. De herkomst van de vlag.[aant.]

Jezus maakte zijn intrede te Jerusalem.

't Volk kwam van heinde en ver toegestroomd. Men lag er alom door de vensters te kijken; men was er op de daken gekropen en met heelder trossen en troppels hingen de menschen in de boomen.

Jezus keek te allen kant. Het deed hem genoegen te zien dat de menschen van hem hielden. Maar daar opeens verschrok hij. Hij zag daar een broekvent in een boomkruin zitten. Heel hoog zat hij er op het uiterste punt van een tak. Hij ging het evenwicht verliezen en naar beneden tuimelen, te midden van de menschen. Jezus drong door 't volk en kon nog even den vallenden dreumes in zijn armen vatten en hem van den dood redden.

En wat zagen de menschen toen daarboven in den boom? Een stukje wit lijnwaad was er aan den tak blijven hangen, juist daar waar de dreumes een oogenblik te voren nog te kijken zat. 't Was een lapje van zijn hemdeken en dat bleef er waaien en wapperen op den wind.

En iedereen aan 't lachen! Dat lapje hing er feestelijk weg en weer te zwieren! De menschen hebben dat sindsdien, bij alle groote aangelegenheden, nagedaan, door het uitsteken van de vlag.

CCXXXIX. Waarom water en vuur elkaar bestrijden.[aant.]

Eertijds was het niet gelijk nu. Toen was het water niet de vijand van het vuur. Toen verstonden die twee mekaar, gelijk twee kinderen van hetzelfde huishouden. Maar 't vuur heeft de vijandschap gezocht en gij zult hooren hoe.

Het water bedekte toen de gansche aarde en 't vuur lag in 't midden van 't water te smeulen. Maar het vuur wilde meester zijn en zijn vlammen naar den hemel zenden. Wat deed het vuur dan? Het deed het water verdampen en de aarde kwam op vele plaatsen bloot. Dat nam het water kwalijk op. Het wilde geen vriendschap meer met het vuur. En zie, sindsdien tracht het water alom en overal het vuur uit te dooven, tot den laatsten genster.

CCXXXX. De jood en de christen.[aant.]

Een Jode en een Christen, als twee goede vrienden, stonden te klappen aan den boord van eenen put. Al met eens deed de Jode eenen valschen stap en tuimelde omleege in de diepte. Bij duizend gelukken deed hij hem geen zeer, om reden dat de put niet overdiepe was en dat hij drie of vier voeten hooge van water stond om den val te verzachten.

De Christen liep seffens een leere halen om hem daar uit te helpen. Maar als hij nu alles gereed miek om ze leege te laten, riep Moyses' kind hem toe:

- Spaar u die moeite; 't is vandage Sabbatdag en onze wet verbiedt van langs leeren te klimmen.

En geheel den nacht bleef hij daar tot den halven zijn lijf in het water staan.

's Anderen daags 's morgens liep zijn gezel er haastig naar toe, om te vernemen hoeveel deugd dat frisch nachtbad hem gedaan had.

- De leere, riep hem de Jode toe, van zoo haast hij hem hoorde opkomen, in Abraham's name, zet rap de leere!

- Jezus spare mij daarvan, antwoordde de Christen, 't is vandage Zondag en slavelijke werken zijn verboden!

CCXXXXI. De politiek.[aant.]

De baron moest herkozen worden als volksvertegenwoordiger en kwam den boer spreken.

- Meneer de baron, zei de boer, spreek mij van geen politiek. Ik ken dat van 's avonds in mijn kiekenkot.

- Van 's avonds in uw kiekenkot?

- Welja, van 's avonds in mijn kiekenkot. 't Is er dan een gevecht dat hooren en zien er van vergaan zou, allemaal om op den hoogsten tak te zitten... en eens dat ze er dan zitten, dan doen ze wat op den kop van al die zoo hoog niet konden geraken.

CCXXXXII. De uilen.[aant.]

Een koster had de gewoonte zijn spaargeld op den toren achter de balken weg te bergen. Om geen argwaan te verwekken schreef hij op den balk: Hier wonen uilen!

Schaliedekkers ontdekten het prooiken. Ze gingen er mee scheut en schreven op hun beurt op den balk: Hier hebben uilen gewoond.

Enkele dagen nadien ontdekte de koster den diefstal. In woede wreef hij die sarrende woorden uit en krabbelde er in de plaats: Hier zullen nooit geen uilen meer wonen!

CCXXXXIII. De vuurwagen.[aant.]

Er was eens een boer die aan God noch gebod geloofde. Nooit ging hij naar de kerk en altijd en overal dreef hij den spot met den godsdienst. Alle dagen werkte hij, Zondag of niet. Zoo had die man God den Heer op alle mogelijke wijzen vergramd.

Eens, op Kerstdag, trok hij 's morgens vroeg, zoo gelijk de hoogmis begon, met een kar met twee paarden bespannen naar zijn veld, om een vracht hout te halen.

Gelijk hij met zijn vracht terugkwam, stierf hij plotseling, recht vóór de kerkdeur. 't Was de hand van God die zich op den zondaar had neergelegd.

En sindsdien ziet men voortdurend op Kerstnacht een man met kar en paarden in lichtelaaie vlammen door de velden rijden en er blijven rijden, heel den nacht door, tot de dag aanbreekt.

CCXXXXIV. Van den eeuwigen jager.[aant.]

Over oude tijden - misschien in de jaren als de uil zat te preken door 't gotegat - was er een jongeling, die uitnemende geern jaagde; 't was zijn passie; geheele dagen, deur dik en dun, goed of slecht weer en deed hij niets anders. En 't gene 't ergste was, was dat hij niet en wilde werken, opperwaart uit niet, niettegenstaande dat het tegen de begeerte zijner brave ouders was.

Op zekeren dag was er vele werk af te leggen en hij was doodnoodig te huis. Of het den oogst of het hooi was dat moeste binnengehaald zijn en weet ik niet; maar 't was alleszins een werk dat spoedig diende verricht te worden. Jamaar, vadertje had schoone bevelen en moeder te smeeken, 't was al boter aan de galge: de zone en wilde niet werken, maar nam zijn weitesche, riep zijn honden en ging gaan jagen. De vader, ziende dat het altijd hetzelfde spel was, en dat al zijn vermaningen niet en hielpen, schoot nu in eene schromelijke gramschap en, dreigend de hand omhooge stekende, als wilde hij den vloek des Heeren op hem werpen, sprak hij tot zijnen zone:

- Gaat jagen, jaagt altijd en jaagt tot in der eeuwigheid!

De jager ging aan en bleef jagen, altijd jagen, en willen of niet, hij moet jagen tot in der eeuwigen tijd.

Nog somtijds, in 't stille van den nacht, hoort men hem roepen naar zijn honden:

Tutier, kom hier!
Tutouw, gauw!

CCXXXXV. De scheper van postel.[aant.]

Die van Rethy en die van Postel lagen eens in ruzie over de grenzen van hun wederzijdsche gemeenten. Die van Postel beweerden dat hunne gemeente zich uitstrekte tot ginder ver en die van Rethy hielden staan dat het daar reeds hun eigen grondgebied was.

Ten einde raad spraken zij den scheper van Postel aan; daar deze alle dagen met zijn kudde door de heide trok, kende hij er 't land op zijn duimken.

De scheper deed grond van Postel in zijn blokken en stak een koperen bloemschepper in zijn klak. Zóó trok hij dan op naar de heide, vergezeld van de gemeentevaders van Postel en Rethy, om de grenslijn van de twee gemeenten af te stappen.

De scheper begon te stappen. Hij stapte en bleef stappen, de gemeentevaderen van Postel en Rethy achter hem aan. Eensklaps scheen het aan die van Rethy dat de scheper al veel te ver was en zij riepen:

- Hola! ge zijt al veel te ver!

Die van Postel zwegen dat ze zweetten, maar de scheper nam het woord:

- Te ver, te ver, zei hij, ik zweer, bij den schepper van hierboven - en hij wees naar den bloemschepper in zijn klak - dat ik nog altijd op den grond van Postel sta - en hier wees hij naar den grond in zijn blokken.

En die van Rethy moesten toegeven.

CCXXXXVI. Van God of van den duivel.[aant.]

Een boer had pas zijn verken geslacht en de hespen en het spek hingen in de schouw te rooken. Een dief, lummerde op dien buit, kroop 's nachts op het dak van de hoef en langs de schouw liet hij zich naar beneden glijden, tot waar de hespen hingen. Hij zocht en zocht tot hij de twee grootste beet had en wilde toen terug naar boven klimmen. 't Ging echter niet gemakkelijk en zie, door een misstap, viel hij met hespen en al naar beneden. 't Was een groot gedruisch in huis en de boerin werd er van wakker. Direkt was zij het bed uit en de woonkamer in.

Hoewel zij er niets hoorde noch en zag, wilde zij zekerheid hebben. Zij ging naar den haard en nam een solferstek, dien zij aan een smeulend kooltje tot driemaal toe aanstak, maar elken keer blies de dief hem uit.

De vrouw dacht niet anders of 't was een spook dat daar in den haard zat. Zij maakte een kruis en, zooals haar vader haar altijd gezeid had dat ze doen moest, deed ze. Ze trok de deur open en riep:

Zijt ge van God gezonden?
Spreek dan!
Maar komt ge van den duivel?
Vertrek dan!

De dief vroeg niet beter. Bij deze laatste woorden liep hij de deur uit met twee hespen, een onder elken arm.

- Een duivel, en nogal eenen met vleugels, riep 't mensch, en, als verlicht, sloot ze daarop de deur.

CCXXXXVII. Van een vedelaar.[aant.]

Er was eens een dorp waar alles verkeerd liep. De jeugd was er wars van 't werk en alleen op spel en dans verzot. De oude, wijze menschen van 't dorp zeiden:

- 't Kan niet blijven duren, 't roept wraak bij God! Een eind moet er aan komen!

Maar 't duurde voort en 't bleef duren.

Eens, op een avond, kwam er een vreemde man op 't dorp. Hij was zwart en stuur van opzicht en liep een weinig mank; op zijn lippen lag een grijnslach en op den rug had hij een grooten bochel. Zonder op iemand acht te slaan ging hij zijn weg, tot hij aan de Groote Markt gekomen was. Daar bleef hij staan en, van onder zijn zwarten mantel, haalde hij een viool te voorschijn. Onmiddellijk begon hij te spelen en wat hij speelde was zoo wonderlijk schoon, dat op een ommezien heel de dorpsbevolking kwam toegeloopen, de jongens en de meisjes allereerst. En dan, toen al wat beenen had op het dorp daar vergaard was, scheidde hij uit met spelen, een stond maar, want onmiddellijk nam hij zijn viool weerom vast en hij speelde opnieuw. 't Waren ditmaal dansliedjes die hij speelde, liedjes die in alle jonge harten een duivelsche vreugd brachten. En in een ommezien waren allen aan 't dansen, tot groote ergernis van al de oude, wijze menschen.

En toen grinnikte die vreemde muzikant en, terwijl hij zijn dansliedekens vuriger, wilder begon te spelen, zette hij zich in beweging. Hij trok de groote baan op en al de koppels hem dansend achterna. En sneller ging hij, altijd maar sneller, en naarmate hij sneller

ging, speelde hij een meer duivelsche muziek, zoodat de koppels hem, wilder en wilder dansend, op de hielen volgden.

En zoo, altijd-aan met meer vuur spelend, trok de muzikant den dijk langs de Schelde op, en de dansers volgden hem stap na stap. De ouderen van jaren begrepen er niets van; zij dachten dat heel die jeugd krankzinnig was geworden of bezeten was door den duivel en zij hielden de armen naar den hemel gestrekt:

- Waar gaat het naar toe? De duivel moet hen bemeesterd hebben!

En sneller, sneller trok de muzikant vooruit, den dijk af en de koppels volgden maar altijd, juichend en zingend.

De oude, wijze menschen, alsof zij wisten dat er iets ongewoons gebeurde, bleven boven op den dijk staan. Zij meenden dat het einde van de wereld gekomen was.

En dan zagen zij van daarboven den speleman in den stroom trekken. De baren sloegen uiteen en lieten een weg, wijd en breed. En hij ging al spelend voort, wilder en wilder spelend. En de koppels hem achterna. En hoe verder hij ging, hoe verder zij volgden, tot, ten slotte, de laatste dansers schier in 't midden van den stroom stonden.

En toen gebeurde wat de menschen op den dijk hadden verwacht. De baren sloegen toe, speleman en dansers ineens verzwelgend. En alleen hoorde men nog, boven de golven van den stroom, het grinnikend gelach van den duivel, want die speleman was niemand anders dan de duivel geweest.

CCXXXXVIII. Nog van een vedelaar.[aant.]

In een dorp van de Antwerpsche Kempen kwam alle avonden een vioolspeler, die jongens en meisjes met zijn vroolijke airkens betooverde en ze tot den dans aanzette. De pastoor had goed preken, er was niets aan te doen. Alle avonden, in de deemstering, toen de vioolspeler verscheen, was er aan de jonge koppels geen houden of binden meer. Zij liepen de straat op en trokken met den vioolspeler mee, alom waar hij wilde, naar de bosschen, naar de heide. Eerst laat in den nacht keerden zij weer.

Waar de pastoor geen raad meer wist, bracht God van hierboven hulp. Op een nacht, wanneer allen reeds te huis waren, klonk schielijk weer de welgekende muziek op straat. De vioolspeler wilde de jongens en meisjes tot een nieuwen tocht naar bosch en heide lokken. Allen kwamen aan hun vensters zien en sommigen gingen zelfs de straat op. Toen verdonkerde de hemel, bliksemschichten flitsten over 't dorp en de donder ratelde verveerlijk. Een bliksem sloeg den vioolspeler dood ten gronde en, op hetzelfde oogenblik, verscheen er een groote duivel, die het lijk van den speleman over de schouders wierp en er mee van door trok, recht naar de Hel.

CCXXXXIX. De prinses met de lange haren.[aant.]

Eens, heel lang geleden, werd een jong prinsesje door een tooverheks gestolen.

Deze hield het prinsesje opgesloten in een tooverkasteel, dat slechts een klein vensterken had, van boven in den hoogen toren! 't Was langs daar dat die tooverheks in en uit moest. 't Was geen gemakkelijk werk daar altijd op en af naar boven te kruipen. Nu, de heks bedacht er wat op. Zij nam wonderzalf en streek er 't haar van 't prinsesje mede in. Het haar begon daarop te groeien en te groeien, zoo hard dat het bijna niet om zeggen is. En als dat kind zijn vollen wasdom had bereikt, was dat haar zoo lang gegroeid, dat, wanneer zij haar vlechten losmaakte, en ze van boven uit het venster wierp, zij tot beneden op den grond vielen. Toen zei haar de tooverheks:

- Meisje, daar gij in dezen toren uw leven moet slijten, zult ge mij voortaan een handje moeten helpen, daar ik te oud word om langs den gevel op en af te klimmen. Als ik kom of ga, zult gij uw haren losmaken en ze door het venster laten hangen. Door een geheime macht zal ik mij dan honderdmaal lichter maken en als een spin er op- en afklimmen.

En dat gebeurde nu elken dag. De heks vertrok langs die haarladder en, 's avonds, wanneer zij hare terugkomst meldde, deed het prinsesje het venster van den steenen toren open, liet er haar haren hangen en op een wip was de heks weer boven.

Ge ziet van hier hoe een ongelukkig leven dat prinsesje daar slijten moest. Heel den dag, terwijl de heks op wandel was, zat het arm kind zich daar dood te ver-

velen, in gezelschap van een uil en een zwarte kat. Dat waren de eenige levende wezens die zij er buiten de heks te zien kreeg. 't Was om horendul te worden!

Zekeren dag toen de heks juist vertrokken was, kon 't prinsesje het niet meer houden.

-'t Is om zich dul te suffen, zei ze luidop. Men zou al liever dood zijn!

- Dat niet, sprak de uil. Eens verandert het toch.

- En lang zal 't niet meer duren, zei de kat.

Meteen kwam er wat hoop in 't hart van't prinsesje. Nu moet ge weten dat dat kasteel in een donker woud stond en rommedom zoo dicht begroeid was, dat buiten de heks er zich niemand een weg kon banen. En de heks kon zulks alleen door haar toovermacht. Enkele tooverwoorden en de struiken maakten een open weg voor haar. Maar niet zoodra was ze voorbij of de takken sloten zich weer dicht toe. En dat was zoo bij 't gaan en bij 't keeren.

Maar eens was er een schoone prins op jacht in den omtrek. Tegengehouden door het struikgewas kon hij niet verder meer. Juist op dat oogenblik, kwam de heks daar aangegaan. De prins verborg zich achter een boomstam en loerde het leelijk wijf af. En hij hoorde haar zeggen:

- In naam van Lutiaard en Ritiaard, laat mij door. En zie, een weg ging voor haar open en sloot zich achter haar weer dicht.

- Zoo, gij gebiedt aan de duivels, zei de prins, ik ga dat ook eens probeeren.

Hij wachtte een stond en sprak op zijn beurt:

- In naam van Lutiaard en Ritiaard, laat mij door.

En de weg opende zich ook voor hem. Naarmate hij ging, opende zich het gestruik maar altijd verder en verder en 't sloot zich zoo dicht achter hem toe, dat er geen mensch meer door en kon.

Eens uit het struikgewas, zag hij, enkele schreden

voor zich, de tooverheks voortpikkelen, recht naar het kasteel met den toren. Rap sprong hij achter een honderdjarigen eik, om niet gezien te worden en toch alles te kunnen afspieden.

En wat zag hij toen? De heks schreeuwde driemaal gelijk een uil en riep:

- Prinsesje, laat uw haren nederdalen tot op den grond.

En zie, 't venster vloog open en 't prinsesje wierp haar haarvlechten op den grond. Hij zag de tooverheks er langs omhoogkruipen lijk een overgroote spin en in 't vensterken verdwijnen, dat onmiddellijk dichtgeslagen werd.

- Goed om weten, dacht de prins, dat het nu maar al morgen was.

Het werd donker en nacht. De prins kroop in den eikeboom, om er in zekerheid den morgen af te wachten.

De nacht was koud en de prins bibberde en rilde. Hij dacht het nooit zoolang te kunnen uithouden. Maar het moest. Niet zoodra was de zon opgestaan, of hij lag op den loer. Lang duurde het dan niet meer of hij zag het vensterken in den toren opengaan. De prinses wierp haar haarvlechten naar beneden en de tooverheks kroop naar den grond, gelijk een overgroote spin. Daar wachtte zij tot het vensterken weer dichtgeslagen was, om haar gewone gedaante terug aan te nemen en verder te pikkelen in het dichtbegroeide struikgewas. Nu was het uur van den prins gekomen. Hij daalde uit den eik, liep naar het kasteel, liet driemaal achtereen het geschreeuw van den uil hooren, gelijk hij het de heks had hooren doen en riep:

- Prinsesje, laat uw haren nederdalen tot op den grond.

Het vensterken werd opengedaan en het prinsesje wierp haar haren tot op den grond.

- Neen, meisje, riep de prins, ik ben de heks niet. Ik ben gekomen om u te redden.

Hij zag de tooverheks er langs omhoog kruipen...

Het prinsesje verschrikte - ik moet het u niet zeggen - en scheen heel gelukkig van te vernemen dat een prins haar redden kwam. Zij wist echter niet hoe hij dat aanvangen zou.

Maar de prins, die ook wat van tooverij wist, zei dat zij niet bang moest wezen, dat haar redding verzekerd was, indien zij deed wat hij vroeg.

- Werp al de kleederen van de heks naar beneden.

Dat deed het prinsesje. Als al de kleederen daar nu lagen, klauterde zij naar beneden, gelijk vroeger de heks naar beneden klauterde en de prins moest haar daarbij een handje helpen. En, als wisten zij beiden wat er nu gebeuren ging, vloog de uil krassend weg en liep de kat miauwend vandaan.. De prins nam daarop de kleederen van de heks en maakte er een stroopop van, die hij vervolgens in brand stak met zwavel en met kruit.

Niet zoodra was de pop aan 't branden of de heks kwam schreeuwend en huilend door het struikgewas geloopen. Zij wierp zich vóór den prins op de knieën en bad en smeekte hem het vuur uit te dooven, want zij kon 't niet meer uithouden, zulke verschrikkelijke pijnen had zij te verduren. De prins wilde niet. Alles werd opgebrand en zoodra 't laatste vlammeken uitflapte, lag de tooverheks dood. De prins riep onmiddellijk de duivels Lutiaard en Ritiaard op en bevool hun een breeden weg te maken door het gestruik.

Als zulks was geschied, blies hij op zijn zilveren hoorn. En zijn wapenlieden, die 't getoet hoorden, kwamen haastig toegeloopen, want zij dachten niet anders dan dat hij in gevaar verkeerde. Hij zei hun in korte woorden wat hij beleefd had en gaf bevel het kasteel van de heks in asch te leggen. Als 't kasteel in volle vlam stond, trok hij op met 't schoon prinsesje, dat hij als bruid had gekozen.

Toen allen vertrokken waren, kwam er een koe aangeloopen; en die koe had een puist op haar bil; en die puist brak uit en 't vertelselken is uit,

CCL. Het paardeken Malegijs.[aant.]

Heel lang geleden gingen drie rijke juffrouwen uit wandelen buiten de poorten van de stad. 't Was laat geworden en reeds schemering. Bij hun terugkeer, besloten zij zich wat te haasten, om nog vóór het sluiten van de poorten terug in de stad te zijn. En zie, terwijl ze dat zeiden, zagen ze aan een afspanning een paardeken staan. Zwart was dat paardeken met witte plekken hier en daar. En rijk gezadeld was het ook, met blauw en goud beschilderd leer, een toom van zijde en een gebit van zilver.

- Ziet daar eens wat een schoon paardeken, zei een der juffrouwen.

En ze bleven een oogenblikje staan zien, een oogenblikje maar, want ze moesten zoo gauw mogelijk verder. Maar toen zij wilden verdertrekken, kwam daar een man heel en al in 't zwart gekleed en met zwarte veeren op den hoed naar hen toe.

- Wil ik u met mijn paardeken naar de stad voeren? Ik vrees dat gij anderszins te laat zult aankomen en de poorten zullen gesloten zijn.

- Wel, dat is een gedacht, zei de oudste der juffrouwen. Ik heb ik in mijn jeugd veel te paard gereden. Ik zal van voren zitten en den toom vasthouden. En ze waren het eens. De heer hield het paardeken bij den toom, terwijl de juffrouwen opstegen. Dan sloeg hij met het plat van de hand het paardeken gestadig aan in den hals en zei:

- Braaf paardeken Malegijs, doe goed uw devoiren. Rijd zoo snel mogelijk met de juffrouwen weg, opdat zij nog op tijd in de stad aankomen.

Het paardeken liep daarop voort, zoo snel het maar

kon. Een tijdlang hoorden zij het kleppen van de hoeven op de kasseide en dan hoorden ze niets meer. 't Leek dan of het paardeken door de lucht vloog. Huizen en boomen vloog het als de wind voorbij.

- Och, waar voert gij ons toch heen, paardeken? riepen de drie juffrouwen in uitersten angst.

Maar 't paardeken hoorde niet naar wat ze zeiden, het hief zich hooger de lucht in en 't vloog nu over huizen en bosschen, weiden en landen. En de juffrouwen konden van benauwdheid geen woord meer spreken.

En daar meteen keerde het paardeken weer naar de aarde terug. Een tijdlang hoorden zij 't weer loopen in een zandweg en 't zand vloog hen bijwijlen tot in 't aangezicht. Ten slotte liep het paardeken stiller en stiller en nog stiller, tot het voor een groot en hel-verlicht kasteel bleef staan. Knechten kwamen de juffrouwen helpen om van het paard af te stijgen. Zij spraken tot de juffrouwen:

- Welgekomen, Juffrouwen, onze meester wacht u.
- Maar wij moeten naar huis, 't is veel te laat.
- De meester verwacht u. Hij zal u straks wel terug naar huis voeren.

't Was al wat die knechten antwoordden.

De juffrouwen werden in een groote zaal gebracht, waar duizend lichten brandden., En wonder! Er werd muziek gemaakt, maar er waren geen muzikanten te zien. 't Leek of de muziek uit de gewelven neerviel. Alom waren er ook koppels aan den dans. De eene dans volgde op den anderen. In 't zwart gekleede heeren met zwarte veeren op den hoed, kwamen hen vragen om mee te dansen. Zij bleven echter weigeren en zeiden dat ze alleen begeerden naar huis weer te keeren, zoo gauw mogelijk, want dat hun ouders zeer ongerust zouden zijn. En zij vroegen dan ook waar de meester bleef, die hen naar huis zou voeren.

- Straks komt hij.

't Was altijd een en hetzelfde antwoord dat er gegeven werd.

Eindelijk toch kwam de meester binnen, opgevolgd door honderden knechten, die op schenkborden glazen Champagnewijn aanbrachten.

Al de aanwezigen kregen een glas en de juffrouwen, hoe zij ook wilden weigeren, hadden niets anders gekund dan er een te aanvaarden. En daar stonden zij nu te kijken naar dien meester, waarvan zij de laatste hulp verwachtten. De glazen beefden in hun handen.

De meester nam eindelijk het woord:

- Alvorens, beste vrienden en vriendinnen, zei hij, hier tot den gebruikelijken feestdrank over te gaan, moet ik onze nieuwe medeleden verwelkomen. Zij zijn daareven met het dapper paardeken Malegijs aangekomen.

- O, Groote God, sprak de oudste der drie juffrouwen, hoe komen wij hier vandaan?

En zie, een weerlicht en een donder, alles was weg. De drie meisjes stonden daar in de volle heide, gansch alleen, met, boven hen, de hemel en de sterren.

- Komt, zei de oudste alweer, we zijn verdoold; laat ons algauw een onderkomen zoeken voor den nacht.

Na lang gaan kwamen zij aan een hoef, waar, na lang kloppen, een dakvensterken werd opongetrokken.

- Wie zijt ge, en wat wilt ge? riep een stem.

- Wij zijn drie verdoolde meisjes van de stad en wij komen hier slapen vragen tot morgen.

- Van de stad? antwoordde de stem verwonderd en verschrikt te gelijk. Van welke stad?

- Van Antwerpen.

- Wat zegt ge, van de stad Antwerpen? 't Is meer

dan tien uur van hier. Hoort eens, op dit uur zijn er niets dan tooveressen en toovenaars op de baan. Wij doen niet open.

't Ging zóó van hoef tot hoef. Als 't morgen werd, kwamen zij aan op een dorp in de nabijheid van Turnhout. De pastoor, dien ze hun wedervaren vertelden, verzekerde hen, dat zij dien nacht op Malegijs, het paardeken van den duivel, naar een nachtelijke bijeenkomst van toovenaars en tooveressen in het midden van de heide waren gebracht geweest, en zij alleen hun be vrij ding te danken hadden aan hun hulpgeroep tot God.

CCLI. - Van 't beurzeken schud geld, het tafelken dek u en de bol die speelt zijn rol.[aant.]

Eens woonden er op een dorp een man en een vrouw, die heel rijk waren geweest. Op korte jaren hadden zij al hun geld vertierelierd. Zoo waren ze arm geworden, zoo arm, dat zij op een zolderkamerken moesten wonen. 't Ergste was, dat hun handen naar geen werken stonden. Hoe konden die menschen nu aan den kost komen? De man moest alle dagen uit bedelen gaan om een snede brood en een kooltje vuur. Eens, toen hij aan een voorbijganger een aalmoes vroeg, stopte deze hem een witte boon in de hand.

- 't Is al wat ik geven kan, zei de voorbijganger, maar plant die boon in den grond en ga morgen maar eens zien.

De arme man deed alzoo, dienzelfden dag, en ging zonder eten slapen. En den dag nadien liep hij, zoodra hij opstond, naar het bosch, waar bij de boon had geplant. Hij vond daar een boonrank, zoo hoog, zoo hoog, dat men er het eind niet kon van zien. Zij was tot in de wolken gegroeid. En er hing een plakkaart je aan de rank, waarop te lezen stond:

- 't Is langs hier, dat men naar den hemel klimt.

En de arme man langs de boonrank naar boven. Hij klom zoo hoog, dat hij niets meer zag van de wereld. En altijd klom hij hooger, altijd maar hooger, tot hij eindelijk aan den hemel geraakte. 't Was een groot gebouw van witte marmer met een zilveren poort en twee gouden torens daarboven op. ‘'t Is hier den hemel’, stond er op de poort te lezen. De man

klopte en er werd opengedaan. 't Was Sinte Pieter in eigen persoon, die voorkwam.

- Wat is er van uwen dienst, man?

- Sinte Pieter, wij zijn toch zoo arm, mijn vrouw en ik, dat wij niet weten wat er van ons nog geworden zal. Als er geen verbetering komt, schiet er voor ons niets anders over dan van honger te sterven.

- Wel, dan zal ik u helpen, antwoordde Sinte Pieter. Ik heb hier een klein ‘Beurzeken schud geld’ en dat krijgde gij. Ge hebt het maar vóór u op tafel te leggen en 't schudt geld, zooveel ge noodig hebt. Haast u nu naar huis en wees verstandig in uw doen en handelen.

De arme man terug naar berteen. Als hij met zijn beenen terug op de aarde stond, was hij toch zoo kontent, dat hij danste van plezier. Hij liep alras het bosch uit en in de eerste herberg langs den weg trok hij binnen, om er eentje te pakken. 't Was al zoolang geleden en nu had hij immers toch geld overhoop!

Maar de herbergier en zijn vrouw hadden geen betrouwen in dien man, die daar binnenkwam en die zoo arm scheen als een Pruis. Zij vroegen hem of hij geld op zak had.

- Geld, zei de man, geld? Ziet maar eens, en hij liet zijn beurs zien en tooverde er geld uit.

De herbergier en zijn vrouw brachten hem daarop een pot van den besten wijn, dien zij bezaten en zij deden er een slaapdrank in, om, zoodra hij in diepen sluimer zou gevallen zijn, hem het ‘Beurzeken schud geld’ te ontnemen en er een ander, gelijkaardig beurzeken voor in de plaats te leggen.

En zoo geschiedde het. Onmiddellijk viel de man in slaap. In een oogwenk was het tooverbeurzeken verwisseld.

Een uur later werd de man wakker. Hij verschoot zoolang geslapen te hebben.

- Wat zal mijn vrouw met ongeduld op mij zitten wachten, zei hij en trok er loopend vandoor.

En zoo gelijk hij te zijnent kwam vroeg hem zijn vrouw:

- Als 't nieuws dat ge meebrengt zoo goed is als ge lang zijt weggebleven, is onze slechte tijd voorbij.

- Zie maar eens, wat ik heb meegebracht, antwoordde de man en met de woorden: ‘Beurzeken schud geld’ wierp hij 't beurzeken op tafel.

Maar 't beurzeken schudde geen geld, wat hij ook deed en wat hij ook riep. Vol koleire wierp hij, ten slotte, het beurzeken het zoldervensterken uit en ging slapen met zijn vrouw. Nog nooit waren zij ongelukkiger geweest.

's Anderen daags liep hij in de vroegte terug naar het bosch en klom er langs de boomrank weer naar den hemel. Hij klopte weer aan de hemelpoort en kloeg zijnen nood opnieuw aan Sinte Pieter, die kwam opendoen.

- 't Is uw schuld, man, zei Sinte Pieter, ge hebt alles in handen gehad om gelukkig te zijn, maar als een snul hebt gij uw beurzeken laten stelen. Ik heb echter nog wat anders voor u wegliggen. Het is een ‘Tafelken dek u’. 't Zal vóór u staan, gedekt met spijs en drank telkens gij het aanspreekt met de woorden: ‘Tafelken, dek u’. Neem het maar mee. Als gij het behouden kunt, zult ge geen gebrek lijden, gij noch uw vrouw. Maar loop er nu niet mee te koop lijk met uw beurzeken, of ge zijt het kwijt eer ge 't zelf weet.

En de man terug naar de wereld, zoo vlug hij kon. Toen hij beneden was, was hij zoo moe, dat hij besloot eens even naar de herberg te gaan, om er wat uit te rusten. Nauwelijks was hij er binnen of de herbergier en zijn vrouw traden hem te gemoet en vroegen hem wat er van zijn beliefte was.

- Wel, eigenlijk niets, zei de man. Ik kom wat rusten, want ik ben vermoeid van mijn lange reis. En dit tafeltje, baas, moet gij intusschen eens in uw beste kamer wegzetten.

De herbergier droeg het tafeltje weg en de man riep hem nog achterna:

- Maar zeg in godsnaam niet ‘Tafelken dek u!’

Ge kunt denken dat de herbergier, zoodra hij alleen was, onmiddellijk zei: ‘Tafelken dek u’, om te zien wat er gebeuren zou.

En zie, er stond daar voor hem een tafelken vol met allerlei lekkere beetjes en fijne wijnen. Hij ging zulks onmiddellijk aan zijn vrouw vertellen en beiden besloten het tafelken te houden en er een ander voor in de plaats te zetten.

En zoo geschiedde het. Als de man goed was uitgerust en naar huis wilde trekken, kreeg hij het verwisseld tafelken mee. Zijn vrouw, die weer met ongeduld op hem zat te wachten, zei, wanneer hij binnenkwam:

- We zullen eens zien, of ge, dezen keer, beter gevaren zijt dan den vorigen.

Als de man zijn tafelken wilde probeer en, kwam er niets voor de pinnen, geen zier. Hij voelde dat men hem onderwegen nog ne keer te slim was geweest. Van koleire sloeg hij het tafelken in stukken. Daarop ging hij slapen met zijn vrouw, vast besloten morgen vroeg nog eens naar Sinte Pieter in den hemel te klimmen en ditmaal beter uit zijn oogen te zien.

Zoo gauw wakker, zoo gauw weer naar 't bosch; en zoo gauw in 't bosch, zoo gauw weer naar den hemel.

- Zijt ge daar weer? vroeg Sinte Pieter. Hebt gij u weer laten bedodden? Ha, ik begrijp het, die herbergier is u nog eens te plat geweest. Hij is nu in 't bezit van uw beurzeken en van uw tafelken. Maar ik zal u nu voor 't laatst iets anders meegeven, iets waarmee

gij én uw beurzeken én uw tafelken kunt weerkrijgen, als ge maar uit uw oogen wilt zien. Maar als ge dat niet doet, is alles voor goed gedaan en aan mij moet ge dan niets meer komen vragen. Daarbij, 't zal toch niet meer pakken! Niet zoodra zijt ge weg, of ik laat de boonrank in het bosch afkappen. Anders is het toch verloren moeite en staat ge hier morgen weerom. Hier zie, is een bol van ijzer, dien ge gemakkelijk in uw vest kunt wegsteken. Als ge iets begeert, dan hebt ge hem maar te voorschijn te halen en te zeggen:

- 'Bol, bol, speel uw rol'!

Dan zullen er vieze dingen gebeuren! Al wat ge begeert zult ge door dien bol verkrijgen, in allereerste plaats uw beurzeken en uw tafelken.

Weer eens bedankte de man Sinte Pieter en liet zich langs de boonrank naar beneden glijden, zoodat hij in een halve minuut terug in 't bosch stond. Nog nooit was hij zoo vlug beneden geweest. Daarop liep hij naar de herberg. De herbergier en zijn vrouw zagen seffens dat er met hem iets aan den gang was.

- Ha, beste man, zeiden zij, als uit een mond, zijt ge daar weer? En wat hebt ge nu meegebracht?

- Wel, antwoordde de man, ik heb nu een bol meegebracht. Ziet, hier is hij, 't is maar een ijzeren bol. Met die woorden lei hij den bol op tafel.

- Maar wat kunt ge daarmee doen? vroeg de herbergier.

- Dat zult ge nu eens gaan zien! Die bol ligt daar vóór mij, niet waar? Welnu ik vraag aan u beiden: wilt ge mijn 'Beurzeken schud geld' en mijn 'Tafelken dek u' weergeven, ja of neen?

De herbergier en zijn vrouw schoten nu uit:

- Wat denkt ge wel, we zijn wij geen dieven.

- Ik denk niets, antwoordde de man; ik weet

niets ook, maar dit bolleken weet meer dan ik. Het weet vooral wie de dieven zijn.

Daarop bevool hij:

- Bol, speel uw rol.

En de bol begon te tempeesten, te lawaaien, te springen en den herbergier en zijn vrouw te slaan, te slaan, dat ze huilden en schreeuwden van pijn.

- 't Is genoeg, 't is genoeg, lief bolleken, slaat ons niet langer meer, wij zullen alles teruggeven.

Als zulks al een tijd had geduurd, zei de man aan den bol dat het genoeg was. De herbergier en zijn vrouw, die paars en blauw geslagen waren, kwamen onmiddellijk met het beurzeken en het tafelken aangedragen.

De man was ditmaal uitgeslapen en stak den bol eerst en vooral in 't diepste van zijn vest en, daarna, probeerde hij het beurzeken en het tafelken. 't Was goed allemaal en hij trok op met de drie tooverdingen. Als hij thuiskwam tooverde hij met het tafelken al wat ge maar aan lekker eten en drinken kunt verdenken, en 't was feest, gelijk het bij hen nog nooit feest was geweest, zelfs niet in den tijd toen zij nog eens rijk waren.

Den volgenden dag, kwam het beurzeken aan de beurt, want ze hadden veel te koopen en te bestellen om er weer voor te zitten, gelijk zij er vroeger nog eens hadden voorgezeten. En dat zij het veel beter deden dan in dien tijd, dat zult ge wel begrijpen. En de bol? Ja, de bol kreeg een eereplaats in de beste kamer van hun huis. Hij hing er goed in 't zicht van iedereen, want die bol was toch hun rijkmaker geweest.

Eens zei de man tot zijn vrouw:

- Wie weet of we hem nog niet eens noodig hebben.

- Men kan nooit weten, antwoordde de vrouw toen. Maar slimme mannen zullen het moeten zijn, die mij het ‘Beurzeken schud geld’ of het ‘Tafelken dek u’ zullen ontfutselen.

CCLII. - De koningszoon die in een zwijn betooverd was.[aant.]

Er was eens een koning en die had maar een zoon. Die zoon werd, toen hij zeven jaar oud was, door een heks betooverd en in een varken veranderd. Dat was een groot verdriet in het leven van dien koning.

Achter zijn paleis deed hij een grooten tuin aanleggen en daar liep zijn zoon rond in de gedaante van een varken. Hij werd er verzorgd door twee dienstboden die, op straf van dood, met niemand mochten spreken.

Maar eens toch - de betooverde prins kon toen ongeveer achttien jaar zijn - liep hij een weinig verder in een weide, waar de dochter van een rijk man, die in de buurt woonde, een ruiker van witte margrieten plukte.

De prins, zoodra hij dat schoon meisje zag, liep er heen en vroeg:

- Lief meisje, wilt gij met mij trouwen?

Maar het meisje liep verschrikt naar huis en de prins, of liever het varken, liep haar achterna.

Sindsdien dierf het meisje niet meer alleen naar de weide gaan, zoo bang was zij van dat varken dat spreken kon.

De betooverde prins had groot verdriet toen hij dat schoone meisje niet meer zag. Hij besloot naar zijn vader, den koning, te gaan.

- Wat komt ge mij vragen, ongelukkige zoon? zei de koning.
- Ik begeer dat ge mij het schoone meisje van den

rijken man, die achter de weide woont, als bruid zult schenken. Gij zijt koning en kunt alles.

De koning wilde dat voornemen uit het hoofd van zijn zoon praten, maar 't gelukte hem niet. De zoon wilde en moest het schoone meisje tot bruid hebben, of, voegde hij er bij, er zullen een dezer dagen ongelukken gebeuren.

Daarop liep de prins naar de weide terug, altijd maar loerend, alhier en aldaar, of hij nergens het lieve meisje ontwaarde.

De koning begreep het hartsverdriet van zijn zoon. Hij trok naar den rijken man, die achter de weide woonde en bevool dat deze zijn dochter binnen de drie dagen naar het koninklijk paleis zou brengen, zooniet zou hij een heel regiment soldaten zenden en den man, zijn vrouw en dochter als gevangenen naar het paleis doen overbrengen. Dan zou geschieden wat geschieden moest, met of zonder hun toestemming.

- Maar bedenk toch, heer koning, dat uw zoon een varken is. Kan ik er in toestemmen mijn schoone dochter aan een varken als bruid te geven?

- Mijn zoon is ook een prins en dat vergeet gij, antwoordde de koning. Gij weet nu, nietwaar, waaraan gij u te houden hebt? Ik verwacht u binnen drie dagen op het paleis en de trouw zal onmiddellijk voltrokken worden. Mocht het nu gebeuren dat gij uw dochter naar een vreemd land moest over brengen, om, zoodoende, dat huwelijk onmogelijk te maken, dan zult gij sterven.

Toen de koning vertrokken was, weende de rijke man overvloedig en zijn dochter vluchtte, meer dood dan levend, naar haar kamer.

Haar moeder alleen weende niet. Zij ging naar boven, waar zij haar dochter te bed vond liggen.

- Luister, kind, zei ze, en ween niet meer. Binnen drie dagen zult gij het gelukkigste kind van de wereld

Het meisje liep verschrikt naar huis.

zijn. Dan zult ge 't bruidje zijn van een prins, die niet langer meer onder de gedaante van een varken zal rondloopen. 't Zal de schoonste prins zijn, dien gij u kunt inbeelden. Luister maar aandachtig naar wat ik u verder zeggen ga: over dertien jaar, toen de koning zich onbarmhartig aanstelde tegen mijn oude moeder, die hij afdankte als kamenierster en broodeloos aan de deur van zijn paleis wierp, zwoer ik wraak te nemen. Door toedoen van een heks, heb ik dan zijn zoon in een varken betooverd, hem alleen een menschelijke spraak en een menschelijk hart overlatend. Ik kan ook de onttoovering doen. De oude heks gaf mij daartoe het middel: hier, dezen poinjard. Ik dacht niet dat ik of mijn nageslacht hem eens zou moeten gebruiken. Maar het lot heeft het zóó gewild! Ik ben er nu blij om. Ik zal nu voortaan een geruster leven slijten. Zoodra wij u, binnen drie dagen, ten paleize van den koning zullen gebracht hebben, en het huwelijk door den priester zal ingezegend zijn, moet gij uw bruidegom dezen poinjard tot aan den hecht in het hart steken. En denk er op: 't bloed moet gudsend uit de wonde springen.

't Meisje werd meteen al een weinig gerustgesteld, en met elk oogenblik meer en meer. De vader van het meisje, die, gedurende de drie dagen die nu kwamen, de drie vreeselijkste dagen van zijn leven doorbracht, was verwonderd wanneer hij van zijn vrouw en zijn dochter zoo kalm zag.

- Ik hoop alleen dat alles door mijn betrouwen in God nog wel eens anders worden zal, zei de dochter.

- En ik ben daar zeker van, zei de moeder.

En de derde dag brak aan. Vader en moeder voerden hun eenige, mooie dochter het koninklijk paleis binnen. De vader was uitgeweend. De moeder en de dochter waren van een onbegrijpelijke kalmte. Er lag zelfs

als wat licht van den hemel op het aangezicht van de bruid.

Op het koninklijk paleis bedankte de koning den rijken man, omdat hij zoo welwillend was geweest zijn dochter aan zijn ongelukkigen zoon te schenken. Hij zou hem om die daad beloonen en hem de hoogste waardigheid aan het hof verleenen, alsmede aan zijn vrouw.

Eensklaps ging een deur open. Het varken werd door dienaren binnengebracht. Daarop zette de bruidsstoet zich in beweging. Vooraan gingen de koning en de moeder van de bruid. Dan de vader van de bruid met de koningin; daarop volgden de bruidegom en de bruid; ten slotte kwamen de genoodigden.

Iedereen voelde dat er nu iets gebeuren moest, maar niemand wist wat. Nadat het bruidspaar het altaar was genaderd en de priester zijn zegen had uitgesproken, nam de bruid den poinjard en stak hem met geweld in de borst van den bruidegom. Iedereen verschrok, want het bloed sprong wijd in een straal op het witte kleed van het maagdelijk meisje. Van alle kanten kwam men toegesprongen, maar zie: 't bruidspaar stond in een dichten walm, die niemand dierf doorgaan en waar niemand kon doorzien. Langzaam klaarde hij op. En dan zag men daar de schoone bruid, die geen bloedspatten op haar kleeren meer had, arm aan arm staan met den schoonsten prins, die ooit onder de zon had geleefd.

De ontsteltenis van allen maakte plaats voor een gevoel van geluk. 't Was als een verlichting! Men juichtte en juichtte en bleef juichen. Maar ook velen weenden en dat was ook van geluk.

Waren de koning en de koningin gelukkig, de vader en de moeder van het meisje waren het nog meer en de jong-gehuwden waren het beiden wel het meest van al.

CCLIII. - Een pint en niet meer dan een pint.[aant.]

Een jongen moest eens naar den winkel om een pint olie. Zijn moeder zei en herzei hem dat hij een pint olie moest meebrengen en niet meer dan een pint.

- Onthoud het maar goed en zeg het maar altijd aan langs den weg, om 't niet te vergeten: een pint en niet meer dan een pint!

De jongen deed zóó. Onderweg bleef hij staan vóór een schuur, waar men bezig was het lijnzaad te wannen. De jongen bleef staan kijken, maar vergat zijn commissie niet en zei maar altijd:

- Een pint en niet meer dan een pint!

- Watte? antwoordde de boer. Zeg liever er komen er duizend van; dan zult ge waarheid spreken.

De jongen ging voort en hij herhaalde wat hij daarlaatst had gehoord, omdat hij dacht dat zulks beter was: er komen er duizend van.

En zóó, met die woorden in den mond, bleef hij staan aan een wei, waar een herder luid misbaar maakte, omdat de wolf een schaap had gestolen. De herder hoorde wat de jongen zei en viel tegen hem uit:

- Watte? Er komen er duizend! Zeg liever dat de duivel hem hale!

En de jongen deed wat de herder zei. Maar toen kwam daar juist een begrafenis voorbij. De pastoor, die de woorden van den jongen hoorde, viel uit:

- 't Is een schande zulks te zeggen! God hebbe zijn ziel, dat moet ge zeggen!

En met die woorden in den mond, trok de jongen verder. Maar daar kwam nu de veldwachter aangegaan en nevens hem ging een werkman, die, op een

kruiwagen, een dooden hond vervoerde. De veldwachter hoorde dat de jongen zei: God hebbe zijn ziel.

- Neen, jongen, zeg gerust: 't Is maar een oud kreng!

Met die woorden in den mond ging de jongen verder, tot hij een stoet tegenkwam. 't Was de koning met zijn gevolg van ministers en soldaten. Men hoorde dat de jongen sprak van een oud kreng en de soldaten grepen hem vast, gaven hem een rammeling en deden hem zeggen: ‘'t Is schoon om zien!’

En met die woorden in den mond kwam de jongen aan de smidse, waar de smid bezig was een ijzeren band om een houten wiel te leggen. 't Wilde echter niet mee. De smid zweette en hijgde er van. Toen hij even wat rustte en den jongen hoorde zeggen: ‘'t Is schoon om zien’ dacht de smid dat men met hem wilde spotten en nam den voorhamer om den jongen dood te slaan.

Goed dat die jongen nog beenen had! Hij schoot op een loop en loopt nog!

CCLIV. - Van zwarte Margriet, de valsche bruid.[aant.]

Er was eens een vrouw en die had een dochter en die heette Margriet; zij had ook een stiefdochter en die heette Amelie en zij had ook een stiefzoon en die heette Jan.

Goed was die vrouw voor haar eigen kind, maar slecht, doorslecht voor haar stiefkinderen. Deze laatste waren zoo ongelukkig, dat zij, af en toe, er aan dachten hun huis en hun land te ontvluchten. En eens gebeurde zulks. Zij gingen beiden zoo ver, zoo ver, tot zij aan een kruisweg kwamen, waar zij van elkaar afscheid namen. De broeder vroeg toen aan zijn zuster, of hij, tot aandenken, haar portret mocht maken. En hij deed zulks en trok er mee zijn kant uit.

Het meisje ging haar eigen weg en kwam aan een groot kasteel. Er was daar geen levende ziel te zien. Zij trok er binnen en liep van kamer tot kamer. Alles lag er slordig en vuil en alle vensters waren dicht gesloten. Overal opende zij de ramen en reinigde en kuischte, poetste en schikte, tot al die kamers er uitzagen gelijk het in een echt paleis hoorde. Toen zij, den vierden dag, in de twintigste en laatste kamer trad, verschoot zij niet weinig daar een oud vrouwken te vinden, dat aan een spinnewiel te spinnen zat.

- Komt gij deze kamer ook reinigen en schoonmaken? vroeg het vrouwken. Dat is braaf van u. Ge zult voor uw daad beloond worden. Ik kan het werk niet meer doen. Sinds lange jaren kom ik mijn stoel niet meer uit.

't Meisje reinigde de laatste kamer en toen zij met het werk gedaan had, zei haar het oude vrouwken:

- Nu moet ge terug naar huis gaan, want, ik zeg het u, dààr alleen ligt uw geluk. Wel is uw lijden nog niet ten einde. Maar, omdat het u lichter om dragen zou zijn, maak ik uw baren van goud.

Een, twee, drie, en 't vrouwken maakte enkele teekens in de lucht rondom het meisje, dat nu haren van goud had!

Maar, niettegenstaande de wondere schoonheid die zij verkregen had, ging 't meisje al snikkende naar huis, bang om wat ze er nog zou te verduren hebben. Een stem in haar binnenste zei echter, dat zij op de woorden van de oude vrouw, die een goede fee was, mocht betrouwen.

Als zij thuis kwam, overlaadde haar schoonmoeder haar met scheldwoorden. En toen die schoonmoeder dan zag dat zij gouden haren had gekregen, werd zij nog nijdiger. 't Meisje verkropte alles en schreef een brief aan haar broeder, die nu knecht was geworden in het paleis van den koning in een vreemd land. Zij schreef hem al wat haar overkomen was, en dat zij haren van goud had gekregen. Als zij zich zelf in den spiegel zag, kon zij niet gelooven haar eigen beeltenis te zien.

Jan, haar broeder, hield nu nog meer van haar. Geen avond ging voorbij of hij knielde voor haar portret en deed dan een gebed om God te smeeken haar van alle onheilen te vrijwaren. De andere knechten hadden zulks meermalen gezien en gingen het verklappen aan den koning, die sinds lange jaren weduwenaar was. De koning wilde dat beeld zien, want hij meende dat het een afgodsbeeld kon wezen. Maar toen hij dat mooie portret zag vroeg hij er uitleg over. De knecht zei dat het de beeltenis van zijn zuster was en de eenige gedenkenis die hij van haar bezat.

Van zoodra de koning de beeltenis van dat mooie

meisje had gezien, begeerde hij ze tot vrouw. Hij beval den knecht onmiddellijk naar huis te keeren om zijn zuster te halen.

En de jongen naar huis, vol blijdschap, omdat zijn eigen zuster zijn meesteres ging worden.

De stiefmoeder, die er op uit was haar eigen dochter schooner te maken dan haar stiefdochter, had zich, intusschen, ingewijd in de tooverij. Zij was er reeds zoover in gevorderd dat zij de menschelijke gezichten voor enkele stonden kon schooner of leelijker maken, naar gelang zij wilde. Ook kon zij, volgens zij begeerde, het menschelijk gezicht doen verzwakken, alsook het menschelijk gehoor. Toen zij hoorde wat nieuws haar stiefzoon bracht, toonde zij zich zeer verblijd en zei, dat ze mede met hen beiden op reis ging, want zij wilde ooggetuige zijn van 't geluk van haar stiefkind. Ook haar eigen dochter zou meereizen. En zoo stapte zij met haar dochter en haar stiefdochter in de koets, waarmede de stiefzoon van het koninklijk paleis was komen aangereden.

Deze laatste vond geen plaats meer binnen in het rijtuig en ging dan ook van voren naast den koetsier zitten. Toen betooverde de moeder haar stiefzoon zoodanig, dat hij maar half meer zag en alles hem duister bleek; haar stiefdochter maakte zij half doof.

Nadat zij lang gereden hadden, riep de broeder tot zijn zuster:

- Zusterken, lief zusterken, zorg voor uw kleedje en uw schoentjes, laat ze niet bestuiven of bevuilen, want ge moet kraaknet voor den koning komen.

- Wat zegt mijn broeder? vroeg 't meisje aan haar stiefmoeder.

- Dat gij uw kleeren en schoentjes aan uw zuster moet geven!

En de arme bruid, die dacht dat het zoo hoorde, deed zulks.

En wat verder zei de broer weer:

- Zusterken, lief zusterken, zorg toch voor uw kleedje en uw schoentjes, laat ze niet bestuiven of bevuilen, want ge moet kraaknet voor den koning komen.

- Wat zegt mijn broer weer? vroeg de zuster opnieuw.

- Hij zegt dat gij uw juweelen en sieraden en uw kapsel aan uw zuster moet geven!

En de arme bruid, die dacht dat het zóó hoorde, deed zulks.

En wat verder riep de broer weer:

- Zusterken, lief zusterken, zorg toch voor uw kleedje en uw schoentjes, laat ze niet bestuiven of bevuilen, want ge moet kraaknet voor den koning komen.

- Wat zegt mijn broer weer? vroeg de zuster opnieuw.

- Hij zegt dat ge door 't venster moet kijken, om het slot van den koning te zien, waar gij voortaan zult wonen.

't Meisje boog zich ver door 't venster om 't kasteel te zien.

- Waar? Waar? vroeg zij nieuwsgierig en zij keek naar links en naar rechts, maar zag niets.

- Rek u nog wat verder en ge zult het kasteel zeker zien!

't Meisje strekte 't lichaam meer naar buiten. Men reed toen juist over een brug en daaronder liep een diepe stroom. De stiefmoeder en haar dochter stieten daarop het meisje het water in. Maar daar kwam een groote witte zwaan aangezwommen en die nam het meisje op haren rug mee naar den oever.

De koets reed voort en de broer had niets gehoord

noch gezien. Na nog een tijd lang gereden te hebben, kwam men aan 't paleis van den koning. Allen sprongen uit den wagen en de broeder, niet beter wetende, stelde zijn stiefzuster Margriet voor aan den koning, in plaats van zijn eigen zuster.

Dat meisje, al had de stiefmoeder door haar tooverkracht haar voor enkele uren een schooner uitzicht kunnen geven dan zij had, beviel niet aan den koning. De stiefmoeder wist den koning evenwel zoo te bepraten dat hij Margriet tot vrouw nam. Maar 's anderen daags, wanneer Margriet met haar eigen wezen voor hem stond, viel zijn toorn op zijn knecht Jan, den broeder van Amelia, en hij deed hem voor zijn leven achter slot en grendel zetten.

De koning bleef evenwel ongelukkig. Hij vond geen troost in zijn lot. Op een avond, toen hij met zijn vrouw een wandeling deed langs den oever van de rivier, kwam hij aan een verlaten stal en hij hoorde er een wonderschoone vrouwenstem zingen:

Lieve Zwaan, waar is mijn broeder,
Die mij tot den koning voerde?

- Hoor eens? zei de koning.

- Kom, laat ons maar doorgaan, zei Margriet, die de stem van Amelia had herkend.

Maar de koning wilde niet verder gaan en weer zong dezelfde stem:

Lieve Zwaan, was het mijn moeder
Of die booze, zwarte Griet,
Die mij in het water stiet?

- Ik wil weten wat dat beteekent, zei de koning en hij ging den verlaten stal binnen. Hij zag daar vóór hem de schoone vrouw, waarvan hij eens het

portret op de kamer van zijn knecht had bewonderd. Hij nam haar de hand en voerde haar naar het koninklijk paleis. Eerst deed hij den broeder uit den kerker verlossen en dan werden de stiefmoeder en de booze Margriet gevangen genomen, voor de rechters gebracht en veroordeeld om voor hun leven een afgelegen eiland te bewonen.

En Amelia trouwde met den koning. Maar er was nog een derde gelukkige: Jan, de broeder van Amelia, en die danste van plezier.

CCLV. - Het wit konijn.[aant.]

Er was eens een boer, die te midden van het dorp woonde, dicht bij de kerk en naast het kerkhof.

Op zijn koer stond een groote mutsaard, waarvan hij altijd-aan hout nam, voor eigen gebruik, en waar hij dan ook altijd-aan nieuw gekapt hout bijbracht. Zoo kwam het dat die mutsaard daar stond en bleef staan.

Op zekeren dag, zag die man een wit konijn onder den mutsaard kruipen. Sindsdien zag hij dat konijn daar gedurig-aan en op alle uren van den dag. Soms zat het heel stil op het grasplein en 't bezag den boer dan met zulke wondere oogen, dat deze er schuw van werd. Eens, toen dat konijn hem daar weer zat te bezien, dacht hij er aan den mutsaard te verleggen en de konijnenpijp dicht te stampen, om van dat vreemd beest af te zijn.

- Doe dat nooit, sprak het konijn toen met een menschelijke stem, alsof het zijn geheime gedachte had geraden. Bij die woorden verschoot de man zoodanig, dat hij meende er een ‘kwalijkte’ van te krijgen.

Maar de gedachte het wit konijn naar elders te verjagen bleef hem bij, zoodanig dat hij toch besloot den mutsaard te verleggen. Op een morgen begon hij aan dat werk. Pas had hij enkele bussels hout weggenomen of 't wit konijn was daar.

- Dat zult ge betreuren, riep het, en 't liep het kerkhof op.

De boer spoedde zich, en tegen den avond was de mutsaard verpord.

Toen ontdekte hij ook de pijp van het wit konijn

en, zoo gelijk hij deze wilde dichtstampen, sprong het akelige beest over den muur van het kerkhof en liep recht op hem af. De boer ging op de pijp zitten, om het konijn den weg te versperren.

- Maak u weg, zei 't konijn.

- Maak u zelf weg, antwoordde de boer, en hij verzette geen voet. Toen sprong het konijn hem naar den hals. De boer echter kon het beest nog even afweren. Hij vloog daarop recht, stampte het konijnenhol dicht en sloeg met de schup het konijn zoo geweldig, dat het stervend voor zijn voeten viel. Dan sprak het konijn:

- Ik ben een groote zondaar. Mijn ziel kon geen rust vinden en hier, op deze plaats, moest ik vertoeven tot iemand den schat zou vinden, dien ik aan arme menschen had ontfutseld en dus onrechtveerdig bezat. Straks zult gij hier, waar eens de houtmijt stond, dien schat opgraven. De helft moogt gij behouden, terwijl gij de andere helft aan de armen zult uitdeelen. Dan eerst zal ik gerustheid vinden en hier voor goed wegblijven.

De man groef en groef. Eindelijk vond hij inderdaad den schat, waarvan hij, dan ook de helft aan de arme menschen schonk en de andere helft voor zich behield. En de boer liet het wit konijn in gewijden grond begraven.

CCLVI. - Hoe het kwam dat Joosken geen burgemeester wilde zijn.

aant.

De pastoor van het dorp was sinds langen tijd kwaad op Joosken, die hem zijn kiekens stal, zijn appels en peren afplok en hem alle perten bakte, die ge maar verdenken kunt, de ergste eerst.

De pastoor kwam daarom met den koster overeen om zich van Joosken te ontmaken. Zij zouden hem in een zak steken, hem naar de rivier voeren en in 't water gooien.

Zoo gezeid, zoo gedaan. Op een avond, in de schemering, kwam de pastoor met den koster bij Joosken aan en ze pakten hem vast en staken hem in een zak, dien zij met moeite buitensleurden. Maar nu stelden zij vast dat zij hem zoo, met tweeën alleen, geenszins tot aan de rivier konden brengen. 't Was een vracht die boven hun macht was.

- Weet ge wat, pastoor? zei de koster. We zullen wij mijnen stootwagen gaan halen. En we laden den zak er op en rijden er dan mede naar de rivier.

- Dat is een gedacht, zei de pastoor.

Beiden trokken op.

Terwijl de pastoor en de koster om den stootwagen waren, begon Joosken in den zak maar altijd te roepen:

- En ik wil het niet worden en ik zal het niet worden!

Een schaapherder, die daar met een groote kudde schapen voorbijkwam, hoorde zulks en, toen hij naderbij gekomen was, herkende hij de stem van Joosken.

- Wat is dat allemaal, Joosken? Waarom zit gij hier in dien zak en wat wilt ge niet worden?

- Wel, antwoordde Joosken, de pastoor en de

koster die zijn bij mij geweest en ze hebben mij gevraagd of ik burgemeester van de stad wilde worden. En ik heb gezegd dat ik daarvoor niet hoog genoeg geleerd ben. Maar er is niets aan te doen en ik moet en zal het worden, zeggen zij, en daarom hebben ze mij in dezen zak gestoken. Ze zijn nu een stootwagen gaan halen om mij getweeën naar de stad te voeren.

- Wel, antwoordde de herder, ik ben ik nog al wat geleerd en ik zou wel burgemeester willen worden.

Daarop ontknoopte hij den zak. Joosken kroop er uit en de herder kroop er zelf in. Joosken bond den zak stevig dicht en de herder begon te roepen:

- En ik wil het worden, en ik zal het worden!

En Joosken er van door met de kudde schapen.

Een tijd nadien waren de pastoor en de koster terug. Zij laadden den zak op den wagen en reden er mede naar de rivier, waar zij hem in 't water smeten, zoo ver ze maar konden. Blij trokken ze daarop naar huis, want zij dachten niet anders dan dat ze nu voor goed van Joosken waren verlost.

Eenige dagen nadien kwam Joosken met zijn kudde schapen voorbij de pastorij. De pastoor verschoot nog al eens toen hij Joosken zag, en hij naar den koster! Getweeën trokken ze Joosken achterna. Toen zij hem ingehaald hadden, vroeg de pastoor:

- Maar, Joosken, hoe komt ge hier terug aangeland en nog al met een schoone kudde schapen?

- Och, meneer de Pastoor, zei Joosken, 't is toch spijtig dat ge mij niet wat verder hebt gegooid. Ik zou dan een kudde koeien gehad hebben in plaats van een kudde schapen. En nog wat verder was het een kudde paarden geweest.

- Och, Joosken, zeiden de pastoor en de koster, als uit een mond, kom met ons mee naar de rivier, wij zullen ons in een zak laten binden en zorg er voor dat gij ons zoo ver in 't water gooit als het maar kan.

- Ja, een kudde koeien voor mij, zei de koster.

- En een kudde paarden voor mij, vervolgde de pastoor.

- Ja, ja, zei Joosken, komt maar mee.

En alle drie trokken ze op. Eens aan 't water gekomen duurde het niet lang of de pastoor en de koster zaten elk in een zak en zij waren aan 't roepen, zooals zij dat, naar zij dachten, door Joosken hadden hooren doen:

- En ik wil het worden, en ik zal het worden!

Joosken pakte eerst den zak waarin de koster zat en duwde hem 't water in.

- Voor u een kudde koeien, riep hij.

En dan was het de beurt aan den pastoor.

- En voor u een kudde paarden, riep hij nog.

En hij gooide daarop den pastoor wat verder dan den koster.

En Joosken trok met zijn kudde schapen vandaan, blij nu voor goed van den pastoor en den koster verlost te zijn en hij zong gelijk een koraal.

CCLVII. - Het dankbare vischje.[aant.]

Er was eens een mooi visschersmeisje op een vroegen morgen in de zee aan 't visschen. In haar net trok zij een vischje boven, een vischje zoo schoon dat zij van blijdschap in haar handen klapte. Nog nooit had zij een schooner vischje gezien. Heel en al goudgeel was het, met zilveren en zwarte plekken.

Gelijk zij 't vischje grijpen wilde begon het zoo schoon te spreken en om zijn leven te bidden, dat het meisje het terug in zee wierp.

Het vischje bleef daarop nog een tijd boven water zwemmen, wierp een koralen kruisje naar het meisje en zei:

- Omdat ge mij het leven hebt gelaten schenk ik u dit rood koralen wonder kruis je. 't Zal u in 't leven wel eens van dienst zijn. Draag het altijd op u. Neem het in uw handen, wanneer gij in druk verkeert en lees dan een vaderons je en roep op mij.

Zoo deed het meisje. Altijd droeg zij dat rood koralen kruisje aan een zijden lintje om den hals. Geen dag ging voorbij zonder dat zij aan het schoon vischje peinsde.

Eens, veel jaren later, lag daar op een morgen vroeg, wanneer zij naar een naburig dorp ging, een vreemd schip aan 't strand. Dat schip was met roovers bemand en die roovers kwamen naar het meisje toegeloopen, grepen haar vast en trokken haar mede op hun boot, waarna zij ijlings terug in zee staken.

Als het schip in volle zee was, lieten de roovers, verzekerd dat het meisje uit hun handen niet meer ontkomen kon, haar vrij en ongebonden op 't dek.

Droevig stond zij achter aan 't roer te kijken naar haar dorp en de duinen, die ginder in de verte nog te zien waren. En toen dacht zij op eens aan haar rood koralen kruisje en nam het in de handen. Dan riep zij op het vischje en het vischje verscheen.

- Vischje, vischje, vischje, help mij. Ik word door roovers weggevoerd!

- Lees een vaderons je en werp u in de zee; ik zal u terug aan land brengen, antwoordde het vischje.

Het meisje deed zulks. Zij las een vaderons je, terwijl zij het koralen kruisje in haar handen hield. Daarop sprong zij over boord. Zoodra zij in het water terecht kwam, was het vischje daar.

En dat kleine vischje werd ineens een groote visch. Met alle gemak kon zij op zijn rug zitten.

De roovers werden onmiddellijk gewaar dat het meisje in zee was gesprongen, en toen zij haar op den rug van dien grooten visch zagen zitten, achtervolgden zij haar.

- Vischje, vischje, ze zetten ons na! riep het meisje

- Laat ze maar komen! antwoordde het vischje. We zijn nog ver vooruit!

Maar de roovers kwamen al dichter en dichter. Als zij op een boogscheut afstand waren geraakt, riep het meisje weer:

- Vischje, vischje, ze halen ons in! Ze zijn maar op een boogscheut meer van ons af!

- Laat ze maar komen, antwoordde 't vischje weer. Als ze op tien meter afstand zijn en hun achterboot te water laten, zeg het mij dan.

Een weinig later riep het meisje weer:

- Vischje, vischje, ze zijn op tien meter afstand en zij laten hun achterboot te water. Hoor hoe ze reeds juichen, want ze zijn reeds zeker mij opnieuw in handen te krijgen!

- Vischje, Vischje, ze zetten ons na...

- Neem uw rood koralen kruisje in handen en lees een vaderonsje!

Het meisje las een vaderonsje, haar twee handekens gevouwen om 't rood koralen kruisje.

En toen veranderde de zee in een plas wijwater, waarin de boot van de zeeroovers gelijk een klomp lood met man en muis onderzonk.

En zoo kon het dankbare vischje het meisje ongedeerd terug aan land brengen en ‘ute patut, 't vertelderken is ut!’

CCLVIII. - De drie vragen van de koningsdochter.[aant.]

Een koning had een schoone dochter, die hij wilde uithuwelijken. Maar deze wilde alleen de vrouw worden van den man, die de drie vragen, die zij stellen zou, kon beantwoorden ter gansche voldoening van al de geleerden van het land.

Vele graven en prinsen en koningszonen en koningen van verre streken, zelfs gewone burgers en arme drommels, hadden zich reeds aangeboden, maar geen één had de drie vragen ter gansche voldoening van de geleerden van het land kunnen beantwoorden. En het ergste van al was nu dat de afgewezen mannen onmiddellijk ter dood werden gebracht. Zoo was er in den grooten tuin van het paleis een knokelhuis gebouwd, dat troppendevol geraamten en doodshoofden lag.

En op een morgen kwam er een arme zwijnenhoeder op het kasteel aan. De jongen, die van de prinses en haar vragen had hooren spreken, had drie jaren in de woestenij doorgebracht en hij had er geleefd van planten en kruiden. Altijd-aan, dag en nacht, had hij op menschen en dingen nagedacht. Om nooit in slaap te vallen had hij zijn oogleden met stokskens opengesperd. Zoo bleef hij altijd wakker. Veel wist die jongen dan ook.

En hij verscheen vóór de prinses.

- Ge weet, niet waar, zei deze, dat uw leven op 't spel staat?

- Dat weet ik, maar wat kan mij 't leven schelen als ik u niet tot vrouw mag hebben.

Daarop werden de twaalf grootste geleerden van het land binnengeleid en de prinses begon:

- Welke boom draagt langs den eenen kant lichte en langs den anderen kant zwarte bladeren?

- Dat is de boom, die aan de aarde de lichte dagen en de zwarte nachten geeft.

- Goed, heel goed, zeiden de geleerden.

Maar de prinses vroeg opnieuw:

- Wie kan heel de wereld overzien, en ontdekt nergens haars gelijke?

- De zon, zei de varkenshoeder. Zij kan op elk plekje van de aarde kijken, maar nergens haars gelijke zien.

- 't Kan niet beter, zeiden de geleerden.

- Nu een laatste vraag, zei de prinses:

- Welke moeder is er op de wereld, die al haar kinderen opslokt?

- Wie anders dan de zee! Zij slokt al de stroomen en rivieren en waters op, die van haar voortkomen.

- Opperbest, besloten de geleerden...

En zóó is 't gebeurd, dat er in dat land een varkenshoeder met een koningsdochter trouwde en zelfs koning werd.

CCLIX. - De drie spiegels.[aant.]

Er was een koning gestorven en zijn eenige dochter beklom den troon. Kort daarop kwam de zoon van den koning van een naburig land haar hand vragen.

- Ik zal alleen mijn hand schenken aan hem, die mij als bruidschat drie dingen zal brengen: een glinsterende ster, een zilveren maan en een gloeiende zon, zei de jonge koningin.

Met die woorden bedoelde zij, dat zij geen man begeerde.

De koningszoon, wanneer hij opgetrokken was en nadacht over wat de jonge koningin hem had gezegd, zag zulks ook wel in. Hij dacht:

- Hier moet ik slimmer zijn dan slim.

Hij ging tot zijn vader, bracht hem de woorden over die de koningin had uitgesproken en zei, dat hij nu de wereld introk om te vinden wat hij vinden wou.

- Arme, gekke jongen, zei de vader.

De koningszoon vertrok toch! Er was niets aan te doen. Hij reisde vele landen en steden door en zocht onder de rijke menschen en onder de arme menschen, naar wat hij vinden wou. De rijke menschen hadden geen wijsheid, en de arme menschen hadden geen doorzicht. Daarom keerde hij zich tot de vagebonden, tooveressen en toovenaars, die, veracht door rijk en arm, alleen langs de wegen liepen. De koningszoon begon in te zien, dat velen onder hen de waarheid en de wijsheid van elken dag in handen hadden. Maar weinigen zagen dat, en zij zelf wel het minst van al.

- Deze zullen mij redden, dacht hij. Hij zocht en zocht onder hen, maar vond altijd maar niets. Op een avond ging hij een arme hut voorbij, geheel aan den uitkant van een dorp. Hij hoorde er kreunen en zuchten. Op het punt er binnen te gaan, hield een man hem tegen en zei:

- Ga niet binnen, daar sterft een tooverheks.

Maar de koningszoon geneerde zich niet om die woorden. Hij ging binnen en er lag inderdaad een tooverheks op een hoop gedroogde bladeren te sterven. Zij keerde zich om en sprak met gebroken stem:

- Ik heb u reeds lang verwacht. Eigenlijk heb ik op uw komst betrouwd. 't Spijt mij, dat gij zoo laat gekomen zijt. Ik zal u helpen aan wat ge zoekt. Ik zal het doen, op voorwaarde dat gij, wanneer mijn leven mij begeven zal, mijne hand in uwe hand zult nemen en dan, na het maken van een kruis, den inhoud van deze flesch naar het uiteinde van het bed zult gooien, waar de duivel op mijn ziel zal zitten te wachten.

De koningszoon nam de flesch aan. Hij zag onmiddellijk dat zij gewijd water bevatte. De heks richtte zich op en nam dan van onder de blaren, waarop zij rustte, drie zilveren spiegels. Toen sprak zij:

- Zet het venster open, ik moet de zon, de maan en de sterren in hunnen loop kunnen volgen... Geef mij de hand...

De heks begon nu, met haar vrijgebleven hand, allerlei wonderbare teekens op den eersten spiegel te maken, onder het uitspreken van vreemde woorden. Na enkele minuten werd er een lichtpunt in den spiegel zichtbaar en dat lichtpunt vergrootte en versterkte altijd-aan, zoodat er, ten slotte, een heldere ster in te flikkeren stond.

- Dat is al een, zei de heks.

Zij nam daarop een tweeden spiegel en herbegon er dezelfde teekens op te maken. 't Duurde nu veel langer om dien spiegel te betooveren. Eindelijk toch, zag de koningszoon er een zilveren glans in verschijnen. Na nog een tijd haar betooveringen te hebben voortgezet, zei de heks:

- Dat is twee.

En in den spiegel lag de weerschijn van de zilveren maan.

De koningszoon zag nu duidelijk, dat de heks aan 't sterven was. 't Zweet viel met groote druppels van haar aangezicht en haar hart bonsde heftig in de borst, alsof men er van binnen met een voorhamer sloeg.

- Zal ik de laatste betoovering nog kunnen doen? Waarom toch zijt ge zoo laat gekomen? Zoo sprak de heks met stille stem en nam daarop den derden spiegel. 't Ging allemaal nu langzamer dan de twee eerste keeren en de prins zat met kloppend hart toe te zien. 't Angstzweet brak hem uit en zijn aangezicht was zoo bleek, als dat van de stervende heks... Eindelijk toch was de betoovering volbracht en de blakende zon lag in den spiegel.

De heks reikte den spiegel aan den koningszoon en zei:

- Opgepast nu, ik ga sterven! Mijn hart is aan 't breken. Denk aan wat ge mij beloofd hebt.

De koningszoon zat toe te kijken, meer dood dan levend, de hand van de heks in zijn linker, de flesch met wijwater in de rechter hand. Toen de doodsnik kwam, wierp hij, na een kruis te hebben gemaakt, het wijwater naar de plaats waar de duivel staan moest. Hij maakte daarop een kruis van voor op haar voorhoofd, een op haar oogen, een op haar ooren, een op

haar neus en een op haar mond. Mede vloog er als een zwart monster nevens hem het venster uit, met een verschrikkelijken vloek. 't Was de duivel, die vluchtte, machteloos als hij was gemaakt. De kamer was vol stank van pek en zwavel.

De prins vertrok daarop met zijn drie kostelijke voorwerpen. Als hij bij de koningin weerkeerde, stond deze nog al eens versteld die drie spiegels te zien en die wonderbare dingen erin.

Trouw aan haar woord huwde zij daarop den jongen koningszoon.

CCLX. - Van de geit, die een ezel was.[aant.]

Eens hadden de burgemeester, de secretaris, de doktoor, de vrederechter en de griffier elkaar afgesproken om Jan den geitenboer eens goed af te vangen. De man was naar de stad gegaan, om een nieuwe geit te koopen en, wanneer hij terugkwam, ontmoette hij op zijn weg, eerst den burgemeester, dan den secretaris, daarna den doktoor en verder den vrederechter en den griffier. Allen waren apaart en op hun eentje hem te gemoet gegaan.

En de burgemeester zei, toen hij Jan tegenkwam:

- Dag Jan! Ge zijt naar de stad geweest? Ja, ik zie het, en ge hebt nen ezel gekocht.

Jan bezag den burgemeester en dan weer zijn geit en dacht:

- Ja, die wil mij in 't oken houden, maar hij is er niet.

Een weinig verder ontmoette hij den secretaris:

- Dag Jan, zei deze. G'hebt een goeden koop gedaan, zulle. 't Is een flinke ezel dien gij meebrengt!

Jan keek nu verwonderd op.

- Zou 't dan toch nen ezel zijn of hebben die twee elkaar af gesproken?

Pas enkele schreden verder kwam de doktoor met zijn calèche aangereden. Toen hij Jan zag, hield hij even stil en riep:

- Ge zijt het dan toch, Jan? Ik dacht het lijk van ver. Maar met dien ezel begon ik te twijfelen. Proficiat, zulle. 't Is een prachtig beest. Ik zie geern dat mijn klanten ‘vereuveren’.

De doktoor haastte zich weg. Jan bleef dubbend staan.

- 't Moet dan toch waar zijn.

Jan had nu rust noch duur meer. Hij wilde naar huis zoo haast mogelijk. Maar daar was reeds de vrederechter bij hem:

- Jan, zei deze, mijn gelukwenschen hoor, ge moogt zeggen dat ge den schoonsten ezel van de streek op stal hebt staan!

En nu twijfelde Jan niet meer en hij trok op, zoo snel als 't maar ging. De geit had alle moeite van de wereld om hem te volgen. En toen eindelijk de griffier Jan ontmoette, wenschte deze hem ook geluk.

- Ja, man, 't is nog een jongen ezel dien ge daar meebrengt. Ge moet gij van duiten weten om zoo'n flinken koop te kunnen doen!

Nu was Jan er zeker van. 't Geluk was met hem geweest en hij had, in plaats van een geit, een ezel gekocht. Hij spoedde zich naar huis, sleurde de geit binnen en riep op zijn vrouw:

- Marie, zei hij, zie eens hier... Ge meent zeker dat het een geit is, he? Welnu, die geit is een ezel, vraag het maar eens aan den burgemeester en aan den secretaris, en aan den doktoor en aan den juge en aan den griffier. Ze hebben het allemaal gezeid!

CCLXI. - Van Kleudde.[aant.]

Tot over een vijftigtal jaar werden de menschen, die zich 's avonds op de wegen waagden, heel dikwijls door Kleudde aangevallen. Twee lichtjes glommen in de verte, kwamen altijd maar dichter en dichter, tot Kleudde, de weerwolf, daar in eens vóór hen stond.

Kleudde trachtte hen van achter op den rug te springen. Maar als zij hun oogen altijd-aan op hem gericht hielden, was hij daartoe niet in staat. Gelukte hij er echter in, dan was hij zijn man de baas. Dan moest deze hem heel den nacht, tot de zon in de lucht kwam, op den rug voortsleuren, tenzij men een kerk of een kapel voorbij moest. Toen vluchtte Kleudde vandaan, zoo snel hij maar kon.

Kleudde woog zoo zwaar dat het niet om zeggen is. Menschen, die er een heelen nacht mee rondgeloopen hadden, beweerden dat hij zwaarder woog dan een zak graan. Het zweet liep hen in groote droppels van 't lijf en daarbij voelden zij voortdurend den heeten asem van dat walgelijk wangedrocht in den hals blazen. En heel zijn lijf was, als van een pad, zoo koud en zoo ‘klam’.

Men kon Kleudde ontloopen, met hem, zoo gelijk hij op u toekwam, een zakdoek naar den kop te gooien. Dan moest hij dien draadje voor draadje verscheuren, vooraleer hij zijn slachtoffer weer kon nazetten. Alzoo had men tijd genoeg om buiten zijn bereik te geraken.

Als er nu geen Kleuddens of weerwolven meer rondloopen, komt het alleen omdat er geen toovenaars of tooverheksen meer zijn, of liever omdat ze nu niet meer levend verbrand worden, want toovenaars en tooverheksen en andere menschen, die met den duivel

omgaan, zullen er altijd te vinden zijn, zoolang de wereld bestaat.

Maar vroeger tijd, toen men de toovenaars en tooverheksen nog levend verbrandde, kwam er uit hun verkoolde lijken altijd een Kleudde te voorschijn en die liep onmiddellijk weg, de velden in, zonder dat men hem pakken kon. En hij riep maar altijd: ‘Kleudde, Kleudde, Kleudde!’

Ik zal eens iets van Kleudde vertellen. Het is gebeurd op de hoeve van mijn vaders' vader.

Eens, op een avond, was een van zijn twee knechten door Kleudde achtervolgd geweest. Gelukkig had hij nog bijtijds zijn zakdoek tusschen de tanden van 't monster kunnen gooien. Wanneer hij, meer dood dan levend, thuiskwam, wilde hij aan zijn maat, waarmede hij boven den paardenstal sliep, 't gebeurde vertellen. Tot zijn groote verwondering was deze echter nog niet te bed. Na nog lang op hem gewacht te hebben, viel hij eindelijk in slaap.

Wanneer hij 's morgens wakker werd, was zijn eerste gedacht aan 't gebeurde van den avond te voren en hij wilde zijn maat wekken. Maar de man keek de oogen uit zijn kop wanneer hij een verscheurden reepel van zijn eigen zakdoek in den baard van zijn maat zag hangen. En dat was nog niet al! Op den hoofdpeul lag een wolvenvel.

De knecht ging onmiddellijk aan mijn grootvader zeggen wat hij beleefd en gezien had.

- Spreek er hem niet over, zei mijn grootvader. Hij moet onmiddellijk met kar en paard de baan op en ik zal dan alles wel achterhalen.

Zoodra de knecht met kar en paard naar de heide gereden was, op meer dan twee uren afstand van ons grootvaders hoeve, werd er op de koer een groot houtvuur aangelegd, een vuur om een os op te braden.

Men ging het wolvenvel halen, dat onder 't bed van den paardenknecht verstoken zat. Mijn grootvader gebood het te midden van het vuur te gooien. De tweede knecht, de meiden en al de werklieden stonden er rond om mijn grootvader hulp te bieden als 't noodig mocht blijken. En zie, nauwelijks was het vel enkele minuten aan 't branden, of de knecht, die kleudde had geloopen, kwam op het erf gestormd als een razende, kermend en huilend. Hij wilde recht in 't vuur schieten en zes man waren er noodig om hem in bedwang te houden. Als 't vel heel en al verbrand was, werd hij schielijk rustig. Hij was als verlicht na de schrikkelijke pijnen die hij had verduurd. Hij was verlost. De man is sindsdien een goed Christen mensch geworden en nooit heeft men nog van kleuddens of weerwolven op het dorp gehoord!

CCLXII. - De tooverboom.[aant.]

Er was eens een houthakker in het bosch aan 't werken. Hij had al vele boomen uitgehakt en nu wilde hij een ouden eik den genadeslag geven. Bij den eersten bijlslag begon die boom te spreken als een mensch:

- Waarom mij vellen? Ik ben niet alleen de oudste boom van het bosch, maar ik ben ook een tooverboom. Ik kan u geven wat gij wilt. Werp liever uw bijl weg en zeg mij wat gij begeert.

En de houthakker deed alzoo. Hij begeerde rijk te zijn.

- Ga naar huis, antwoordde de boom, uw wensch is vervuld.

En de man ging naar huis. En hij vond zijn vrouw niet meer terug in een kleine, leemen hut, maar in een prachtig, steenen huis met grootentuin daarachter, vol boomen en bloemen. En zij had meiden en knechten meer dan genoeg.

Nu leefden zij getweeën een leventje van rijke menschen, zonder zorg, zonder kommer. Maar aldra begon hen dat leven tegen te steken, om reden dat er rijkere menschen op het dorp waren dan zij, menschen die konden doen, wat zij niet konden doen.

En de man ging aan den boom vragen, hem rijker te maken dan de andere rijke menschen van het dorp. De boom zei:

- Ga maar naar huis, uw wensch is vervuld.

En nu waren zij de rijkste van 't dorp en zij deden wat zij begeerden en wat de andere rijke menschen van het dorp niet konden doen. En zij waren hoogmoedig, omdat zij dat doen konden en zij alleen.

Maar nu, op een schoonen morgen, stelden zij vast, dat er op het dorp nog een man was, die boven hen stond, omdat hij aan de rijke menschen en aan hen zelf bevelen kon geven. En die bevelen werden afgelezen aan de kerk, elken Zondag. In die bevelen werd gezegd, wat men doen en laten moest, op straf van boet. En dat stemde hen triestig. Ze spraken er over met elkaar en de vrouw zei tegen haar man:

- Ga terug naar den boom in het bosch. Gij hebt hem het leven gelaten. Hij kan niet genoeg voor u doen. Vraag hem burgemeester te worden. Dan eerst zijn wij de eersten in macht en aanzien.

En de man ging opnieuw naar den boom en vroeg om burgemeester te worden.

En de boom vervulde zijn wenschen. De man was nu burgemeester en zijn vrouw was er fier op dat haar man heer en meester was over iedereen. Maar, eer hij nog een bevel aan de dorpers had gegeven, kreeg hij zelf een bevel om in de stad in 't paleis van den koning te verschijnen. Hij kleedde zich aan om naar de stad te gaan, maar toen zijn vrouw dit vernam zei ze:

- Wat, er zijn dan nog menschen, die u kunnen bevelen, die hooger staan dan gij en waaraan gij moet gehoorzamen. Dat mag niet zijn! Ik wil het niet. Gij zult niet tot den koning gaan, maar meteen naar het bosch terugkeeren en vragen aan den boom om koning te worden en zóó heer en meester over iedereen te zijn. De boom kan u zulks niet weigeren. Is hij u niet het leven verschuldigd?

En de man gehoorzaamde, keerde terug tot den boom en vroeg om koning te worden.

En de boom antwoordde:

- Koning, man? Wat ge vragen durft? Een koning is zooveel als gezant van God en kan alleen door Godswil regeeren.

- Mijn vrouw wil het, en ik wil het ook, zei de man. Ons beider wil moet geschieden. Daarbij ge moet me geven wat ik vraag. Hebt gij aan mij niet het leven te danken?

De boom antwoordde:

- Ik heb u gegeven al wat gij begeerdet, voor zoover ik het u geven kon. Vraag niets meer, of ik zal verplicht zijn u alles te ontnemen wat ge op de wereld bezit. In plaats van alleen te heerschen zult ge dan zelfs geen bijl meer hebben in eigendom. Gij zult van allen afhangen en aan iedereen de hand moeten reiken om een bete broods. Wees wijs, man, en tevreden met wat ge thans zijt.

Maar de houthakker wilde niet luisteren. Hij hernieuwde zijn vraag, een derde maal.

- Ik wil koning worden en mijn vrouw koningin.

- Wie te veel wenscht, verliest alles! Zij voortaan bedelaar en uw vrouw bedelaarster. Gij zult de handen uitsteken naar allen en iedereen en geen onzinnige verlangens meer hebben.

En zoo kwamen de eerste bedelaars in de wereld.

CCLXIII. De Spaansche janmaker.[aant.]

In den tijd van Alva, toen de Spanjaarden in de Scheldestad den battevie sloegen en voor ne niks de menschen op het Steen folterden en vermoorden, was er een janmaker van een officier meester op het kasteel. Alle dagen liet hij zich, nu hier, dan daar, bij een barbier den baard afdoen. En telkens zei hij zoo:

- Zie, ik wil dat ge me glad en rap scheert, maar geen schrammeken, hoor! Als ge me maar een vlimmeken van zoo groot door 't vel geeft, zijt gij een manneken minder.

En hij lei daarop zijn sabel grijpens gereed nevens hem op de tafel. De barbiers schrikten en beefden, wanneer zij hem zagen binnenkomen. Zij wisten, dat hij het niet bij woorden liet, want daarvan had hij reeds menigmaal 't bewijs geleverd. Ja, zoo wreed was die kadee! Ge moet dan ook niet verschieten als ik u zeg, dat heel, heel dikwijls de barbier en de knechten op den loop schoten, wanneer zij hem van ver zagen aankomen. 't Lukte hen echter niet altijd schampavie te spelen, want als hij zulks in de gaten kreeg, sleurde hij ze met hoo(f)t en poot terug binnen.

Eens gebeurde het, dat die gevreesde kerel zich kwam laten scheren bij een klein barbierken in een straatje dicht bij het Steen. De baas was de pijp uit en alleen een halve gast, die amper veertien jaar telde, was overgebleven.

- Toe, jongen, mij geschoren en wat rap, riep de koleirige vent.

Meteen lag zijn sabel al gereed.

De jongen, meer dood dan levend, zeepte den klant in en begon dan te scheren. Het angstzweet stond hem met dikke droppels op 't gezicht. En zie, 't geluk was met dien durver, gelijk altijd in 't leven. Als de officier zich waschte en afdroogde was er geen schrammeken op zijn gezicht te zien. Hij betaalde daarop goedgezind, en gaf de jongen nog een fooi daarbij.

- Maar zeg eens, jongen, hoe hebt gij dat aangedurfd? Vertel me dat ne keer.

- Ja, meneer den officier, zei 't half gastje, ik heb het gedaan omdat het moest, en het is de eerste maal dat het me zonder schram of vil is gelukt. Ja, ik dacht bij mezelven, ik zal 't maar probeeren en is het er deur, dan snijd ik hem maar heel en al de keel over.

CCLXIV. - De vier gebroeders te paard.[aant.]

Een man had vier zonen. De jongste van de vier was een dwerg. Al was hij slim voor vier, hij werd niet gaarne gezien van zijn vader, omdat hij zoo klein en zoo nietig was.

Eens kregen die vier gebroeders elk een paard van hun vader om er mede op reis te gaan. Het kleinste en leelijkste paard was voor den dwerg. Deze ging daarover zijn beklag doen bij een tooverheks, die in het bosch woonde en die zei:

- Hier is een naald, steek ze in den poot van het schoonste paard van uw drie broeders. Het zal dan mank loopen en uw vader zal daarop dit paard aan u geven. Maar als gij op reis zijt, trek dan de naald uit den poot van uw paard en 't zal meteen genezen zijn en rapper loopen dan de drie andere paarden. Verder moogt gij aan uw paard niets anders te eten geven dan kolen en schramoelies.

De jongen deed dat van zoodra de reis begon en altijd reed hij vooraan. Zij trokken met hun vieren door zeven landen en over zeven woestenijen en, eindelijk, nadat zij zeven stroomen overgetrokken waren, kwamen zij een man tegen en die zei:

- Gaat ginder dat witte huis langs den weg niet binnen, want daar woont een menscheneter.

Maar de dwerg sprak tot zijn broers:

- Maar 't is daar juist dat we moeten zijn.

En zij trokken er recht op af. Zij werden vriendelijk ontvangen door den menscheneter, die hun paarden

stalde en eten en drinken gaf. Maar de paarden stierven onmiddellijk, zoodra zij gegeten en gedronken hadden. Alleen dat van den dwerg bleef in leven, omdat het kolen en schramoelies at. Tot de vier broeders zei de menscheneter:

- Slaapt hier maar gerust, er zal u geen kwaad geschieden.

- Wij vallen alleen in slaap als de haan begint te kraaien, zeiden de vier gebroeders.

- Dan sta ik juist op, antwoordde de menscheneter. Maar ik val in slaap met het kwaken van de vorschen in de poelen.

En het was waarlijk zoo. Zoodra de vorschen in de poelen kwaakten, hoorden de vier gebroeders den menscheneter ronken als een heel regiment soldaten. De dwerg ging eens zien naar de kamer waar de menscheneter sliep en snolde alhier en aldaar.

- Broeders, de tijd is gekomen, wij moeten hier vandaan, zei hij, wanneer hij weerkeerde. Wij moeten al de schatten van den menscheneter meenemen; gij de schatten die daar in dat ijzeren koffer liggen, zei hij tot den oudsten; en gij het zilver dat daar in den elken koffer is weggeborgen, zei hij tot den tweeden oudsten; en gij de edelgesteenten, zei hij tot den derden die liggen in de slaapkamer van den reus. Vult er uw zakken mee, zooveel gij maar kunt. Ik, voor mijn paart, ik neem het poeder mee dat doof maakt en stom en blind; ik heb het uit den binnenzak van den reus gehaald en 'k weet dat het ons redden zal. Komt nu allen mee, vóór de menscheneter wakker wordt.

Toen zij daarop alle vier buiten kwamen en bemerkten dat de paarden van de drie oudste broeders vóór hun kribbe dood lagen, verschrikten zij. Maar de dwerg had het alras gevonden. Hij zadelde zijn paard,

dat in leven gebleven was omdat het alleen kolen en schramoelies gegeten had, en zei:

- Dat is niets! Springt achter mij op het paard en houdt u allen stevig vast.

Zóó reden de vier gebroeders zoo snel mogelijk vandaan. Maar de menscheneter had hen gehoord. Hij sprong uit zijn bed en, toen hij zag dat de vier gebroeders al zijn schatten hadden meegenomen, zadelde hij zijn reuzenpaard en reed hen achterna.

't Duurde niet lang, of de vier gebroeders zagen den menscheneter achter zich komen aangedraafd, en zij hoorden zijn stem verschrikkelijk klinken:

- O, schurken, die mijn schatten hebt gestolen, gij zult mij niet ontsnappen en sterven moet gij!

Daarop nam de dwerg een handvol van het poeder dat doof maakt en stom en blind en wierp het, over den schouder, achter zich op de baan. De reus en zijn paard werden op hetzelfde oogenblik doof, stom en blind en het achtervolgen nam een einde.

Enkele dagen later waren de vier gebroeders bij hun vader te huis en de oudste zei:

- Vader, wees niet langer slechtgezind op onzen broeder, het is zijn schuld niet dat hij zoo nietig en zoo klein is. Hij heeft bewezen, dat hij de moedigste van ons allen is. Hij heeft ons het leven gered en aan hem danken wij de schatten die wij meebrengen. Ga naar den koning en vraag hem de prinses tot vrouw, hij heeft ze verdiend.

En de vader deed wat hem gevraagd werd en vertrok.

Maar de koningsdochter en kreeg hij niet. Die was alleen bestemd voor den heldhaftigen man, die de vijanden van 't land, die over de grens gekomen waren, zou verslaan.

Als de oude vader met dat nieuws thuis kwam, was hij zeer droevig, maar de dwerg stelde hem gerust en zei:

- Als 't maar dat is, vader, dan zal ik met de prinses trouwen.

Hij vertrok onmiddellijk te paard naar het koninklijk paleis en zei aan den koning dat hij, en hij alleen, hem redden zou en zijn vijanden zou verslaan.

- Ik verlang niet beter, zei de koning, maar ik weet niet hoe gij, zoo klein en nietig, zoudt kunnen verwezenlijken wat mijn beste regimenten en mijn kundigste krijgslieden niet hebben vermocht.

- En toch zal het zijn, mijn koning, als gij mij toelaat uw leger te vervoegen.

De dwerg kreeg daarop de noodige bewijzen mee en reed vandaan naar het leger van den koning, dat heel en al in wanorde op de vlucht was, achtervolgd door de vijanden.

- Vrienden, riep hij, de kans zal keeren, 't heeft al te lang geduurd.

De dwerg reed daarop de vijanden tegemoet en langs alle kanten gooide hij het poeder dat doof en stom en blind maakt vóór zich uit.

't Was meteen een herrie van belang in 't vijandelijk kamp. Wanneer de soldaten en de koning dat zagen, keerden zij onmiddellijk op hun stappen weerom en de oorlog was op een paar dagen gedaan. En de dwerg mocht met de prinses trouwen. En 't was feest in 't land. En hoor nu 't wonderbaarste van al. De dwerg, die nog heel jong was, schoot opeens uit zijn knoop en groeide, groeide zoodanig, dat hij op enkele maanden een man was, groot en sterk, waartegen men op moest zien, in een woord een man waardig om eenmaal den troon te beklimmen.

CCLXV. - Van Fluppen den paardenknecht, de prinses van achttien jaar en het vliegende paard.[aant.]

Er was eens een koningsdochter, een prinses van achttien jaar, die op een avond, wanneer zij nog een wandeling maakte door het park van het kasteel van haar vader, spoorloos verdween. Niemand wist waar zij verbleven was, maar men dacht algemeen dat zij door een monster of een tooverheks werd ontvoerd.

De koning, zooals gij wel denken kunt, was daar zeer ongelukkig over. Ook beloofde hij heelder schatten, al wat hij bezat met zijn koningskroon er bij, aan wie zijn eenig kind levend zou terugbrengen.

Vele waren reeds op zoek gegaan, naar alle kanten van de wereld, maar niet een was met de prinses weergekeerd.

Op een schoonen dag vernam Fluppen, de paardenknecht, dat de honderdste ridder was weergekeerd, zonder de prinses ontdekt te hebben. En hij zuchtte van verdriet, terwijl hij den nieuwen, zwarten hengst aan 't roskammen was:

- Indien ik onze schoone prinses maar eens ontdekken kon!

- Dat kunt ge als ge maar wilt, sprak de zwarte hengst daarop.

Peins ne keer hoe Fluppen verschoot toen hij dat paard hoorde spreken.

- Wel ja, dat kunt ge als ge wilt, zei het paard opnieuw. Ga u verhuren bij den reus, die ginder op den Wolkenberg woont. Nog niemand is ooit tot daar

geweest. Niemand durft er hooger klimmen dan de wolken hangen en dat toch is allereerst noodig. 't Is een reis die zeven en zeventig dagen duurt. Als ge u bij dien reus als knecht aanbiedt, zult ge gelast worden met het verzorgen van een paard, dat mijn broeder is. Verzorg het goed, want nu krijgt het niets dan stroo en kaf. Als ge dat doet, zal het u de schuilplaats van de prinses doen kennen.

Denzelfden avond, wanneer hij zijn taak had afgedaan, ging die knecht tot den koning en zei dat hij op reis ging en met de prinses zou weerkeeren.

- Denkt gij te volbrengen, wat zoovele van mijn dappere ridders niet konden? vroeg hem de koning.

- Ja, dat zal ik, zei Fluppen.

En de jongen vertrok. Hij ging tot aan den berg en begon dan te klimmen, te klimmen zonder eind. Hij klom zeven en zeventig dagen. Zijn schoenen waren dan versleten en zijn kleederen hingen aan flarden om zijn lijf.

Maar, eens daarboven, verschoot Fluppen eerst voor goed, want waar hij aanlandde vond hij een groot kasteel te midden van hoven en parken en bosschen.

Hij belde er aan. De reus kwam zelf voor en zei tot Fluppen:

- Gij moogt van geluk spreken u op een goed uur aan te bieden, of ge waart voor den dood geschalmd. Maar nu valt u alles mee. Ik voel mij goedgezind, en dan, ik heb een goeden stalknecht noodig.

De reus leidde Fluppen naar een paardenstal in het midden van den tuin.

- Dit paard, zei hij, zult gij verzorgen zooals ik wil en niet anders: nooit kammen en nooit roskammen. 's Morgens en 's avonds een pint gekapt stroo en kaf met wat roggebrood en daarmee gedaan. Voor het

overige van den dag zult ge de meiden en de knechten op het kasteel helpen.

't Was al wat Fluppen verlangde. Onmiddellijk begon hij zijn werk. Hij gaf het paard zijn rantsoen, maar de reus was nog niet weg, of hij mengde reeds wat haver bij 't stroo en 't kaf en 't roggebrood. Zoo verzorgde hij het paard beter en beter met elken dag, kamde het de manen en den staart en roskamde het over heel zijn lijf.

- Ik voel dat gij van mijn broeder komt, zei het paard en ik voel ook, dat mijn redding aanstaande is. Ik zal u toevertrouwen waar de koningsdochter gekerkerd zit. 't Is toch voor haar dat gij hier gekomen zijt. Zij zit gevangen in den ondersten kerker tegen den vijver. Als gij morgen uw plicht doet en den dood in de oogen durft zien, zullen wij haar redden. Meer kan ik u voor 't oogenblik niet meedeelen, dan alleen nog dit: als de reus morgen vroeg het kasteel verlaat om zijn morgenwandeling te doen, breng mij dan een vollen emmer gloeiende kolen.

Fluppen sliep niet van heel den nacht. Hij was den volgenden morgen dan ook al vroeg op. Niet zoodra was de reus op wandel, of Fluppen liep naar de keuken, waar de meid, naar gewoonte, een goed vuur had aangelegd. Hij schepte een emmer vol gloeiende kolen en spoedde zich naar den paardenstal. Gelijk hij binnenkwam, zei het paard:

- Haver heb ik niet vandoen. Gloeiende kolen, gloeiende kolen moet ik hebben, anders niet.

Fluppen aarzelde, maar het paard zei weer, dat hij anders den reus niet kon bemeesteren. Daarop goot Fluppen de gloeiende kolen in de krib.

Het paard verslond ze in een oogwenk. 't Was nu geen verarmd beest meer dat daar stond, maar een schoon en vurig ros. Fluppen keek nog meer ver-

wonderd, toen hij bemerkte dat het paard een paar reuzen vleugels had gekregen.

- Spring op mijn rug, zei het wonderbeest daarop, en houd uw sabel in gereedheid. Wij vliegen zoo meteen naar den toren, die op den uitersten hoek van dit land is gelegen. Wanneer ik er u binnen enkele minuten zal gebracht hebben, is het uw beurt moed te toonen. In dien toren ligt een kristallen bol, de levensbol van den reus. Hij wordt bewaakt door een oude vrouw, die een tooverheks is. Gij zult ze onmiddellijk en zonder mededoogen neervellen, want elke aarzeling kan noodlottig zijn voor u. Daarna moet gij den kristallen bol kapot slaan. Daarmede is de reus dood. Dan vliegen we terug naar huis, om de koningsdochter uit den ondersten kelder tegen den vijver te redden en naar haar vader weer te brengen.

In een wip zat Fluppen op het paard, dat, op den eigensten stond, als de wind naar den uitersten uithoek van het land vloog.

In minder dan drie minuten stond het paard voor den toren stil. Fluppen sprong af en, met de sabel in de hand, liep hij het kasteel binnen. De oude vrouw, waarvan het paard gesproken had, kwam toegeloopen en riep:

- Meneer, meneer... Meer kon zij niet zeggen. Zij viel badend in haar bloed op den grond.

Fluppen haastte zich dan, kamer in en kamer uit, naar de groote zaal, waar de kristallen bol lag de levensbol van den reus.

Met een slag van zijn sabel sloeg Fluppen den bol in duizend stukken. 't Was een plof zóó verschrikkelijk dat het wel leek of heel de aarde dreunde. En te midden van de kristallen scherven lag een plas bloed. Fluppen verbleef niet lang in dien toren, want

Wij vliegen zoo meteen naar den toren...

hij dacht maar altijd aan de schoone prinses van achttien jaar. Hij spoedde zich buiten, waar het paard reeds ongedurig te trappelen stond. Hij wipte zich in den zadel en het paard vloog met hem vandaan, terug naar het kasteel van den reus.

En daar gekomen zeiden de meiden, dat hun meester over een paar minuten overleden was.

- Ze slaan mijn levensbol in stukken, huilde hij al stervend.

Fluppen bleef niet luisteren naar al dat geklaag en gejammer. Hij dacht maar altijd aan de schoone prinses van achttien jaar, die hij uit haar kettingen moest verlossen. Wanneer hij haar eindelijk uit den diepen kelder had gehaald en zij daar vóór hem in 't volle daglicht stond, zag hij eerst hoe schoon zij was. Hij plaatste haar vóór zich op het vliegende paard, dat als een bliksemschicht naar beneden schoot en hen beiden, sneller dan de wind, aan het paleis van den koning bracht. 't Was er vreugd en feest. Naar alle kanten van het rijk werd het nieuws gebracht dat de prinses van achttien jaren was weergevonden en men welhaast haar bruiloft zou vieren.

Dat de prinses met dien moedigen Fluppen trouwde, dat zult gij wel peinzen. Ik heb het ook gedacht, wanneer mijn vader mij de eerste maal dit vertelsel vertelde.

En ik dacht er bij dat het wel verdiend was.

En uite patuit
Een zwijn had een zweer,
En die zweer brak uit...
't Vertelsel is uit.

CCLXVI. - De visscherszoon en de prinses.[aant.]

In de duinen woonde er eens een arme visscher, die maar één zoon had. Toen die zoon groot geworden was had hij niet veel lust in 't werk. Hoe zijn vader hem daartoe ook aanspoorde, hij zei altijd:

- Vader, 't geluk vliegt en wie het grijpen kan, die heeft het.

En hij ‘rodeerde’ maar altijd voort, aan de zee en in de duinen, door de bosschen en de velden.

Eens, uit visschen gegaan, ving hij een grooten visch en liet hem terug zwemmen. Waarom en wist hij waarlijk zelf niet. En zie, die visch verscheen terug aan de oppervlakte van het water en gaf hem, uit dankbaarheid, een van zijn vinnen en zei:

- Hier zie, ik trek voor u een vin uit mijn lijf. Als ge ooit in nood mocht verkeeren, roep mij dan maar op en ik zal u ter hulp snellen!

Enkele dagen later, weer op ‘marode’, betrapte de jongen een hert op zijn nest en 't beest sprak hem toe als een mensch:

- Laat mij leven en 'k geef u een stuk van mijn ‘gewee’[(1)] waarmede gij te allen tijde mijn hulp kunt inroepen!

En de jongen trok verder en stak het stuk gewee op zak.

Weer enkele dagen later vond hij een arend met een gebroken poot in de duinen. Hij verzorgde 't beest, spalkte den gebroken poot, bracht eten en drinken bij, zoodat het een week nadien heel en al genezen

(1) Gewei.

was en zijn vlucht hernemen kon. Alvorens te vertrekken sprak de arend:

- Gij zijt goed geweest voor mij. Ik had zulks van een mensch niet verwacht. Zie, ik geef u een pluim uit mijn zwing. Bewaar ze goed. Als gij mijn hulp noodig hebt, kunt gij altijd op mij een beroep doen!

Eindelijk gebeurde het nog dat hij een vos, die op een hoef meende kiekens te stelen, uit de klem hielp. Die vos schonk hem het pootje van zijn gestorven zoontje.

- Ik geef u uit dankbaarheid het kostbaarste kleinnood dat ik bezit. Dat het u eens dienst bewijzen zal, is zeker. Roep mij maar op wanneer voor u ook eens de tijd van grooten nood zal aangebroken zijn. Die tijd komt voor iedereen.

Met zijn vier kostbare tooverdingen leefde de jonge visscher nu weer onbezorgd voort.

- 't Zou moeten lukken, peinsde hij, als het geluk nu in mijn nabijheid komt, ik het niet grijpen zou.

Maanden nadien hoorde de jongen vertellen dat de koning van Amsterdam een eenige dochter had, die alleen den man tot bruidegom begeerde, die zich ergens zóo zou kunnen verbergen dat zij hem niet vinden kon. Ge moet nu weten dat die prinses door alle dingen deur en deur kon zien. Honderden jongelingen hadden al getracht de prinses te winnen, maar allen hadden het moeten opgeven. De jonge visscher met zijn tooverdingen dacht:

- En waarom zou ik dat niet wagen?

Rap als de wind door de blaren trok hij naar het koninklijk paleis van Amsterdam. Zoodra de knechten gehoord hadden wat hij wilde, werd de koning daarvan op de hoogte gesteld en natuurlijk ook de prinses.

Deze gaf hem tot 's anderen daags 's morgens tijd om zich weg te steken. Viermaal zou hij zulks mogen doen, vier dagen achtereen. Indien hij er de vierde maal nog niet in gelukt was, zou hij, op den morgen van den vijfden dag, in de handen van den beul overgeleverd worden. En daar was niets aan te doen. 't Was aannemen of niet.

En de jongen ‘topte’, zóó zeker was hij van zijn stuk.

Onmiddellijk als hij het paleis had verlaten, trok hij naar de zee en hij riep met zijn vischvin den visch op, die hem eens zoo'n plechtige belofte had gedaan.

In een oogenblik was de visch daar.

- Wat is er van uw beliefte, mijn weldoener?

En de jongen zei wat hij begeerde, namelijk hem ergens weg te steken, waar de dochter van den koning van Amsterdam hem niet vinden zou.

De visch nam hem onmiddellijk mee naar het paleis van den ouden Zeegod, den vader van 't vischvolk al te gader.

Maar ja, als de prinses 's anderen daags 's morgens opstond, keek zij, van af de plaats waar zij stond, onder den grond, vóór haar en achter haar, naar links en naar rechts, en toen zag zij den jongen visscher ginder ver in het onderzeesche paleis.

- 'k Heb u, man, zei ze.

Nu bleven er nog drie kansen over om de prinses te winnen.

Als het avond werd trok de jongen naar het bosch en riep, met het stuk gewee, het hert op.

Een oogenblik daarna verscheen het beest vóór hem.

- Wat wil mijn weldoener?

- Dat ge mij versteekt zoo ver 't maar zijn kan,

zoo ver dat de prinses van Amsterdam mij van uit haar paleis met haar oogen niet zien kan.

- Dat is maar een woord, zei het hert. Het nam den jongen mee en verborg hem achter den vers ten en hoogsten berg van de wereld.

En als de prinses den volgenden morgen weer opstond, keek zij, van af de plaats waar zij stond, onder den grond, vóór haar en achter haar, naar links en naar rechts, maar zij vond den jongen niet. Dan keek zij langs alle kanten de wereld rond en ginder ver, achter den versten en hoogsten berg die er bestaat, zag zij den jongen zitten.

- 'k Heb u, man! zei ze weer.

Nu bleven er nog twee kansen over om de prinses te winnen.

Als het avond werd trok de jongen de duinen in en riep met de pluim van den arend den koning der vogels op.

Op een stond streek deze voor hem neer.

- Wat wil mijn weldoener?

- Ik vraag u mij ergens te versteken waar de prinses van Amsterdam mij niet zal kunnen vinden.

De arend nam hem op zijn vleugels en vloog de lucht in, om hem ginder hoog op de hoogste wolk die er voortdreef neer te zetten.

Als de prinses den volgenden morgen weer opstond, keek zij, van af de plaats waar zij stond, onder den grond, vóór haar en achter haar, naar links en naar rechts, maar zij vond den jongen niet. Dan keek zij langs alle kanten de wereld rond, maar weer kon zij hem niet vinden. Dan keek zij de lucht in, en ginder boven zag zij hem zitten op de hoogste wolk die er ronddreef.

- 'k Heb u, man, zei ze weer!

Nu werd de jonge visscher verdrietig, want er bleef hem maar één kans meer over. Hij wanhoopte aan alles. Toch haalde hij zijn vossenpootje te voorschijn.

De vos was onmiddellijk daar.

- Waarmee zijt gij te helpen, weldoener? vroeg hij.

- Wel, ik ben er erg aan toe. Als ik mij dezen nacht niet kan wegsteken op een plaats waar de prinses van Amsterdam mij niet vinden kan, moet ik morgen vroeg sterven, zoo gelijk de zon in de lucht komt te staan!

En de jongen vertelde dan aan den vos alles wat er met hem was voorgevallen: dat de visch hem in het paleis van den Zeegod, honderd mijlen onder de zee, had weggeborgen en dat de prinses hem ontdekt had; dat het hert hem daarna had weggestoken achter den hoogsten en versten berg van de wereld en dat zij hem insgelijks gezien had; dat de arend hem op de hoogste wolk die in de lucht dreef had neergezet en dat zij hem weeral had gevonden.

- Nu heb ik nog een laatste kans. Als die mislukt, ben ik er aan en moet ik deze wereld verlaten.

- Kom maar mee, zei de vos, ik zal u wegstoppen in het koninklijk paleis, juist onder de plaats waar de prinses 's morgens opstaat. Daar zal zij u niet vinden!

De jonge visscher volgde den vos tot aan het koninklijk paleis en het slimme beest aan 't graven. Vóór het morgen was zat de jongen weggedoken, juist onder de plaats waar de prinses uit haar bed moest stappen.

En als de prinses toen ontwaakte en opstond, keek zij, als naar gewoonte, van af de plaats waar zij stond, onder den grond, naar vóór, naar achter, naar links, naar rechts en zij zag niets of niemand. Dan keek zij langs alle kanten de wereld rond en zij vond niets of niemand. Dan keek zij in de lucht, weer naar alle zijden en zij ontdekte niets of niemand.

- Ik ben verloren! riep de prinses, en zij gebood, aan haar knechten, haar vader, den koning, te roepen.

Toen deze verscheen en vernam dat zijn dochter verloren was, gaf hij de noodige bevelen om den jongen visscher, die den gemaal van zijn dochter moest worden, te doen opzoeken. Maar deze had van onder den grond alles afgeluisterd en, een uur later, nog vóór de postiljons naar alle kanten van de wereld vertrokken waren, verscheen hij op het paleis.

En 't werd bruiloftsfeest. De varkens liepen gebraden langs de straten met messen en ‘ferketten’ in hun lijf en de menschen aten er van. En ik wilde mijn paart er van nemen, maar er kwam een wijveken aan en die gaf mij een stamp. Ik sprong in een mollegat. En ik weet niet hoe lang ik daar gezeten heb, maar dit weet ik wel, wanneer ik er uitkwam was 't amen en uit met feesten.

CCLXVII. - Het muizeken.[aant.]

(Men maakt, onder het vertellen bovenstaande teekening.)

Daar is een herberg op een hoekske en er zit een zatterik in (driehoek en punt).

Hij komt buiten en valt, staat recht, valt weer maar staat weer op, gaat een eindje verder, valt opnieuw, staat recht, valt weer en staat nog eens recht en kijkt om (buik en pooten). Hij ziet zijn vrouw, die achter hem komt geloopen (staart). De zatterik loopt weg en dààr staat een muizeken (rugzijde).

CCLXVIII. - De jongen op zoek naar zijn schrik.[aant.]

Er was eens een jongen en die had zijn schrik verloren. Verloren zeg ik nu maar bij manier van spreken, want heel goed kan het zijn dat hij zonder schrik op de wereld was gekomen. Menschen zonder schrik zijn doorgaans door den duivel gemerkt, zegt men. Die jongen wist dat. Daarom wilde hij de wereld intrekken om zijn schrik te gaan zoeken. Hij zei tegen zijn moeder:

> Moeder bakt mij een koek,
> Lapt mij mijn broek,
> En geef mij den stok van mijn vader!
> Ik ga mijn schrik zoeken.

Zijn moeder bakte een koek, lapte zijn broek, gaf hem den stok van zijn vader en zei:

- Ga, zoek mijn jongen, heel de wereld rond, want een mensch zonder schrik is een kind van den duivel!

De jongen trok op met den stok van zijn vader onder den arm, een kluppeltje van eikenhout. 't Was voor alle gevallen voor. Hij trok eerst naar 't land van de wilden, waar leeuwen en tijgers in de bosschen rondloopen. De wilden ging hij zonder vaar of vrees te lijf en ze werden mak als lammeren en hij werd door hen geëerd als een koning. Onder de wilde beesten verspreidde hij den schrik, maar schrik kende hij zelf niet.

Hij kwam dan in een land, waar hij hoorde spreken van een kasteel waar vreeselijke dingen gebeurden, dingen die de haren te berge deden rijzen. 't Gebeurde altijd 's middernachts. Dan kwamen er in de groote

zaal van dat kasteel vier en twintig Pieten-de-dood saam. Enkele speelden op klarinetten en fluiten en de andere dansten en men moest meedansen, willen of niet, zooniet werd men door die vieze mannen den nek omgewrongen. En als men meedanste dan was zulks maar uitgesteld, want als 't één uur sloeg, maakten de Pieten-de-dood zich uit de voeten en, alvorens op te trekken, smakten zij de indringers door 't venster. Zóó gebeurde het altijd. Als men op 't kasteel bleef vernachten was men 's anderen daags een lijk.

- Dat zullen wij zien, dacht de jongen.

Dienzelfden avond trok hij naar 't kasteel. Om twaalf uur werd de deur van de groote zaal opengerukt en twee aan twee en arm aan arm traden vier en twintig Pieten-de-dood binnen. De twee eerste speelden op fluitjes, die uit een armbeen waren gemaakt, de twee volgende op klarinetten, die gemaakt waren uit een dijbeen. De andere volgden twee aan twee. De beenderen van al die geraamten kletterden als zoovele beenen beiaarden. Wanneer ze allemaal een paar keeren de zaal waren rond geweest, gingen de muzikanten op hun hukken zitten, terwijl de andere koppels begonnen te dansen. Een der geraamten kwam op den jongen zonder schrik af en vroeg hem mee te dansen.

- Wel zeker, zei de jongen en hij trok aan den dans, en danste en bleef dansen. Hij droeg evenwel goed zorg zijn kluppeltje onder den arm te houden.

't Sloeg half een, kwaart vóór een, en, eindelijk, één uur.

- Nu is het oogenblik gekomen, dacht de jongen zonder schrik en hij begon onder de gedaanten met zijn stokje te rammelen, dat, in een oogwenk, al de beenderen van die vier en twintig Pieten-de-dood door de zaal verstrooid lagen. En dan ging het er toe! Stil-

lekensaan kroop een geraamte aaneen en, met een ingeslagen kop, trapte het het af, de deur uit. Dan was het de beurt aan een ander geraamte, dat zich oprichtte en met een gebroken been naar buiten schoof; een ander weer had een verbrijzelde ribbenkast. Zoo trokken al die geraamten op, een voor een, want allemaal waren ze van een kale reis teruggekomen.

Toen ze allemaal weg waren, dacht de jongen mistroostig:

- En nog altijd heb ik geen schrik gekend! Waar zal ik dan toch mijnen schrik moeten gaan zoeken?

En weer trok de jongen verder. In de stad, waar hij nu aanlandde, raadde men hem aan een nacht op het galgenveld te gaan doorbrengen, juist onder de galg, waar nog twee lijken te bengelen hingen. 't Waren in 't leven dieven en moordenaars geweest en men had ze den dag te voren opgeknoopt.

En de jongen ging slapen op 't galgenveld, juist onder de galg, gelijk men gezeid had, en de lijken van de twee moordenaars bengelden boven zijn kop. Hij lag er nog maar pas of hij viel in slaap en sliep er zoo rustig als in zijn eigen bed. De zon stond 's anderen daags 's morgens al aan den hemel en had er al een eindje weg afgeleid toen hij wakker werd.

- 't Is allemaal om niets, dacht de jongen. Wat moet ik nu nog probeeren? Ik zal maar weer naar huis trekken, want wat blijf ik hier dolen en zoeken naar iets wat ik toch nooit vinden zal!

En hij ging den weg op naar huis. Nog vele landen en nog meerdere steden moest hij doortrekken. In een groote stad hoorde hij zeggen, dat de dochter van den koning het schoonste meisje was dat er onder de zon liep.

- Die zou ik toch eens willen zien, zei de jongen.

- Dat kunt ge als ge wilt, zei men. 't Is vandaag Maandag en dan wandelt zij altijd naar de rotsen langs den stroom.

En hij trok dien kant uit. Toen hij er een tijdlang gewandeld had, kwam hij een schoon meisje tegen; zij was heel en al in 't wit gekleed.

- Dat moet de dochter van den koning zijn, dacht de jongen. En hij volgde haar alom waar zij ging. Toen zij daar opeens op de steilste rots staan bleef, verschrikte hij. Ja, hij verschrikte... Hij voelde zulks aan het kloppen van zijn hart. Nog nooit had hij zoo iets gevoeld.

- Ze moest er eens aftuimelen, dacht hij nu weer.

En toen zij zich even boven den afgrond vooroverhelde, toen verschrikte hij nog meer. Zijn hart ging maar voortdurend van ‘rikke-tikke, rikke-tikke’.

- Ho! riep hij toen, en hij pakte met zijn twee handen naar zijn hart.

Maar zie, het meisje boog zich nu heel en al voorover, alsof zij zien wou wat er daaronder op den stroom gebeurde en schielijk viel zij met een schreeuw recht naar beneden.

- Och God, och God, och God! riep de jongen. En verschrikt dat hij was! Ik kan niet zeggen hoe zeer!

Hij liep naar de plaats vanwaar het meisje naar beneden gevallen was, keek omlaag, om dien afgrond met zijn eigen oogen te meten en, toen hij de prinses nog eens boven water zag komen, sprong hij haar achterna. Hij gelukte er in de prinses te redden, zoodat hij haar gaaf en springlevend op het koninklijk paleis kon terugbrengen.

Daar werd de jongen gevierd en gefeest. En de schoone prinses zag haar redder toch zoo geerne, dat zij hem haar hart schonk. En later, toen de jongen

koning was geworden, vertelde hij dikwijls over zijn leven aan zijn kinders. Hij besloot altijd:

- Ja, ziet ge, ik dacht mijn schrik verloren te hebben of er nooit een te hebben gehad, maar 't was niet waar. Ik had alleen geen schrik als men geen schrik mag hebben, ofschoon de menschen dan bijna allemaal schrik hebben. En ik had wel schrik als andere menschen er geen hebben en onverschillig blijven voor leed of pijn, als zij 't zelf niet voelen. En 't is dan alleen dat men schrik moet hebben!

CCLXIX. - De drie jongens en de drie koningsdochters.[aant.]

Er waren eens drie jongens, drie jongens van den buiten, drie dikke vrienden. Eens was voor hen de tijd gekomen hun weg in de wereld te maken. Zij trokken naar de stad om werk te zoeken.

De eene was een kleine, sterke kerel, maar slimmer dan slim. Ook had hij een neus lijk een vraagteeken. De tweede was een korte dikke en men kon hem als een tonneken voortrollen. De derde was een lange magere, scherp als een mes.

In de stad liep de slimme alom rond, snuffelend en snollend. Altijd kwam hij met iets voor de pinnen. Zoo had hij van een neger, die van de eilanden kwam, een flesch je met slaapdruppels gekregen. Blij trok hij ermede naar zijn vrienden. De korte dikke zei:

- Wat kunt ge daar nu mee doen? Een goede plaats voor ons zou meer welkom geweest zijn.

- Wie leeft zal zien! Alles komt te pas voor wie het te pas kan brengen, antwoordde de slimme.

's Anderen daags kwam hij af met phosphoortjes, die achtenveertig uren lang verblinden.

- Wat is dat weeral? zei nu de lange magere. 't Zijn allemaal bullen, die een mensch niet te pas kan brengen. 't Zijn daarbij duivelsche zaken, die ons allen in de hel zullen brengen. Een plaatsken voor ons zou beter zijn geweest, want de dagen gaan voorbij en brengen geen uitkomst.

Den derden dag, toen de slimmerik thuiskwam, bracht hij een oude koets mee.

Maar toen werden de korte dikke en de lange magere koleirig.

- Koopt men zulke zaken als men niet meer weet van welk hout pijlen maken?

- En daarbij dat is geen koets, 't is een berenkot, voegden zij er bij.

- Als we morgen geen plaats in deze koninklijke stad vinden, dan gaan we naar 't bosch nen beer vangen en we trekken er mede de kermissen af, antwoordde de slimmerik weer.

Den vierden dag bracht de slimme 's avonds beter nieuws mee.

- We zijn er uit, mannen! Van morgen af zijn we er uit, want dan zijn we de knechten van den koning! Onze goede tijd breekt aan!

Den volgenden dag waren zij inderdaad in dienst op het koninklijk paleis. Ze zagen er malkander gestadig-aan, en wisten dan elkander te vertellen wat er allemaal op het paleis omging. Wat de eene niet wist, wist de andere, en zoo wisten zij alles met hun drieën.

Eens kwam de korte dikke vertellen, dat de koning zijn oudste dochter ten huwelijk zou geven aan den man, arm of rijk, die hem den baard zou brengen van den reus uit het bosch.

- En zeggen, zei hij, dat ik die prinses toch zoo geerne zie! Ik zou voor haar alles willen doen wat maar menschelijk doenbaar is: door een vlammend bosch loopen, in de zee springen. Maar aan den koning den baard van den reus brengen! Wie zou dat kunnen?

- Jongen, ziet ge ze waarlijk geerne, heel geerne? vroeg de slimmerik daarop, welnu, dan is ze de uwe. Daarvoor zal ik zorgen. En de slimmerik trok op naar den reus en nam zijn fleschken met slaapdruppels mede. Hij wist het zoo goed aan boord te leggen, dat

Er waren eens drie jongens...

hij in het huis van den reus kon dringen. De huisvrouw van den reus raadde hem aan te vluchten, daar haar meester onmiddellijk ging thuiskomen. De slimmerik wilde echter niet en, terwijl de huisvrouw de tafel dekte, goot hij eenige slaapdruppels in den wijn die er gereed stond. Niet zoodra was de reus binnen, of hij riep:

- 'k Riek menschenvleesch. Wie is hier in huis?

De slimmerik liet op zich niet wachten en sprong te voorschijn. Hij zei, dat hij kwam om den reus te verwittigen, dat er een groot komplot tegen zijn leven werd gesmeed. Van uit de hoofdstad was een bende burgers, die van niets benauwd waren, opgetrokken, om hem te dooden en zijn dood lichaam voor het volk ten toon te stellen.

- Zit neer, jongen, zei de reus, ik bewonder u, omdat gij tot hier zijt durven komen. Daarom heb ik reeds een boontje voor u en zal ik u aanhooren. Maar pas op, dat ge de waarheid spreekt. Maar eerst gedronken, want ik heb grooten dorst.

En de reus dronk, maar onmiddellijk viel hij in slaap. Hij ronkte meteen, dat men hem op een uur in 't rond kon hooren.

De slimmerik was er met zijn bijltje bij. Hij schoor den reus den baard af en trok er dan loopens mee vandaan, zoodat de korte dikke hem 's avonds nog aan den koning kon geven.

En zoo kreeg de korte dikke de oudste koningsdochter tot bruid.

Enkele dagen later kwam de lange magere bij zijn vrienden, en hij wist wat anders te vertellen, iets dat hij ook uit goede bron wist. De tweede prinses zou alleen mogen trouwen met den man die het zwaard van den reus zou bemachtigen.

- En? vroeg de slimmerik.

- Ik zie die prinses doodgeerne!

- Dan zulde gij ze hebben ook, antwoordde de slimmerik.

Hij trok daarop een tweede maal naar het bosch van den reus. Hij ging er op loer staan, tot hij den verveerlijken man zag thuiskomen. Hij wachtte toen nog eenige minuten alvorens het huis in te gaan, want de reus had de gewoonte, alvorens aan tafel te gaan zitten, zijn harnas uit te doen en zijn zwaard aan den muur te hangen. En wanneer hij eindelijk binnentrad, stak de slimmerik een phosphoorstekje aan, dat acht en veertig uren verblindde.

De reus brulde, dat heel het bosch er van weergalmde, want hij zag geen steek vóór zijn oogen meer. Hij zocht zijn zwaard, maar de slimmerik was er mee van onder getrokken.

De reus, als voelde hij wat er gaande was, liep naar buiten om den dief te vervolgen, maar hij moest het al gauw opgeven, daar hij voortdurend van den eenen boom op den anderen botste.

Denzelfden avond kon de lange magere het zwaard aan den koning geven en zoo won hij de tweede prinses tot bruid.

Wanneer er nu weer enkele dagen waren voorbij gegaan en de drie kameraden weer eens samen waren, vroeg de lange magere:

- Slimme, is er geen nieuws?

- Ja, er is nieuws! De koning zal zijn laatste, jongste dochter schenken aan hem, die den reus levend in het paleis zal brengen. En daar ik die jonge prinses geerne zie, is ze voor mij. 'k Zal er eens met mijn koets op uitgaan, en ge zult zien dat die koets geen berenkot, maar een reuzenkot is.

's Anderen daags vertrok de slimme met zijn koets,

waarin twee witte peerden gespannen waren. Hij zelf had zich heel en al verkleed in een koetsier van den koning. Hij reed recht naar het huis van den reus, te midden van het bosch. Deze stond aan zijn deur met een schrikkelijke knots in de hand.

Toen de koets stilhield, stapte de slimmerik af en boog diep.

- Ha, ge meent gij zeker mij met slimme streken ook iets te komen ontfutselen, maar 't zal niet waar heeten, brulde de reus en hij maakte een paar molekens met zijn knotsken.

- Ik vraag excuus, mijnheer de reus, ik kom vanwege mijn meester, den koning, die u te zijnent ontbiedt. Hij wil vrede sluiten met u, u aanstellen als zijn gevolmachtigde over dit gedeelte van zijn landen u daarom recht van dood en leven geven over alles en iedereen. De zaak zelf wil hij met u bespreken, om de grenzen van uw gebied af te lijnen en verder alle noodige schikkingen te treffen. De overeenkomst moet door u en door hem met bloed onderteekend.

De reus voelde zich gevleid, zette een hooge borst en het bijna zijn knotsken vallen.

- Als het zoo is, is het wat anders. En wanneer verwacht uw meester mijn bezoek?

- Ik ben hier met de koets en zal met u onmiddellijk naar mijn heer en meester rijden.

- Dan ga ik mij eerst op mijn paaschbest zetten.

De reus trok naar boven, maar op een oogwenk was hij daar terug, geharnast in zilver en een gouden helm met witte veeren op het hoofd. Trotsch stapte hij de koets in en bezag den slimme van uit de hoogte. Deze sloeg ras de deur toe en de reus zat daar in de koets gevangen achter ijzeren tralies.

De slimmerik lei de zweep over de paarden en hij reed vierklauwens naar het paleis van den koning, waar hij met vreugde werd begroet. De koets werd in den tuin van het paleis tentoongesteld en heel de bevolking kwam dagen aan dagen naar den gevangen reus zien, dien men voedde met rauw vleesch en kokende olie.

Zoo kreeg de slimmerik de derde prinses tot bruid. En kort daarop, op een en denzelfden dag, trouwden de drie kameraden. Eens getrouwd werden zij hooge waardigheidspersonen aan het hof van den koning. En toen deze stierf, werd het rijk in drie kleine rijken verdeeld en 't waren de drie vrienden, de slimme met zijn neus als een vraagteeken, de korte dikke zoo rond als een tonneken dat men voort kon rollen en de lange magere zoo scherp als een mes, die er de drie koningen van werden.

CCLXX. - Van Jan boven Jan.[aant.]

Ons Heer was weer op de baan met Sinte Pieter. Ergens, onderwegen Antwerpen en Mechelen, stond er toen een smidse met herberg. Beiden hadden grooten dorst gekregen en gingen er een pint pakken.

Sinte Pieter stootte eren met zijnen arm tegen Ons Heer en zei, terwijl hij op het uithangbord wees:

- Kijk eens daar! Dat is de hoogmoed van de menschen!

't Is hier bij Jan boven Jan,
Die alle paarden beslagen kan.

Ons Heer ging daarop tot den smid en zei, dat hij ook wel wat verstand had van paarden beslaan. Daarom wilde hij met hem een wedding aangaan om het rapst een paard van een nieuw ijzer te voorzien.

- Waarom gaat het? vroeg de smid.
- Om honderd gouden dukaten!
- Aangenomen.

De smid begon meteen zijn werk. Hij lei een nieuw ijzer op den voorhoef van het paard dat in de travalje stond. Op vijf minuten tijd was hij er mee klaar.

- 't Is nu aan uw beurt, maatje, zei de smid daarop. Ge ziet het hé? 't Zullen rappe kerels zijn die 't op minder tijd zullen doen. Onder ons, zulke kerels moeten nog geboren worden!

- We zullen zien, zei Ons Heer, en hij begon zijn werk. Hij nam een mes, sneed, rap, rap, den anderen voorpoot van het paard af, liep er mee naar de smidse, lei er met den hamer een nieuw hoefijzer op en haastte

zich terug naar de travalje, waar hij den poot weer op zijn plaats zette, zonder dat het beest een druppel bloed had verloren. En zie, - en dat was wel het wonderste van al, - aan den poot was geen letsel, geen wond, geen vil, geen schram.

- 'k Ben verloren, zei de smid, maar ik heb iets geleerd. Die les is mij honderd gouden dukaten waard!

Daarop betaalde hij Ons Heer, die er voor gezorgd had dat er weer een boer met een paard aankwam. Het beest had een ijzer van een van zijn voorste hoeven verloren en moest onmiddellijk beslagen worden.

De smid wreef zich in de handen:

- Nu zullen ze eerst in 't dorp zien dat ik Jan boven Jan ben!

Hij haalde zijn mes en sneed den voorpoot van het paard af. Maar het beest ging nog al eens te werk! Het huilde en sloeg en trappelde van pijn en woede. De smid was er den kluts van kwijt en haastte zich in de smidse om er rap een ijzer op te leggen. Hij had nog maar een paar hamerslagen gedaan of 't paard viel stuiptrekkend ten gronde en stierf.

Ons Heer, die alles kalm had nagekeken, sprong toen vooruit:

- Hoogmoedige smid, zei hij, zult ge nu nog beweren dat ge baas boven baas zijt? Betaal dien man zijn paard en neem uw uithangbord weg. Deze les is wel een paard en een uithangbord waard.

CCLXXI. - Jan en zijn kameraden.[aant.]

Er was eens een arme weduwe en die had maar eenen jongen. Tijdens een harden winter was het bij haar armoede vollentop. Toen zei de vrouw tot haar jongen:

- Jan, zei ze zoo, 't is maar best dat ge er van onder trekt en naar de stad gaat dienen tot den uitkomende. Dan is 't vriezen gedaan en zal het wel beter gaan.

En Jan deed zoo. Hij stak alles wat hij bezat in zijn rooden zakdoek, knoopte hem dicht en trok de baan op. Hij was nog maar pas het dorp uit of hij kwam een ouden ezel tegen.

- Waar trekt gij zoo op uw eentje naar toe? vroeg Jan.

- Omdat ik oud en stijf ben, antwoordde de ezel, wil de baas mij morgen doen villen. Daarom ben ik weggeloopen. Liever in 't wild rondzwerven dan er 't leven bij te moeten inschieten.

- Kom met mij mee, sukkelaar, zei Jan. Ik ga dienen in de stad en ik zal voor u ook wel een post vinden.

Ze trokken getweeën voort en daar kwamen zij aan een water, waar kinderen een ouden hond gingen verdrinken.

- Hoeveel moet ge hebben voor dien hond? vroeg Jan.

- Vijf centen!

Jan, al had hij maar weinig, gaf de vijf centen en de hond liep mee.

- Kom maar aan, kameraad, zei Jan weer. Al zijt ge oud en versleten, ge zult toch nog wel voor iets

kunnen dienen. We gaan wij een post zoeken in de stad.

Weer wat verder kwamen zij een oude kat tegen en die zei:

- Wat er op handen is, weet ik niet. Ik zat daar onder 't stoelken van ons meken te spinnen en krak! daar hoorde ik wat!... 't Was alsof de wereld kraakte. Nu, als de wereld gaat vergaan, ben ik liever op de wijde baan. En dan, 't is er sinds heel een tijd maar magere keuken bij ons meken.

- Kom met ons mee, zei Jan weer, want als men zijn best doet en men dan nog den broeksband moet toeriemen is 't al te erg. Wij gaan allemaal een post zoeken in de stad. Voor u zal er ook wel wat afvallen.

En zij trokken voort tot zij aan een groote hoef kwamen, waar een haan op een boom langs den weg zat te kraaien, gewonnen verloren.

- Wat hebt gij het lastig, kameraad, zei Jan.

- Ge moest gij eens in mijn plaats zijn. Ge zoudt er zoo plezierig niet uit zien, als ge wist dat ge aanstaanden Zondag in de soep moet.

- Trek met ons mee naar de stad, dan kan uw baas zichzelf in de soep steken om er een oogsken vet op te krijgen. We gaan allemaal een post zoeken. Hoe meer zotten, hoe meer vreugd.

De haan vloog van den boom en trok met Jan en zijn kameraden mee.

Maar toen zij een bosch doortrokken was het al pikkendonkeren geworden. Jan en zijn kameraden waren verplicht in open lucht te vernachten. Jan, de ezel en de hond zochten een plaats onder een elken boom en leiden er zich neer.

- Ik trek wat hooger, zei de kat en ze klauterde in de kruin van den boom.

- En ik nog wat hooger, zei de haan en hij vloog in 't toppeken van den eik. Ik zal de wacht houden en u verwittigen als er onraad is.

Allemaal lagen zij weldra in diepen slaap. Maar, een uur of wat later, zag de haan in de verte een licht schemeren.

- 't Daagt, dacht hij. Ik zal den morgenstond aankondigen, en hij kraaide.

Iedereen sprong op, want zij meenden allemaal dat er onraad was. De haan had goed zeggen dat de morgen daar was, ze geloofden hem niet. De kat kroop wat hooger en zag wat er gaande was.

- 't Is een licht dat men ginder ver in een huis aangestoken heeft.

- Dan gaan we daarheen, zei Jan. 't Zal daar veel beter zijn dan hier onder den blooten hemel!

Allen tegelijk begaven ze zich op weg. Toen ze lang gegaan hadden kwamen ze aan een vervallen huis, waarvan heel den beneden hel verlicht was.

- Eerst voorzichtig door de ruiten gekeken, zei Jan.

Ze loerden en ze zagen dat het daar een roovershuis was, en dat de roovers met rijken buit thuis gekomen waren. 't Lag daar allemaal op tafel uitgeschud: goud en zilver, bankbrieven en acties en loten. Er lagen daar honderden duizenden en nog. Jan en zijn kameraden luisterden de ooren van hun kop naar wat de roovers vertelden. Zoo vernamen zij dat die schelmen denzelfden nacht een bank hadden leeggestolen met de hulp van den poortier, die voor zijn paart de helft van den buit had gekregen.

- Dat 's goed om weten, zei Jan. Maar hoe die kerels op den loop gekregen? Wacht, ik heb een gedacht.

- Hier gij, zei Jan tot den ezel en plaatste hem met de voorste pooten op den vensterdorpel.

De hond moest daarna op den kop van den ezel staan, de kat op den kop van den hond en de haan op den kop van de kat. Dan, op een teeken van Jan, begonnen ze allemaal te schreeuwen, elk op zijn eigen manier. Het ging er toen van: ia-ia! ia-ia! wou-wou! wou-wou! miauw-miauw! miauw-miauw! en koekeloeren! koekeloeren!

Maar 't was nog niet al! Opeens riep Jan, zoo hard hij maar kon:

- De pistolen, en goed mikken dat er geen een van die rakkers in 't leven blijve!

Op een teeken begon 't geschreeuw opnieuw en Jan gooide de ruiten in stukken. 't Was een helsch lawijd en de roovers, meer dood dan levend, stormden het huis uit, zoo snel ze maar konden.

Jan en zijn kameraden trokken nu het huis binnen. Zij deden, eerst en vooral, hun buik deugd, aten en dronken om ter meest en gingen dan slapen, na 't licht uitgedoofd te hebben. Jan kroop in een bed, de ezel trok naar den stal, de hond lei zich aan de deur, de kat in den haard en de haan zette zich op den leun van een stoel.

De roovers hadden alle hoop om terug in 't bezit van hun schatten te geraken nog niet opgegeven. Zoodra het licht was uitgedoofd, ging de hoofdman van de bende terug naar het verlaten huis, om te zien hoe het er gestaan en gelegen was. Geen andere dierf hem volgen.

Niets roerde er in huis, wanneer hij binnentrad. Op den tast ging hij naar het vuur, waar hij een solferstek wilde aansteken aan twee vurige kolen die hij er meende te ontwaren. Ja, maar die gloeiende kolen

waren de oogen van de kat en deze vloog hem, huilend en klauwend, bijtend en proestend, in 't gezicht. Meteen kwam de haan de kat ter hulp en vloog den roover in het haar en pikte en klauwde om ter meest. De hond bleef ook niet toezien, hij sprong op den hoofdman, zoo gelijk deze naar de achterdeur ging, en beet hem, tot tweemaal toe, in zijn been, zoodat het bloed hem in de schoenen lekte. Terwijl de roover huilend de deur uitliep, gaf de ezel, die op het gerucht toegeschoten kwam, hem nog een stamp onder zijn achterbroek, dat hij wel tien meter verder op den mesthoop terecht kwam. Toen hij van zijn alteratie bekomen was en terug bij zijn kameraden kwam, mocht hij wel zeggen dat het echtige duivels waren die nu in het roovershuis nestelden.

- Zoo gelijk ik in huis ging, zei hij, en in den haard, waar ik nog twee kolen zag gloeien, een solferstek wilde aansteken, vloog een oud wijf op mij toe en met haar nagels klauwde zij mij het gezicht open. Ik sprong achteruit, wilde naar de deur loopen, maar dan sloeg me daar een kerel met een hekel op den kop, dat het bloed me langs alle kanten van 't aangezicht droop. En dan werd ik door een zwart wangedrocht aangevallen. Wat het was weet ik niet, maar in mijn braaien heeft het deerlijk zijn tanden gezet. Maar 't is nog niet al! Nauwelijks buiten, kreeg ik een slag van een voorhamer hier van achter, dat ik wel tien meter verder, op den mesthoop werd geslingerd.

Bij het hooren van dat alles maakten de roovers zich zoo gauw mogelijk uit de voeten.

- Goed gewerkt, zei Jan, wanneer de roover op de vlucht was gejaagd. Nu gaan we zoo gauw mogelijk naar de stad, naar dien bankier. We geven hem eerst zijn schatten terug en dan leggen we het boeksken van zijn poortier open.

Zóó gezeid, zóó gedaan! Ze gingen naar de stad met hun vijven. Jan voorop, dan de ezel, dan de hond, dan de kat en dan de haan. Zij waren beladen gelijk muilezels. Tegen den avond kwamen ze bij den bankier aan. De poortier, die kwam opendoen, verschoot niet weinig wanneer hij dat raar gezelschap te zamen zag, want zij hadden al de schatten bij, die hij den vorigen nacht mede had helpen stelen. Hij wilde niemand binnenlaten, maar toen begonnen ze, met hun vijven, hun muziek af te geven. 't Ging er van: ia-ia, wou-wou, miauw-miauw en koekeloeren-koekeloeren dat heel de buurt er van versteld stond. De bankier en zijn vrouw kwamen zien, en toen zij hun gestolen schatten zagen, moest Jan vertellen hoe hij er aan gekomen was. Zij vernamen dan welk een afschuwelijke binder hun poortier was. De politie werd geroepen en die sloot hem op in de gevangenis, nadat men in zijn huis de rest van de gestolen schatten had ontdekt.

De bankier onthaalde Jan en zijn vrienden, alsof zij de redders van 't land waren. Zij moesten allemaal binnenkomen en konden niet genoeg vertellen hoe zij 't aan boord hadden gelegd, om de roovers op de vlucht te jagen. Jan werd als poortier aangesteld en al de kameraden mochten er hun leven lang blijven wonen. En of zij het allemaal goed hadden, moet ik niet zeggen. Jan ging zijn moeder halen en hij kreeg het huis waar de poortier had gewoond. Zóó waren Jan en zijn moeder en al zijn kameraden gelukkig, men kan niet meer.

CCLXXII. - Hoe Jan Pirrewit terug op de aarde kwam.[aant.]

Als Jan Pirrewit gestorven was en aan den Hemel belde, was Sinte Pieter slecht gemutst. Hij mocht niet binnen.

- Trek naar de Hel of naar 't Vagevuur, zei Sinte Pieter.

Of Jan Pirrewit verdiende van in den Hemel te komen weet ik niet. Maar in de Hel en in het Vagevuur, waarheen hij nu trok, begeerde men hem ook niet, zoodat hij er niet van pas kwam.

Nu bleef Jan Pirrewit een tijdlang rondloopen, van den Hemel naar het Vagevuur, van het Vagevuur naar de Hel. Dat zou zoo bhjven duren hebben indien er, op een schoonen morgen, daar geen stootkar met kemp beladen op zijn weg had gestaan en er dan geen gedachte in hem opgekomen was.

Jan Pirrewit vlocht met die kemp een touw zoo dik als mijn arm. Drie volle dagen en drie volle nachten vlocht hij er aan. Toen zei hij:

- Ze moet lang genoeg zijn om er mee naar de aarde te kunnen dalen.

Hij liet de koord vallen en maakte 't eindje stevig vast aan 't wiel van den stootwagen. Dan liet hij zich langs het touw naar beneden glijden. Hij daalde en daalde en bleef dalen. Aan het eind van de koord geraakt, zag hij, dat hij op de hoogte van het haantje van den dorpstoren, juist boven een rapenveld hing te bengelen.

- Wat nu gedaan? dacht Jan Pirrewit. Terug-

klimmen en kan ik niet meer. Laten vallen? Er mag gebeuren wat wil, ik kan niet anders.

Jan Pirrewit liet de koord los en viel.

't Was een pardoef van belang. Jan viel een gat in den grond en was bedwelmd van den schok. Toch bleef hij bij zijn zinnen, want hij zag, daarboven, de lucht en de wolken en hoorde de vogels fluiten. Een klein vogeltje kwam naar beneden gevlogen, tot op de plaats waar hij lag. Hij pakte dat vogeltje en pluimde het met de gauwte en met die pluimen maakte hij een kussen, waarop hij zijn hoofd lei, want Jan had vaak overhoop. Jan sliep dan drie dagen en drie nachten en overpeinsde wat met hem was gebeurd.

Als hij dan ontwaakte dacht hij aan de schup, die, te zijnent, in de schuur stond. Hij liep er heen. Op een stond was hij er mee terug en dan begon hij te graven, te graven, tot hij zichzelf heel en al uitgegraven had. Dan keerde hij naar huis.

Jan Pirrewit, wanneer hij op de wereld terug in zijn huis trad, verschoot zelf wel het meest van al. Hij trad er binnen langs een deur die op slot was en open stond. Hij scheen een grijsaard jong van jaren en geleek een levende doode.

CCLXXIII-CCXCVII. De vertelselkens van Langen Wapper en van den reus.[aant.]

1. *Lange Wapper en de Schippersbaas.*

Een man ging een boodschap doen naar de dokken. 't Was avond. 't Begon plotseling te onweeren.

Wanneer hij weerkeerde, trok die man langs het Kranenhoofd om rapper thuis te zijn. Toen zag hij daar Langen Wapper staan in eigen persoon, met zijn kop in de wolken en met een hand op de groote kraan geleund.

Opeens boog Lange Wapper zich naar beneden. 't Leek of hij iets opraapte en in 't Scheld gooide. Aan 't vliegen door de lucht zag de verschrikte man dat het een mensch was, een mensch gelijk gij en ik, dien Lange Wapper had opgeraapt en in 't water geworpen.

En dat het zóó was stond 's anderen daags in de gazetten. Een schippersbaas was dien nacht niet terug aan boord verschenen. Drie dagen later werd zijn lijk opgevischt.

2. *Lange Wapper en de Visschersbooten.*

Op een nacht stond Lange Wapper weer ne keer aan de groote kraan op het Kranenhoofd. De visschers kwamen, een voor een, van de vangst terug, daar er plotseling een geweldig onweer was opgekomen. Zij waren blijde terug in de haven aan te landen en wreven zich reeds in de handen. Ja, maar zij hadden zonder den waard gerekend! Lange Wapper begon meteen

Lange Wapper zette zijn twee beenen open....

te blazen, te blazen, met de handen aan den mond, als om heel de wereld met al wat er aan of omtrent was weg te blazen. De visschersbooten vlogen om en door elkaar als schippekensveeren van papier en al de visschers verdronken.

De menschen, die aan de reede woonden, hebben dat allemaal op dien nacht gezien, van achter 't gordijn. Zij waren allemaal meer dood dan levend, en al is 't al zoo lang geleden, de Sinjoren en Pagadders weten dat nu nog te vertellen.

3. *Lange Wapper en de Visschersboot die ontsnapte.*

Eens, toen Lange Wapper weer aan 't kranenhoofd den battevie afgaf, was er een visschersboot ontkomen.

Zij was bijna tot Burght geraakt, toen Lange Wapper haar in de mot kreeg.

Wat deed hij toen?

Hij maakte zich nog driemaal grooter dan hij reeds was, hoewel hij met heel zijn bovenlijf boven de kraan uitstak.

Op een weerlicht verdween hij met den kop in de wolken. Daarop deed hij een stap, maar een stap van belang: hij stond meteen met zijn rechterbeen hal verwegen Burght. Daarop nog een stap en nu stond hij halverwegen Hoboken. Nu had Lange Wapper de visschersboot, die ontkomen was, grijpens-gereed tusschen zijn twee beenen liggen. Hij greep ze zóó, met een hand bij den mast, en wierp ze, uit al zijn macht, over zijn kop, dat ze tot Austruweel over den dijk vloog.

Ze ligt er misschien nog! In mijn grootvaders' tijd lag ze er altijd zeker en vast, want die heeft ze met eigen oogen zien liggen.

4. *Lange Wapper en de drie vroolijke Sinjoren.*

Drie vroolijke Sinjoren, die wat al te diep in de bierkan hadden gekeken, trokken, arm aan arm en zingend, langs de Kattevest naar huis. Heel de straat klonk en weerklonk van hun gezang en dat stoorde de goede burgers, die in diepe rust lagen.

Toen kwam daar ginder, langs den kant van de Meir, een klein ventje aangestapt, zoo een petieter van zóó (een vuist) hoog. Naarmate dat ventje dichter kwam, werd het al grooter en grooter. Maar dat zagen die drie plezante mannen niet. Zij zagen dat alleen wanneer het te laat was, en de zwarte gestalte van Langen Wapper - want het was Lange Wapper - daar vlak vóór hen stond. Hij was zóó groot dat hij met zijn kop tot boven het dak van het hoogste huis van de straat reikte.

Lange Wapper zette zijn twee beenen open, gelijk ne passer, en liet de drie drinkebroers, die opeens half ontnuchterd waren, er onder doorgaan. Maar zoo gelijk zij juist onder hem waren, bukte hij zich, greep de drie Sinjoren, die nu niet meer zongen, bij hun schabbernak en zette ze daarboven nevenseen in de dakgoot. En daar ontnuchterden ze met hun drieën heel en al. Meer dood dan levend, bibberend van kou en met den harteklop in 't lijf, moesten zij er blijven zitten tot het morgen werd.

5. *Lange Wapper en de Reepers.*

Op 't Burghtplein waren de knapen in de schemering aan 't reepen. Men zou nu om ter eerst een paar straatjes omreepen. Wie het eerst op het plein terugkwam, had prijs.

Zóó gelijk zij gingen vertrekken kwam daar een jongetje met zijn reep in de hand en vroeg of hij mee mocht doen.

- Ja, voor kiekenvleesch, antwoordde het hoofd van de bende, die ook wel de oudste scheen en een reeper was van belang.

Op een, twee, drie stond iedereen klaar en men vertrok. De laatste gekomene, een miezerig onderkomelingsken, stond het laatst van al. Met zijn klein reepje zou hij niet erg opschieten; ook reepte hij deerlijk achteraan.

Op eens leek het wel of 't ventje met elken stap grooter werd. Na een paar straten, was hij reeds zoo groot geworden, dat hij boven de huizen uitstak en zijn reep was navenant. Met één stap liep hij nu al de reepers voorbij, zelfs het hoofd van de bende, die vooraan reed. En hij trapte dezen, die hem gezegd had dat hij voor kiekenvleesch mocht meereepen, beneën in de vliet.

Spotlachend reepte Lange Wapper nu verder om dan in de ruite verdwijnen.

6. *Lange Wapper speelt mee Klaksken-schup.*

Eens, weer in de schemering, speelden de jongens op het Burchtplein ‘klaksken-schup’. Ge weet wel wat voor een spel dat is, al wordt het nu niet meer gespeeld: wie er aan was moest zijn klak op den grond leggen en de makkers schupten ze voort, zoover en zoo rap als ze maar konnen. Zij moesten er alleen voor zorgen dat de eigenaar zijn klak niet kon oprapen. Gebeurde zulks, dan was hij, die 't laatst geschupt had, er aan. Op zijn beurt moest hij zijn klak te schuppen leggen.

Wanneer dien avond 't spel was begonnen, mengde

Lange Wapper zich onder de spelers onder de gedaante van een straatjongen. En opeens, wanneer zijn beurt van schuppen gekomen was, gaf hij een schup tegen de klak, zóó geweldig, zóó geweldig, dat zij over de huizen en wel twee straten ver vloog.

Spotlachend liep hij daarop op zijn spillebeenen vandaan.

7. *Lange Wapper speelt nog eens Klaksken-schup.*

De jongens van het Burchtplein waren nog niet geleerd. Eenigen tijd nadien, toen men weer ne keer ‘klaksken-schup’ speelde, was Lange Wapper er nogmaals bij. Hij gedroeg zich voorbeeldig, gelijk de andere spelers, schupte op toer en tijd en deed zooals 't betaamde, zoodat niemand achterdocht had. Toen hij er echter aan was en hij zijn klak op den grond gooide, wist men meteen ‘van wanten’.

De eerste, die aan de beurt kwam, schupte uit al zijn macht, om de klak een heel einds ver te doen vliegen. Maar amai! hij schupte op een looden kanonkogel. Zijn kloon was in stukken en zijn voet was verstuikt, zoo erg dat hij niet meer gaan en kon en zijn makkers hem naar huis moesten voeren.

En, gelijk altijd, Lange Wapper was de pijp uit. Alleen in de verte hoorde men zijn hoonend gelach.

8. *Lange Wapper speelt met de Marbollen.*

Eens, op de Koornmarkt, daar van achter in den Vlaaikensgang, zaten er enkele jongens met de marbollen te spelen. Zij ‘stuikten’ gewonnen verloren: paar of onpaar in den put. Paar was gewonnen, onpaar kwijt. Op eens, zonder dat iemand het maar had opgemerkt, zaten al de marbollen in den zak van een

vreemden jongen, die gekomen was, God weet van waar.

Die vreemde jongen kon nu optrekken, de zakken vol marbollen. Hij had alle spellekens gewonnen. Opeens echter, alsof hij zich bedacht, ledigde hij zijn zakken en de marmels rolden langs alle kanten over den grond.

- Arré, zei hij, ze zijn allemaal voor ulie, ik kan er toch niets mee aanvangen.

Daarmee was hij weg.

En de jongens vielen te gelijk op de marbollen om er te grijpen zooveel ze maar konden. Maar 't was daar meteen een huilen en kermen dat hooren en zien er van vergingen. De marbollen waren gloeiende kolen geworden, gloeiende kolen, waaraan de jongens zich allemaal deerlijk verbrandden.

Die vreemde jongen was weer ne keer Lange Wapper geweest.

9. *Lange Wapper en de Drinkebroer.*

Een dronkaard kwam eens laat in den nacht van uit een herberg van den Goddaert en ging naar huis. Al was hij goed gedaan, toch bleef hij bij ‘den zijne’, want wat toen op dien nacht gebeurde, kon hij 's anderen daags, van 't naaldeken tot den draad, aan zijn geburen en vrienden vertellen. Hoor maar eens:

Gelijk hij de straat opkwam en den weg naar huis optrok, hoorde hij een duchtig gestap achter zich. Hij keek om en zag een dertigtal meter achteraan, een man die op hetzelfde voetpad ging. Hij bleef even staan en die man bleef toen ook staan. Dat verwonderde den dronkaard wel, maar toch stapte hij voort. Meteen hoorde hij dan weer den man achter hem dapper doorstappen. Nog meer verwonderd bleef hij een tweede maal staan en zie, de man stond ook weer stil.

- Dat is raar, dacht de dronkaard weer, en sneller stapte hij voort. De stappen achter hem klonken nu even snel als de zijne. Hij schoot daarop op een loop en liep zoo rap hij maar kon. De man begon ook te loopen en hield hem altijd maar bij, op een afstand van dertig meter.

Nu twijfelde de dronkaard niet meer.

- 't Is Lange Wapper, die mij achtervolgt, peinsde hij.

Harder begon hij daarop te loopen en altijd maar harder. Maar Lange Wapper deed hetzelfde en erger nog! Lange Wapper scheen hem in te halen. Gelukkig woonde de dronkaard niet heel ver vandaan en kon hij nog zijn huis binnenschieten voor hij heel en al was ingehaald.

En wanneer hij toen, meer dood dan levend van schrik, op zijn kamer was geraakt en zich bevend en vol alteratie te bed had geworpen, verscheen Lange Wapper voor het venster, zoo groot als een reus, tikte op de ruiten en zette een vuist:

- Goed voor eens! Ten naasten keer breek ik u den nek!

10. *Lange Wapper speelt mee Diefken.*

Dit gebeurde in de Oude Boeksteeg. De jongens speelden ‘diefken’. De dief werd achtervolgd, gevangen en dan overgeleverd in handen van den beul, die moest doen alsof hij den kwaaddoener opbing.

En toen Lange Wapper beul moest spelen, deed hij dat zoo goed dat de dief in een oogwenk aan een lantaarnpaal te zwieren hing.

Verveerlijk huilend liep Lange Wapper daarop vandaan, al de geburen bijeenschreeuwend! Eerst toen deze kwamen toegesneld stelde men vast dat de arme jongen, die dief was geweest, opgehouden had te leven.

11. *Op een Verloren Maandag draagt Lange Wapper een Drinkebroer naar Turnhout.*

Op een Verloren Maandag kwam een dronkeman uit een herberg van de Wijngaardstraat. Hij kon amper op zijn beenen staan. Na een paar stappen gedaan te hebben, viel hij neer op den grond, als een stuk lood, en sliep in als een das.

Lange Wapper kwam daar aan. Zoo gelijk hij dien zatlap liggen zag, glimlachte hij, want er ging hem een duivelsche gedachte door den kop.

- Ge zult morgen, wanneer ge wakker wordt, groote oogen opentrekken, kerel, dacht hij.

Daarop nam hij den dronkaard in zijn armen, maakte zich zoo groot als Onze-Lieve-Vrouwentoren, zette zijnen passer open en met een paar stappen was hij onderwegen Turnhout, waar hij den man te midden van de hei neerlei.

12. *Lange Wapper in de Herberg.*

Lange Wapper viel op een avond laat, aan de Kipdorpbrug, een herberg binnen. Hij zag er uit gelijk een boerenkoopman. Dat hij een koopman was, dat dachten waarachtig de drie Sinjoren, die daar, rond de groote tafel zaten, wachtend op een vierden maat. Lange Wapper vroeg aan de drie Sinjoren of hij, intusschentijd, den vierden maat niet mocht vervangen.

Men vroeg niet beter en onmiddellijk was men aan 't kaarten. Het eene spel volgde op het andere. Lange Wapper verloor, verloor men kon niet meer. Op eens beschuldigde hij zijn maten valsch te spelen. Eerst vielen er grove woorden en daarna was men volop aan 't slag. Woedend gooide Lange Wapper een voor een de drie medespelers in een hoek, scharrelde al

't geld saam dat op tafel was blijven liggen en sprong het venster uit.

Wanneer de drie kaartspelers zulks zagen, sprongen zij te gelijk recht en liepen den Wapper achterna, altijd maar roepend:

- Houdt den dief!

Lange Wapper liep straatje in en straatje uit, recht naar 't Scheld. De drie kaartspelers liepen maar mee. Aan de Brouwersvliet hadden zij hem bijna ingehaald. Lange Wapper bleef toen staan. De mannen kwamen al dichter en hoe dichter zij kwamen, hoe grooter Lange Wapper werd. In een omzien stond hij daar, zoo hoog als Onze-Lieve-Vrouwentoren.

De drie sinjoren zagen maar al te laat, dat ze Lange Wapper voor hadden en deze nam ze alle drie in zijn slingerarmen en smeet ze de vliet in.

13. *Lange Wapper in de Danszaal.*

't Was in den tijd van de zweetende ziekte. 't Plezier en 't vermaak was gedaan. Alle dagen liep de bevolking in langen stoet door de stad, God den Heer aanroepend en Hem smeekend het onheil af te weren.

Toen was er aan de Berchemsche poort een herberg, waar nog altijd gedanst werd. Er kwamen daar alle avonden eenige lichtzinnige vrouwen saam en zij dansten er men kon niet meer. Als er geen mannen kwamen dansten die vrouwen ondereen.

Eens, op een Zondag namiddag, wanneer die vrouwen weer ondereen aan 't dansen waren, kwam een vreemde man binnen, Hij was daareven met de diligentie aangekomen. Zijn beenen stonden naar 't dansen, dat hadden die vrouwen direkt op en zijn mond naar 't zingen. Onmiddellijk was hij aan gang en wel met de belhamel van de bende.

Maar hoor eens wat er toen gebeurde! Gelijk de dans begonnen was, werd de danser al grooter en grooter. 't Leek of hij en zijn danseres met elken stap die ze deden 't vuur uit den grond sloegen. En dat was inderdaad zóó. Die vreemde danser had gloeiende voeten gekregen en daarmee trapte hij door den plancher en overal begon de vloering te branden.

Als alles in vuur en vlam stond liet de danser zijn danseres te midden van de vlammen staan en liep heen in de richting van het schipperskwartier. Toen ook zag iedereen wie die danser was geweest: Lange Wapper en niemand anders! Naarmate hij verder liep, werd hij ook grooter en grooter, zóó groot dat men hem, op 't laatst, ginder ver staan zag als een toren zoo hoog. Ja, van ver gezien, zou men gezworen hebben dat er, nevens dien van Ons Lievrouwen, een tweede toren stond.

14. *Lange Wapper en de schrokkige Vrouw.*

In de Lei stond het Schrokkenhof. 't Werd zoo genaamd omdat er een gierige pin woonde. En hoe zij eens afgevangen werd door den Langen Wapper, die, in boer verkleed, met eieren rondleurde, hoor dat maar eens:

Die gierige pin, al waren de eieren zoo groot en zoo versch dat zij niet grooter en verscher konden zijn, begon als naar gewoonte, af te djangelen. Met een halfcentje te gelijk kreeg zij drie halfcentjes van den prijs af.

- Welnu ja, zei Lange Wapper, ik zal ze laten. En de schrokkige kasteelvrouw liep naar boven om haar geldbeurs te halen.

Toen zij de trap opliep, sprak Lange Wapper:

- Dat uw geldbeurs met elke trede duizendmaal zwaarder worde!

't Was een wreede bezwering. Zie, gelijk de vrouw van de eerste trede van de trap daalde, leek het haar of haar beurs op wonderbare wijze verzwaarde. Zij viel haast uit heur handen, denk maar eens hoe zwaar ze woog! Bij de tweede trede was het nog erger! Zij begreep er niets van. Bij de derde trede die ze deed, viel zij van de trap en de beurs op haar lijf. En daar beneden lag zij verpletterd onder een zak geld die meer dan duizend kilo's woog.

Lange Wapper trok er daarop van onder. Heel de Lei klonk en weerklonk van zijn spottend gelach. De menschen die het hoorden sloten zich, meer dood dan levend, in hun huizen op.

15. *Lange Wapper en 't Gouden Joodje.*

In de Bergstraat woonde 't Gouden Joodje. 't Was een armtierig ventje van uitzicht, vuil en rappig, met niets dan vodden om 't lijf. Maar rijk, rijk gelijk de zee diep is, zóó rijk was hij. Daarom heette men hem het ‘Gouden Joodje’.

Eens werd 't Gouden Joodje beetgenomen door den Langen Wapper, die bij hem kwam aanbellen. Voor de gelegenheid had hij de gedaante van een visscher aangenomen en in een wij men korfje droeg hij een levenden snoek.

- Ik heb hier iets voor u, iets lekker dat gij wel eten moogt, zei Lange Wapper, een snoek gelijk er in jaren geen meer gevangen werden. En levend, krimplevend!

't Gouden Joodje begeerde natuurlijk dien snoek, maar bood af op den prijs, wat niet missen kon.

Lange Wapper nam het bod aan en maakte zich uit de voeten.

De snoek werd onmiddellijk bereid voor het avondmaal. Heel de jodenfamilie begon te smullen. 't Smaak-

te lekker en iedereen deed zijn best. Als alles op was zagen zij, met ontsteltenis, aan wat er op tafel overbleef, dat zij geen snoek maar wel een grooten varkenskop hadden binnengespeeld.

En hun ontsteltenis veranderde in overgrooten schrik, toen Lange Wapper met hoonend gelach voor 't venster kwam kijken.

- Ja, ja, 't was van 't varken, van 't varken! riep Lange Wapper.

16. *Lange Wapper en de Kuiper.*

Eens trad Lange Wapper, als kleinen leerjongen, in dienst bij een kuiper van de Falconrui. De jongen deed zijn best men kan niet meer, werkte meer dan noodig was en zijn baas was nogal niet weinig tevreden over hem.

Maar de goede voornemens van Langen Wapper duurden gewoonlijk niet lang. Ditmaal weer had hij zijn inzichten, met zich zoolang braaf te toonen. Drie weken na zijn indiensttreding was het er bovenarms op. Gelijk de baas dien morgen opstond, hoorde hij zijn knecht reeds volop aan 't werk en dat deed hem plezier.

Maar als hij de deur van zijn werkhuis opentrok was het wat anders! Zijn knecht was bezig klein hout te maken van al wat hem onder de handen viel: reepen, duigen en tonnen. Het deugdelijkste hout vloog eerst aan spaanders.

De kuiper schoot in een helsche koleire en greep den knecht bij den schabbernak.

Dat ging nu zoo gemakkelijk niet. De knecht weerde zich dapper en riep:

- Als gij 't zoo meent, zal ik eens laten zien wie ik ben!

Meteen zette hij zich uit langs alle kanten. In een

wip stond hij daar in zijn ware gedaante, groot als een reus. Hij greep toen de grootste ton van den winkel, sloeg ze den bodem in en zette dat gevaarte boven zijn baas, die daar meteen gevangen zat. Hij wierp daarop al het gekapte hout er rond, lei er het vuur aan en liep spotlachend vandaan.

De geburen, die daarop kwamen toegesneld, bemerkten al ras wat er gaande was en konden alleen met de grootste moeite den kuiper het leven redden.

17. *Het Volksbal op het Burchtplein.*

Eens, met Augustus-kermis, was het volksbal op het Burchtplein. De straatjeugd was er bijeengekomen en 't stadsmuziek speelde de jongste straatairkens. Toen het bal half was, verscheen daar een jongeling van nog geen twintig jaar, schoon om te stelen. Al de meisjes loerden hem na, want allemaal begeerden zij met hem een dans te doen. En 't leek wel of hij daarom ook gekomen was, want hij ging van groep tot groep, al de meisjes belonkend en beloerend, als om zijn keus te doen. Eensklaps bleef hij staan. Het was het schoonste meisje van het bal, de bloem van 't bal, waar hij vóór stond.

Hij vroeg haar of zij met hem wilde dansen. En het meisje zei ja.

Onmiddellijk verdwenen zij te midden van de dansers. En zie, 't leek wel of die vreemde, schoone danser grooter en grooter werd. En 't was zoo! Hij groeide dat men 't zag en zwierde maar voortdurend wilder voort. Hij hield zijn danseres in de armen en deze, niet begrijpende wat met haar gebeurde, lachte luid omdat haar voeten den grond niet meer raakten.

Haar lachen was evenwel maar van korten duur. Schielijk had iedereen 't gezien, dat die vreemde danser Lange Wapper was. De muzikanten scheidden uit

van spelen en alleman sloeg op de vlucht. Lange Wapper was toen zóó groot geworden, dat hij boven de huizen uitstak en zijn danseres hing als een nietig ding in zijn armen.

Lange Wapper wierp toen het arme meisje op een naastgelegen dak en liep lachend naar 't Scheld, waar hij in 't water verdween.

18. *Lange Wapper deelt lekker uit.*

Eens waren de kinderen nog laat in de schemering op het Burchtplein aan 't spelen. Een rijke meneer kwam daar aangewandeld. Hij had zijn zakken vol lekker: nobbelewitjes, mastellen, brokken van Varenberg, papepul, affairekens, kletskoppen, zeepsuiker en van alles, van alles. De man deelde uit met heelder armsvollen. Naarmate hij uitdeelde ging hij al verder en verder, in de richting van het Kiel en de jongens en meisjes gingen met hem mee. En hoe verder hij ging, hoe rapper hij ging en hoe meerder goeds hij uitdeelde.

En nu waren zij zóó ver gegaan dat zij een heel eind op den Boomschen steenweg waren geraakt, en daar stonden de kinderen, meisjes en jongens ondereen, schielijk alleen. De rijke meneer, die Lange Wapper in eigen persoon was, was met een luiden spotlach vandaan gevlucht.

19. *Hoe Lange Wapper een oud Vrouwken beetnam.*

Eens lei Lange Wapper een bliksken op het voetpad vóór de Sint Jacobskerk. Hij wilde een oud vrouwken beetnemen, dat daar op enkele schreden afstand kwam aangestrompeld. Hij gaf daarom aan het bliksken het uitzicht van een en dukaat. Dan trok hij op en, achter den hoek, stelde hij zich op loer.

Het oud vrouwken zag 't gouden stuk liggen, bukte zich, nam het al bevend in de handen, draaide het eens om, en nog eens, en nog eens, als kon zij haar oogen niet gelooven.

't Vrouwken dacht er nu aan dat zij al lange, lange jaren een kaars van een pond schuldig was aan ons Lievrouwken. Zij zou nu van de gelegenheid gebruik maken om haar schuld te betalen. Zij trad rechtover de Sint Jacobsstraat een kaarsen winkel binnen en bestelde een kaars van een pond. En zij haalde haar gouden stuk te voorschijn en bezag 't nog eens goed.

- 't Is toch spijtig, dacht zij, dat we die dingen maar eens even mogen vasthouden.

En daarop gaf zij het stuk aan de bazin, die de kaars had ingepakt. Deze bezag het stuk eens even, wierp het onmiddellijk terug en viel woedend uit:

- 't Is een schand voor een vrouwmensch van uw jaren zóó iemand een blikken rondeken in de hand te willen stoppen voor een dukaat!

Terzelfdertijd stak Lange Wappper zijn kop in 't deurportaal en lachte 't vrouwken uit.

20. *Lange Wapper en de Kwezel.*

De kwezels hadden er bij Langen Wapper gestaan. Zij mochten zich, van hem, aan alle perten verwachten. En al waren zij op hun hoede, er ging toch geen maand voorbij of hij had er een of andere beetgenomen, tot groote vreugd van Jan en alleman.

Eens woonde er in de Keizerstraat een kwezel, die van den morgen tot den avond maar naar de Sint Jacobskerk liep met een paternoster in de hand en een kerkboek onder den arm.

En, toen zij bepaald van den tand was, begon zij, gelijk de andere kwezels, aanhoudend te zagen en te klagen over de verdorvenheid van de jeugd en de

slechtheid van de mannen. Toen kwam er een chikke type bij haar binnen. Hij had het uiterlijk van den jongen baron, die over haar deur woonde en onlangs weduwenaar was geworden. In werkelijkheid was het Lange Wapper, zooals ge reeds zult geraden hebben. Hij kwam de kwezel vragen of zij zijn vrouw wilde worden.

- Nog zoo geern, meneer de Baron, zei de kwezel.

- Welk een geluk voor mij! antwoordde de baron daarop. Maar iets moet ik zeggen: ik houd er natuurlijk aan dat gij, evenals ik, al uw christelijke plichten vervult. Daarop ben ik gesteld. Maar heelder dagen in de kerk zitten, van den morgen tot den avond, en weg- en weerloopen met een kerkboek zoo groot als het heilig testament onder den arm, dat zult ge moeten laten, want daar heb ik het niet mee. Ik houd niet van overdrijvingen.

De kwezel pakte haar dikken kerkboek en wierp hem achter de kast.

- Ziet hem maar vliegen, meneer de Baron:

En Lange Wapper, die op die woorden had gewacht, trok er al lachend van door. Eens op straat werd hij zoo groot als een huis en spotlachend riep hij, dat heel de buurt het hooren kon:

- Die zotte koof van een kwezel! Als ze maar een man heeft, dan is haar alles goed!

21. *Lange Wapper en het Echtpaar zonder Kinderen.*

In de Stoofstraat woonde een echtpaar zonder kinderen. Heel hun leven lang hadden die twee menschen naar kinderen getracht.

Eens, op een avond, al heel laat, werd er geweldig aan de bel getrokken. Beiden liepen meer dood dan levend van schrik naar de voordeur en, toen zij deze opentrokken, vonden zij er een pasgeboren wichtje

te schreien liggen. Zij namen 't wurmpje op, brachten het al achter aan 't vuur en, daar het toch zoo'n lief kindje was en daarbij een jongen, besloten zij het als hun kind aan te nemen en groot te brengen.

Onmiddellijk begonnen zij het lieve wichtje te verzorgen, gaven het melk met suiker en leiden het in hun eigen bed, in afwachting dat zij dekens en ander gerief hadden bijeengezocht om het in te winden en te busselen. Zij waren beiden zoo gelukkig dat zij 't niet zeggen konden. Van tijd tot tijd kwamen zij al eens bij 't bed staan. Als zij 't wichtje dan liggen zagen, scheen het groot en struisch. Het had zich blootgesparteld en was met zijn grooten teen aan 't spelen.

- 't Is een reus van een jongen, zeiden zij als uit een mond.

Toen zij hun oogen dan weer naar 't bed keerden, leek het wel of hij nog gegroeid was. Eerst ontgaven zij 't zich, maar eindelijk viel er niet meer aan te twijfelen. 't Was of er een jongetje van rond de vier jaar in hun bed lag. Verschrikt en sprakeloos stonden zij elkaar te bekijken, niet meer wetende wat er met hen gebeurde, of zij wakker waren of niet.

En meteen groeide de jongen dat zij het zagen. Altijd werd hij grooter en grooter, tot er daar een reus van een mensch in 't bed lag, die 't bedspon met geweld stukstampte. En lachen dat hij maar altijd deed!

Toen eerst zagen de twee sukkelaars dat zij Langen Wapper in hun bed hadden liggen. De man stond verslagen en de vrouw maakte een kruis van ontsteltenis.

Lange Wapper wipte zich daarop uit het bed, rukte 't venster open en sprong de straat op. En zoo gelijk altijd maakte zijn spotlach heel de buurt wakker.

22. *Lange Wapper en de arme Vrouw.*

Een arme vrouw kwam op een avond van het Kiel. Zij was bij een boer om versche melk geweest en haastte zich naar huis, want zij had nog een zuigelingsken. En eensklaps vond zij een wichtje in wat oude doeken gewonden op den weg liggen. 't Kon amper enkele weken oud zijn en 't schreeuwde van den honger.

De goede arme vrouw besloot het kindje mee naar huis te nemen.

- Waar eten is voor één, is er ook voor twee, peinsde zij. 't Kan bij ons kindje in de wieg liggen.

Zij raapte dan ook het wichtje op, maar 't begon nu nog harder te schreeuwen van den honger.

't Goede mensch gaf het gevonden kindje meteen de borst, net alsof het haar eigen kind was. Gulzig zoog het uitgehongerde wicht en 't bleef zuigen, alsof het nooit zou verzadigd zijn.

En 't leek nu aan de goede vrouw of dit wichtje zoodanig zwaar begon te wegen, zwaar om er neer bij te vallen op den grond. En altijd aan verzwaarde de last dien zij op de armen droeg. Een honderdtal meter verder moest zij er zich reeds bij neerzetten, om niet onder den last te bezwijken.

Opeens bekeek zij het kindje, juist toen het ophield met zuigen, en toen zag zij dat Lange Wapper aan haar hart lag, in de gedaante van een sterken jongen. Lachend sprong de guit recht. Hij werd op het eigenste oogenblik nog wel tienmaal grooter en liep heen.

23. *Lange Wapper en de twee Dieven.*

Er stond eens een kleine jongen, opgedirkt als een prinsenkind, aan de stadspoort te schreeuwen. Die jongen droeg kleeren van fluweel en satijn; hij had

een gouden horloge bij met een gouden ketting en zijn vingeren glommen van de diamanten ringen.

Toen kwamen daar twee dieven aan, twee dieven die al wel tienmaal de galg hadden verdiend en dan ook door de politie werden opgezocht.

- Waarom schreeuwt gij? vroegen die dieven.

- Ik ben mijn weg verloren! antwoordde het knaapje.

Zoo gelijk die twee dieven al dat goud en die diamanten zagen, sleurden zij den jongen dien rijkdom van 't lijf en begonnen te deelen. Maar zij geraakten 't niet eens. De eerste dief wilde de gouden en diamanten ringen voor zich houden en de gouden horloge met den ketting aan zijn maat geven. En zijn maat wilde, van zijn kant, juist hetzelfde doen. Van zegwoorden vielen zij aan 't vechten.

Toen schoot de kleine jongen toe. En zie, hij was geen kleine jongen meer, maar een man groot en sterk als een reus; in een woord, 't was Lange Wapper in eigen persoon! Ja, die was 't!

- Als er gevochten wordt, ben ik er bij! riep hij. Ik ben een echte vechtersbaas!

En hij pakte daarop een van de twee dieven in zijn rechterhand en den anderen in zijn linker en begon ze zoo met hun koppen tegeneen te knotsen dat ze, op een, twee, drie, geen kik meer gaven. Daarop wierp hij ze zóó ver, dat ze op 't galgenveld terecht kwamen.

24. *Lange Wapper en de Lijnwaadkoopman.*

Op een laten avond verliet een lijnwaadkoopman de stad. Hij had al zijn waren verkocht, zoodat hij welgemoed den weg naar huis optrok. En daar opeens vond hij, te midden van den kasseiweg, een baal fijn en degelijk lijnwaad.

- Dat is 't manneken zei de koopman. Al mijn lijnwaad verkoopen en dan nog met meer weer keeren dan ik gekomen ben. Zoo moesten al mijn dagen zijn.

De koopman wierp daarop de baal lijnwaad op den rug. 't Woog zwaar. Maar waarom zich beklagen?

Maar wat was dat nu? Met elken stap werd de baal lijnwaad al zwaarder en zwaarder. Eindelijk kon de koopman ze niet meer dragen en moest hij het opgeven. Hij zou de baal maar van den rug werpen en er eens even wat op uitrusten. Zoo gezeid, zoo gedaan. Maar nu eerst verschrok de man. Lachend sprong Lange Wapper, groot als een reus, hem van den rug en liep spotlachend terug naar de stad.

25. *De Reus van Antwerpen.*

De reus van Antwerpen was een sterke vent, dat is heel de wereld door bekend. Wat echter weinigen weten is dat hij een drinkebroer was van belang, een drinkebroer die al de drinkebroers den baard afdeed.

't Gebeurde dikwijls dat hij in de stad op zijn pinten trok. Een pintje voor den reus was als een groote ton voor een gewonen mensch. En hij kon nog al enkele van die pinten op een avond op zij zetten. Als hij ergens een herberg binnenviel, moesten al de mannen van 't gebuurte opgetrommeld worden om van uit den kelder den drank met emmers aan te brengen.

Eens, toen hij in de ‘Goudbloem’ zat, stonden er veertig natiegasten van in de herberg tot in den kelder op post om 't bier aan te geven. Dertig tonnen dronk hij leeg en nog was hij niet verzadigd! Als hij naar zijn woonst op het Steen weerkeerde, had hij nog zoo'n dorst, dat hij met een voet over de Schelde trapte en zich dan neerboog om met lange teugen van 't Scheldewater te drinken. Als hij gedaan had met

drinken zag hij, daarover op Sint An, een armen schipper die hem nakeek en lachte.

- Wat is dat met u? vroeg de reus. Zijt gij mij bij geval aan 't uitlachen, dan zal ik u dat eens anders leeren!

- Neen, neen, meneer de Reus, ik lach u geenszins uit. Ge weet wel dat ik, al ben ik maar een arme schipper, veel van u houd. Heeft er ooit iemand regelmatiger dan ik zijn tol aanbetaald? Nooit heb ik u willen bedriegen, nooit u willen benadeelen!

- Waarom lacht ge dan?

- Wel, meneer de Reus, met uw permissie, ik moet lachen omdat gij, al drinkende, een heel vlot boomen hebt ingezwolgen.

- Een vlot boomen? Wel verdraaid! Ik dacht daareven wel dat ik een strooitje binnenslurpte. Maar een vlot boomen! Nu begrijp ik het ook. En is er een in mijn hollen tand blijven steken. Hier, zie!

En de reus haalde al lachend een elken stronk uit zijn mond en gooide hem de rivier in.

CCXCVIII-CCC. Drie vertellingen bij het kaartspel.[aant.]

1. *Van vier Vrouwen.*

Er waren eens vier *vrouwen*. (*Hier legt men de vier dames op tafel*.)

Door een lui en lichtzinnig leven hadden zij al verkwist wat zij bezaten. Zij waren, ten slotte, verplicht naar een ander land te trekken om aan den kost te komen.

Zij hadden reeds van het Goudland hooren spreken en trokken er heen. Toen zij daar aangekomen waren, voorzien van schuppen (*hier legt men de schuppen - de pijken - van twee tot tien op tafel, rondom de dames*), om te graven. Zij vonden onmiddellijk een grond, dien zij tot het opdelven van goud geschikt meenden en begonnen hun werk. In plaats nu van goud, haalden zij boven... raad eens wat? O, neen, raad maar liever niet, want ge kunt het toch niet raden al raadt gij honderd jaar! *Koeken* en nog *koeken*, altijd maar koeken haalden zij boven (*hier worden de koeken - de ruiten - van twee tot tien rondom de vier dames op tafel gelegd*).

De vrouwen werkten voort, van *herte* blij. (*Hier worden de herten van twee tot tien rondom de vier dames op tafel gelegd*.)

En de *boeren* (*hier legt men de vier boeren op tafel*), die daar in den omtrek op hun velden werkten, gingen daarop hun *heeren* (*hier legt men de vier heeren op tafel*) halen en die kwamen zien. Zij waren echter niet wijs genoeg om een beslissing te nemen en zij zeiden:

- Hier moeten de opperbazen komen zien!

Zij deden de opperbazen van de stad komen.

En deze verschenen (*hier legt men de vier azen op tafel*) en zeiden:

- Laat maar alles gelijk het is, want hier zal niets van voortkomen dat deugen kan: *kruisen* en nog *kruisen* (*hier legt men de kruisen - de klaveren - van twee tot tien op tafel*), anders niets dan *kruisen*.

2. *Van vier Heeren.*

Er waren eens vier *heeren* (*de heeren worden op tafel gelegd*) en die hadden hooren spreken van een vreemd land, waar vier *prinsessen* (*de dames worden op tafel gelegd*) op een groot kasteel opgesloten zaten en bewaakt werden door vier monsters (*de vier azen worden op tafel gelegd*), die doodden al wie daar nabij dierf komen. Langsheen de baan, die naar dat kasteel leidde, lagen de graven van honderden prinsen en barons, die reeds door de monsters waren gedood geworden. En op die graven stonden zwarte *kruisen* (*hier legt men de klaveren op tafel*).

En de vier *heeren*, vertrokken naar dat vreemd land, vergezeld van hun manschappen, die allemaal met pieken waren gewapend (*hier legt men de schuppen op tafel van twee tot tien*). Toen zij lang gegaan hadden kwamen zij aan *velden* (*hier legt men de ruiten - van twee tot tien - op tafel*), waar een *boer* (*een der boeren wordt op tafel gelegd*) stond te werken. En de vier heeren vroegen aan dien boer of hij wist waar het kasteel was gelegen waar de vier prinsessen gevangen zaten. Maar de boer, die in dienst stond van de vier monsters (*azen*), wilde niets zeggen. En de heeren werden kwaad en zeiden:

- Gij zult ons den weg wijzen of sterven!

En daar de boer altijd maar niets wilde zeggen, werd hij door de vier heeren gedood.

Zij gingen verder en ontmoetten toen weer een boer, die op de velden aan 't werken waa (*hier legt men weer een boer op tafel*). Deze hing ook af van de vier monsters en daarom wilde hij ook niets zeggen aan de vier heeren, zoodat hij hetzelfde lot onderging als de eerste boer.

De heeren trokken altijd maar verder. Weer zagen zij een boer (*hier legt men weer een boer op tafel*) heel alleen aan't werk op de velden en deze hing ook weer af van de vier monsters, maar daar hij had gehoord hoe zijn twee kameraden gevaren waren, peinsde hij:

- Ik zal slimmer zijn dan zij! Ik zal die vier heeren verloren zenden, want als zij op dezen weg, recht op recht doorgaan, dan komen zij op de baan langs de graven en dan weten zij ook waar zij zijn. En men kan nooit weten of zij niet sterker zijn dan mijn bazen.

Nu trokken de vier heeren met hun gevolg links af, zooals de boer had aangewezen. Als zij een tijdlang gegaan hadden, stelden zij echter vast dat men ze verloren gewezen had en onmiddellijk keerden zij op hun passen terug. Na vele dagen gaans kwamen zij weer aan de velden en de derde boer kreeg zijn verdiende straf.

Met hun gevolg trokken zij opnieuw verder. Weer zagen de vier heeren op de velden een boer aan 't werk *(de vierde boer wordt op tafel gelegd)*. Deze was ook in dienst van de vier monsters. Het kasteel waar de vier prinsessen opgesloten waren lag er in de onmiddellijke nabijheid. De heeren zagen het wel aan den weg die bezijden met zwarte *kruisen (klaveren)* was afgezet. En de heeren zeiden tot elkaar:

- We zullen aan dien boer ook maar eens vragen of hij ons den weg naar het kasteel van de vier prinsessen wil wijzen. We zullen dan ineens weten of

hij een vriend of een vijand is. Als 't een vijand is, ruimen we hem van de baan!

Deze boer nu wilde hen ook op een dwaalspoor brengen en daarom werd hij door de vier heeren onmiddellijk ter dood gebracht.

Nu trokken de vier heeren voorzichtig langs den weg met de zwarte kruisen, die recht naar het kasteel van de vier prinsessen liep. Toen zij nog een boogscheut van dat kasteel verwijderd waren, bliezen zij op hunne horens, om aan de monsters hun aankomst te melden. En de manschappen met de pieken schaarden zich dicht rond hun heeren, gereed tot den strijd.

't Duurde niet lang of de vier monsters (*hier worden de vier azen op tafel verlegd*) verlieten het kasteel en elk monster kwam, brullend van woede, op een der heeren af. Vuur en vlam sprong hun uit mond en neusgaten en het bloed stond in hun oogen. De strijd was verveerlijk. Maar de manschappen met de pieken stonden hun heeren dapper bij. Zij gingen de monsters te lijf langs alle kanten, maar 't waren de heeren die den genadeslag toebrachten. En de heeren spoedden zich naar het kasteel en haalden de vier prinsessen (*hier worden de vier dames op tafel verlegd*) uit hun kerker. Deze, uit dankbaarheid, schonken hun *herten* (*hier legt men de herten op tafel*) aan de vier heeren.

3. *Van een Jongen die zijn Catechismus kende.*

Er was eens een jongen op het dorp en elken Zondag, toen bij de mis bijwoonde, had hij een boek speelkaarten bij, die hij onmiddellijk uit zijn zak haalde om er mede te spelen tot het einde van de mis.

Dat verwekte opspraak in het dorp. Op een schoonen dag werd de jongen bij den pastoor ontboden.

- Wat is dat met u allemaal, jongen, vroeg de pastoor, wat hoor ik van u vertellen?

- Van mij, meneer pastoor?

- Ja van u. 't Schijnt dat gij 's Zondags in de heilige mis met de kaarten aan 't spelen zijt.

- Daar is niets van aan, meneer pastoor, antwoordde de jongen. Ik bid dan op mijn manier. Luister maar: ik ben ongeleerd en kan dus niet lezen in een kerkboek. Wanneer ik 's Zondags in de mis kom, begin ik den vader-ons, den wees-gegroet en al de gebeden op te zeggen die ge mij in de catechismusles geleerd hebt. En verder neem ik mijn boek kaarten om al uw wijze lessen te herinneren.

En Jan, want die jongen heette Jan, vertelde waaraan de kaarten hem herinnerden:

- De azen, de éénen, zoo zei hij, herinneren er mij voortdurend aan dat er maar één God is; de tweeën die doen mij denken aan hen die de eerste opleiders van Jezus op de wereld zijn geweest: aan de heilige Maagd Maria en den heiligen Jozef; bij de drieën peins ik aan de drie goddelijke personen, den Vader, den Zoon en den heiligen Geest: drie personen en slechts, één God; de vieren zijn de vier evangelisten: Markus, Lukas, Matheus en St-Jan; bij de vijven schieten mij de vijf wijze maagden te binnen, die de olie in de lampen deden en ze lieten branden tot de komst van Jezus; ook peins ik hier aan de geboden van de heilige Kerk; de zessen zijn de zes werkelijke dagen van de schepping; de zevens zijnde zeven doodzonden; de achten, de acht zaligheden; de negens doen mij peinzen aan de negen koren der engelen en de tienen aan de tien geboden Gods. De figuren van het kaartspel roepen mij ook wat te binnen: harten heer is de Heer der Heeren en de drie andere heeren zijn de drie koningen van Oriant; de vrouwen zijn de

koningin van Sabath en haar drie gezellinnen; de boeren[1]...

In de twaalf figuren vind ik de twaalf apostelen en de 52 kaarten doen mij denken aan de Zondagen waarop de heilige mis wordt gelezen.

En de pastoor, als hij dat alles gehoord had, kon niet kwaad zijn op een jongen die 't bewijs voorbracht dat hij met vrucht zijn lessen had gevolgd.

(1) Hier schoot het geheugen van den verteller te kort.

CCCI. 'T Luilekkerland.[aant.]

Er waren eens twee luie mannen die van 't werken een heiligen afschrik hadden. Daarom besloten zij naar 't Luilekkerland te trekken. Daar moesten ze niet werken.

Zij gingen en gingen en kwamen eindelijk aan een kruisweg, waar op een bord te lezen stond:

> Men moet naar 't Luilekkerland gaan,
> Langs deze baan.

En zoo deden zij. Zij gingen op hun duizend gemakken, want ze waren te lui om te loopen. Zij zouden er bij moeten zweeten hebben en dat was al te erg voor hen.

Op een morgen stonden zij voor een hoogen berg van rijstpap. In de brij stak een paal en op dien paal stond een bord en op dat bord lazen zij:

> Nu, vooruit, gij staat er veur,
> Deur de rijstpap, deur en deur.

't Was moetens! Er zat niets anders op. Ze begonnen er zich onmiddellijk door te werken, etend zooveel ze maar konden en slagend met hun armen, klauwend en klawierend.

Zoo verdwenen zij in de rijstpap. Zij waren het er al gauw beu en, na een half uur, hadden zij reeds willen weerkeeren, om terug naar huis te trekken. Dat was nu wat anders! Ze zaten daar nu midden in en moesten er door, indien zij er niet wilden sterven.

Tegen heug en meug klauwden en klawierden zij nu voort, dag en nacht aan een stuk, tot zij den zevenden dag, meer dood dan levend, met hun kop

eerst, aan den anderen kant van den rijstpapberg uitkwamen.

Zóó gelijk zij er uitgekropen kwamen en met hun voeten op den grond van 't Luilekkerland stonden, was het eerste wat hun aandacht trok, dat de menschen, die er langs de straten liepen, maar zoo groot waren als mijn vuist. Ook schoten deze ventjes, wanneer zij daar twee menschen zoo groot als reuzen zagen, allen te gelijk op de vlucht, diep het land in.

Maar wat gaven onze luie broeders daarom? Wat zij daar overal rondom hen zagen was van zulken aard dat zij er God en de menschen om konden missen.

De straten waarlangs zij gingen waren gekasseid met frikadellen, en alom, langs de wegen, stonden er boomen met peren, appelen, pruimen, abrikozen en appeltjes van oranje. Zij hadden maar hun handen uit te steken om er te plukken zooveel als ze maar begeerden. Als zij naar omhoog zagen en den mond opendeden, vlogen er de gebakken vogeltjes zoo maar in.

En in de parken en tuinen was het weer wat anders. Daar droegen de boomen allerhande bloemen en lekkere spijzen en gerechten: hamelboutjes, kalfscoteletten, bifstekken en andere dingen meer. Alleen met er aan te peinzen komt er het water van in den mond! En de varkens, de lekkerste beestjes van de wereld, liepen gebraden rond, met mes en vork in den rug.

De huisjes, te midden van bloemen van suiker en mastepein, waren gebouwd met steenen van peperkoek en zij waren gedekt met pannen van chocolade.

Maar dat was nog niet alles! Alom, langs straten en pleinen, stonden fonteinen en die spoten wijnen. Als het regende was het reukwater en als het sneeuwde suiker; hagelde het, dan vielen er suikerboonen.

En die luie gebroeders, ze zetten zich neer langs den weg en begonnen te eten, op hun honderdduizend gemakken. Denk maar eens, eer zij van al dat lekkers geproefd hadden! Ook die luie gebroeders, werden al dikker en dikker. Men kon ze op den stond zien dikker worden. Ten lange laatste waren ze zoo dik dat men ze uit hun vel zou geschud hebben. Daarbij waren ze te vadsig geworden om zich nog te verroeren.

En toen, op een vroegen morgen, als op een afspraak, stonden daar al de kleine ventjes van Luilekkerland terug. En ze trokken op de luie gebroeders af. De luie gebroeders konden zich niet eens meer verweren en ze werden met slagen en stooten naar de rivier van slijk en moer gejaagd, die op het eind van Luilekkerland vloeide. Gejaagd is nu maar een manier van spreken, ze werden er veeleer naar gedragen door die kleine ventjes. En ze werden er in 't vuil en stinkend water gesmeten en als opgeblazen verkensblazen dreven zij dan naar hun eigen land terug.

CCCII. Van Hanefroei of van Ourson en Valentijn.[aant.]

Er was eens een koning te Parijs en die trouwde voor de tweede maal.

Zijn tweede vrouw kon de twee tweelingszonen uit het eerste huwelijk van den koning gesproten noch hooren noch zien. Zij gelastte daarom twee knechten, waarop zij rekenen kon, de twee kinderen op een nacht naar het bosch van Lyon te voeren, om ze daar te verlaten als aas voor de wilde dieren.

Zoo geschiedde het. Wanneer de twee knechten te Lyon met de weenende kinderen waren aangekomen, besloten zij elk hun eigen weg te gaan, om niemands aandacht op zich te trekken.

De eerste knecht liep even 't bosch in en lei er het koningskind neer aan den voet van een elken boom. Verder dierf hij niet gaan, want hij hoorde 't gehuil van de wolven.

De tweede knecht, die ouder was en meer meelijden had, waagde zich nog zoo ver niet en liet het hem toevertrouwde kind liggen te midden van een karrespoor langsheen het bosch. Daar werd het door een houthakker opgenomen.

Wanneer de twee knechten 's anderendaags 's morgens op het koninklijk paleis waren weergekeerd, zeiden zij aan de koningin dat zij stipt hadden volbracht wat zij bevolen had.

De koningin was tevreden, maar de smart van den koning kende paal noch perk. En zijn smart werd nog grooter wanneer het bleek dat al de opzoekingen om zijn kinderen weer te vinden vruchteloos bleven.

Iedereen dacht dat de twee koningszonen dood waren. En toch, wonder boven wonder, die koningskinderen leefden. Het eene werd bij een houthakker, die geen kinderen had, met liefde grootgebracht en het andere, dat in het midden van het bosch te vinden was gelegd, werd door een berin gezoogd.

De jongen die speelde er weldra met de jonge beren en, eens groot geworden, trok hij saam met hen op jacht. Hij werd zoo sterk als een echte beer en door zijn spitsvondigheid werd hij het hoofd der berenfamilie. In 't volle van 't gevecht trok hij boomen uit den grond en al zwaaiend er mee ging hij de tegenstaanders te lijf. Als het schamele tijd was, trok hij gansch alleen naar de dorpen, waar de menschen woonden; nooit kwam hij zonder buit terug.

De jagers hadden reeds getracht door vallen en klemmen dat zonderling wilde dier te vangen, maar 't was al verloren moeite. Eindelijk besloten zij een klopjacht in het bosch te doen en toen stonden zij opeens vóór den wildeman, dien zij Ourson noemden, omdat hij te midden van een bende beren leefde en ook een zoon van de berin bleek te zijn. Ourson gooide met boomstammen en boomstronken, zoo geweldig dat de jagers het moesten opgeven en, om hun leven te redden, uit het bosch vluchtten. Zij waren blij er met den schrik af te komen!

Nu zij wisten met wien zij te doen hadden, gingen zij voortdurend naar het bosch om den handel en wandel van den wildeman na te gaan. Eens vonden zij hem in 't lommer van een eik in diepen sluimer liggen. Zij liepen om koorden en kettingen, bonden hem aan handen en voeten en voerden hem zoo gevangen naar het dorp, waar zij hem aan een zwaren molensteen op de markt vastklonken. Op die vangst

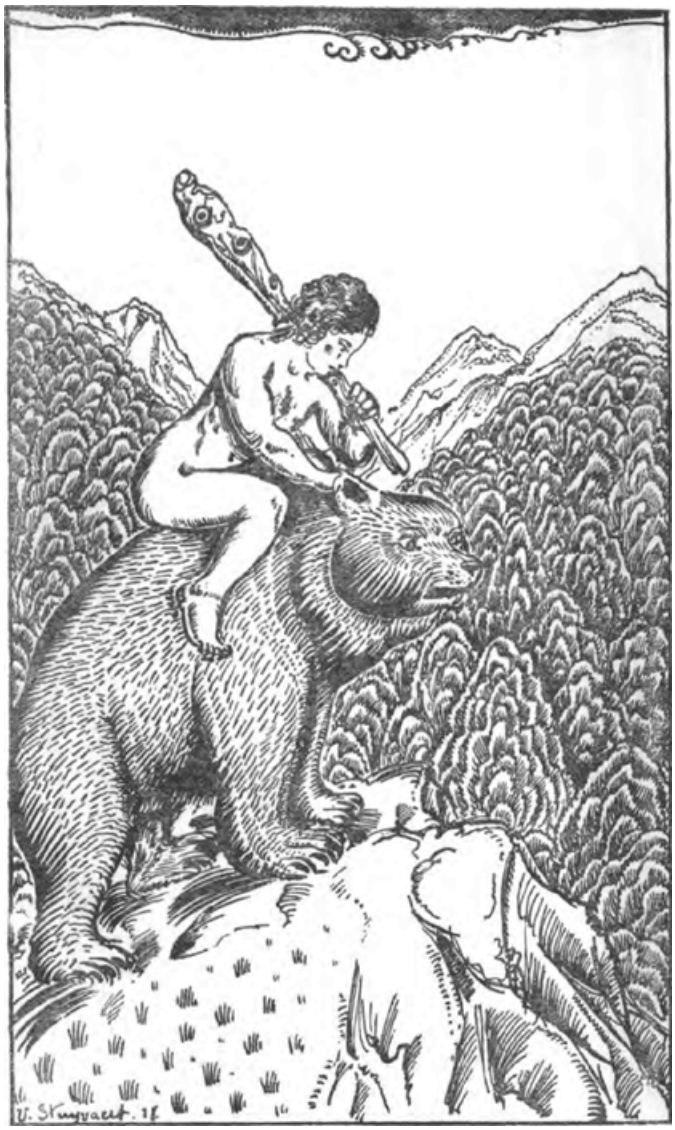

Hij trok met de beren op jacht.

werd onmiddellijk gefeest. Voortaan zou men van het monster verlost zijn!

En zoo gelijk iedereen in de uitspanning op de Groote Markt aan 't feesten was, begon de onbewaakte reus te wringen en te ‘wreken’, zoo lang en zoo hard tot hij, ten slotte, zijn handen vrij kreeg. 't Was dan verder voor hem maar een spel om ook zijn beenen los te maken. Dan, den molensteen weg- en weerzwierend aan een ketting, net als een knots, kwam Ourson de feestzaal binnen. En jagers en boeren maakten zich vandaan, loopend om ter hardst.

Ourson, wanneer hij daar al die gedekte tafels zag, volgeladen met lekkere dingen, kon aan den lust niet weerstaan om eens even van dat menscheneten te proeven. 't Smaakte hem zoo goed, dat hij alles in een oogwenk opat. Maar toen meteen had hij dorst gekregen, dorst lijk honderdduizend man. En hij nam de tonnen bier, hief ze op gelijk litersche glazen en dronk ze, een voor een, allemaal uit.

Nu kon Ourson op zijn beenen niet meer staan. Hij viel ten gronde en sliep in, ronkend gelijk alleen de reuzen ronken.

Op dat gerucht kwamen de boeren terug en ze bonden hem opnieuw aan beenen, armen, lijf, hals en kop, en smeedden hem vast aan de kerk.

Enkele dagen later kwam een heel regiment soldaten Ourson halen om hem naar het koninklijk paleis van Parijs over te brengen.

De koning wilde dat wonderbeest in zijn koninklijken tuin ten toon stellen.

Toen de koning echter naar Ourson zien kwam, verschoot hij nogal eens. Die wildeman droeg op de borst de moedervlek van al de prinsen van Parijs, namelijk een lelie. Daaraan herkende hij een zijner zonen: Hanefroei of Valentijn.

En daar de koningin, zijn tweede vrouw, ondertusschen gestorven was, kwam een oude knecht bekentenissen doen.

Zoo vernam men dan dat Ourson Hanefroei was. Soldaten van den koning werden opnieuw naar Lyon gestuurd en die kwamen, enkele dagen later, terug met Valentijn. Men had hem gevonden bij den houthakker, die hem eens op den weg langsheen het bosch had opgeraapt.

Al de geleerde bollen van de wereld werden daarop naar Parijs ontboden om prins Hanefroei te leeren spreken en hem van zijn wilden aard af te helpen.

En daarin zijn zij ten slotte gelukt, al ging het niet gemakkelijk.

En zoodra hij spreken kon kwam er een vrouwken aan. De koning gaf dat vrouwken een duit, en zie, mijn vertelselken is uit!

CCCIII. Daneelken.[aant.]

Er was eens een schipper en die heette Daneelken. Voortdurend was hij met zijn schip op reis naar het land der Walen en naar Frankrijk. Van Antwerpen toog hij naar Brussel en van Brussel trok hij naar het vreemde land. Slechts zelden kwam hij hier op zijn dorp terug, en dan nog was het maar voor enkele dagen, soms maar voor enkele uren, om een goeden dag te zeggen aan zijne familie. Een keer of twee per jaar toch vertoefde hij er langer, soms wel een week of twee: 't was met Kermis en met de Nieuwjaarsdagen, toen de schippersgilde hare teerdagen vierde. Al die dagen was het feest op het dorp. Hij was steeds eerst op de baan en gaf den laatsten man den zak op. Daneelken was een leutige kerel, een goede drinkebroer, een joviale kameraad, die 't niet aan zijn hart liet komen, die de plezieren beminde en van alles het zijne nam en nog wat. Dat kon men wel nagaan met de teerdagen, toen de gilde de naburige dorpen afliep, met muziek aan het hoofd en de vlag voorop. 't Was al gekheid wat er bij hem aan of omtrent was en moe was hij nooit.

En daar Daneelken een flinke, schoone jongen was, waren al de meisjes van het dorp op hem verliefd, de eene al meer dan de andere.

Hij kon zooveel meisjes krijgen als hij vingeren aan de hand had en nog... Ja, aan iederen vinger kon hij er wel tien krijgen. En hoe liever de meisjes hem zagen, des te liever hij ze ook zag; maar aan niet een schonk hij zijn hart. Als zij spraken van te trouwen, was Daneelken niet meer thuis. En zoo kwam het,

dat men Daneelken op het dorp den parochievrijer noemde; en daarom had hij al minder en minder aantrek bij 't jonge vrouwvolk, niet dat zij hem minder gaarne zagen, neen, verre van daar, want hij was even schoon als vroeger. 't Was alleen omdat men met Daneelken geen uitkomst had. En zij dachten aan de vermaning die hun ouders wel eens gedaan hadden, wanneer deze zagen dat hun dochters den mond vol hadden van Daneelken en er niet over zwijgen konden.

- Ze doen niet wel die met Daneelken loopen, luidde het telkens, want eer en deugd liggen niet op zijn weg. Anders zou hij wel trouwen, zijn jaren zijn gekomen en hij heeft maar zijn armen uit te steken om er zooveel in te grabbelen als hij wil.

Daneelken stoorde zich bitter weinig aan al het geklets der menschen op zijn dorp. Wat gaf het hem? 't Waren slechts enkele dagen van vreugde die hij er doorbracht, en daarna was hij weer weg, op reis voor lange maanden. Hij genoot van al wat God en de wereld hem gaven en was gelukkig.

Maar eens toen hij naar Frankrijk voer, en alles hem eene voorspoedige reis beloofde, gebeurde het dat hij, op een klaren maannacht, nevens hem aan het roer een beeldschoon meisje zitten zag. Zij was gekleed in satijn en zijde. Hij wreef zich de oogen, want hij dacht permentelijk dat hij droomde. Hij neep zichzelf in de armen om zich wel degelijk te overtuigen dat hij wakker was. En hij moest ten slotte wel gelooven wat zijn oogen zagen. En toen werd het hem duidelijk dat er iets bovenmenschelijks in het spel was. Geen wereldsch wezen was het dat daar aan zijn zijde zat. Maar toch, zooals altijd, Daneelken werd meteen verliefd gelijk er nog niemand op de wereld was verliefd geweest; en hij zegde aan dat mooie meisje, hoe gaarne hij haar zag; hij zegde zulks zoo roerend dat hij zelf ontroerd werd.

En dat meisje was Vrouw Minne, de heidensere godin der liefde. En toen die hoorde dat Daneelken haar gaarne zag, antwoordde zij dat hij haar volgen moest naar haar paleis, waar zij samen wonen zouden en voor eeuwig gelukkig zijn.

En Daneelken vroeg niet beter. Hij viel in haar armen en kuste haar. En vrouw Minne vloog met hem recht naar den hemel, waar zij haar paleis heeft dat de Venusberg wordt geheeten.

Daneelken verbleef nu in den Venusberg. Hij was er gelukkig, den eersten tijd toch, want alles was daar zoo schoon. Het glinsterde er langs alle kanten van zilver en goud en diamanten en edelgesteenten en de duizend en nog zoovele meisjes in wier gezelschap Minne leefde waren de eene al schooner dan de andere; 't waren net marmeren standbeelden die rondwandelden.

Maar zoo schoon was dat alles niet of er kwam toch stilaan een droefenis in het hart van Daneelken geslopen. Hij werd treurig gestemd, wanneer hij soms aan 't napeinzen ging. Dan bevroedde hij ook den staat van zonde waarin hij verkeerde, hij, christelijk mensch, hier in den heidenschen hemel met eene heidensche godin! En dan verlangde hij terug naar den onschuldigen kindertijd toen hij op de aarde verbleef. Ja, op de wereld had hij ook gezondigd door zijn ongegeneerd leven, maar wat was zulks vergeleken met de zonde die hij nu bedreef? Voor de aardsche zonden was steeds vergiffenis; voor het grootere misdrijf dat hij nu pleegde, daarvoor zou wel nooit een priester aan te spreken zijn!

En op de oogenblikken dat dat alles in hem opkwam, klopte zijn hart zoo geweldig in zijn lijf, dat hij het met de handen moest vasthouden, om het te beletten uit zijn borst te springen. En van alles deed Daneelken om zijn hart te temmen, om er de kleinste herinnering

En dat meisje was vrouw Minne...

aan de aarde te dooden; 't gaf allemaal niets. 't Klopte en 't klopte, wanneer hij aan zijn zondig leven dacht, zoo snel en hard, dat hij het, ten slotte, met ijzeren bindsels omsmeedde. En dat hielp nog niet. Op den langen duur kon hij het niet meer houden: hij moest den Venusberg uit.

Eens, op een nacht, toen hij alleen was, ontdeed hij zijn hart van de reepen die hij er om geslagen had, zoodat het weer vrij kloppen kon. En het klopte dan zoo geweldig dat het naar de wereld wipte en hem medenam.

Wat er met Daneelken op dat oogenblik eigenlijk geschiedde, wist hij niet. Hij ontwaakte op den dijk van de rivier, daar dicht tegen zijn dorp. Hij was gelukkig en droevig tevens en, zich bezinnend, trok hij naar den pastoor om vergiffenis voor zijn zonden af te smeeken.

Hij biechtte ronduit gelijk een kind, maar de priester, die harder weende dan hij, kon geen vergiffenis schenken. De Paus alleen zou dit kunnen, indien er voor zulke zonde vergiffenis was.

En Daneelken toog naar Rome, naar den Paus. Met de pelgrimspij om het lijf en den staf in de hand ging hij dagen en dagen aan een stuk. En als hij eindelijk te Rome aangekomen was toen bleek het dat de Heilige Vader geen hulp noch bijstand kon verleenen.

- Zie, zegde hij, terwijl hij hem zijn wandelstok in de handen stak, trek de wereld rond en als dit hout bladeren en bloemen draagt, zullen uwe zonden vergeven zijn.

Moedeloos keerde Daneelken terug naar huis. Geen hoop bleef er voor hem over: hij was een verloren man. Hij besefte zulks wel. Hoe langer hij ging, hoe meer het hem speet dat hij uit den Venusberg ontvlucht was. Meer en meer verlangde hij terug naar

vrouw Minne, die hij nooit had mogen verlaten.

En uitgeput van vermoeienis viel hij langs den weg in slaap. En toen nam Minne, die hem overal op zijn wegen gevolgd had, hem al slapende in hare armen en vloog er mede voort. Aan Daneelken's dorp gekomen daalde zij neder en lei hare vracht op een eenzame plaats langs den dijk.

Als Daneelken daar uit zijn diepen slaap ontwaakte, zat Minne naast hem. Zij sprak hem aan met verleidende stem. Daneelken was overgelukkig en hij dacht aan niets anders meer dan aan de mogelijkheid van met haar terug te keeren naar den Venusberg.

Maar Minne antwoordde dat daaraan niet meer te denken viel.

- Het was reeds meer dan onzinnig u een eerste maal mede te nemen met een menschelijk hart in de borst, zegde zij. Het bracht u toen, ge weet het wel, het heimwee naar de wereld en naar de wereldsche dingen. Het zal u steeds zulke perten spelen.

Daneelken werd woedend wanneer hij die woorden hoorde.

- Ik zal mijn hart uit de borst snijden, wedervoer hij, opdat mij ginds in uw paleis niets meer van de wereld zou overblijven.

En hij klampte zich aan de kleeren van Minne vast.

Minne verlangde niet beter. Zij moest het ijzer smeden terwijl het heet was en, de daad bij het woord voegend, sprak zij een tooverspreuk en deed een toovergebaar, zoodat Daneelken, evenals zij zelve, onzichtbaar werd voor de oogen van de wereld. Zij stak hem daarna een mes in de handen, waarvan de hecht met het vel van eene zwarte adder overtrokken was; en het lemmer werd gesmeed in een vuur van berkenhout, dat op Sint-Jansdag werd gehakt; en daarna had zij het mes gedoopt in het bloed van een pasgeboren kind.

- Zie, zegde Minne, zoodra de zon in het Westen zal ondergegaan zijn en haar gloed nog even op de kim ligt, moet gij met dit mes uw hart uit den boezem snijden. Gij hebt niets te vreezen. Gij zult niet de minste pijn gewaar worden en de wonde zal bovendien onmiddellijk toegroeien. Zoodra gij dat zult volbracht hebben, kom ik u halen en voer ik u mede, voor eeuwig en voor altijd.

Op het gestelde uur stond Daneelken klaar. Hij wachtte of aarzelde niet. Het mes ging door zijn vleesch lijk door boter en zeer deed het niet. De wonde groeide onmiddellijk toe en het wonderste van al was dat het hart, dat hij op den punt van het mes te voorschijn haalde, bloedde en bleef bloeden en daarbij lillend klopte alsof het hem nog altijd in de borst stak. En, het hart begon te spreken tot Daneelken, met eene menschelijke stem; het verweet hem zijn onmenschelijkheid.

Daneelken antwoordde dat wat geschied was geschieden moest en niet anders kon. Het was voor zijn eigen geluk dat hij het doen moest en daarvoor alleen had een mensch te zorgen.

Maar het hart liet zich niet gezeggen en wedervoer dat er een stuksken hart in Daneelken's lijf gebleven was, een heel klein stuksken hart, dat hij nu nog niet gewaar werd, maar dat zou aangroeien tot hij weer een heel menschelijk hart in den boezem zou hebben.

En dan zou hij zijn straf niet ontkomen. Om zich aan de klauwen van den duivel te onttrekken, zou hij dan weer dat aangegroeide hart uit den boezem moeten snijden, maar in afgrijselijke pijnen. Het stuksken hart, dat men de eerste maal in het lichaam achterlaat, schiet er een eeuwigen wortel, dien men bij latere bewerkingen niet meer wegsnijden kan.

Groote bloeddroppels vielen in het bedauwde gras en sneller en sneller klopte het hart. Daneelken kon het niet meer aanzien en niet meer aanhooren en wierp zijn hart in de rivier.

Minne kwam toen van uit den Venusberg op aarde gevlogen, nam Daneelken in haar armen en verdween er mede de lucht in.

En zoodra zij beiden weg waren begon de dorre wandelstok, dien Daneelken in de aarde had gestoken, te groeien en te groeien en enkele dagen later stond hij in vollen bloei. Daneelken heeft dat nooit meer vernomen, anderszins zou hij nog wel den Venusberg ontvlucht zijn. Nu is hij verplicht op geregelde tijdstippen zich het hart, telkens het volgroeid is, opnieuw uit de borst te snijden.

De menschen hier weten wel wanneer dat geschiedt: de stroom ligt dan rood van bloed in den avond en de koeiers vinden 's anderdaags bloeddroppen in het gras op de dijken.

Ook op de dagen dat de zon bloedig in den stroom ondergaat, zeggen de menschen:

- 't Is Daneelken die weer ne keer zijn hart uit het lijf moet snijden.

Aanteekeningen

Aanteekeningen

CLXXXI. - **De gouden Ring van de Zeemeermin** (Tooversprookjes).

Dit sprookje, verteld te Antwerpen, in 1910, door Sylvie D., geboren te Woesten, nabij Yper (West-Vlaanderen), sluit zich aan bij *Jan Snoef en Kroes* en *Het wondere Tondeldoosje*, n[rs] VI en CXXIX van deze verzameling.

CLXXXII. - **Roodkapje** (Tooversprookjes).

Werd mij meerdere malen, steeds in denzelfden vorm verteld te Boom, door Lies D.K., waschvrouw, geboren te Linth (1880-1886).

N[r] 333 van den catalogus van *Antti Aarne: Der Fressack*: der Wolf oder ein sonstiger Unhold verschlingt Menschen und Tiere, bis alle lebendig aus seinem Bauche gerettet werden. Bij *M. de Meyer: Cha peron rouge*.

Gelijkaardige sprookjes bij *Grimm*, n[r] 5: *Der Wolf und die sieben jungen Geiszlein*; n[r] 26: *Rotkäppchen*.

De meeste versies in Vlaanderen verspreid ondergingen den invloed van het sprookje van *Perrault*, waar het arme Roodkapje niet aan den dood ontsnapt. In de Duitsche sprookjes en in de meegedeelde lezing is zulks geenszins het geval.

De Vlaamsche varianten kunnen zich in twee reeksen indeelen:

a. - *het eigenlijke sprookje van Roodkapje*:

Rond den Heerd, VII, blz. 93 *: 't Roodkapke; Volk en Taal*, II, blz. 250: *Het Kind en de Wolf; A.J. Witteryck, Recueil de contes populaires*, blz. 22, en *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 293: *Roodkapke; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, I, blz. 111 en *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 150: *Van Roodkappeken; 't Daghet in den Oosten*, IV, blz. 131: *Vertelsel van een Wijfken dat 's Zondags werkte* (en door den duivel werd opgegeten); *Volkskunde*, III, blz. 220, *Pol de Mont en Alf. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 109 en *Zoo vertellen de Vlamingen*, blz. 76: *Van Boer Bezemen, Boer Blaren en Boer IJzer*;

b. - *het vertelsel van den perten-spelenden duimeling* die door den wolf wordt opgegeten (dit sprookjestype sluit zich aan bij sprookje

CLXXVII van den Vertelselschat: *Duimelingsken en de Wolf en* de gewone sprookjes van *Duimken*; zie onze n[rs] LX, LXI, LXII, LXIII en CLXXXIV):

Ons Volksleven, VIII, blz. 29: *Bolleke Vet; P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 43: *Bolleken Vet; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, III, blz. 85: *Van Knolleken; Pol de Mont* en *Alfons de Cock, Wondervertelsels*, blz. 19: *Smoutebolleken; Leenaard Lehembre, Volksvertelsels: Van de geleerde Geitjes*.

CLXXXIII. - **Gouden Schoof** (Oorsprongslegenden).

Dit sprookje werd mij door den heer Florimond Van Duyse meegedeeld. Het behoorde tot den vertelselschat van zijn vader, dichter Prudens Van Duyse. Het dient gerangschikt bij de oorsprongs legenden, die de heer Maurits de Meyer aan zijn catalogus van de Vlaamsche vertellingen heeft toegevoegd: *De Herkomst van het Graan (L'origine du grain)*.

Bovenstaande lijnen waren geschreven en verschenen in Volkskunde toen een correspondent er mij opmerkzaam op maakte dat *Henri Havard* in zijn *Au pays des Gueux*, vertaald in 't Nederlandsch onder den titel *In 't Land der Geuzen*, dergelijk sprookje aanhaalt, alsmede *De drie Zusters*. Zulks bleek inderdaad zoo. En zooals ik thans vaststelde verscheen de studie van Havard gedeeltelijk onder den titel: *Au Pays Flamingant* in de *Revenue Britannique* van 1879.

Sceuf behoort tot het geslacht van Wodan in opgaande lijn, zooals *Jacob Grimm* doet opmerken in zijn *Deutsche Mythologie*. Sceaf zegt *Dr Coremans* verder in *L'Année de l'ancienne Belgique* est le nom germanique le plus ancien dont ses généalogies (van *Wuatan* of *Wodan*) font mention. *Sceaf*, jeune garçon encore, arrive sur un bateau sans voiles et dormant sur une gerbe aux côtes de l'île de Scanie; il y est bien accueilli, on le nomme dans la langue du pays *Sceaf*, ce qui signifie gerbe; on l'élève soigneusement, parce qu'on voit en lui un être miraculeux, puis il devient roi et règne à Sleswig. Grimm remarque avec raison qu'il y a beaucoup d'analogie entre cette saga et celle du chevalier arrivant sur son cygne à Anvers, pour régner en Brabant.

Nous ferons l'abservation que *schoof*, souvent prononcé *schaaf*, est encore aujourd'hui en flamand le mot qui désigne gerbe, et que l'idée des gerbes merveilleuses n'est pas effacée parmi nous, vu qu'à *Kieldrecht*, à ce que nous apprend M.H. Coppens, une *gerbe mystérieuse et enflammée* renfermant l'âme d'un navigateur naufragé et condamné à errer sur la mer, s'élève le soir des profondeurs des eaux jusque dans les airs, en prenant toujours sa direction vers le village de *Verrebroeck*.

CLXXXIV. - **Nog van een Janneken en een Mieken en van een Tooverheks en een Huizeken van Suiker en Koekendeeg** (Tooversprookjes).

Verteld te Rumpst-aan-den-Rupel, in 1907 door Marie d'H., visschersvrouw.

N^{r} 327 A. van *Antti Aarne: Hänsel und Gretel*. Die Eltern führen ihre Kinder in den Wald; das Pfefferkuchenhaus; der Knabe gemästet die Hexe in den Ofen geworfen (Vergelijk n^{r} 1121: *Frau in den Backofen geschoben*); ihre Schätze fallen der Kindern zu.

Bij *Maurits de Meyer: Frère et Soeur*.

J. Bolte en G. Polivka onderscheiden in hun *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm* de navolgende motieven:

A. Die Kinder werden vom Vater im Walde verlassen; B. finden aber zweimal durch ausstreuen von Kieselsteinen den Weg zurück; C. gelangen dan zum Kuchenhaus; D. von der Hexe eingesperrt und gemästet, sterkt der Knabe ein Knöchlein oder Hölzchen statt des Fingers heraus; E. sie schieben die Hexe in den Ofen; auf der Flucht tragen Enten (oder Engel) die Kinder übers Wassers; (F^{1}) oder sie schützen sich durch Auswerfen von Hindernissen (F^{2}) oder durch Verwandlungen (F^{3}) oder die Hexe will den Teich austrinken und platzt (F^{4}).

In onze lezing vinden wij, in de plaats van A on B hierboven vermeld, dat de kinderen uit eigen beweging naar het bosch gaan; verder C.D.E.F^{1}.

Ziehier de andere Vlaamsche geboekte varianten met de motieven die er in voorkomen:

Ons Volksleven, III, blz. 87 en *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 5: *Het Peperkoekenhuisken* (C.D.E.); *A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, III, blz. 135: *Hansken en Grietje* (D.E.); *Volkskunde*, V, blz. 107: *Het Suikerhuizeken* (C.F^{1}); *P. de Mont* en *A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 88: *De Wolf en de Kinderen* (C.F^{1}); *'t Daghet in den Oosten*, IX, blz. 57: *De Zaag van Asschepoesterke*.

Maurits de Meyer voegt hier aan toe: *Nog van een Mieken en een Janneken* van *A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, I, blz. 108, dat ook verscheen in *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 149. Het vertelt van twee kinderen die 's winters in het bosch gaan rijskens zoeken voor hun moeder, verdwalen en er sterven van kou.

CLXXXV. - **De drie Zusters** (Sprookje met sage-thema's).

Verteld te Brussel in 't jaar 1905 door Florimond van Duyse.

Geen andere variante in Vlaanderen geboekt. Wij vinden hier de

drie zusters, de wordingszusters of Nornen uit de Noorsche Mythologie.

Ook dit sprookje vinden wij vermeld bij *Henri Havard, Au Pays des Gueux*.

*D*r *Coremans* zegt aangaande de *Wordingsusters* in *L'Année de l'ancienne Belgique*: Grimm remarque avec raison que ce mythe a été confondu à tort avec celui des Parques. Les *dry-susters* ne sont pas identiques à celles-ci. Rien n'indique dans le nom des Parques ce qu'exprime positivement ceux de nos *susters*. Les deux premières *Wara* et *Werdenda* n'étaient pas filles de la nuit, mais bien de bons génies; elles accordaient à l'enfant naissant les dons les plus précieux, mais il y avait quelque chose de sinistre dans *Zala* qui, par cette raison, fut bientôt confondue avec la culpabilité de *Sculd*. Elles règlent (scapa)' la vie des hommes. Toutefois *Zala* faisait dépendre la vie de l'enfant de toutes sortes de circonstances particulières, par exemple, entrant dans la maison de *Nornageest*, elle trouve l'enfant dans son berceau, deux chandelles brûlaient au dessus de lui, *Wara* et *Werdenda* s'intéressent vivement à lui, elles l'embrassent, elles lui accordent les dons les plus précieux. Alors la troisième et la plus jeune (*yngstra Nornin*), *Zala*, se léve en fureur et s'écrie: 'Eh bien, moi j'ordonne que cet enfant ne vivra pas plus longtemps que ne brûlera cette chandelle!' Mais la plus âgée des soeurs se lève aussitôt, s'empare de la lumière, l'éteint, et dit à la mère de ne la rallumer qu'au moment où l'enfant devenu homme aura atteint les dernières heures de sa vie. Aussi le nomme-t-on: *Nornengast* (l'hôte ou le compagnon des Nornes). Au reste, ainsi que le remarque Grimm, rien ne caractérise mieux les trois soeurs que le passage (Sam. 14) où il est raconté comment elles arrivaient dans le château où Helgi venait de naître; deux d'entre elles lui sont favorables, elles lui tissent le fil de la vie et déploient ce *thattr*, fil (draat), au milieu du ciel. Une en a caché un bout à l'Est. l'autre à l'Ouest, tandis que la troisième s'empresse de l'attacher à jamais au Nord.

Tous les pays entre le bout de l'Est et le bout de l'Ouest devaient appartenir au jeune héros; la troisième soeur, demande Grimm, ne fit-elle pas tort à ce don en l'attachant au Nord par un lien à jamais indissoluble?

Qui, disons-nous, ne comprend pas qu'en ce moment la fatale *Zala* fixa les destinées de la race teutonique sur l'immense territoire entre les trois points Est, Ouest et Nord? Ce mythe antique n'est-il pas devenu de l'*histoire*?

Van een ander sprookje, dat zich min of meer aansluit bij *De drie Zusters* en voorzeker nog in de Vlaamsche provincies moet verteld worden, vooral onder de meer gegoede burgerij, gewaagt insgelijks

Henri Havard in *Het Land der Geuzen: Koning Maen en Koningin Zea. 'Maen* is een schitterend vorst; hij bezit de schoonste paleizen, die men zich slechts kan voorstellen en hij draagt een van glans stralend zilveren kuras en Zea, die hem boven alles bemint, gehoorzaamt aan al zijn luimen. Geheel naar zijn wil verheft zij zich of valt *weder* op de aarde terug en wanneer hij zich aan haar oog onttrekt dan weent en zucht zij, dan is zij rusteloos en bewogen. Van dit schoone en zoo belangrijk thema, heb ik echter geen mondelinge versie kunnen ontdekken.

CLXXXVI.- **Van 't Manneken in de Mane** (Oorsprongslegenden).

Verteld te Bornhem, in 1903, door Caroline P.

Variante van n^{r} CVII uit deel II. Zie de nota's aldaar, blz. 299.

CLXXXVII - **Hoe Onze Lieve Heer den Duivel machteloos maakte** (Oorsprongslegenden).

Dit sprookje werd verteld te Moerbeke, in 1914, door Z.M., een zeventienjarig boerenmeisje.

Thema geboekt door *Maurits de Meyer* onder *Oorsprongslegenden*, n^{r} 9a: *Le Tonnerre*.

Vlaamsche varianten:

Volkskunde, 1, blz. 58 en *P. de Mont en A. de Cock, Dit zijn Vlaamsche Vertelsels*, blz. 360: *Hoe Donder en Bliksem ontstonden; A. Joos, Vertelsels van 't Vlaamsche Volk*, I, blz. 33, *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 110: *Van Sinte Pieter (Als 't dondert is 't Sinte Pieter die kegelt)*.

CLXXXVIII. - **Jan de Koeter** (Tooversprookjes).

Verteld te Brussel, in 't jaar 1905, door Florimond Van Duyse.

Variante van n^{r} LIV uit deel II van *De Vlaamsche Vertelselschat: Het Tooversabeltje*. Wij vinden hier dus het type 308* van den catalogus *Maurits de Meyer* terug. Zie nota's op bladzijde 284 van voormeld deel II.

CLXXXIX. - **Van Pelgrim en Korenbloem** (Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1918, door J.J. molenbouwer, geboren te Tessenderloo in Limburg.

Mag dit vertelsel, waarvan een variante insgelijks in Limburg geboekt werd, onder het type van *De gelaarsde Kat* gerangschikt? Het is *August Gittée* die daartoe aanleiding gaf, door een bespreking van

deze variante in *La Revue des Traditions Populaires*. Hij noemde ze ‘une condensation des éléments du Chat botté’ van Perrault. ‘Nous ne pensons pas, voegde hij er bij, que le conteur français ait servi de souree, malgré la grande popularité dont ses contes ont toujours joui en pays flamand. Au XVIIIe siècle, la traduction flamande était, en usage dans les classes. Le conte est imparfait: on a omis le détail expliquant les réponses des personnages qui vantent la grande fortune du marquis de Carabas (hier Pelgrim)’(1).

Te recht mag *Aug. Gittée* opmerken dat *Perrault's* vertellingen ongemeen verspreid waren. Nog immer en zeer ten onrechte gaan *De gelaarsde Kat, Blauwbaard* en andere sprookjes in tal van vertellingsboeken als Vlaamsche vertellingen door. Het Vlaamsche type van de blauwbaard-vertelling is echter het sprookje *De zwarte Ridder van het rood Kasteel*, waarvan wij een repliek vinden in het lied *Heer Halewyn*. Het thema van de vertelling *Daneelken*, (slot van deel III van den Vertelselschat) vindt men terug in het Vlaamsche lied *Heer Daneelken. Van Pelgrim en Korenbloem*, dat enkele overeenkomsten toont met het thema van *De gelaarsde Kat* (n^{r} 545 van *Antti Aarne* en *De Meyer*), vergelijke men tevens met het lied *De zegge van Korenbloms Man* verschenen in *'t Daghet in den Oosten*, II, 188, eindigend als volgt:

Och visscher van mij,
en och visscher sprak hij,
zou ik u derren vragen,
van wien dat schoon casteel wel is,
de muren met goud beslagen?
- 't Is van mijn Heer den Pelgrim
en van zijn schoon huisvrouwe,
hij heeft ze gistravond vrijwillig gehaald
en morgen zal hij ze trouwen.
- Zegt aan mijn dochter den goeden dag,
en aan den Pelgrim nog veel meere.
Zegt dat ik morgen terugge kom
met zeventien landsheeren.
Keerom en keerom
och vader, keerom,
met al uw witte blessen,
uw jongste dochter is beter getrouwd
als de ander alle zessen.
(Gehoord te Val-Meer)

Vlaamsche varianten, volgens *M. de Meyer*, n^{r} 545, *Le chat botté*:

(1) *Revue des Traditions Populaires*, tome I, blz. 184.

Aug. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch, blz. 33: *Een Zeg van Korenbloms man; A.J. Witteryck, Contes Populaires*, blz. 128, *De geleersde Kater; P. de Mont en A. de Cock, Wondersprookjes* blz. 34: *Van het schoone, witte Katteken; A. Vermast, Vertelsels uit West-Vlaanderen*, 2e uitgave, II, blz. 27: *Het Tooverkatje*.

CXC. - **De Koning en zijne drie Zonen** (Tooversprookjes).

Verteld te Lier, in 1911, door V., meester-schoenmaker.

Wij vinden hier een sprookje van het type 563 van *Antti Aarne* en *M. de Meyer*. Wij zullen over dit type en de Vlaamsche geboekte varianten meer bijzonderheden meedeelen onder het daartoe meer geschikte sprookje *Van 't Beurzeken schud Geld, het Tafelken dek u en de bol die speelt zijn rol*, nr CCLI van deze verzameling.

CXCI. - **Waarom de Joden geen Varkensvleesch eten** (Oorsprongslegenden).

Overgenomen uit *Rond den Heerd*, XVI, blz. 44.

Wij vinden hier het type nr 43_e van de oorsprongslegenden vermeld in den catalogus van *Maurits de Meyer: Pourquoi les Juifs ne mangentils pas de la viande de porc*.

Als Vlaamsche varianten dienen vermeld:

J.W. Wolf, Niederländische Sagen, blz. 665: *Warum die Juden kein Schweinefleisch essen; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, I, blz. 32 en *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 110: *Van de Joden en het Verkenvleesch*.

In 't *Daghet in den Oosten*, II, blz. 66, verscheen nog een kleine variante, die wij hier laten volgen: ‘Weet gij waarvoor de Joden geen verkensspek eten? Wel, eens kwam Ons Lieven Heer neven eenen verkensstal door, met zijn discipels, en uit dien verkensstal kwam een lawijd van den anderen wereld. Maar, zegde Sint Pieter, wat mag toch in dien stal zitten? 't Zijn verkens zegde Onze Lieve Heer.

En de stal zat vol Joden en de Joden en mogen hun eigen vleesch niet.’

CXCII. - **De Kabouter en de drie Wenschen** (Legendarische sprookjes).

Verteld te Boom, in 1889, door T.D.B., muzikant.

Gelijkaardige Vlaamsche Sprookjes staan in den catalogus *M. de Meyer* gerangschikt onder nr 750: *L'hospitalité du pauvre récompensée*. Bij *Antti Aarne: Die Wünsche*. Zie sprookje CIV. *Onze Lieve Heer en de afgunstige Vrouw* van deel II van den Vertelselschat (nota's op blz. 298). De aldaar aangehaalde vertelsels dienen in twee reeksen

verdeeld: 1° het eerste werk van den dag moet voortgedaan en brengt rijkdom of armoede; 2° drie volbrachte wenschen brengen geen voordeel door de hebzucht van man of vrouw.

CXCIII. - **Van Koning Alexander** (Koddige vertelsels).

Verteld te Keerbergen, in 1897, door een metser van Schriek.

Niet bij *Antti Aarne* en ook niet bij *Maurits de Meyer*.

Een dergelijk vertelsel *Koning Midas heeft Ezelsooren* is in Vlaanderen algemeen gekend.

CXCIV. - **Het Duivelskind** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Lovendegem bij Gent, rond de jaren 1890, door de gebroeders L., 70 à 80 jaar, landbouwers.

Niet gecatalogeerd, noch door *Antti Aarne*, noch door *M. de Meyer*.

Geen andere varianten in Vlaanderen geboekt.

CXCV. - **De Boer en de Duivel** (Sprookjes van den gefopten Duivel).

Verteld te Reeth, in 1905, door J.P., landbouwer.

Wij vinden hier het motief 1030 van *Antti Aarne: Ernteteilung*: Mensch (Fuchs) und Teufel (Bär); Teufel wählt von den Wurzelfrüchten den oberen, von den Halm oder Hülsenfrüchten den unteren Teil. Bij *Maurits de Meyer: Le partage de la moisson*.

Ziehier de Vlaamsche varianten:

Het Belfort, maandschrift gewijd aan letteren, kunst en wetenschap, XIV, blz. 99: *De Beer. Waarom deze den Mensch ontvlucht; Juul Van Lantschoot: Dit zijn Volksvertelsels*, blz. 6: *De Boer en de Duivel; Vlaamsche Zanten*, I, blz. 140: *De Duivel bedrogen* (met ander motief).

CXCVI. - **De drie Geneesheeren** (Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1908, door A.D., ketelmaker, geboren te Willebroeck.

N^r^ 660 van den catalogus van *Antti Aarne: Die drei Doktoren*: das Herz des Schweines, die Hand des Diebes, das Auge der Katze. Bij *Maurits de Meyer: Les trois médecins*.

Ziehier de Vlaamsche varianten:

Ons Volksleven, IX, blz. 9 en *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 44: *Van drij Doktoors; Fr. Coeckelbergs, Sprookjes, Legenden, Sagen, Liederen*,

blz. 54: *Van drie Doktoors; J.F. Vincx, Dit zijn Grappige Vertelsels en Sprookjes*, II-I, bl. 21: *Van drij Dokters; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, III, blz. 62: *Van drij Hongaarsche Geneesheeren; P. de Mont en A. de Cock, Wondersprookjes*, blz. 167: *Van drie Wonderdokters*.

Het overeenstemmend sprookje bij de *Gebroeders Grimm* draagt als titel: *Die drei Feldscherer* (n^{r} 118).

CXCVII. - **De zeven Kauwkens** (Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1921, door F.D., rentenier, geboren te Tessenderloo.

Wij vinden hier het thema n^{r} 451 van *Antti Aarne's* catalogus: *Das Mädchen, das seine Brüder sucht*. Niet vermeld in den catalogus van *Maurits de Meyer*.

Bolte en *Polivka* geven voor dit thema de navolgende motieven op:

A. - Die Mutter oder der Vater verwünscht die Söhne ihrer Naschhaftigkeit oder einer andern Unart wegen in Raben; B. - Das Schwesterchen will sie aufsuchen und fragt Sonne, Mond und Sterne nach ihnen; C. - Es findet sie auf dem Glasberg, und damit ist meist die Erlösung vollbracht; D. - Bisweilen aber musz die Schwester noch Jahre lang stumm sein und Hemden anfertigen, verliert ihre Kinder und ist nahe daran, von Henkershand zu sterben.

In het opgeteekende Vlaamsch sprookje vinden wij de motieven A, B en C.

De overeenstemmende vertelsels van Grimm dragen als titel:

Die zwölf Brüder (n^{r} 9); *Die sechs Schwäne* (n^{r} 49); *Die sieben Raben* (n^{r} 25).

Geen andere Vlaamsche varianten werden opgeteekend.

CXCVIII-CCX. - **Dertien Vertelselkens van lompe Menschen** (Koddige vertelsels).

Deze kleine vertelsels, die zich rangschikken onder de zoogenaamde moppen (*Schwänke- Schildbürgerschwänke*, n^{r} 1200 tot 1330, bij *Antti Aarne* en *Contes facétieux*, n^{r} 1210 tot 1331 bij *Maurits de Meyer*), kwamen als volgt in onze handen:

1. *Toone en de Baggerboot*. - Verteld te Antwerpen, in 1915, door O.v.S., apotheker. De held van de mop, gelijk ze mij verteld werd, was een bekend Antwerpsche type. Vele dergelijke moppen werden, te dien tijde, op zijn kap verteld. Zoo spreekt zijn gebuur in het Opera van de slechte acoustiek der zaal en hij antwoordt: Welja, ik wist niet wat ik rook. Te Parijs ziet hij iemand in zwijm

vallen en hij zegt: Als ik nu wist hoe men Eau de Cologne in 't Fransch noemt, ik liep recht een apotheek binnen. In het Opera, wanneer het stuk half is, zegt zijn gebuur: 't Is vervelend he, weeral Herbergprinses. Zoo? Had ik dat geweten, antwoordde bij, 'k ware niet gekomen. 't Is de tiende maal dat ik 't van 't jaar heb gehoord.

2. *Toon en de Zwemblaas*. - Verteld te Antwerpen, in 1907, door V. smid.
3. *Janneken en de Hazen te Bonheyden*. - Verteld te Keerbergen op de pastorij, in 1889, door de werkvrouw.
4. *Peer en de Straatjongens*. - Verteld te Antwerpen, in 1893, door B.D.M., handelsreiziger van Brussel.
5. *De Jager en de Pachter*. - Verteld, te Antwerpen, in 1909, door M.R., stadsbediende. Hij had het vertelsel in 1860-1870 gehoord te Schelle-aan-de-Schelde, waar hij toenmaals klerk was in het tuchthuis (thans krijgsdepôt).
6. *'t Boerken en de Vapeur*. - Meegedeeld door den heer *L. Verkein*. te Antwerpen.
7. *Kobus en de Rijf*. - Verteld te Antwerpen, in 1893, door B.D. M., handelsreiziger van Brussel.
8. *De Schepenen van Eis*. - Overgenomen uit 't *Daghet in den Oosten*, IIIe boekdeel, V^{e} jaargang, blz. 95.
9. *Slimme Jan op Boodschap*. - Verteld te Antwerpen, in 1913, door F.V., architekt.
10. *Slimme Jan op de Markt*. - Meegedeeld, in 1915, door R.R., van Wilsele bij Leuven.
11. *Van een die gebakken Aardappelen plantte*. - Verteld, in 1909, door H., klerk op het stadhuis te Antwerpen. Hij was Antwerpenaar van geboorte maar had het vertelselken gehoord te Westerloo, waar hij af en toe zijn verlofdagen doorbracht.
12. *De Slimmerik die naar Brussel ging*. - Werd mij, in 1926, door E.D.N., stadsambtenaar te Antwerpen meegedeeld.
13. *Domme Mie*. - Verteld te Antwerpen, in 1927, door Zulma de C., meid. Zij was afkomstig van Sinaye (O.-VI.).

CCXI-CCXVI. - **Zes Vertelsels van Ons Heer en Sinte Pieter** (Legendarische sprookjes).

Deze kleine vertelsels, waarvan de thema's niet gerangschikt werden - zij dienen ingelascht tusschen de n^{rs} 750 en 825 van de catalogus van *Antti Aarne* - werden mij in de jaren 1914-1918, mondeling meegedeeld:

1. door mejuffer J.D. van Boom; zij hoorde het in hare jeugd op de Kostschool van Wachtebeke vertellen; 2. door wijlen J.B., onderpastoor te Hemixem; 3. door M., inkasseerder te Antwerpen; 4. door den eerw. heer J.d.R., destijds pastoor te Ruysbroeck-aan-den-Rupel; 5. door vrouw W., geboren te Cappellen; 6. door wijlen Mr V.J., advocaat te Antwerpen.

CCXVII. - **De Zeemeermin van Lombardijen** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld te Antwerpen, in 1905, door Bl., opsteller van 'Le Nouveau Précurseur', geboren te Oostende.

CCXVIII. - **De Zeemeermin te Moerdijk** (Sprookjes met sagethema).
Verteld te Antwerpen, in 1908, door vrouw A.M., geboren te Breda.

CCXIX. - **De Zeemeermin van Schouwen** (Sprookjes met sagethema).
Idem.

CCXX. - **Het Paard van Vuur en Vlam** (Tooversprookjes).
Verteld te Oostduinkerke, in 1924, door S.d.B., dienstmeisje bij S., herbergierster.
Thema niet gerangschikt door *Antti Aarne*; ook niet vermeld door *M. de Meyer*.
Wij erkennen er de navolgende motieven:

A. - De koning belooft zijn eenige dochter aan hem die haar hand zal komen vragen gezeten op een paard van vuur en vlam; hij is verzekerd dat daartoe niemand in staat zal zijn;
B. - Drie houthakkerszonen begeven zich op reis om dat paard te zoeken;
C. - Een van hen, de jongste, die goed is geweest voor een tooverkol, waar tegenover zijn twee broeders zich onbarmhartig hebben getoond, bemachtigt door haar tusschenkomst het paard;
D. - De gelukkige zoon, die met het paard van vuur en vlam naar het koninklijk paleis gaat, wordt door zijn broeders vergezeld;
E. - Deze ontnemen het paard, maar vallen dood zoo gelijk zij het aanraken;
F. - Hetzelfde lot ondergaat een herbergier, die den jongen insgelijks het paard wil ontfutselen;
G. - De bezitter van het paard komt op het koninklijk paleis aan en wint de koningsdochter.

CCXXI. - **De Koning en de Burgemeester** (Novollensprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1905, door J.C., stadhuisbediende, geboren in West-Vlaanderen.

Het type van dit vertelsel werd niet gecatalogeerd, noch door *Antti Aarne* noch door *Maurits de Meyer*.

Wij kunnen de motieven van dit thema, *de nalatige burgemeester gestraft*, als volgt aanduiden:

A. - Een koning, die zijn land wel bestuurt, stelt vast dat een burgemeester zijn plicht niet vervult;
B. - Hij ontbiedt hem ten paleize om drie vragen te beantwoorden; als hij zulks niet kan zal hij afgesteld worden;
C. - De burgemeester zendt zijn slimmen secretaris in zijn plaats;
D. - Deze beantwoordt de drie vragen, maar het gevolg daarvan is dat de koning het bedrog opmerkt;
E. - De burgemeester wordt secretaris en de secretaris burgemeester.

CCXXII. - **De drie Prinsen en de Koningsdochter** (Tooversprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1927, door O.S., stadhuisbediende, geboren te Lichtervelde in West-Vlaanderen.

Dit vertelsel, dat naar mijn zegsman ook ‘het vertelsel van Conzanzarne’ wordt geheeten,- vermoedelijk Comte van Zarne (Zarne is een dorp in de nabijheid van Lichtervelde, waar men het ook hoorde vertellen), - is verwant aan verschillende sprookjestypen gecatalogeerd door *Antti Aarne* en *Maurits de Meyer*, nl.: n^{r} 563: *Tischlein deck dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack - Serviette fais ton devoir, l'âne fais-moi des écus et gourdin hors du sac*, n^{r} 569: *Der Ranzen, das Hütlein und das Hörnlein - Le sac, le petit chapeau et le cornet*, alsmede n^{r} 302: *Das Herz des Teufels (Riesen) im Ei - L'homme sans âme (l'âme du monstre dans l'oeuf)*.

Varianten uit den *Vlaamschen Vertellingschat* zijn o.m.: III. Van een Koning en zijn dr*ie Zonen*; VIII. *De Draak en de Prinses*; XXXV. *De verwenschte Prinses*; XXXVI. V*an de betooverde Prinses*.

CCXXIII. - **De vier kluchtige Studenten** (Koddige vertelsels).

Meegedeeld, in 1915, door V.H., van Winsele bij Leuven.

N^{r} 1526 van *Antti Aarne's* catalogus: *Der alte Bettler und die Räuber*: die Räuber stecken einen alten Bettler in feine Kleider; führen ihm vor das Haus des Krämers; lassen sich auf die Rechnung des feinen Hernn eine Menge von Waren geben; verschwinden mit den Waren und lassen den Alten zurück.

Bij *Maurits de Meyer: Le vieux mendiavt et les voleurs*, suivi de plusieurs au tres aventures du même genre.

Vlaamsche varianten:

P. de Mont en A. de Cock: Vlaamsche Vertelsels, blz. 273: *Van vier kluchtige Studenten*.

CCXXIV. - **De Schoenmaker en zijn Vrouw** (Koddige vertelsels).

Verteld te Boom, in 1898, door Clement, brouwersgast, geboren te Wilrijck.

N^{r} 1351 van *Antti Aarne: Wer zuerst spricht*?

Bij *Maurits de Meyer: Qui parlera le premier*?

Vlaamsche varianten:

J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, 158: *Vom Breitöpfchen; Volkskunde*, II, blz. 17: *Van 't Schoenmakerken; A. de Cock en P. de Mont, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 242: *Het stilzwijgende Koppel*.

CCXXV. - **Van de wonderschoone Prinses, het zilveren Paardeken en de gouden Vogel** (Tooversprookjes).

Verteld, in 1913, te Antwerpen door M.D.K., dochter van een timmerman van Linth.

N^{r} 550 van *Antti Aarne: Der Vogel, das Pferd und die Königstochter*: drei Koningssöhne ziehen nach einander aus, um den wunderbaren Vogel herbeizuschaffen; es gelingt dem jüngsten mit Hilfe eines Tieres (Wolf, Fuchs); auf dem Rückkehr rettet er seine Brüder, die ihm dann umbrengen und sich des Vogels bemächtigen, die Konigstochter sucht den Vater ihres Kindes; schliesslich nimmt alles ein gutes Ende.

Bij *M. de Meyer: L'oiseau, le cheval et la princesse*.

Zie n^{r} 57 van de sprookjes van de *Gebroeders Grimm: Der goldene Vogel*.

Vlaamsche varianten:

Ons Volksleven, I, blz. 82: *Het Manneken van Hippelipip*; VIII, blz. 88 en *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 36: *Van den gouden Vogel, het gouden Paard en de Prinses; Biekorf*, V, blz. 161 en *J. Leroy, Zeisels en Vertellingen*, II, blz. 55: *Stijn Lukket-al of Meer geluk als Verstand; P. de Mont en A. de Cock, Wondersprookjes*, blz. 269: *Van den zingenden Vogel; Th. Van Nieuwenhuyse, Grootmoeders Vertellingen*, blz. 64: *Van drij Prinsen; G. Lamerant, Wondervertellingen uit Fransch-Vlaanderen*, blz. 66: *Van Vogel Venus, Peerdeken-Muishaar en Glooremonde*.

CCXXVI. - **Van Siepe, Sappe en Sijpe** (Tooversprookjes).

Verteld, in 1925, door J.K., diamantslijper, te Borgerhout, aldaar geboren.

Variante van het type n^{r} 563 van *Antti Aame: Tischlein deck dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack*. Bij *M. de Meyer: Serviette, fais ton devoir, l'âne fais-moi des écus et gourdin hors du sac*. De nota's bevinden zich onder n^{r} CCLI, bij een meer karakteristieke lezing van het type: *Van 't Beurzeken schud Geld, het Tafelken dek u en de Bol die speelt zijn Rol*.

Zie insgelijks de navermelde vertelsels van deze verzameling:

III. *Van een koning en zijn drie Zonen*; VIII. *De Draak en de Prinses*; XXXV. *De verwenschte Prinses*; XXXVI. *Van de betooverde Prinses*; CXC. *De Koning en zijne drie Zonen*.

CCXXVII. - **De rollende Koekebak** (Ophoopende vertelsels).

Verteld te Capellen-op-den-Bosch, in 1926, door F.S., koopman in aardappelen.

Niet geboekt, noch door *Antti Aarne* noch door *M. de Meyer*.

Geen Vlaamsche varianten gekend.

CCXXVIII. - **Waarom de Kabouters niet meer bij de Menschen komen** (Oorepronglegenden).

Verteld te Desselghem, in 1921, door een grondwerker van de streek aan den heer J.D.B., conducteur van werken.

Te vergelijken met het sprookje *Fleeres* van *Lootens, Oude Kindervertelsels*, blz. 17, waar het gelukaanbrengend paard elken dag een vollen emmer melk als loon voor zijn arbeid ontvangt. De gierige boer doet look in de melk en 't paard trekt op en mede 't geluk.

CCXXIX. - **Hoe die van Borstbeek een Kerk bouwden** (Koddige vertelsels).

Verteld te Contich, in 1895, door C.d.S., naaister.

CCXXX. - **De Duivel en de Houthakker** (Sprookjes van den dankbaren duivel).

Verteld te Blankenberghe, in 1924, door I.D.M., geboren te Eecloo.

Sluit zich aan bij de *Vertelsels van den gefopten Duivel*.

Geen andere varianten in Vlaanderen gekend.

CCXXXI. - **Janneken de Simpelaard** (Koddige vertelsels).

Verteld te Wachtebeke, in 1923, door Mejuffer Dh. van Moerbeke.

N^{r} 1653 van den catalogus *Antti Aarne; Die Räuber unter dem Baume*. Bij *M. de Meyer: Les brigands sous l'arbre*.

Vlaamsche varianten:

't Daghet in den Oosten, VIII, blz. 71: *Jan en Trien; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche volk*, III, blz. 97: *Van nen Wijze en nen Zotte; P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 260: *Van Pachter Eentand; C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen*, blz. 18: *De domme Jongen en zijn arme Moeder; 't Daghet in den Oosten*, III, blz. 125: *Jan de Lomperik; Volkskunde*, VI, blz. 50: *De slimme Schoenmaker: P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 216: *De slimme Schoenmaker; 't Daghet in den Oosten*, I, blz. 28, *A. Cuppens, Twaalf vertelsels op zijn Limburgsch*, blz. 23: *Hendrik en Scholtes; Volkskunde*, IV, blz. 44: *Een domme Uilenspiegel; Volk en Taal*, III, blz. 272: *Van Jooske en de Vrek; A.J. Witteryck, Contes Populaires*, blz. 25, en *Oude West-vlaamsche Volksverhalen*, blz. 3: *De slimme Dommerik of Pietje en de Kwezelkens; Is Teirlinck, Contes flamands*, blz. 49: *Petit Jacques et sa flûte*.

CCXXXII. - **Koekebakken zonder Geld**. (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Rymenam, in September 1889, door een boomzager.

Geen Vlaamsche varianten geboekt.

CCXXXIII. - **De Paal** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Kl. Willebroeck, in 1892, door de tachtigjarige vrouw M.D.H., geboren te Aalst.

CCXXXIV. - **De Vuurman** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Antwerpen, in 1918, door A.J., gewezen molenmeester, geboren te Tessenderloo.

Het thema is algemeen verspreid in de Antwerpsche Kempen.

CCXXXV. - **De Hellewagen** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Antwerpen, in 1918, door A.J., gewezen molenmeester, geboren te Tessenderloo.

Het thema van dit sprookje is insgelijks algemeen verspreid in Vlaamsch België.

CCXXXVI. - **De Danszaal op den Weg** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld te Antwerpen, in 1924, door vrouw P., geboren te Vorst.

CCXXXVII. - **Hoe het rooken in de Wereld kwam** (Oorspronglegenden).
Dit vertelsel werd, in October 1927, meegedeeld aan den heer P.J.J., Diermanse van Den Haag, door den heer Fr. Vervoort, een 29-jarigen meubelmaker te Mechelen; in 1916 had hij het gehoord van een (toen) ongeveer 25-jarigen boerenknecht, Frans van Dijk, te St-Anthonis (een dorpje, ong. 6 km. westelijk van Boxmeer gelegen, in N.-Brabant).
De titel van bovenstaand stuk is afkomstig van den heer Diermanse De *wijze* van vertellen van zijn zegsman (niet zijn dialect) trachtte hij na te volgen; de cursiveering beteekent bijzonderen nadruk.

CCXXXVIII. - **De Herkomst van de Vlag** (Oorsprongslegenden).
Verteld te Boom, in 1888, door H.F., toenmaals student aan de Hoogeschool te Gent, later advocaat aldaar.

CCXXXIX. - **Waarom Water en Vuur elkaar bestrijden** (Oorsprongslegenden).
Verteld te Boom, in 1888, door H.F. (zie n^{r} CCXXXVIII).

CCXXXX. - **De Jood en de Christen** (Koddige vertelsels).
Overgenomen uit *Rond den Heerd*, 1882, blz. 48.

CCXXXXI. - **De Politiek** (Koddige vertelsels).
Verteld te Antwerpen, in 1908, door M.R., stadhuisbediende, vroeger lid van de folkloristische afdeeling van het Taalverbond.
Dit vertelselken verscheen in 1912 in *Volkskunde* (*Vlaamsche Moppen* door *V. de Meyere en Leo Verkein*). In de nieuwe uitgave van de *Vlaamsche Vertelsels* van *P. de Mont* en *A. de Cock* (*Vlaamsche Volksvertelsels*), verschenen in 1927, werd er een variante van opgenomen.

CCXXXXII. - **De Uilen** (Koddige vertelsels).
Verteld te Antwerpen, in 1909, door J.V.M., stadhuisbediende, geboren te Vremde.
Dit vertelsel verscheen in 1912 in *Volkskunde* (*Vlaamsche Moppen*, door *Victor de Meyere en Leo Verkein*). In de nieuwe uitgave van de *Vlaamsche Vertelsels* van *P. de Mont en A. de Cock* (*Vlaamsche Volksvertelsels*), verschenen in 1927, werd er een variante van opgenomen.

Een andere lezing gaf *S.J. Vincx* in deel I-II, blz. 20, van zijn *Grappige Vertelsels en Sprookjes*.

CCXXXXIII. - **De Vuurwagen** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld, in 1890, door Julie M., van Mortsel; 't was het traditioneele vertelsel van haar vader.
Dit sprookje is algemeen verspreid in den omtrek van Antwerpen.

CCXXXXIV. - **Van den eeuwigen Jager** (Sprookjes met sage-thema).
Overgenomen uit *Rond den Heerd*, XVII, blz. 158.

CCXXXXV. - **De Scheper van Postel** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld te Antwerpen, in 1910, door J.V.M., geboortig te Vremde.
Niet bij *Antti Aarne*. Bij *M. de Meyer*, n^{r} 1590*: *Avec de la terre de sa propriété dans les souliers, l'homme fait serment sur le territoire voisin qu'il se trouve sur son propre terrain*.
Vlaamsche varianten:
't Daghet in den Oosten, III, blz. 101: *Op de Heide bij Zonhoven; Volkskunde*, X, blz. 82: *De Scheper van Postel*.

CCXXXXVI. - **Van God of van den Duivel** (Sprookjes met sage-thema).
Medegedeeld, in 't jaar 1916, door den heer H., apotheker te Antwerpen, die het van zijn hovenier te Aertselaer had hooren vertellen.

CCXXXXVII. - **Van een Vedelaar** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld te Antwerpen, in 1916, door B., zeeloods.
Geen varianten in Vlaanderen geboekt.

CCXXXXVIII. - **Nog van een Vedelaar** (Sprookjes met sage-thema).
Verteld te Antwerpen, in 1916, door B., zeeloods.
Geen geboekte varianten.

CCXXXXIX. - **De Prinses met de lange Haren** (Tooversprookjes)
Opgeteekend, in 1894, door Mr de M., op de hoeve van haar grootmoeder te Herck-de-Stad.
N^{r} 310 van *Antti Aarne: Die in den Turm gesperrte Jungfrau*: sie lässt ihre Hare herab, an denen die Hexe der das Mädchen gelobt worden ist, emporklettert; ebenso tut der Königssohn; die Hexe

führt das Mädchen in die Wüste, wo der Prinz (als Blinder) sie schliesslich findet.

Bij *M. de Meyer: La princesse sur la, tour*.

Vlaamsche variante:

Vlaamsche Zanten, II, blz. 90: *Van de schoone Rosa*.

Men vergelijke onze lezing met het sprookje van de *Gebroeders Grimm*, n^{r} 12: *Rapunzel*.

CCL. - **Het Paardeken Malegijs** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Antwerpen, in 1918, door B., zeeloods.

Een variante werd in *Wodana* opgenomen.

CCLI. - **Van 't Beurzeken schud Geld, het Tafelken dek u en de Bol die speelt zijn rol** (Tooversprookjes).

Verteld te Boom, in 1888 en in 1910, door L.d.W. (zie sprookje I, *Vertelselschat*, I).

Hier vinden wij het gekend thema n^{r} 563 van *Antti Aarne: Tischlein deck dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack*: der Knüppel zwingt den betrügerischen Gastwirt, den Tisch und den Esel herauszugeben. - Bij *M. de Meyer: Serviette, fais ton devoir, l'âne fais moi des écus et gourdin hors du sac*.

In meerdere sprookjes van deze verzameling vond men reeds de motieven van dit thema, meestal echter met andere thema's verwerkt. Zie de sprookjes: III. *Van een Koning en zijn drie Zonen*; VIII. *De Draak en de Prinses*; XXXV. *De verwenschte Prinses*; XXXVI. *Van de betooverde Prinses*; LXXIII. *'t Manneken. 't Vrouwken en 't Boontje*.

Bij de *Gebroeders Grimm*, n^{r} 36: *Tischchen deck dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack*.

Vlaamsche varianten:

Rond den Heerd, IV, blz. 317: *Knippel uit de Zak; A. Lootens, Oude Kindervertelsels*, blz. 9: *Platteboontje; Volkskunde*, V, blz. 17: *Bolle speel uw Rolle*; V, blz. 118: *Klippelke, Klippelke uit den Zak; I. Teirlinck, Contes flamands*, blz. 23: *Gourdin, hors du sac; Volk en Taal*, II, blz. 251: *De Jongen en zijn Boone*; VII, blz. 23: *Klippels uit den Zak; Ons Volksleven*, IX, blz. 69: *Van drij Gebroeders; P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 20: *Kluppel uit den Zak; A.J. Witteryck, Contes populaires*, blz. 193: *'t Plat Boontje; A. Joos, Vertellingen van 't Vlaamsche Volk*, I, blz. 153: *Van Kluppelken uit den Zak*; blz. 158: *Van het Vrouwken en heur Kanneken; Rond den Heerd*, XXIV, blz. 171: *Van Kluppelken uit den Zak* en *Van het, Vrouwken*

en heur Kanneken; P. de Mont en A. de Cock, Wondervertelsels, blz. 188: *Van den wonderen Bol, die speelde zijn Rol; A. Vermast, Vertelsels uit West- Vlaanderen*, I^e^ deel, blz. 3: *Van het Beursje, het Manteltje en den Commandostok; Tisje-Tasje's Korf*, 1900-1905, blz. 68: *Een oude Vertelling, Th. Van Nieuwenhuyse, Rond het Lamplicht*, blz. 23: *Van drij Broers; C. De Vuyst, Sagen, Legenden*, blz. 24: *Pierken van St-Antelinckx*.

In meerdere van bovenstaande Vlaamsche varianten komen ook motieven voor van type 564 (*Die Provianttasche und Heraus, Jungens, aus dem Sack - Les bouteilles merveilleuses*) en type 569 (*Der Ranzen, das Hütlein und das Hörnlein - Le sac, le petit chapeau et le cornet*).

CCLII. - **De Koningszoon die in een Zwijn betooverd werd** (Tooversprookjes).

Verteld te Kortrijk, in 1911, door G.W., fabrikant, aldaar geboren van Engelsche ouders.

Dit sprookje heeft enkele overeenstemmende motieven met het sprookje n^r^ CXI. *De Koopman en zijn drie Dochters* (zie *Vertelselschat*, II).

CCLIII. - **Een Pint en niet meer dan een Pint** (Koddige vertelsels).

Verteld te Mechelen, in 1908, door V.D., opkooper van oudheden.

N^r^ 1696 van *Antti Aarne's* catalogus: *Was hätte ich sagen* (tun) *sollen*? Die Mutter lehrt den Jungen (der Mann die Frau) was er bei der oder jener Gelegenheit sagen (tun) soll; er bringt stets die Aussprüche u.s.w. bei der unpassendsten Gelegenheit an und erhält überal Prügel.

Bij *Maurits de Meyer: Qu'est-ce qu'il fallait dire ou faire* en *Personnes à courte mémoire*.

Te vergelijken met het sprookje van *Grimm: Up Reisen ghon* (n^r^ 143).

Vlaamsche varianten:

A. Lootens, Oude Kindervertelsels, blz. 30: *Van een Groontji drie; Volk en Taal*, II, blz. 12: *D'Historie van Jan Slimbrouck*; V, blz. 5: *'k Zal het den naasten keer doen; 't Daghet in den Oosten*. III, blz. 125: *Jan de Lomperik; A.J. Witteryck, Contes Populaires*, blz. 125: *Slimme Jan*, blz. 150: *Rappe Pier; A. Joos, Vertelsels van 't Vlaamsche Volk*, II, blz. 155: *Van 'nen Jongen en zijne aardige Woorden*; blz. 157: *Van Riksken die naar Leuven ging*; blz. 159: *Van 'nen Jongen die verkeerd handelt*; blz. 61: *Van eenen Boer en eenen Haring*; III, blz. 127: *Beter en Slechter; Volkskunde*, VI, blz. 10:

De Kerkdeur van Oolen; XXIV, blz. 65: *Vlaamsche Moppen van Victor de Meyere en Leo Verkein*, n[r] 11; *Biekorf*, I, blz. 254: *Dag Jan; P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 264: *Van den Jongen die altijd verkeerd sprak; Rond den Heerd*, I, blz. 6: *Waan van Wantje Wekkers*; XVI, blz. 207: *Een Misverstaan*; XXIV, blz. 200: *Van den Boer en zijnen Knecht; Van eenen Boer; J.A*. en *L. Leopold, Van de Schelde tot de Weichsel*, I, blz. 75: *De Kèrek van Oolen; Ons Volksleven*, I, blz. 5: *Het Vertelselke van Lompen Jan*; blz. 72: *Nog iets over de Boeren van Oolen*; II, blz. 54: *De Oolenaars kunnen niet onthouden*; III, blz. 89: *Van lompen Toon*; VII, blz. 221: *De lompe Jan*; VIII, blz. 217: *Boertige Samenspraak* (II); X, blz. 189. *Van den Boer en den Haring*; blz. 192: *Van Jan die goed kon onthouden*; XII, blz. 154: *Van 'nen Jongen en zijn aardige Woorden; P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels*, blz. 153: *Van lompen Toon*; blz. 256: *Van de Deur van 't Gemeentehuis van Oolen*; blz. 257: *Van eenen die niet kon onthouden*; blz. 198: *Van Jan die goed kon onthouden*; blz. 171: *Het Zoontje van Langen Wannes*; blz. 197: *Van den Boer en den Haring*; blz. 139: *Van lompen Jan; I. Teirlinck, Contes flamands*, blz. 60: *Jean le Lourdaud*: blz. 129: *Les habitants d'Oolen n'ont pas de mêmoire; P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 239; *De domme Jongen*; blz. 244: *Moer en Koren*; blz. 173: *De Boer en de Haring; J.F. Vincx, Grappige Vertelsels*, I-I, blz. 19: *Van Fransken die met het Kalfsvel naar de Markt ging*; blz. 32: *Van 't Zoontje van Langen Wannes*, blz. 34: *Van den Zoon van Koben Sus*; I-II, blz. 9: *Van Jan die goed kon onthouden*; blz. 10: *Van den Pastoor en den Boerenjongen*; blz. 12: *Van den lompen Knecht*; blz. 42: *Van een Jongsken dat naar den Winkel ging*; blz. 51: *Van eenen Jongen en zijn aardige Woorden*; II-I blz. 20: *Van eene Meid en eenen Knecht*; blz. 24: *Van eenen slimmen Jongen*; II-II, blz. 38: *Dat kwam uit*.

CCLIV. - **Van zwarte Margriet, de valsche Bruid** (Tooversprookjes).

Verteld te Blaesveld, in 1918, door het dienstmeisje Lowieza D.B., 18 jaar.

N[r] 403 van *Antti Aarne's* catalogus: *Die weisse und die schwarze Braut*. Bij *M. de Meyer: La vraie et la fausse épouse*.

Als Vlaamsche varianten vermelden wij:

J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 83: *Die beiden Bräute; Rond den Heerd*, I, blz. 402: *Heidensch; Volkskunde*, I, blz. 175 en *P. de Mont en A. de Cock, Wondersprookjes*, blz. 164: *Van de schoone Schildersdochter, de booze zwarte Griet en Kokodeike*.

CCLV. - **Het wit Konijn** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Haecht, in 1917, door A.A., een oorlogsvluchteling van Vlaamsch Luik.

CCLVI. - **Hoe het kwam dat Joosken geen Burgemeester wilde worden** (Koddige vertelsels).

Verteld te Klein Willebroeck, in 1900, door vrouw M.D.H., 80 jaar, geboren te Aalst.

Hier hebben wij slechts de eindmotieven van het gekende sprookje *Das Bürle* van *Grimm*, n^{r} 61. Zoo lijk zij ons verteld werden vormen zij op zich zelf een geheel. *Johannes Bolte*, en *Georg Polivka* geven er in hun *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen* der *Brüder Grimm* als volgt de gezamenlijke motieven van op: A^{1}. ein Kaninchen (Ziege, Vogel) wird als Botenläufer, A^{2}. ein Wolf als Schafbock verkauft; B. ein Goldesel (Pferd); C. ein selbstkochender Kessel; D. ein Hut, der den Wirt bezahlt; E^{1}. Lehm (Asche) füt Gold ausgegeben, verkauft oder vertauscht; E^{2}. Geld das angeblich in der Kiste war, vom Aufbewahrer eingefordert; F^{1}. Kuhhaut (oder Vogel) an die Ehebrecherin oder F^{2}. deren Gatten verkauft oder F^{3} für den Kasten, in dem der Buhler versteekt ist, eingetauscht oder F^{4} anderwärts wird Geld gefunden; G^{1} eine Flöte (Fiedel, Stab, Messer), welche die scheinbar tote Frau wieder erweckt; G^{2}. die tote Mutter nochmals getötet und vom vermeintlichen Mörder bezahlt; H. Befreiung aus dem Sacke (Kasten) durch Tausch mit einem Hirten; I. Tod der Neider, die sich gleichfalls Vieh aus dem Wasser holen wollen.

N^{r} 1535, *Antti Aarne: Der reiche und der arme Bauer*. Bij *Maurits de Meyer: Le riche et le pauvre*.

Wij vinden meerdere dezer motieven vooral H.J. - die in ons sprookje voorkomen - in talrijke Vlaamsche vertelsels, nl. in: *Jong-Vlaanderen*, II, blz. 565: *Pachter Eentand; Revue des Traditions Populaires*, II, blz. 425: *Le Fermier d'un Cheval; Volkskunde*, IV, blz. 44: *Een domme Uilenspiegel; Volk en Taal*, II,; blz. 133: *Jaakske met zijn Fluitje*; III, blz. 56: *Boer en Advocaat*; III, blz. 273: *Van Jooske en de Vrek; A.J. Witteryck, Contes populaires*, blz. 25 en *Oude West-Vlaamsche Vertelsels*, blz. 3: *De slimme Dommerik; 't Daghet in den Oosten*, I, blz. 28: *en Aug. Cuppens, Twaalf Vertelsels op zijn Limburgsch: Hendrik en Scholtes; Ons Volksleven*, V, blz. 24: *Jan Dom; P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 147: *Van Jan Dom; I. Teirlinck, Contes flamands*, blz. 49: *Petit Jacques avec sa flûte; J. Claerbout, Sprookjes en Verhalen*, blz. 35: *Van armen Hein en rijken Dries; Van Nieuwenhuyse, Rond het Lamplicht*, blz. 69: *Van slim Jaaksken*;

Vermakelijke Kluchtvertelder, blz. 45: *Van Joosken en zijn Wijf genaamd Jacqueline; G. Lamerant, Wondervertelling en uit Fransch-Vlaanderen*, blz. 72: *Van Cies den Schoenmaker*.

Vele dezer sprookjes werden reeds onder andere thema's vermeld.

CCLVII. - **Het dankbare Vischje** (Tooversprookjes).

Verteld te Wulpen, in 1924. Meegedeeld door den heer A., artillerieofficier te Antwerpen. Hij schreef het woordelijk op zooals zijn ordonnance het hem vertelde. Naast andere, vinden wij hier het motief van *De dankbare dieren* (554, A.A.).

CCLVIII. - **De drie Vragen van de Koningsdochter** (Novellensprookjes).

Verteld te Wechel-ter-Zande, in 1924, door S.J., jachtwachter.

CCLIX. - **De drie Spiegels** (Tooversprookjes).

Verteld te Arendonck, in 1918, door X.X., pensjager en vogelvanger.

CCLX. - **Van de Geit, die een Ezel was** (Koddige sprookjes).

Verteld te Bonheiden, in 't jaar 1913, door vrouw Sw., werkvrouw.

N^{r} 1539 van *Antti Aarne: List und Leichtgläubigkeit*: die Kuh als Ziege verkauft. Bij *M. de Meyer: Ruse et crédulité*.

Vlaamsche varianten:

Volkskunde, X, blz. 156 en *P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 133: *Van drie Studenten en van eene Koe die eene Geit was; Ons Volksleven*, III, blz. 121, *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 158, en *L. Lehembre, Volksvertelsels*, blz. 25: *Van den Boer en de Beenhouwers; 't Daghet in den Oosten*, III, blz. 44: *Drisken en de Studenten; Volkskunde*, X, blz. 160: *Van de Koe die een Varken was*. Andere gelijkaardige Vlaamsche sprookjes dienen vermeld:

Jong Vlaanderen, II, blz. 570: *Jaaksken en Jaakelijntje; Volkskunde*, VI, blz. 50 en *P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 216: *De slimme Schoenmaker*. (Deze twee laatste gepaard met n^{r} 1653 van *Antti Aarne: De dieven onder den boom*.)

CCLXI. - **Van Kleudde** (Sprookjes met sage-thema).

Verteld te Boom, in 1888 en 1895, telkens met enkele kleine wijzigingen, door D.D., maalder, geboren te Wintham.

Deze vertelling met sage-thema is in Vlaanderen algemeen verspreid.

CCLXII. - **De Tooverboom** (Tooversprookjes).

Verteld, in 1917, door M.v.M., herbergierster en landbouwster, te 's Gravenwezel.

Dit sprookje sluit zich aan bij n^{r} 555 van *Antti Aarne*. Zie n^{r} CXIX van den *Vertelselschat: Manneken Timpeltee* en n^{r} LXXIII: *'t Manneken, 't Vrouwken en 't Boontje*, dat zich eigenlijk voor wat het inleidend gedeelte betreft meer aansluit bij het type 1960: *Das grosse Tier oder der grosse Gegenstand*.

CCLXIII. - **De Spaansche Janmaker** (Novellensprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1895, door A.G., 80 jaar, koopman in hooi en stroo.

Thema niet gecatalogeerd.

CCLXIV. - **De vier Gebroeders te Paard** (Tooversprookjes).

Opgenomen te Ronse.

Dit sprookje werd mij meegedeeld door den heer A.B., handelaar te Antwerpen.

Niet gecatalogeerd door *Antti Aarne*.

Een dwerg trekt met zijn vier oudere broeders op avonturen. Door zijn sluwheid weet hij het beste paard te bemachtigen, dat hij voedert met assche en schramoelie; ook komt hij in 't bezit van het poeder dat blind maakt en doof en stom. Hij kan derwijze de schatten van den reus bemachtigen en aan de achtervolging ontkomen. Hij vernietigt de vijanden van zijn koning, wint de koningsdochter en schiet... uit zijn knoop.

CCLXV. - **Van Fluppen den Paardenknecht, de Prinses van achttien jaren en het vliegende Paard** (Tooversprookjes).

Verteld, in 1913, door R.G., onderwijzer te Meenen. Hij had het door een zijner leerlingen hooren vertellen.

Kan gerangschikt onder n^{r} 575 van *Antti Aarne*.

Een zwarte hengst geeft raad aan den paardenknecht en zegt hoe hij de ontvoerde dochter van den koning, zijn meester, zal wedervinden. De paardenknecht gaat zich bij een reus verhuren en verzorgt goed het paard dat hij moet oppassen. Ten slotte geeft hij het gloeiende kolen te eten. Daarop krijgt het paard vleugels en vliegt met hem naar een toren waarin de ongelukkige prinses gekerkerd zit. Hij moet daar den levensbol van den reus stukslaan, die door een heks wordt bewaard. Hij gelukt er in en wint de koningsdochter.

CCLXVI. - **De Visscherszoon en de Prinses** (Tooversprookjes).

Verteld in 1914, door X., bakker, Bruggeling van geboorte.

In dit sprookje vinden wij het thema van de dankbare dieren (A.A. 555), die den visscherszoon zullen helpen bij het winnen van de dochter van den koning van Amsterdam. Door een visch in het paleis van den zeegod gevoerd, door een hert achter den hoogsten berg van de wereld geborgen, door een arend op de hoogste wolk neergezet wordt hij telkens van uit haar paleis door de koningsdochter ontdekt. De vos echter weet hem een schuilplaats te bezorgen onder het koninklijk paleis van Amsterdam. Daar kan zij hem niet ontdekken.

CCLXVII. - **Het Muizeken** (Vertelling met teekening).

Bezorgd, in 1925, door den heer V.E., folklorist te Aalst.

Dit vertelsel met teekening sluit zich aan bij de n^{rs} XXX en XXXI van den *Vertelselschat*, I; *Do Maske* en *De Reiger*, blz. 213 en 214.

CCLXVIII. - **De Jongen op zoek naar zijn Schrik** (Tooversprookjes).

Meegedeeld door den heer M.D., die het bij zijn familie te Dixmude had hooren vertellen, een paar jaren vôôr den oorlog.

N^{r} 326 van *Antti Aarne: Der Knabe der das Fürchten lernen wollte*. Bij *M. de Meyer: Jean sans Peur*.

Een jongen gaat zijn schrik zoeken. Hij gaat onder wilden leven. Wilde menschen noch wilde beesten boezemen hem schrik in en de geraamten, die alle nachten op een tooverkasteel vergaderen, nog minder. Het slapen onder de galg, waaraan nog twee moordenaarslijken hangen, helpt al evenmin. Eindelijk kent hij den schrik door 't verschieten bij het zicht van een koningsdochter, die van een steile rots in 't water valt. Hij redt de prinses en wint ze tot vrouw.

Vlaamsche varianten, meest alle met andere verbindingen:

C. Claerbout, Sprookjes en Verhalen, blz. 8: *Van'nen Man die geen Vrees had; Ch. Deulin, Contes d'un Buveur de bière*, blz. 57: *Culotte Verte; Volk en Taal*, VII, blz. 72: *Jantje van niet benauwd; A.J. Witteryck, Contes populaires*, blz. 93: *Jan nooit benaud*.

CCLXIX. - **De drie Jongens en de drie Koningsdochters** (Novellensprookjes).

Verteld te Schellebelle, in 1922, door R.v.A., dienstmeid.

Niet gerangschikt bij *Antti Aarne*.

Drie vrienden, de slimme, de dikke en de magere trekken de wereld in om fortuin te maken. Zij komen in een stad aan en, door 't wijs beleid van den slimme, winnen zij alle drie een dochter van den koning tot vrouw.

CCLXX. - **Van Jan boven Jan** (Legendarische sprookjes).

Verteld te Lokeren, in 1923, door A.B., huisschilder.

N^{r} 753 van *Antti Aarne: Der Heiland und der Schmied*: der Heiland nimmt dem Pferde die Füsse ab, um sie zu beschlagen, und verjüngt ein altes Weib; dem Schmied mislingt der Versuch dasselbe zu tun. Bij *M. de Meyer: Saint Eloi et le maréchal-ferrant*.

Vlaamsche varianten:

J.W. Wolf, Deutsche Märchen und Sagen, blz. 77: *Von Elip dem Schmiede; Rond den Heerd*, IX, blz. 263: *Meester boven Meester; Volkskunde*, V, blz. 168: *Sint Eleu en de Smid; Ons Volksleven*, III, blz. 42 en *P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels en Kindersprookjes*, blz. 55: *Van Sint Elooi en den Smid; P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 364: *Sint Elooi en de Smid*.

Zie insgelijks het vertelsel n^{r} 147 van de *Gebroeders Grimm: Das junggeglühte Männlein*.

CCLXXI. - **Jan en zijn Kameraden** (Dierensprookjes).

Verteld te Neerpelt, in 1916, door Mejuffer J., rentenierster. Had het in haar jeugd meermalen door de meid hooren vertellen.

Gerangschikt door *Antti Aarne* onder n^{r} 130 van de dierensprookjes: *Die Tiere im Nachtquartier* (*Bremer Stadtmusikanten*), verjagen den, der in die Hütte einzudringen versucht:

A. - Bauen sich selbst ein Haus.
B. - Auf der Flucht (gewöhnl. droht ihnen, getötet zu werden) (zie *Gebroeders Grimm*, n^{r} 27).
C. - Die Tiere in Gesellschaft eines Menschen.

Wij vinden in onze lezing de motieven B en C, waar wij bij *Grimm* en al de Vlaamsche sprookjes alleen B aantreffen. Het is om de aanwezigheid van een mensch in het sprookje, dat wij het in deze verzameling hebben opgenomen. De dierensprookjes, die wij verzamelden, zullen in afzonderlijke uitgave verschijnen.

Vlaamsche varianten:

Jong-Vlaanderen, II, blz. 361: *De Wereld vergaat; Revue des Traditions Populaires*, II, blz. 495: *Le Monde s'écroule; 't Daghet in den*

Oosten, I, blz. 125 en *A. Cuppens, Twaalf vertelsels op zijn Limburgsch*, blz. 91: *De Zeg van de Geit die de Wereld hoorde kraken; Volk en Taal*, III, blz. 173: *Vertelling van de Kat, den Hond, de Zwaan, de Koe, het Peerd en den Haan; Volk en Taal*, VII, blz. 11: *Kindervertellingske; A.J. Witteryck, Contes populaires*, blz. 145 en *Oude Westvlaamsche Vertellingen*, blz. 75: *De vier Muzikanten; A. Joos, Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, I, blz. 147 en *Rond den Heerd*, XXIV, blz. 167: *Van vier Reizigers; A. de Cock, Uit de Wonderwereld*, blz. 15: *De Kerkzangers van Sinter-Goelen; Is. Teirlinck, Contes Flamands*, blz. 95: *Les Chantres de Sainte-Gudule (De Kerkzangers van Sinter-Goelen); P. de Mont en A. de Cock, Vlaamsche Vertelsels*, blz. 47: *De Kerkzangers van Sinter-Goelen* en blz. 73: *De Wereld vergaat; P.J. Cornelissen en J.B. Vervliet, Vlaamsche Volksvertelsels*, blz. 231: *Van de Kat die de wereld hoorde kraken*.

CCLXXII. - **Hoe Jan Pirrewit terug op de aarde kwam** (Leugensprookjes).

Verteld te Antwerpen, in 1923, door J.V.d.M., dienstknecht, geboren te Landegem bij Drongene, waar hij het sprookje hoorde vertellen.

Een leugenvertelsel waarvan wij een paar motieven, die in onze lezing slechts ondergeschikte bijzonderheden zijn, onder de gerangschikte thema's aantreffen, nl. onder n^{r} 1896* van *Maurits de Meyer: L'homme qui est tombé hors du ballon, enfoncé dans la terre, court chercher une bèche*.

(Zie sprookje n^{r} XCVIII, *Nog een Leugenvertelselken*, van den *Vertelselschat*, deel II.)

CCLXXIII-CCXCVII. - **De Vertelsels van Langen Wapper en van den Reus** (Sprookjes met sage-thema).

Deze kleine vertelsels, met sage-thema's, zijn slechts een keus uit den meer specialen Antwerpschen vertelselschat. Vóór een honderdtal jaren waren zij goede bekenden in elk Antwerpsch huisgezin. Maar toenmaals was Lange Wapper nog voor allen, zoo grooten als kleinen, een gevreesd personage. Overal was hij aan of omtrent en gestadig mocht men zich aan zijn kwâpitserijen en boevenstreken verwachten.

Door de indringing van de vreemde elementen, inlandsche zoowel als buitenlandsche, in het leven van de Scheldestad, die zich voortdurend en geweldig naar alle kanten uitbreidde, naar Oost en West, langs Noord en Zuid, is de geheugenis aan Langen Wapper stilaan te loor gegaan, gelijk zoovele schilderachtige gewoonten en gebruiken

te niet gingen, vergeten, verloochend en geweerd door hen, die nooit de ziel van Antwerpen zullen begrijpen. Alleen een oude sinjoor zal u wellicht, hier of daar in oen traditioneel gebleven hoekje van de stad, nog over Langen Wapper vertellen. Hij zal het doen met weemoed in de stem en tranen in de oogen.

De meeste dezer vertelsels, nl. de n^{rs} IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XVI, XVII, XXI, XXII, XXIII en XXIV, werden mij meegedeeld door wijlen den drukker *Paul Buschmann*, in de jaren 1907-1908, kort na de opening van het Museum voor Folklore, waarvan hij een stichter was. Voor een paart waren het vertelsels van zijn vader, den uitgever van de eerste werken van Conscience; de andere werden door dichter Jan Van Beers, zijn schoonvader, verteld aan zijn zoontje Pauwken, den lateren conservator van het Antwerpsch Museum voor Schoone Kunsten.

De overige vertelsels werden mij bezorgd:

1° I, II, III en XVIII, in 1915, door B., rivierloods te Antwerpen;

2° XIII, XIV en XV, in 1909, door den heer L. Elskamp, vader van dichter Max Elskamp, te Antwerpen;

3° XIX en XX, in 1915, door Crull, zaalwachter in het Museum voor Folklore te Antwerpen;

4° XXV, in 1920, door wijlen Alfons de Cock, de eenige onder mijn vertellers die geen Antwerpenaar was.

Men lette op de overeenkomsten van vertelsel XIII (*Lange Wapper in de Danszaal*) met de sage n^{r} 201, *Mie de Dutte*, uit de *Vlaamsche Sagen uit den Volksmond verzameld*, door *Alfons de Cock* en aan dezen meegedeeld door *Lode Monteyne*, in 1919.

Persoonlijk teekende ik, in 1913, ook een versie op van *Mie de Dutte*. Mijn zegsman, wijlen M.R., in leven onderoverste bij het middenbestuur van de Stad Antwerpen en vroeger (1863-1869) klerk in de celgevangenis aldaar, had *Mie de Dutte* persoonlijk gekend. Tot tweemaal toe was hij verplicht geweest haar in het hechtenisboek in te schrijven. M.R., vertelde deze sage als volgt:

‘'t Was in 't jaar van de cholera en de pastoor van St-Willebrords had gepreekt, men kan niet meer, op de Zondagsche bezoekers van de nieuwe danszaal in de Dambruggestraat. Er was echter niets aan te doen, de dansfurie duurde voort.

- Wacht maar, riep de pastoor eindelijk van op den preekstoel, de duivel zal ze wel komen halen!’

Dienzelfden Zondag nog, kwam, tusschen licht en donkeren, een heer, in 't zwart gekleed, de danszaal binnen. Hij ging direkt aan den dans met Mie de Dulle. Pas was hij aan 't dansen of iedereen had het op, dat die zwarte heer de duivel was. Met gloeiende voeten trapte

hij door en door den plancher en iedereen sloeg op de vlucht; Mie de Dulle 't eerst van al...

Vandaar dat men, nog lange jaren nadien, het liedeken zong:

En elken trap dien hij dee,
Was een gat door den plancher!

De waarheid was, voegde wijlen M.R. hier telkens bij, dat een groote, zwarte hond van den bakker nevens de danszaal, was losgeraakt en met rammelenden ketting het lokaal kwam binnengeloopen. Iedereen was toen op den loop gegaan roepende: ‘den duivel! den duivel!’

Enkele van de vertelsels van Langen Wapper werden vermeld in het opstel van Sleeckx, verschenen onder dien titel in *De Straten van Antwerpen*. Deze zegt ons hoe het komt dat Lange Wapper in ons midden is gebleven.

Luister: ‘Er bevond zich vóór verscheidens eeuwen, ten zuiden der Stad, bij het Vleminckxveld of Vlamingsveld, een lindenboschken, op dezelfde plaats, alwaar sedert de Lindenstraat werd gebouwd, die haren naam van de boomen dezer boschkens heeft gekregen. Zekeren nacht hadden gansch een leger duivels, booze geesten en andere gedrochten, door een algemeene verdubbeling van godsvrucht en geboden uit de overige deelen des lands verjaagd, zich aldaar neergezet, in de hoop er zich veilig te kunnen verschuilen. Hoe het mogelijk was, of dan de Antwerpenaars van dien tijd min goede christenen waren, en waarom zij aan de algemeene bekeering geen deel genomen hadden, zou ons moeilijk vallen te verklaren. Ook zullen wij 't niet beproeven. Genoeg, daar de linden, ten gevolge dier nederlating, wol iets hadden van het beruchte tooverwoord Tasso, in het *Verloste Jerusalem*, hetwelk de dappere Reinout alleen in staat was te onttooveren en daar die staat van zaken niet naliet den Antwerpenaren ernstige vrees in te boezemen, zoo besloot de geestelijkheid der O.L. Vrouwekerk en overige bedehuizen, processiegewijs naar het boschken te trekken, om er de noodige bezweringen te doen en de krachtige gebeden te storten, die de booze geesten verdrijven. Zoo gezegd, zoo gedaan. Den dag nadien, waarop dit gewichtig besluit genomen werd, werd de processie ingericht. Zij begaf zich op weg en kwam onder de lindon aan, die inderdaad op de krachtigste wijze werden bezworen. Jammer maar, dat de deken van het kapittel van O.L. Vrouwekerk, die natuurlijk aan het hoofd stond van den godvruchtigen stoet, bij het opnoemen der duivels en spoken, tot wie de bezweringen gericht waren, vergat of verwaarloosde de waterduivels te vermelden. Die onvrijwillige vergetelheid had de beweenlijkste gevolgen. Al de duivels haastten zich naar elders te verhuizen, allen, een enkelen uitgezonderd,

die juist tot het vergeten of verwaarloosde slach behoorde. Het was de Wapper. Dewijl hij, na het gebeurde met de processie, het lindenboschken niet meer betrouwde, koos hij de wijk naar de vlieten en ruien, en wachtte niet lang, zijne aanwezigheid aldaar door eene menigte plagerijen en kwellingen, ja, wel eens door schand- en euveldaden aan te kondigen...

Zoo bleef Lange Wapper eeuwenlang de schrik van alle Sinjoren en Pagadders. Hendrik Conscience mocht dan ook met reden van hem getuigen: ‘Er is geen kind dat zijn naam niet kent; er is geen hond in Antwerpen die hem niet beter kent, dan zijnen meester.’

Die tijd is lang voorbij...

CCXCVIII-CCC. - **Drie Vertellingen bij het Kaartspel**

Het eerste vertelsel werd gehoord te Borgerhout in een gekende tierberg van de Turnhoutsche baan, rond de jaren 1898, door vader C., gepensionneerd officier. Te dien tijde was het nog een traditioneel gebruik in voormeld koffiehuis, dat de kliënten zwegen wanneer de kaarten onderstoken en uitgedeeld werden; het tweede werd opgeteekend te Vilvoorde, door den heer V.G., behanger-garnierder; het derde werd ons medegedeeld door den heer J.V.H., van Erenbodegem-bij-Aalst, beambte te Antwerpen. Hij hoorde het voor een twintigtal jaren op zijn geboortedorp en schreef het op uit het geheugen.

CCCI. - **'t Luilekkerland** (Leugensprookjes).

Verteld te Mariakerke-aan-de Schelde, door Jef M., landbouwer en visscher. Dit sprookje is slechts een navertelsel van de gekende Vlaamsche mannekensbladen van Turnhout en elders. Zie desaangaande *Emile van Heurck et G.J. Boekenoogen, Histoire de l'Imagerie populaire flamande*, blz. 127, 128, 458, 459.

N^{r} 1930 van *Antti Aarne's* catalogus: *Schlaraffenland*: in dem unmögliche Dingen vorgehn (die Tauben rupfen einen Wolf, gebratene Hühner fliegen u. dergl.). Niet bij *M. de Meyer*.

Bij de *Gebroeders Grimm: Das Märchen vom Schlauraffenland* (158) en *Das Ditmarsische Lügenmärchen* (159).

CCCII. - **Van Hanefroei of Ourson en van Valentijn** (Toovevsprookjes).

Medegedeeld, in 1908, door T.d.V., van Antwerpen, boekenliefhebber.

N^{r} 502 van *Antti Aarne: Der wilde Mann*: der Königssohn setzt den Gefangenen in Freiheit, dieser wird sein Diener und Helfer.

Bij *M. de Meyer: L'homme sauvage*.

Vlaamsche varianten:

't Daghet in den Oosten, VI, blz. 164: *De Wildeman*; blz. 187: *Zeg van Peekmutske; Volkskunde*, VIII, blz. 76: *Van August, den Koningszoon van Duitschland*;

P. de Mont en A. de Cock, Wondervertelsels, blz. 40: *Van Siegfried, den Koningszoon van Duitschland*.

De meedegedeelde lezing wijkt teenemaal af én van het thema aangegeven door *Aarne* en *de Meyer* én van de geboekte Vlaamsche varianten. Zeker is deze Antwerpsche versie beinvloed door het volksboek *Van Ourson en Valentijn*. Sommige motieven wijzen er op; misschien onderging zij ook den invloed van enkele stukken uit het repertorium van den *Antwerpschen Poesjenellenkelder*, nl. *Ourson en Valentijn*. Ook Conscience gewaagt in *Een Antwerpsche Vertelling* van *Hanefroeike*.

CCCIII. - **Daneelken** (Tooversprookjes).

Dit sprookje werd mij in de maand September van het jaar 1900 verteld door een ouden schipper van Rupelmonde, die mij langs de Rupel en de Vliet naar Eyckenvliet voer. De man was ongeletterd en scheen mij toen van 60 tot 70 jaar oud te zijn. Ik boekte het als literair dokument. Ofschoon de verteller beweerde dat het vertelselken in zijn jeugd zeer verspreid was heb ik er nooit een min of meer mee overstemmend thema van aangetroffen.

Zie nota's onder sprookje CLXXXIX, *Van Pelgrim en Korenbloem*.

Typenlijst van den Vlaamschen Vertelselschat.

In de navolgende lijst zijn de sprookjes van deze verzameling ingedeeld en gerangschikt volgens de typen-catalogussen van Antti Aarne en Maurits de Meyer, waarheen de nummers tusschen de haakjes verwijzen. De sprookjes, die niet door een nummer tusschen haakjes zijn voorafgegaan, komen niet voor in de voormelde catalogussen. Achter den titel van het sprookje volgt het nummer van het boekdeel waarin het voorkomt en ook zijn volgnummer. De titels zijn in italiek gedrukt; waar zij voldoende verklarend zijn worden de thema's niet vermeld.

I. - Dierensprookjes.

(A.A. 130). De Stadmuzikanten: *Jan en zijn Kameraden*, III, n^{r} 271.

II. - Eigenlijke sprookjes.

A. - Tooversprookjes.

a) *Reuzen, draken, duivels, enz., als tegenstanders:*

1. - (A.A. 300). De prinses verlost uit de macht van den draak, Strijd tegen spoken: *De Boerenjongen en de Draak*, I, n^{r} 19; *Jan Malbroek op 't Spookkasteel*, I, n^{r} 5.
2. - (A.A. 301). De drie prinsessen in den ondergrond: *Jan Pikkedang*, I, n^{r} 1.
3. - (A.A. 302). De man zonder ziel: *De Draak en de Prinses*, I, n^{r} 8.
4. (A.A. 303). De tweelingbroeders: *De drie Gebroeders met de gouden Lokken*, I, n^{r} 9.
5. - (A.A. 304). De Jager: *Het Toovergeweer*, II, n^{r} 126.
6. - (A.A. 305). Het bloed van den draak als geneesmiddel voor den koning: *De Lever van den Draak*, I, n^{r} 21.
7. - (A.A. 306). *De doorgedanste Schoenen van de Prinses*, II, n^{r} 123.

8. - (M.D.M. 308*). De miskende jongeling overwint door middel van een tooversabel (of hamer) en wordt de man van de prinses: *Jan de Koeter*, III, n^{r} 188; *Het Tooversabeltje*, II, n^{r} 54.
9. - (A.A. 310). De prinses in den toren: *De Prinses met de lange Haren*, III, n^{r} 249.
10. - (A.A. 313-314). De vlucht om aan den dood te ontsnappen en het paard als helper: *De Jongen met het gouden Haar*, I, n^{r} 12.
11. (A.A. 326). Jan zonder vrees: *De Jongen op zoek naar zijn Schrik*, III, n^{r} 268.
12. - (A.A. 327. A.). Broer en zuster: *Janneken en Mieken en de Tooverheks Peetje Loo*, II, n^{r} 60; *Nog van een Janneken en een Mieken en van een Tooverheks en van een Huizeken van Suiker en Koekendeeg*, III, n^{r} 184.
13. - (A.A. 327. B.). Duimken en de reus: *Duimken mijn Zoonken en de Menscheneter*, I, n^{r} 14.
14. - De perten-spelende duimeling die ten slotte door den wolf wordt opgegeten: *Duimelingsken en de Wolf*, II, n^{r} 187. Zie lijst n^{r} 51.
15. - (A.A. 330). De beetgenomen duivel: *Smidje-Smee*, II, n^{r} 172.
16. - (A.A. 332). De dood als peter en de levenslamp: *Doctor Haat en Nijd*, II, n^{r} 124.
17. - (A.A. 333). *Roodkapje*, III, n^{r} 182.

b) *Bovennatuurlijke of betooverde echtgenoot (echtgenoote of verwante).*

18. - (A.A. 403). De ware en de valsche bruid: *Van zwarte Margriet de valsche Bruid*, III, n^{r} 254.
19. - (A.A. 425. C.). Dier als echtgenoot: *De Koopman en zijn drie Dochters*, II, n^{r} 111; *De Koningszoon die in een Zwijn betooverd werd*, III, n^{r} 252.
20. - (A.A. 440). Het meisje dat met een kikvorsoh trouwt: *Van een Puit die een verwenschte Prins was en van drie Zusters*, 1, n^{r} 42; *Van een Puit die een verwenschte Prins was en met een arm Meisje trouwde*, I, n^{r} 43.
21. - (A.A. 551). Het meisje dat zijn broeders zoekt: *De zeven Kauwkens*, III, n^{r} 197.

c) *Bovennatuurlijke taak:*

22. - (A.A. 461). Drie haaren van den baard van den duivel: *De drie Veeren van Vogel Veen*, II, n^{r} 72.
23. - (A.A. 480). Beloonde goedheid: *Het arm Marieken*, II, n^{r} 102.

d) *Bovenmenschelijke helper:*

24. - (A.A. 500). De naam van den duivel: *Van een Spinster*,

die niet spinnen kon maar uitgeslapen was, I, n^{r} 48; *Haantje-Taantje*, I, n^{r} 47.

25. - (A.A. 502). De wildeman: *Van Hanefroei of van Ourson en Valentijn*, III, n^{r} 302.
26. - (M.D.M. 502*). De twee bulten: *Van twee Bultenaars*, I, n^{r} 32; *Van de twee Bulten*, I, n^{r} 33.
27. - (A.A. 506). De jongeling die de prinses uit de handen van de roovers redt: *Van een gevangen Koningsdochter die door een weesjongen werd gered*, I, n^{r} 4.
28. - (A.A. 510. A.). Asschepoes: *Vuil Prijken*, II, n^{r} 52.
29. - (A.A. 513. A-B.). De zes wondere mannen: *De Man met het witte Paard*, I, n^{r} 7; *Van drie Gebroeders en acht wondere Mannen*, II, n^{r} 120.
30. - (A.A. 530). De kristallen berg: *Het Zwanenmeisje van den glazen Berg*, II, n^{r} 127.
31. - (A.A. 545). De gelaarsde kat: *Van Pelgrim en Korenbloem*, III, n^{r} 189.
32. (A.A. 550). Vogel, peerd en koningsdochter: *Van de wonderschoone Prinses, het zilveren Paardeken en de gouden Vogel*, III, n^{r} 225.
33. - (A.A. 554). De dankbare dieren: *De verwenschte Prinses*, I, n^{r} 35; *Het Kasteel met de zeven gouden Torens*, II, n^{r} 176; *Het dankbare Vischje*, III, n^{r} 257; *De Visscherszoon en de Prinses*, III, n^{r} 266.
34. - (A.A. 555). De visscher en zijn vrouw: *Manneken Timpeltee*, II, n^{r} 119; *De Tooverboom*, III, n^{r} 262.

e) *Toovervoorwerpen:*

35. - (A.A. 561). Aladin (macht en rijkdom door toovervoorwerpen): *Jan Snoef en Kroes*, I, n^{r} 6; *Het wondere Tondeldoosje*, II, n^{r} 129; *De gouden Ring van de Zeemeermin*, III, n^{r} 181.
36. - (A.A. 563 en 569). Toovervoorwerpen verwerven: *Van een Koning en zijn drie Zonen*, I, n^{r} 3; *De Koning en zijn drie Zonen*, III, n^{r} 190; *De drie Prinsen en de Koningsdochter*, III, n^{r} 222; *Van Siepe, Sappe en Sijpe*, III, n^{r} 226 (zie ook lijst n^{r} 41); *Van 't Beurzeken schud geld, het Tafelken dek u en de Bol die speelt zijn Rol*, III, n^{r} 251.
37. - (A.A. 567). De toovervogel: *De Wondervogel*, II, n^{r} 53.
38. - (A.A. 571). Allen blijven aan de toovervoorwerpen hangen: *Het Manneken Miserie en Pietje Krauw*, I, n^{r} 34.
39. - (A.A. 575). Het vliegende paard: *Van Fluppen den Paarden-*

knecht, de Prinses van achttien Jaar en het vliegende. Paard, III, n^{r} 265.

40. - (A.A. 592). De tooverfluit: *Van Jaakske met zijn Fluitje*, I, n^{r} 18.
41. - (A.A. 610). De wonderbare vruchten: *Van Siepe, Sappe en Sijpe*. Zie ook lijst n^{r} 36.
42. - (A.A. 613). De twee reizigers: *De twee uitgediende Soldaten*, I, n^{r} 11.
43. - Bemachtigen van een paard van vuur en vlam om een prinses tot bruid te winnen: *Het Paard van vuur en vlam*, III, n^{r} 220.
44. - De man op zoek naar zijn vader: *De Koopmanszoon van Antwerpen*, II, n^{r} 125.
45. - Prins en betooverde prinses (de prins vindt de prinses terug door middel van toovervoorwerpen en tooverbewerkingen): *Van de betooverde Prinses*, I, n^{r} 36.
46. - De man, de zon en de sterren (een prins bezorgt ze in drie zilveren spiegels): *De drie Spiegels*, III, n^{r} 259.
47. - Het poeder dat blind maakt en stom en doof (door dit poeder bemachtigt een dwerg de schatten van den reus en wint hij een prinses tot vrouw): *De vier Gebroeders te Paard*, III, n^{r} 264.

e) *Bovennatuurlijke kunde:*

48. - (A.A. 660). *De drie Geneesheeren*, III, n^{r} 196. 49. - (A.A. 670). *De Taal van de Dieren*, II, n^{r} 67. 50. - (A.A. 671). *De drie Talen*, II, n^{r} 137.

f) *Andere, bovennatuurlijke thema's:*

51. - (A.A. 700). Duimken: *Duimken en de Koekenbakken, Duimken trekt de Wereld in en verdrinkt, Duimken, de Koe en de twaalf Roovers*, I, n^{rs} 15, 16 en 17; Duimelingsken en de Wolf, - zie ook lijst n^{r} 14 -, II, n^{r} 177. (In deel II werd onder de aanmerkingen van dit sprookje verkeerdelijk als gelijkaardige typen de vertelsels LX, LXI-LXII en LXIII opgegeven; men moet lezen XIV-XV, XVI en XVII.)
52. - (A.A. 706). *Het Meisje zonder Handen*, 1, n^{r} 41.
53. - (A.A. 709). *Sneeuwwitje*, II, n^{r} 180.
54. - (A.A. 710). Het kind van Maria: *Van den gouden Vogel die spreken kon*, II, n^{r} 51.
55. - (A.A. 715). De halve haan: *Het half Haantje*, I, n^{r} 2.
56. - (A.A. 720). De zingende beenderen: *Janneken en Mieken of de zingende Beenderen*, II, n^{r} 62.

57. - (A.A. 720). De zingende beenderen (variante: het meelijdend kind gaat naar den Hemel en het onmeedoogende naar de Hel): *Zwart Janneken en wit Mieken*, II, 61.

B. - Legendarische sprookjes.

58. - (A.A. 750. A.). De vervulde wenschen: *Onze Lieve Heer en de afgunstige Vrouw*, II, n^{r} 104.
59. - (A.A. 750. B.). De drie vervulde wenschen die door de schuld van den baatzuchtigen man geen baat brengen: *De, Kabouter en de drie Wenschen*, III, n^{r} 192.
60. - (A.A. 753). Ons Heer en de smid: *Van Jan boven Jan*, III, n^{r} 270.
61. - (M.D.M. 754**). *Sinte Pieter en zijn Vrouw*, II, n^{r} 174.
62. - (A.A. 771). *Jezus is eerlijk*, II, n^{r} 55.
63. - *Sinte Pieter en de arme Vrouw*, II, n^{r} 175.
64. - *Ons Heer en Sint Pieter aan de Leugenaarsbrug*, III, n^{r} 211.
65. - *Ons Heer kende de Menschen beter dan Sinte Pieter*, III, n^{r} 212.
66. - *Ons Heer en Sinte Pieter bij den Menscheneter*, III, n^{r} 213.
67. - *Ons Heer leert aan Sinte Pieter de Waarde van oud Koper*, III, n^{r} 214.
68. - *Sinte Pieter op de Kermis van Putte*, III, n^{r} 215.
69. - *Sinte Pieter en Sint Ivo*, III, n^{r} 216.
70. - (A.A. 785). De Lever van het schaap: *Het Hoentje met een Poot*, II, n^{r} 58; *Ons Heer en de Schoenmaker*, II, n^{r} 121.
71. - (M.D.M. 790*). Sinte Pieter krijgt slaag: *Onze Lieve Heer wist het beter*, II, n^{r} 100.
72. - (A.A. 802). De vreugde in den Hemel: *De Rijken in den Hemel*, II, n^{r} 173.
73. - (A.A. 825). 't Land waar men oud wordt: *De Eeuwigheid*, II, n^{r} 65.
74. - Woen leert aan Thor dat de bietjes anges hebben: *Van Woen en Thor* II, n^{r} 93.

C. - Novellensprookjes.

75. - 't Dorp waar alles verkeerd draait: *De Koning en de Burgemeester*, III, n^{r} 221.
76. - De kleine man die niet benauwd is: De Spaansche Janmaker, III, n^{r} 263. Zie ook lijst n^{r} 171.
77. - De koningsdochter winnen door haar vragen te beantwoorden: *De drie Vragen van de Koningsdochter*, III, n^{r} 258.
78. - De dikke, de kleine en de slimme: *De drie Jongens en de drie Koningsdochters*, III, n^{r} 269.

79. - (A.A. 852). 't Is een leugen (ook bij de leugensprookjes te rangschikken): *Van een die met liegen een Prinses won*, II, n^{r} 96. Zie ook lijst n^{r} 176.
80. - (A.A. 875). De slimme boerin: *Van de slimme Boerendochter*, I, n^{r} 20.
81. - (A.A. 900). *De hoovaardige Prinses*, II, n^{r} 112.
82. - (A.A. 923). *Gelijk het Zout*, II, n^{r} 70.
83. - (M.D.M. 925). De slimme jongen zegt dat de prinses het schoonste is van al wat hij zag in den koninklijken tuin: *De schoone Prinses in den Wondertuin*, II, n^{r} 133.
84. - (A.A. 940). *De drie Verliefden op het Kerkhof*, II, n^{r} 71.
85. - (A.A. 955). Blauwbaard-thema: *Het rood Kasteel*. II, n^{r} 136.
86. - *De verloren Zoon* (De gekende parabel), I, n^{r} 22.

D. - Vertelsels van den gefopten duivel.

87. - (A.A. 1004). Koeien in den boom en varkens in den grond: *De Varkens en de Koeien*, II, n^{r} 122.
88. - (A.A. 1030). De duivel bedrogen bij het verdoelen van den oogst of anderszins. *De Boer en de Duivel*, III, n^{r} 195; *Van de drie Ridders en den Duivel*, I, n^{r} 10.
89. - (M.D.M. 1184). Leven tot de kaars is opgebrand: *Het Levenskaarsken*, II, n^{r} 68; *De drie Zusters*, III, n^{r} 185. (Zie ook typenlijst, n^{r} 223.)

E. - Vertelsels van den dankbaren duivel.

90. - De dankbare duivel bezorgt geneesmiddel voor de dochter van den koning: *De Duivel en de Houthakker*, III, n^{r} 230.

III. - Koddige vertelsels. (*Grappen-Moppen*.)

91. - (A.A. 1210). De koe op het dak: *De Koe die likkebaarde*, II, n^{r} 171.
92. - (A.A. 1240). De man die den tak afhakt waarop hij gezeten is: 't *Slim Boerke*, II, n^{r} 143. Zie ook lijst n^{r} 97.
93. - (A.A. 1244). Het lange tuig dat men dwars draagt: *De slimme Koster van Oolen*, II, n^{r} 81.
94. - (A.A. 1246). De eerste man achterna: *Keizer Karel te Oolen*, II, n^{r} 76.

95. - (A.A. 1247). In den put (de boer laat den dwarsbalk los en al de andere boeren vallen mee den put in): *De Bornput te Oolen*, I, n^{r} 27; *De Schepenen van Eis*, III, 205.

96. - (A.A. 1287). Zij die niet kunnen tellen: *De Gemeenteraad van Oolen*, I, n^{r} 28.
97. - (A.A. 1313). De man die zichzelf voor dood houdt: *'t Slim Boerke*, II, n^{r} 143. Zie ook lijst n^{r} 92.
98. - (M.D.M. 1317*). De mol die levend begraven wordt: *De slimme Mannen van Kessel*, II. n^{r} 74. Zie ook lijst n^{r} 98, 100, 101, 102, 112.
99. - De aardworm die met een ketting in den grond wordt vastgelegd: *De slimme Mannen van Kessel*, II, n^{r} 74. Zie ook lijst n^{rs} 98, 100, 101, 102, 112.
100. - De snoek dien men terug in 't water werpt en een bel aanhangt: *De slimme Mannen van Kessel*, II, 74. Zie ook lijst n^{rs} 98, 99, 101, 102, 112.
101. - De boeren die in plaats van een visch een paard doodschieten: *De slimme Mannen van Kessel*, II, n^{r} 74. Zie ook lijst n^{rs} 98, 99-100, 102, 112.
102. - Onder voorwendsel dat zij alle dagen wijn drinken klinken de boeren niet mee met den koning: *De slimme Mannen van Kessel*, II, n^{r} 74. Zie ook lijst n^{rs} 98, 99, 100, 101, 112.
103. - (A.A. 1318). De dief in de kerk: *Van een Dief en een Pastoor*, II, n^{r} 164.
104. - (M.D.M. 1319*). Pronkappels voor ezelseieren: *'t Boerken en de Ezelseieren*, II, n^{r} 69.
106. - (A.A. 1321). Het piepen van den kruiwagen: *Wat de Kruiwagen riep*, II, n^{r} 101.
106. - (M.D.M. 1322*). Een Fransch woord dat men voor een beleediging houdt: *Merçi*, II, n^{r} 99.
107. - (A.A. 1324). De man verborgen achter 't kruisbeeld roept tot den dronkaard; deze meent dat Ons Heer spreekt: *Dronken Peer*, II, n^{r} 106.
108. - (A.A. 1325). De haard die te veel warmte geeft wordt verplaatst: *De Schouw van Oolen*, II, n^{r} 83.
109. - (M.D.M. 1326*). Boeren denken dat zij hunne kerk verschoven hebben: *Hoe die van Oolen hun kerk verplaatsten*, II, n^{r} 77.
110. - (M.D.M. 1327*). De pint met drie ooren: *De Pot van Oolen*, II. n^{r} 75.
111. - (M.D.M. 1328*). De kokende en overkokende melk. *Als God neemt*, II, n^{r} 109.
112. - (M.D.M. 1329*). De boeren schieten op de kikvorschen opdat hun gekwaak den koning niet storen zou: *De slimme Mannen van Kessel*, II, n^{r} 74. Zie ook lijst n^{rs} 98, 99, 100, 101, 102.

13. - (M.D.M. 1331*). De menschen zijn slecht; zij wensch en liever voor een ander kwaad dan goed voor zichzelf: *De Slechtheid van de Menschen*, II, n^{r} 59.
114. - (A.A. 1351). Wie er 't eerst zal spreken: *De Schoenmaker en zijn Vrouw*, III, n^{r} 224.
115. - (A.A. 1365). *De koppige Vrouw*, II, n^{r} 132.
116. - (A.A. 1383). *De Man die zichzelf met meer herkend*, II, n^{r} 64.
117. - De boer is gelukkig niet op zijn gestolen ezel te zitten: *De gestolen Ezel en de Boer van Hilleghem*, II, n^{r} 78.
118. - De boer weet niet wie er eigenlijk dood is, de man dien hij ontmoet of zijn broer: *De Vraag van den Maalder van Hilleghem*, II, n^{r} 79.
119. - Om een Meisje te redden dat in een put is gevallen gaan de boeren een ladder halen naar het dorp: *'t Meisje in den Put te Hilleghem*, II, n^{r} 80.
120. - Men maakt de boeren wijs dat het woord chocolade een rammeling beteekent: *Chocolade te Oolen*, II, n^{r} 82.
121. - De lompe man weet niet vanwaar de emmers van een werkenden baggermolen vandaan komen: *Toon en de Baggermolen*, III, n^{r} 198.
122. - De lompe man wacht tot de platte, luchtledige blaas, die in 't water gevallen was, terug opgeblazen aan de oppervlakte zal komen: *Toon en de Zwemblaas*, III, n^{r} 199.
123. - De lompe jongen vertelt wel honderd hazen in de heide gezien te hebben; ten slotte bekent hij dat hij slechts een klein hondje zag: *Janneken en de Hazen te Bonheiden*, III, n^{r} 200.
124. - De man houdt zijn eigen leugen voor waarheid: *Peer en de Straatjongens*, III, n^{r} 201.
125. - Op de vraag van den jager of hij geen haas heeft zien loopen antwoordt de lompe boer: over een dag of drie: *De Jager en de Pachter*, III, n^{r} 202.
126. - 't Boerken meent dat de schuifelende trein hem terugroept: *'t Boerken en de Vapeur*, III, n^{r} 203.
127. - De boerenzoon komt van den troep en gebaart geen Vlaamsch meer te kennen: *Kobus en de Rijf*, III, n^{r} 204.
128. - De jongen die altijd verkeerde boodschappen doet: *Slimme Jan op boodschap*, III, n^{r} 206; *Slimme Jan op de Markt*, III, n^{r} 207.
129. - *Van een die gebakken Aardappelen plantte*, III, n^{r} 208.
130. - De lompe man gaat van Antwerpen naar Brussel en komt, zonder het te weten, terug te Antwerpen aan: *De Slimmerik die naar Brussel ging*, III, n^{r} 209.

131. - Het dom wijf geeft haar ezel aan den vreemdeling die naar den Hemel gaat, om een paksken aan haar overleden zuster te bezorgen: *Domme Mie*, III, n^{r} 210.
132. - Al ioopende 't woord vergeten dat men onthouden moet en er door een toeval of een ongeval weer opkomen: *Hoe die van Borstbeek een kerk bouwden*, III, n^{r} 229.
133. - (A.A. 1383). De domme vrouw doet boter op de groeiende roode kooien in den tuin of den hond in de soep: *Vertelselkeus van Domme Lijn*, II, n^{rs} 117 en 118. Zie ook lijst n^{r} 154.
134. - (M.D.M. 1388*). Een spook zegt aan den scheepskapitein dat hij beter het eten van zijn manschappen moet verzorgen: *De slimme Matrozen*, II, n^{r} 130.
135. - (M.D.M. 1389*). De gierige boer wil zijn dienstboden wijsmaken dat de kleine suikerklontjes zoeter zijn dan de groote; zij beweren niet voor 't zoet te zijn en nemen de groote: *Van groote en kleine Suikerklontjes*, I, n^{r} 50.
136. - (M.D.M. 1390*). De boer eet liever wit brood en brengt er zijn vrouw toe hem alleen wit brood voor te zetten: *Lang Leven en vroege Dood*, II, n^{r} 113.
137. - (A.A. 1430). Luchtkasteelen: *De schoone Droom*, II, n^{r} 131.
138. - (A.A. 1431). *De Kwezel die om een man bad*, I, n^{r} 29.
139. - (A.A. 1525). *Van den slimmen Dief*, I, n^{r} 37.
140. - (M.D.M. 1528*). Den dief te slim: *Van een Knecht die niet dom was*, I, n^{r} 49.
141. - (M.D.M. 1529**). De hooveerdige, die zijn dochter aan een baron wil uithuwelijken, wordt beetgenomen: *De Waarzegger*, II, n^{r} 138.
142. - (A.A. 1535). In een zak gestoken om in 't water geworpen te worden verwisselt men van plaats met een herder en trekt verder met de kudde schapen. Daarna zijn vijand in den zak steken en in 't water werpen: *Hoe het kwam dat Joosken geen Burgemeester wilde zijn*, III, n^{r} 256.
143. - (A.A. 1537). Het gedoode lijk: *Driemaal doodgeslagen*, II, n^{r} 134.
144. - (M.D.M. 1537*). *De drie doodgeslagen Bulten*, II, n^{r} 66.
145. - (A.A. 1539). List en Lichtgeloovigheid: *Van de Geit die een Ezel was*, III, n^{r} 260.
146. - (A.A. 1541). Voor den langen Winter: *Toen de Lange Winter kwam*, I, n^{r} 45.
147. - (A.A. 1543). Vraag om geld aan de Heilige Maagd; de

Koster werpt het gevraagde en wordt bedrogen: *De gefopte Koster*, II, n^{r} 142.

148. - (A.A. 1547). *Het Paart van den Duivel*, II, n^{r} 141.
149. - (M.D.M. 1590*). Zweren met aarde van eigen grond in de blokken dat men steeds op zijn grondgebied staat: *De Scheper van Postel*, III, n^{r} 245.
150. - (M.D.M. 1614*). De Jongeling die men van 't vrouwvolk verwijderd houdt: *De Duiveltjes*, II, n^{r} 166.
151. - (M.D.M. 1620). *De Eenoogige en de Bult*, II, n^{r} 140.
152. - (A.A. 1640). Jan zonder vrees: *Van Jan Onversaagd die er zeven in een Slag slaagt*, I, n^{r} 13.
153. - (A.A. 1653). De roovers onder den boom: *Janneken de Simpelaard*, III, n^{r} 231.
154. - (A.A. 1685). De domme vrouw: *De Histories van domme Lijn*, II, n^{rs} 117-118. Zie ook lijst n^{r} 133.
155. - (A.A. 1696). Wat had ik moeten zeggen, wat had ik moeten doen: *Een Pint en niet meer dan een Pint*, III, n^{r} 253.
156. - (A.A. 1697). Wij drieën om 't geld: *Van drie groote Walen die Vlaamsch wilden leeren*, II, n^{r} 88.
157. - (A.A. 1792). *De gierige Pastoor*, II, n^{r} 110.
158. - (M.D.M. 1826*). *De Pastoor die geen Latijn kende*, II, n^{r} 168.
159. - (M.D.M. 1827*). Een levende mensch als heiligbeeld: *De levende Sint Rochus*, II, n^{r} 139.
160. - (A.A. 1830). *Weer gelijk de Menschen 't wenschen*, II, n^{r} 56.
161. - (M.D.M. 1839). *De Meid van den Pastoor moet donderen*, II, n^{r} 165.
162. - (M.D.M. 1848*). De biecht: *Van den Man die niet onthouden en niet tellen kon*, I, n^{r} 46.
163. - Studenten die zonder betalen een lustig verlof doorbrengen: *De vier kluchtige Studenten*, III, n^{r} 223.
164. - De koeiersjongen wreekt zich op den kerksuisse, die hem gestraft heeft: *Stafken de Koeiersjongen*, I, n^{r} 25.
165. - *De Jood en de Christen*, III, n^{r} 240.
166. - *Ieder Manneken heeft een Wolventanneken en ieder Vrouwken heeft een Katteklauwken*, II, n^{r} 116.
167. - Men maakt den snul wijs wat van de voorbijdrijvende wolken en de oude manen te recht komt: *Van de Wolken en de oude Manen*, II, n^{r} 178.
168. - De boerin laat den dief met twee hespen ontvluchten, in de meening dat hij van den duivel komt: *Van God of van den Duivel*, III, n^{r} 246.
169. - Koning Midas heeft ezelsooren: *Van Koning Alexander*, III n^{r} 193.

170. - De boer vergelijkt de Politiek aan zijn hoenderhok: *De Politiek*, III, n^{r} 241.
171. - De barbiersjongen die niet benauwd was: *De Spaansche Janmaker*, III, n^{r} 263. Zie ook lijst n^{r} 76.
172. - De koster verbergt zijn spaarpenningen in den toren en wat de dieven en hij zelf er op schrijven: *De Uilen*, III, n^{r} 242.
173. - Moppen op de Walen: *Wat Sint Joris van 't Waalsch dacht; De Waal op 't Dorp; Van een Walensmidje; Hoe een Waal te Wacken kwam*, II, n^{rs} 84-92.

IV. - Leugensprookjes.

174. - (M.D.M. 1881*). Kraaien vliegen met een man door de lucht: *Liegen maar aan*, II, n^{r} 97. Zie ook lijst n^{rs} 176, 178, 180.
175. - (A.A. 1895). De goede vischvangst: *Liegen maar aan*, II, n^{r} 97. Zie ook lijst n^{rs} 174, 178, 180.
176. - (M.D.M. 1896*). Man uit den luchtbal gevallen steekt diep in de aarde en loopt een spade halen, om er zich uit te graven: *Van een die met lieg in een Prinses won*, II, n^{r} 96 - zie ook lijst n^{r} 79 -; *Nog een Leugenvertelselken*, II, n^{r} 98; *Hoe Jan Pirrewit terug op de Aarde kwam*, III, n^{r} 272. Zie ook lijst n^{r} 185.
177. - (A.A. 1920). Leugenwedstrijd (Het groote brood, de groote oven e.a.): *De twee Leugenaars*, II, n^{r} 94.
178. - Schieten met een oud geweer en met oude nagels in plaats van met kogels: *'t Zijn allemaal Leugens*, II, n^{r} 95 - zie ook lijst n^{r} 179 -; *Liegen maar aan*, II, n^{r} 97. Zie ook lijst n^{rs} 174, 175, 180.
179. - Een sabel met den punt in den grond steken, waarop de wolf zich in twee loopt: *'t Zijn allemaal Leugens*, II, n^{r} 95. Zie ook lijst n^{r} 178.
180. - Twee hazen die zich op elkaar doodloopen: *Liegen maar aan*, II, n^{r} 97. Zie ook lijst n^{rs} 174, 175, 178.
181. - (A.A. 1930). *'t Luilekkerland*, III, n^{r} 301.
182. - (M.D.M. 1931*). Doove vrouwen vertellen hun wederkomsten: *De twee Dooven*, II, n^{r} 108.
183. - (A.A. 1940). Zonderlinge namen van dingen en beesten: *Van een Jongen met een sterk Geheugen*, II, n^{r} 103.
184. - Geldstuk verstoken in den appel groeit met de vrucht mee: *Joosken's half Franksken*, II, n^{r} 115.
185. - Van den man die langs een koord terug op de aarde daalt: *Hoe Jan Pirrewit terug op de Aarde kwam*, III, n^{r} 272. Zie ook lijst n^{r} 176.

186. - (A.A. 1950). De Luiaarden: *De drie Luiaarden*, II, n^{r} 169; *De drie lui Gebroeders*, II, n^{r} 170.
187. - (A.A. 1960). De plant die zich tot den hemel verheft: *'t Manneken, 't Vrouwken en 't Boontje*, II, n^{r} 73.

V. - Ophoopende vertelsels.

188. - *De rollende Koekebak*, III, n^{r} 227.
189. - *Janneken en Mieken*, II, n^{r} 63.
190. - *Van Tippen*, I, n^{r} 24.

VI. - Kwelvertelsels.

191. - *Twintig Kwelvertelsels*, II, n^{rs} 144-163.

VII. - Oorsprongslegenden.

a) *Het Heelal.*

192. - (M.D.M. 1*a*). *Wanneer de Wereld zal vergaan*, I, n^{r} 26.
193. - (M.D.M. 8). *Janneken in de Maan*, II, n^{r} 107; *Van 't Manneken in de Mane*, III, n^{r} 186.
194. - (M.D.M. 9*a*). Het ontstaan van den donder: *Hoe Onze Lieve Heer den Duivel machteloos maakte*, III, n^{r} 187.
195. - (M.D.M. 9*c*). *Waarom de Zon alle Zaterdagen schijnt*, I, n^{r} 44.

b) *De Mensch.*

196. - (M.D.M. 11*a* en 11*b*). *Waarom de Vrouwen Klappeien zijn en zij iets duivelachtigs hebben*, II, n^{r} 114.
197. - (M.D.M. 27*a*). *Waarom er geen Wevers in de Hel komen*, II, n^{r} 128.
198. - (M.D.M. 27*d*). *Waarom er geen Maalders in de Hel komen*, II, n^{r} 167.
199. - (M.D.M. 27*d*). Waarom de heeren goede dagen en de boeren patientie hebben in Vlaanderen: *Goe Dagen en Patientie*, II, n^{r} 57.
200. - (M.D.M. 43*a*). Onstaan van de Walen: *Van toen O.L. Heer de Walen maakte*, II, n^{r} 84.
201. - (M.D.M. 43*b*). *Waarom er geen Walen in den Hemel zijn*, II, n^{r} 85.

202. - *Van een Waal die per Ongeluk in den Hemel geraakte*, II, n[r] 86-92.

203. - *Waarom de Walen geen 'tièce carrée' hebben*, II, n^{r} 92.
204. - (M.D.M. 43*c*). *Waarom de Joden geen Varkensvleesch mogen eten*, III, n^{r} 191.
205. - *Waarom de Schippers aan de Poort van de Hel blijven staan*, I, n^{r} 23.
200. - *Waarom de Kabouters niet meer bij de Menschen komen*, III, n^{r} 228.
207. - *Hoe het tooken in de Wereld kwam*, III, n^{r} 237.
208. - *Waarom Water en Vuur elkaar bestrijden*, III, n^{r} 239.
209. - *De Herkomst van de Vlag*, III, n^{r} 238.
210. - (M.D.M. 126*a*). *'t Strootje, 't Erwtje, 't Kooltjevier en 't Boontje*, II, n^{r} 105.
211. - Het ontstaan van den akkerbouw in Vlaanderen: *Gouden Schoof*, III, n^{r} 183.

VIII. - Vertelsels bij 't kaartspel.

212. - Lichtzinnige vrouwen, die alles verteerd hebben, trekken naar het Goudland: *Van vier Vrouwen*, III, n^{r} 298.
213. - Vier heeren redden vier prinsessen uit de macht van den draak: *Van vier Heeren*, III, n^{r} 299.
214. - *Van een Jongen die zijn Catechismus kende*, III, n^{r} 300.

IX. - Vertelsels met teekeningen.

216. - De kat: *Do Maske*, I, n^{r} 30.
216. - *De Reiger*, I, n^{r} 31.
217. - *Het Muizeken*, III, n^{r} 267.

IX. - Vertelsels met sage-thema.

218. - *Van den rollenden Doodskop*, I, n^{r} 38.
219. - *De brandende Schaapherder*, I, n^{r} 39.
220. - *Van de Vrouw die haar Kinderen vermoordde*, I, n^{r} 40.
221. - *Van een Tooverheks die over Hagen en Heggen vloog*, II, n^{r} 135.
222. - De duivel verandert 't gouden geld in brandende kolen: *'t Geld van den Duivel*, II, n^{r} 179.
223. - De Wordingszusters: *De drie Zusters* (zie ook typenlijst, n^{r} 89), III, n^{r} 185.
224. - *Het Duivelskind*, III, n^{r} 194.
225. - *De Zeemeermin van Moerdijk*, III, n^{r} 218.

226. - *De Zeemeermin van Schouwen*, III, n[r] 219.
227. - *De Zeemeermin vän Lombardijen*, III, n[r] 217.

228. - De spokende Kat: *Koekebakken zonder Geld*, III, n^{r} 232.
229. - Het spook dat geen rust heeft zoolang de onrechtvaardigheid, die het eens pleegde, niet hersteld is: *De Paal*, III, n^{r} 233; *Het wit Konijn*, III, n^{r} 255.
230. - *De Vuurman*, III, n^{r} 234.
231. - *De Hellewagen*, III, n^{r} 236.
232. - Dansen met duivels: *De Danszaal op den Weg*, III, n^{r} 236.
233. - *De Vuurwagen*, III, n^{r} 243.
234. - *Van den eeuwigen Jager*, III, n^{r} 244.
235. - De duivel lokt de op dans verzotte jeugd in 't water: *Van een Vedelaar*, III, n^{r} 247.
236. - De vedelaar, die de jeugd tot den dans verlokt, wordt door den duivel gehaald: *Nog van een Vedelaar*, III, n^{r} 248.
237. - Weggevoerd door het paard van den duivel: *Het Paardeken Malegijs*, III, n^{r} 250.
238. - *Van Kleudde*, III, n^{r} 261.
239. - *De 25 Vertelselkens van Langen Wapper en van den Reus*, III, n^{rs} 273-297.
240. - *Daneelken*, III, n^{r} 303.